

1564

From the

XLIV.

F. 9.

Quod. Eccl.

1.)

RMK I. 829.

(165-168. l. került.)

A péld. egybeint. teljes.

2.) RMK I. 830.

1. péld.

(Teljes.)

A' keresztyéni vallásra rövid kérdé-
sekben és feleletekben tanító

CATECHESIS.

A mely sok keresztyén Reformáta Ec-
clesiájának és Scholáknak tanító-
könyve. A melynek szerzője: *Belgische* *Reformátió* *van* *in* *België*

Es mostan ez kisdied formában, a fe-
leleteknek rövid értelmekkel, azokban
be foglaltatott dolgokrol való rövid kérdések
seknek módjaival, es szentírás belibizonyítá-
nak egészen leírásával az Urnak a Magyar nem-
zetben le telpeedet Ecclesiájában levő kisdied-
nek, lelki épöletekre újonnan ki bocsátottat.

Ehhez adattatott a Belgiomi keresztyén
Ecclesiáknak hítekrol való közönséges.

VALLA'S TETEL.

Christus *Belgische* *Reformátió* *van* *in* *België*

Bibl. Com.
F. Széchenyi

AMSTELERAMBÂN,

nsionius János költségével.

M. DC. L.

DE te megmaradgy azokban á
mellyeket tanultál, es á mellyek
te reád bizattattanak, tudván azt ki-
től tanultad. Es hogy gyermekfe-
gedtől fogva tudtad az szent írásoka
mellyek tégedet bőltfé tehetnek az
idveslegre, á Christus Iésusban valo
hitnek általa.

Er Gualfrido Magranni fondatore
 di Saragozza, Terenzio Dibruggem
 Erant. ad hoc. ~~Erant~~
 non si inuensi generis. Discepi
 mte. inuontella bi in qto
 gran d'ibrogemben Lippici Pat
 ero. efflu diten. hile a d'ibrogem
 mofurthom p'ien. K'asson. I. d'
 mofurthom p'ien. K'asson. I. d'
 mofurthom p'ien. K'asson. I. d'
 mofurthom p'ien. K'asson. I. d'
 mofurthom p'ien. K'asson. I. d'

Az Atya Istentől az Ur Jéhus
Christus által minden idvésséges
lelki joknak bőfegét kevanunk.

I Ekes négy lelki jószágokról ditferi az szent
Írás amaz Alexandriából való Apollós
nevű Sidoferfiat, hogy tudnillik az ekeffen
szolloferfiu volt, az szent írásban hatal-
mas, az Urnak utára tanítás által elmdit-
tatot, es lelekben buzgo, háfzinten a' Chri-
stus felől egyebet a' János keresztfegengel
nem tud-valais. Ez jeles es egyszerűmind
üdvefgeses lelki árándékok, más, avagy tsak
felreszentis, az nem tsak azokban kívántat-
nak meg, kik ejjeli nappali nyughatatlan-
ságokkal, síráfokkal, testeknek törődésekkel,
jópelda idásfokkal, a' Jesus Christusnak ve-
revel megváltatot Iuhok mellet való fere-
ny vigyázásokkal akarjak magokat háfznos
es okos szolgáknak megmutatni, hanem fe-
jenkent es személy szerint, ezen lelki józá-
gokkal kell tündökölni, es mint egy királyi
tzimer által megválásztatui az Istennek
válasz tott juhainak is, mind kistűneknek,
mind nagyoknak, mind ferfiaknak, mind

4
afszonyiállatoknak (mert nintsen semmi
külömböztetés) az szerint a' mérték sze-
rint mindazonáltal, mely szerint kinek ki-
nek effele lelki jókat, amaz büszkes ajándé-
ku Szentlelek az ő szabad akarattya sze-
rint osztogatni szokot. Első ezek között
az ekeffen való szollás, mely nem valami
világi mesterfegyverrel öszve rakogatott, annak
veszedelmes gyönyörűséggel megfestet, tsi-
mogatot, füleket vizskettető szónak tzi-
frázásában vagy helyheztetve, hanem ho-
gy még Annok tejetől fogva, ő kisdékeknek
vekony ajokoknak mozgási, nyelveknek gy-
enge es lašu forgási enyekkel edgyüt ez
minden lépés mezzel edesebb lelki mezben
reszesüllyenek, ez lelki böltségeknek egy
nyomban járó, lelkeket megörvendeztető
enekevel szívek be telvén, vekony ajokok
zengedezzenek. Mely végre szükség ezen
hitben kisdékeknek, hogy ámbár testeknek
allapattyan, erejekben, magok viseleseben,
világi külső dolgokban erőtelenek, gyengek
es alkalmatlanok legyenek is, mindazáltal
megkiváncsítatik azt mondom, hogy az szor-
galmatos tanítás es tanulás által, az szent
Irásnak helyeiben, es az idvejségnek titkai-
ban, mint az Urnak Anyaszent egy házá-
ban szép rendel rakot meg annyi arany pai-
jokban, erőssék es hatalmasok legyenek, a
lelk

5
lelkisűrű ellenségnek táboran, mint egy egy
Ionathánok egyedül is által menni merje-
nek, azonokkal amaz ejel nappal aluvás
nelkül vigyázó lelki koborlonak tüzes nyi-
lalt a' maga fejéhez paskollyak, tüzes szí-
kráit tulajdon szemére viszsza szorják. Ki-
váltkeppen holott csak legkisebb alkalmat-
osságot is, effele hitben kisdékek körül való
intéskedés, tsalogatás, hitegetés, hamis
tudományra, tévelygésre, az ő tagai által vé-
gre még Eretnekségre, avagy ugyan kárho-
zatos lelki Tudatlanágra való kiszttetés nel-
kül, el mulni nem enged. Az illyeket azért
még ideje korán, amaz Menyországra egye-
neffen vezető utra, világos es könnyű, de szor-
galmatos tanítással el kell indítani, mint az
Apollósis masokul el indittatott; eze két
szükség tanítani, nem csak az Urnak ige-
jének közönséges hirdetése által, hanem ki-
váltkeppen, es személy szerint is, ezeknek is
továbbá szükség tanulni. Sőt azt mondhat-
nyuk bátran, hogy lelke vesztése alatt
tartozik akar mely graditsban helyheztetet
Lelkeknek Pasztorais azzal, hogy elsőben
az ő munkájának jokimentelit az ű Urnak
jo akarattya bízvan; effele hitben tse-
tsemőket úgy indítson el az Urnak utára,
még pedig személy válagatás nélkül, úgy
tegye hatalmasokká az szent Irásban 's az
idvef

idvessegeknek ki jelentetet titkaiban, avagy az hitnek ágazatiban, hogy jövendőben fe-
lölök mind magának jó bizodalma leheessen,
mind pedig amaz tunya, s' hitvánssárral
mázoló Prophetáknak rettenetes vesze-
lemnek berít igazán ofzogató Pásztorok pá-
sztorának tekinteti előt, lelkenek bator-
sá-gával számotis adhaszon; amannakis to-
vabba, hanem egyebkor, avagy csak az ha-
lálnak felelme es rettetgetése közöt leheessen
mivel vigasztalni szegény lelket, mely vi-
gasztalás oh boldog Isten mely sok hitben
kisdédékül, ha szinten időszertint öregek-
tülis, tavoly vagyon gyakorta a mi Nem-
zetünk közöt melynek oka nem egyéb bizo-
ny, hanem vagi a' lelki Tanitonak gyakran
nem jelen lete affeleknel, avagy azollyak-
tul tsalardul meg tagadatot, es ugyan e-
rőszakkal elfosztatot tanítás. Ditsertetik
arrolis az Apollos, hogy ő Lelekben buzgo
volt, Ez lelki buzgoság, a' fellyül le teritet
fundamentomokon áll. Mert ugyanis hogy
hogy lehet valaki forró lélekkel az Urnak
ditsősegehez, az ű Házának szerelme ho-
gy emezehet megvalakit, az sok hamis tu-
dománnak ez vilagon, skárhozatos tudat-
lanságnak szegény edes nemzetünk közöt,
ilyen szabadossan való nyargalásá (az alát-
son rendűek közöt kiválteppen) kinek fat-
jarhat-

jarhattya meg szívét valoban, ha üres ő az
Isten igejében való tudománytol? ha szája,
szíve egy huron nem peng az Urnak igéje-
nek ekejzen való ki mondásában? ha az Ur-
nak szent hegyére egyenesen tartó utra nem
indultanak el lelkenek labái? Semmi mod-
gyat annak nem láthattuk hogy leheessen
más uto. Es holot az testi igának, skegy-
etlen rabotas szolgáltnak terhenek, a' sze-
geny kösségnek nyakáról való le vetetesben
hijában való volna buzgosagunk, az Urnak
igaz itéletiből, kiválteppen azokra nevez-
kik az ő magok testekkel és verekekkel az ter-
mezetnekis törvénye ellen szoktanak hi-
zakodni; annakokaert melto s' illendő dolog
minden lelki tanitonak abban forgolodni,
hogy immar az nemesseb resznek a' Lelek-
nek nyakára, (hogy így szollyak) ne engedgye
tetetni az lelki tudatlanságuk el viselhe-
telen igáját: Ha testenek nintsen szabad-
sága, had legyen lelkenek; ha teste emesztet-
ik a' maga testetül; had nevedgyek lelke
ez lelki eteliöl: a' lekekkel semmi Tyrannus
nem birhat, mert nem bizta kezében az
Ur, hanem az te kezédben bizta, azért lel-
ki szabadságának privilegiomanak meg-
szerzésében, meg erősítésében faradoz
szüntelen, hogy így midon a' testet baggya-

szto rabota munkában verejtezíkis nyáva-
lyásnak teste, mindaz által belől ör vendez-
zen és ugyan ujjjulyon lelke. Ezeket kegyes
Olvasó elsőben jól megfontolván, úgy tegy
osztán itéletet ez Nemes Catechesisnak il-
lyenformam, s illyen állapottal való ki bot-
sattatása felől. Bizonyára nagy kintfed
leszen ha meg olvasod, annál inkább, ha ki-
re az Ur a' Lelkeket bizta, ennek utafze-
rint a' te nyomorult halgatoit az Urnak
utára el indítod. Nemszükség itt hogy ma-
gadát a' feleletnek vagy kérdéseknek ujob-
ban való formálásával fárasztasz; hanem
ez igaz tudományu Országban virágzó hi-
res Leydai Acemiának akkori tudos Ta-
nitoinak ertelmes rendeletek szerent a' fe-
leleteket el osztó kerdezkedéseknek formái-
ban meg nyughatz, kik a' feleletek alá hé-
lyhezittének, mivel hogy egyenesen azok
a' feleletekben levő hasznos dolgokra tze-
loznak. Meg gondolvan tovább a' Bibliá-
nakis szük voltát sokaknál az mi edes ha-
zánkban, abból vött taubizonságokatis,
mellyekből e' lelki lépes mezét, a' reghi tu-
dos Heydelbergai Doctörök méh modon
szedegettek volt, egészen az feleletek u-
tan irtuk, folyó betűkkel azokat meg kü-
lömböztetven, mellyek a' feleletben levő
dolgokhoz közelebb jarulnak; hogy így ava-

gy csak ezek által lehessenek a' nyomorult
tíselemők hatalmasak az írásban az után
könnyeb modgyok leszen. az Isten titkai-
nak vastagabb eledelenek mind meg kosto-
lásában, mind azzal való taplaltatásban.
Ezen keresztyen Országának hitről való kö-
zönseges VALLA'S TETÉLET-
IS tetzet hozzá adnunk, hogy meg tud-
gya a' mi edes hazánk, hogy őis azon igaz tu-
do manyban vött reszt, a' sokféle tudalatos
ajandékú Istentől, a' kívül ezis meg vilá-
gostotta, es a' kívül ebben fel állatot Aca-
demiak a' keresztyen világnak tudajára,
s' azt supa merő szent igazságot szerető lel-
keknek ki mondhatatlan örömökre virágoz-
nak. Itt semmi hozzá nem adator, sem
el nem vettet azokból mellyek vadnak a'
fellyúl meg mondott Deák Catechesisban,
hanem csak akarvan mind az nyomtato ki-
vanságának, mind az Istennel beszélgetni
es magokat lelki enekkelvel vigasztalni gyá-
kran ohajtozo leleknek eleget tenni, a'
Deák Catechesisnak leveleinek szeleire je-
gyeztetet feleleteknek rövid ertelmeket, es
azonokban levő dolgokrol való kerdezkedé-
nek formait; a' kérdések után beszorittat-
nak ez kis formában, hogy az Psalteriom-
mal edgyütt be köztetven magoknál hordoz-
hassak ez drága kintset. Az is pedig észed-
ben ved

vedd kegyes Olvasó hogy az hitben tsetse-
möknek tanítására, akár az Ecclesiákban kö-
zönfegesen, akár az Scholákban, nem elég
az hogyelmejéből tsak el mondgyak, értelem
nelkül az kerdest, es ugy annak vagy szorgal-
matos tanulása es jo elmeje ditfertessektöl-
led, vagy hogy magadts magadban tsak a-
zert ditsekedgy velle, amannak azonban
minden épületi nélkül; hanem a kérdésnek
elmondása után, arra valok az alá vettetet
sommak, es kerdesetskek, hogy azokat ren-
del elő virven mind addig kerdezkedgyel
tölle, mind tagadokeppen, mind erősítő
keppen, mig szinten az elmejehez ragadván
ez lelki iz, annak edességes hafznat magais
lelki ismeretire szabhasza. Az után az Lo-
cusokatis rendel, az feletetben levő dolgok-
nak rendi szierint el kerdezheted. Máskep-
pen hafzna egyéb nem leszen a minden esz-
tendöbeli ujjab ujjab elfelejtésnél, kivalt-
keppen ahol az telnek hidegsége el szokta
vonni a Lelki paszorokat ebbéli tiszteteknek
veghez viteletöl, maga a kisdednek nem
tsak a gyönyörűséges Tavasznak es Nyárnak
idejen kell nevededni az fákkal es füvekkel;
az után el hullatni az ő nevedekesenek gyü-
möltszet az hideg ez zuzmarázos Tel-
lel; hanem az igaz igazaknak szokások
szerint mind telben nyárbán kel viragozni
ez

ez lelki palmafaknak, ugy mint kik az Isten
anyaszentegyházának gyönyörűséges zöldel-
lő mezején által folyó lelki elő viznek par-
tyán ültettettének. Az Ur nevellye az ő
házánépeben levő kisdedeket es vastagitsa
öket az hitben, a Jesus Christusnak meg al-
lapadot idejein. Tegedetis kegyes Olvasó
gerjeszszén fel az Ur, hogy leheß ekeßsen
szolló az Urnak igejevel, hatalmas az szent
irafokban, járhasz az Urnak után koporso-
dig, es buzoghasz az ő kisdéhihez való sze-
retetben. A M E N.

CATECHISMUS,

Az az.

A keresztyéni Hitre való rövid tanítás.

ELSŐ KERDES

Itfoda teneked életedben es halálodban fő vigasztalásod?

FELELET.

Ez hogy *1.* mind testestől lelkestől *a* vagy élek, vagy halok *b*, nem en magamé *c*, hanem az en hívő Uramnak es megválto Jēsus Christusomnak tulajdona vagyok *d.* *2.* ki az ő drágalátos verével mindennemű bűneimert tellyesfővel eleget téven, *e.* engemet az őrdögnek minden hatalmabol megszabadított, *f.* es úgy megőriz *g.* *3.* hogy az en menyiei szent Atyámnak akarattya nélkül még csak egyhajszál sem eshetik el fejemről; *h.* de fő inkább szükség hogy mindenek az en idveségemre szolgállyanak. *i.* Minekokaert *4.* engemet az ő szent lelkevel bizonyossá tézen az örök élet felől, *k.* és arra indit, hogy ez után örömezt es az ő kedves akarattya szerint életemet rendelni igyekezzem. *l.*

Ertelme a feleletnek.

Egyedül való fő vigasztalásom az hogy az én meg-

tartó

tartó Jēsus Christusomnak tulajdona vagyok. *d.* *cs* engemet mind tulajdonat úgy meg tarr.

- 1.* Mikeppen vagy a Christusnak tulajdona?
- 2.* Mikeppen tört tegedet magának tulajdonava a Christus?
- 3.* Mikeppen tart meg tegedet?
- 4.* Mikeppen tézen tegedet bizonyossá e vigasztalás felől?

Szent írásbeli bizonyágok.

a. *1.* Cor. 6. vers. 20. Dicsőítetek azért az Istent a ti testetekben es a ti lelkeitekben, melyek a Istenéi.
b. Rom. 14 7.8. Mert egyikünk sem él ő magának es senki nem hal ő magának. Mert ha élünk is az Urnak élünk: ha meghalunk is az Urnak halunk-megh. Akar ellyünk azért, akar meghalljunk az Ur vagjunk.

c. *1.* Cor. 6.19. Nem ti magatokat tartok.

d. *1.* Cor. 3. 22. Mindenek tieitek: ti pedig a Christusei vagytok.

e. *1.* Pet. 1. 18. 19. Ugy mint kik tudjátok, hogy nem veszendő állatokon, mint aranyon vagy ezüstön váltattok meg amaz ti hyában való életkekből, melyer a ti Atyáitoknak tanításból vőttek volt: Hanem drágalatos véren, tudniillik a' mákula es szoplónelkül való báránnak a Christusnak véren.

Ilmet. *1.* Joh. 1. 7. A' Jēsus Christusnak az ő fiának vére tisztít meg minkes minden bűneinkből. * Holot azért az Isten fiának vére által lött a mi bűneinkert való elégtétel: bizonyára tehát a' Christus mi éretünk tellyesfővel eleget tört.

Ilmet. *1.* Tim. 2. 6. A' Christus arra önnön magát vállágnak arrául minden emberekert.

f. Sid. 2. 14. 15. A' Christus az ő halálának általa elrontotta az. a' kinél az halálnak birodalma vala, az az, az őrdög. Es meg szabadította mind ezokat, valakik a' haláltól való félelemnek miatta rabok valának.

g. 2 Thess. 3. 3. Hív az Ur ki megerősít titeket, es

meg

megdriz amaz gonoszol. *1 Cor. 1. 29*

Ismet. 1 Joh. 6. 39. E' pedig annak akarattya a' ki engemet el bocsátot, tudniillik az Atya, hogy Valamit nekem adot, abban semmit el ne vesztsek.

b Matth. 10. 29. 30. 1. Nemde nem megvehetneké két verebetskét egy kis fillyeren, de meghis csak egy sem esik azok közül a' földre a' is mennyei atyáknak akarattya nélkül? Nektek peng fejeteknek hajaszálait mind száman vagynak. Ne kellyetek azért: ti sok verebeknél drágábbak vagytok.

Ismet. Luc. 21. 18. Ti nektek hajatok szála sem veszt el.

i. Rom. 8. 28. Tudjuk hogy azoknak kik az Istent szeretik mindenek javokra vagnak. *238*
k. Rom. 8. 16. 17. Az Istennek lelketesen bizonságos a' mi lelkünkkel edgyut hogy mi Istennek Fiai vagyunk: Hogy ha Fiak tehat örökösök; Istennek örökös, és a' Christusnak örökös társai.

Ismet. Eph. 1. 14. Amaz igifetnek szentleke a' mi örökiségünknek záloga: míg a' telyes szabadságban helyhezietünk, az ő ditiőségének ditiüretire.

l. Luc. 1. 69. 74. 75. Az Izraelnek Istene fel emelte az idvefégnek szarvát minékünk, az ő szolgálójának a' Davidnak házában: Hogy a' mi ellenségeinknek kezeiből megszabadulván, minden ketelkedes nélkül szolgáljunk ő neki szentféggel és igazsággal b' elítte a' mi életünknek minden idejében.

Ismet. Tit. 2. 14. Ki adta ő magát mi eretünk, hogy megváltana minket minden hamiságtól, és tisztítana magának kiváltképpen valo népet jó tselekedetre igyekezőt. *Rom. 8. 11. Gal. 5. 24*

II. KERDES.

Hány dolgokat kell teneked tudnod, hogy ez vigasztalással élve boldogul lehessej eleted és haláloed?

TE

FELELET.

Hármat: Elsőt: 1. Melynagy legyen az én bünöm és nyavalyáffágom, a Masodikat: 2. Mimodon szabadulhaslak meg minden bünömből és nyavalyáffágomból. b Harmadikat: 3. Minemő háláadásval tartozzam az Istennek e' megfzabadítáfert. c.

Ertelme a feleletnek.

Hogy az előtt megmondot vigasztalással ellyek, három dolgokat kel tudnom: mellyek a' Catechistának három részei.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' masodik?
3. Mellyik a' harmadik?

Szentirásbeli bizonságok.

Az Apostol ez három dolgokat tanította a' Romaiakhoz írt levélben.

a. Az első. Az 1 résznek 18 versetül fogva, az 3 résznek 21 verséig, holot meg mutattya mind az Sidokat mind a' Pogányokat nyavalyás bünösöknek lenni.

b. A' masodikat. Az 3 résznek 21 versetül az 11 résznek vegeig, holot világossan előnkben adja, hogy csak a' Jesus Christus által lott a' mi bünneinkből valo megszabadulásunk.

c. A' harmadikat. Az 11 részüf fogva a' levélnek vegeig, holott int mindeneket az ujelebeli engedelmesféggel által valo háláadotálágra.

Ismet. Ti. 3. 1. 5. 6. 7. 8. Mert a' valank régenyen más bolendok, hittelenek, tevelgők, külömb külömb kívánságoknak és gyönyörűsegeknek szolgái, gonoszságban és irigységben élők, gyűlöflegefsek és egymásnak gyűlöfői.

b De minck utanna a' mi megtarto Istenünknek jóvol.

iovolta, es emberekhez valo szerelme megienék; Nem az igazságnak tselekedeiből, melyeket mi tselekertünk volna, hanem az ő irgalmasságából tartot meg minket az ujjonnan valo büleletének földjének, es szent lelké által valo meg ujittatásnak általa, melyet ki töltöt mi reánk bőszvel. a' Jesus Christusnak a' mi megtartónknak általa, hogy az ő kegyelméből megigazítottak léven, örökösök legyünk, az örök életfeől való remenység berint.

• Igaz beszéd ez, es ezeket akarom hogy erőstítsd, hogy igyekezzenek jo-tselekedetekkel elől jarni azok a' kik hittenek Istennek; az az tisztességes tselekedetekkel es embereknek haznokok-val.

ELSO RE'SZ

Az embernek Nyavalyásfágos

tarol.

ERDES.

n. 2. Honnan ismered meg a' te nyavalyásfágodat?

FELELET.

Az Istennek törvényéből. (a)

Ertelme a' feleletnek.

Az en nyavalyásfágomnak első reket megismerem az Istennek törvényéből. Az embernek nyavalyásfágáról. Az embernek nyavalyásfága ket rekek-ből áll. Első a' Bűn. Második a' Bűnnel büntetés, avagy azzal eidemltet gonosz.

Szentírásbeli bizonyágok.

a Rom. 8. 20. 'A' bűnnel ismereti a' törvény által vagyom.

Rom. 7. 7. 'A' bűnt nem ismertem meg, hanem a' törvény által. Mert a' gonosz kívánságotis nem

tudtam volna, * tudnillik bűnnel lenni ha a' Törvény nem mondotta volna: Nekivánnad.

IV. KERDES.

Mit kíván mi tőlünk az Istennek törvénye?

FELELET.

Meg tanít minket arra Christus Urunk egy summában szent Mathénak XXI. részében: *37. 38. 39. 40.*

I. Szereffed a' te Uradat Istenedet tellyes lelkedből, tellyes elmedből, es minden c. rődből. Ez az első es nagy parantolat. A' második pedig hásonlo ehez: II. Szereffed a' te Felebarátodat mint te magadat. E' ket parantolatban fugg mind a' Törvény es a' Propheták irása.

Ertelme a' Feleletnek.

Az Istennek törvénye kíván mi tőlünk tökelltes szeretetet. I. Istenünkhöz. II. Felebarátunkhoz.

I. Mitfoda igekkel kívánnya a' törvény az Istenhez valo tökelltes szeretetet?

II. Mitfoda igekkel kívánnya a' törvény a' mi felebarátunkhoz valo tökelltes szeretetet?

Matth. 23. Márk 12. 10. Lue. 10. 27.

Szereffed a' te Uradat Istenedet. Mos: 5. köny. 6. 5.

Szereffed a' te Felebarátodat Mos: 3. köny. 19.

13.

V. KERDES.

Meg tarthatode tökelltesen mind ezeket?

FELELET.

Semmi keppen nem: a' I. Mert természet szerint hajlando vagyok az Istennek, b

Ertelme a' feleletnek.

a. Rom. 3. 11. Nincsen tsak egyigazis, Nintsen ki tudná es megkeresné az Istent; Mindnyáján az emberek elhajlottak, haszontalanokká lőtenek, nincsen ki jól tselekednék, nincsen tsak egyis.

b. Rom. 8. 7. Mert a' testnek böltsége ellenfeje Istennek. Es az Isten törvényének alája nem vetetik, mert nemis lehet.

c. Mellyekben miis mindnyáján forgodtunk réggen, a' mi testeinknek kívánágiban, azokat tselekedvén mellyek a' testnek, es a' mi gondolatinknak tetzenek vala; es valánk az haragnak fiai mint egyebek.

Ismer. Tit. 3. 3. Mert valánk regenten miis boldok, hitetlenek, tevelők, külömbkülömb kívánágoknak es gyönyörűségnek szolgai, gonofságban es irigységben elők, gyűlölségek es egymásnak gyűlölöi.

VI. KERDES.

Hát az Isten az embert ily gonofsá es vízfzafordulta teremtettee?

FELELET.

Nem semmikeppen: Hanem inkab jóva a, es 1. az ó hasonlatosságar a b. teremtetee őtet, az az, 2 fel ékesítette őtet igassággal es szentséggel c, 3. hogy az ó teremto Istent igaz an meg ismerne, szive szerint szeretne, ó velle egyetemben boldogul örökke elne: evégre penig hogy őtet dítserné es magasztalná d.

Ertelme a' feleletnek.

Az Isten az embert nem gonofsáa vagy el fordultva

dultva, ha nem jóvá teremtetee a.

1. Mikeppen teremtetee jóvá?

2. Miben all az Istennek hasonlatosságar vagy abrazattya?

3. Mi vegre teremtetee az Istent az embert az ó hasonlatosságar a?

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Jerem. 1. 31. Megtekinté Istent mindens vala-mit teremtet vala es ime igen jo vala.

b. Jerem. 1. 27. Teremte aztért Istent embert az ó képere az Istennek képere teremte azt.

c. Ephes. 4. 24. Öltözzétek fel amaz új embert, ki az Isten szerint teremtetet az igasságar es a valóságos szent eleire.

Ismer. Col. 3. 10. Öltözzétek fel az új embert, melynek ujuláságar von, annak abrazattához illendó ismeretben a' kéretemtetee azt.

d. Rom. 10. 5. A' Moses így en írja le a' torvényből valo igasságot, hogy: A' ki azokat be tölti él azok által Ide tartozor a' Paráditsomban levo eletnek fájának sacramentoma, Terem. 2. 9.

VII. KERDES.

Honnan vagyor tehát az emberi természetnek ily romlott es gonofs volta?

FELELET.

A' mi első szüleinknek Adámnak es Evának a' paráditsomban lótt esetekből es engedetlenségéből a. Ahonnét 1. a mi természetünk úgy meg romlott, hogy mindnyáján bűben fogantatunk es születetünk b.

Ertelme a' feleletnek.

Az ember természetének romlot es gonofs volta vesén eredet az Adámnak es Evának esetiből.

1. Mikeppen tartozik mi reánk az az eset?

8zen

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Rom. 5. 12. Egy ember által jött ez világra a' bűn, és a' bűnét az halál, és akkép: en minden emberek b' hatót, kiből mindnyájan vetkeztünk.

Solt. 51. 7. Ime en álnoklágban fogantattam, és az en anyám bűnben melegítet engemet.

Ísmet Ioh. 3. 6. A' mi testül az az meg romló és bűnökkel megferteztet etmebetül születettet, a' test, az az, megromlot és bűnökkel meg rutitattot az; és a' mi a' lelekül születettet, lelek az.

VIII. KERDES.

8. 7. Ugy annyira megromlottunk, hogy a' jónak meg tselekedésre szinten alkalmatlanok legyünk, minden gonoszra pedig hajlandok?

FELELET.

Bizonyára úgy vagyon a. i. Hanemha az szent lélek által tjonnan születettünk.

Ertelme a feleletnek.

A' mi természetünk annyira megvesztegettetet hog 1 a' jónak tselekedetire binte alkalmatlanok vagyunk 2. s Minden gonosra pedig hajlandok.

1. Nemde azért ez romlóságban és vesztésben mindenkori meg maradunk-e mi?

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Rom. 7. az 18. Mert jól tudom hogy nem lakik en bennem, az az en testemben, 10.

Ísmet 2. Cor. 1. 5. Nem vagyunk alkalmatosok magunktól valaminek csak meggondolására, úgy mint magunktól.

Ísmet. Teremt. 8. 21. Az embernek szívének gondolatja gonosz, az ú ifjúságától fogva.

Ísmet. Iob. 15. 16. Vialatos és dohos az ember, a' megromlot ember tudniillik, az ovv ember és a' lelek

kes ember, ki mint a' vizet úgy szesza az álnoklágos. Az az, Verkezni oly közönfeges és bökör dolog ő neki, és arra oly könnyen hajlando ő, mint a' viznek itallására.

b. Ioh. 3. 5. Valaki nem születendik víztől és lelektől, nem mehet be az Istennek országában.

IX. KERDES.

Az Isten azért nem törventelenül tselekekezik a' emberrel hogy u' tölle a' törvényben olyakat kíván, a' melyeket meg nem tselekedhetik?

FELELET.

Semmiképpen nem a. i. Mert az Isten az embert olyá teremtette vala hogy azokat meg tselekedhetné b: de az ember az Ordógnak igazatása miatt c, az ő magának engedetlenségéből mind ő magát f mind utanna való maradékit azoktól az Isteni ajándékoktól megfosztá d.

Ertelme a feleletnek.

Az Isten nem tében az emberrel törventelenül, kívánván ő tölle a' Törvényhez való tökéletes engedelmesléget, ha azt meg nem tselekedhetjük. a.

1. Miért?

Az embert.) A' mi első bűnünket tudniillik, kik mint egy gyökéri valanak az emberi nemzetiségnek.

Mind n ő utanna való maradékit, 1) Amiképpen valami jóbagot nem csak magától, hanem minden maradékitul is el vehet valaki.

Azoktól az ajándékoktól 1) Az az, attól az erőből, mellyel megajándékozott van, az Istennek törvénynek tökéletesen engedhet vala, és minden maradé-

radekiis azt be tölthettek volna, ha azt az erőt a bűn által az ember el nem vettette volna,

Szentirásbeli bizonyságok.

a. Rom. 1. 32. Az Istennek igazsága az, hogy á kik ez ilyeneket tselekezik, meltek legyenek halálra.

Ísmet. Matth. 18. 23. 24. est. Hasonlatos a menyeknek orsága a királyhoz, ki az ő bolgaival akara számot vetni. Es mikor számot kerdet volna vetni hozának ő eleiben egy szolgát, ki ados vala tiz ezer talentommal, es mikor a' megnem firethetne parantfolá hogy el adnák azt, es á 34 vers. Akkor meg haraguan az ő Ura, adá őtet az hoherok kezebe, mignem mind megadna á mivel tartoznek.

b. Predikátor. 7. 29. Lassad ezt á mit találtam, az Isten teremte az embert igazságban.

c. Cor. II. 3. Akigyo isalá meg az Evát az ő alnokságával.

d. Rom. 5. 19. Egy embernek engedetlensége által sokan bűnösök lőttének est.

Ísmet. Teremt 3. 7. Megnyilaikozanak mind á kettőnek (Adamnak es Evának) szemei, es megismerék magokat merveleneknek lenni.

X. KERDES.

Nemde az Isten büntetetlen hadgy ae ez az embernek vakmerő engedetlenséget es zölle el/zakadást?

F E L E L E T.

Sot inkab a. 1. rettenetes keppen haragszik b, mind 2 a bennünk születet büntert c, mind pedig azokert á mellyeket mi magunk tselekszünk d: es azokat igaz íteletiből 3 mind idő szerint valo büntetsek.

tesekkel e, mind örökke valo f. kinokkal megbünteti g. a' mint ő maga mondotta, Atkozott valaki megnem mind azokban mellyek megirattattak á Törvennek könyvében, hogy azokat tselekedgye. Gal. 3. 10.

Ertelme a' feleletnek. Deut. 27. 26.

Az Isten haragszik a' bűnökert, a' Es azokat megakarja büntetni g.

1. Mikeppen haragszik Isten a' büntert?

2. Hanyfélek azok a' bűnök?

3. Hanyfele a' büntert valo büntetés?

4. Honnan tudod hogy Isten a' bünt rettetes keppen megakarja büntetni?

Kerd. nemde az Isten) E' kér 'es a' következendő veledgyűt tanitnak a' mi nyavalyáflagunknak maldik reberül, mely a' büntert valo büntetés.

Atkozot) Gal. 3. 10. Mof. 5. köny. 27. 26.

Szent irásbeli bizonyságok.

a. Solt. 5. 6. Nem oly Isten vagy kigvönörködgy. él az hitetlenségben, nem lakik te nallad a' goncsz.

b. Solt. 7. 6. 8. Te, te mondom rettenetes vagy: es kisdoda álhat meg á te ortad eldört mikor megharagszol.

Ísmet. Sid. 10. 30. Rettenetes dolog az élő Istennek kezében est.

c. Eph. 2. 3. Mi mindnyájan valánk haragnak fia, mint egyekestis.

Ísmet. Rom. 5. 14. Az halálispe liguralkodot Adám-tol fogva Moféig, azokellenis á kik nem vehetnek vala az Adám estének hasonlatossága szerint. Istfo vagon á kisdedekről, kikben, hszintem min: Adám tselekedet szerint nem vehetnekis, beleoltatot á büntete're valo hajlandoság.

d. Rom 1. 18. Nyilván vagon az Istennek haragja menyől, az embereknek minden hitetlenség es hantóság ellen.

e. Mol. 8. köny. 28. 1. 16. 17. 18. 19. Ha nem engeden-

gedendesz á te Uradnak Istenednek besédének es.
1. Atkozzot lélsz á városban, átkozott á mezőben,
Atkozzot leßen á te kofarod es á te kenyeres edé-
nyed, átkozot leßen á temehednek gyümölsé, á te
földednek jóvedelme, á te rehenidnek es juha id-
nak tenyészéle: átkozott lélsz mikor be menend
esz es mikor ki menendés.

f. Efa. 66. 24. *Az ő fergek meg nem hal, az ő szűők
meg nem aluszik, es minden ember előt gyalázatos-
sák lésnek*

Ísmét. Matth. 25. 41. Távozzatok el en tőllem
átkozzottrák az örökké való tűzre, ki meg kébítet-
tet az Ördögnek es az ő Angyalinak.

Ísmet. 2. Pet. 2. 9. Tudgya az Ur az hamisakat az in-
teli napjára á büntetése megtartani.

g. Soli. 5. 5. 7. Nem oly Isten vagy ki gyönyör-
ködjel á hitelenségben, nem lakozik senállad á go-
mosz. El vesztet á kik bűnságot szólnak, á verszega-
ssalnak ságnak emberis el veszt az Ur.

XI. KERDES.

Hát nem irgalmase az Isten?

F E L E L T.

1. Irgalmas bizonyára az Isten, de ugy
hogy azonközbe igazis légyen a: Mine-
kokaert kívánja az ő igazsága, 2. hogy á
mely bűn az Istennek felséges ditsósé-
ge ellen lótt, ugyan ez felette igen nagy
büntetésekkkel, az az, testi es lelki örökké-
való kínokval büntetessék meg. b.

Ertelme á kérdésnek.

Az Istennek irgalmasága ábűnnek ennekéltte
megmondott büntetése el nem fordítja.

1. Mokaert nem fordítja el?

2. Mit kíván hát az Isten igazsága.

Szent

Szent írásbeli bizonyosságok.

a. Kijövetel. 34. 6. 7. *Iehova, Iehova*, Erős, irgalmas
es kegyelmes Isten: kefedelmes á haragta, nagy ir-
galmasága es igazsága: ki meg tattyá irgalmaságát
ezerizekiglen, á engedi á hamiságot, á verket es
á bűnt: es ki á bűnöst büntetés nélkül semmikep-
pen nem hadgya, meg latogattya az Atyáknak ál-
nokságokat á fiakban, es á fiaknak fiaiban, harmad
negyed izekiglen.

Ísmet. Efa. 33. 14. Megrettentek vala á bűnösök Si-
onban, á hypocritákat kőrnül vőttevala á felelem.
Kisfoda maradhatna mi kozzáülünk az emésző tűz-
zel? kisfoda lakhatnék miközülünk az örökké va-
ló égésekkel?

b. 2. Thesla. 1. 6. 7. 8. 9. Ez az Istennek igaz ite-
letinek megmutatasa: Mivel hogy igaz dolog az
Istennek éltte, hogy viszontag fizessen azoknak kik
ítéket nyomorgának, nyomorúsággal: Tinektek
penig kik nyomorgattattak nyugodalomval velünk
egyetemben, mikoron megjelenik az Ur Jésus az
égéből, az ő hatalmágának Angyalival, tűznek
lángjában, kibőszutáll azokon, á kik az Istent nem
ísmérték, es nem engednek á mi Urunk Iesus Chri-
stusunknak Euangeliomának: kik megbűntetnek ör-
ök veszelemmel, az Urnak országától es az ő ha-
talmas ditsóságetül ki üzetetvén.

MASODIK RESZ

Az embernek Meghfszabadu-
lásáról.

XII. KERDES.

*Mivel hogy azert az Istennek igaz itele-
zi szerint mind ideig való s mind penig
örökké való kínokra meltok volnánk: mara-
dott valami mód avagy ut, mellyel e bűn-
tete-*

B

tete-

In. 5

zetesektől megszabadulhatunk, és az Isten-
nel megbekelhetünk?

FELELET. *Pl. 130. 3. 7.*

1. Az Isten az ő igasságának eleget akar tetetni a: ezokaert szükség, hogy 2. vagy magunk által b, vagy más által tegyünk eleget.

Ertelme a feleletnek.

A' tőlünk meg érdemlet büntetéstől semmikeppen meg nem szabadulhatunk: hanemha tökéletes elégtétel leszen erettek.

1. Miért bükkéges a' tökéletes elégtétel?

2. Kiálta kel veghez menni annak a' tökéletes elégtételnek?

Szentirásbeli bizonyágok.

a. Sid. 9. 22. 23. Es mindenek közel verrel tisztítatnak meg az törvény szerint, és a' ítérvontás nélkül nem leszen a' bocsánat: Azert bükké volt, hogy a' mennyei dolgoknak példái ilyen állapotok által tisztításnak meg, a' mennyieiek pedig dragabáldozatokkal hogynem mint azok voltak.

b. Ezech. 18. 4. A' mely lelek vetkezik, ugyan az hallyonis meg.

Imet. Rom. 8. 3. 4. Mert a' mi a' törvénynek lehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala a' testnek miatta, az Isten az ő fiát elbocsátván bűnös testnek hasonlatosságában a' bűnert, a' bűnt kárhoztatta az ő testben: Hogy ő törvennek amaz kívánága mi bennünk bételnek.

c. Matth. 5. 26. Bizony mondom neked ki nem megy onnat semmikeppen mig meg nem fizett mind az utolsó fillerig.

Imet. 2 Cor. 5. 21. Az Isten, azt a' ki bűnt nem tudvala tövébűnné, hogy mi lennénk Isten igassága ő benne.

XIII.

Mi magunk által eleget tehetünk az Isten igasságának?

FELELET.

Semmi részből nem a: sőt inkább 1. adosságinkat napról napra öregbítjük b.

Ertelme a feleletnek.

Magunk által semmikeppen eleget nem tehetünk.

1. Miért nem tehetünk eleget?

Adosságinkat, az az, ujjab ujjab büntetésre való köteleselegünkert.

Szentirásbeli bizonyágok.

a. Job. 19. 2. Iol tudom hogy ugy vagyok, mert mimadon lehetne igaz az ember, ha az első Istenhez hasonlítanék? Ha az ember akarna pörölni ő velle, neki ezer közülés egy meg nem felelhet.

b. 1. Király 8. 46. Senki nintsen a' ki ne vétkeznék.

Imet. Rom. 5. 2. A' te kegyesség szerint és megtehetetlen szíved szerint, gyújtott te magadnak haragot a' haragnak napjára, és az Istennek igaz íteletinek megjelenésének napjára.

XIV. KERDES.

A' menyben es földön valo teremtet állatok között valamely, a' ki csak teremtet állat eleget teheté mi erettünk?

FELELET.

Tsak egy sem. Először azért 1. Mert az a' bűnt mellyet az embertől, nem akarja az Isten, más teremtet állatban megbüntetni a. Másodszor 2. mert a' mi tsak teremtet

B 2

remtet által az Istennek a bűn ellen való haragjának terhét el nem viselhetné, és egyebeket attól meg nem szabadíthatna. *b.*

Ertelme a feleletnek.

Mierettünk 1. sem más, 2. sem csak pusztá teremtet által eleget nem tehetet.

I. Miért nem más teremtet állat?

II. Miért nem csak csupa teremtet állat?

Szentírásbeli bizonyságok.

a Ter. 2. 17. Valamely napon eyendű abból tudniillik a megtiltot sanak gyümölcséből, meghalván meg aló. az az te ember.

Ismer. Sid. 2. 13. 14. 16. Imholvadnak az én fiaim kiket adot nékem az Isten. Mivelhogy azért a fiak testből valok, őis hasonlatoskeppen részesse lőtt ugyan azoknak, hogy az halál által el rontaná azt áknél az halálnak birodalma vala, az az, az Ördögör. Nem az Angyalok természetir vőtte hát fel, hanem az Abrahamnak magvát vőtte fel.

b. Jerem. 4. 4. Az Ur ki jó haraggal mint a tűz, ki annyira ég, hogy senki azt meg nem oltathatja.

Ismer. Solt. 130. 3. Ha a mi bűnünket megtartandó Isten, Uram kitfoda alhat meg?

XV. KERDES.

Minemű szabadított és közbenjárót kell hát keresnünk?

F E L E L E T.

i. Ollyat ki valóságos ember a, és 2. tökéletes igazsága legyen ugyan b: de mindazáltal 3. minden teremtet állatoknál hatalmasb, az az, a' ki egyszer mind valóságos igaz Istenis legyen. c.

Ertelme

Ertelme a feleletnek.

Ami Közben-járonkban három dolgok kívántatnak meg.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a másik?

3. Mellyik a harmadik?

Egyszerűen a valóságos ISTE N S. Tudniillik ISTE N es ember az Bemelyi eggyesülésben, Isten es ember közbenjáró.

Szentírásbeli bizonyságok.

a. I Cor. 15. 21. Egy ember által vagy az halál, ember által vagy az feltámasztás.

Ismer. Sid. 2. 17. Annakokaert mindeztől fogva b: sem alosnak kelles lenni az Attyafiakhoz, hogy könnyörülő lenne, es hiv Papaz Isten lőt való dolgokban, hogy a népnek bűnét el törlené.

b. Sid. 7. 26. Mert illyen Papi fejedelem illet való minket, tartatlan, bűnönélkül való, a bűnösöktől megválászatot.

c. Hof. 1. 7. A' Juda házának kegyelmes lesek, es megtartom őket az ő Urok Istenek által.

Ismer. Jer. 23. 6. Ez az ő neve, mellyel nevezi őtet az Istraél, ő Ichovami igazságunk.

XVI. KERDES.

Miert kellett ő neki bizony embernek es tökéletes igaznak lenni?

F E L E L E T.

i. Mert az Istennek igazsága azt kívánta, hogy a mely emberi természet vétkezett, ugyan azon emberi természet fizessen meg his a bűnért a: a' ki pedig ő magais

B 3

gais bűnos volna egyebekert meg nem fí-
zethetne *b*.

Ertelme à kerdesnek.

Okai, a' miért à közbeh járonak kellett lenni bi-
zony embernek.

1. Miért kellett lenni bizony embernek ?
2. Miért kellett lenni tökéletes igaznak is ?

Szentírásbeli bizonyágok.

4. Kijöv. 32. 33. Azt a' ki verkezik en ellenem, ki
törlöm az én könyvémből.

Ísmet. Sid. 2. 14. 16. Mivelhogy azért á fiak rebesi
à testnek, és is hasonlóképpen ugyan azokban ré-
sies löst. es t. Nem az Angyalokat vőtte fel, ha-
nem az Abrahámnak magvát.

Ísmet. Sid. 5. 1. Minden Pap az emberek között
vetteik fel, es az emberekert rendeltetik az Isten-
nel veghez viendő dolgokra, hogy ajándékokat és
aldozatokat vigyen Isten eleiben a' bűnökért.

b. Sid. 7 26. 27. *Ílyen Pap ifejelelem illet vala min-
ket, bent, artatlan, béplőnkel való, à bűnösöktől
elválatott, es ki az egeknel magasságosb volna
kinek ne lenne szükség mindenmap, mint amaz Papok-
nak, első-ör a magabúneért áldozni: Annakutánna à
létségnek bűneire.*

XVII. KERDES.

*Miere kellett ő neki az emberfeggel eg-
gyüt bizony Istennek is lenni ?*

FELELET:

1. Hogy az ő Istenfegének hatalmával

az

az Isten haragjának terhét az ő testében el-
szenvedhetne *a*. Es minékünk 2. az el-
vezített igazságot es életet megeppithet-
né *b*, es 3. vízfíza szerezhethné *c*.

Ertelme a' feleletnek.

Három okai jelentetnek meg, miért kellett á köz-
ben jaronak igaz Istennek lenni.

1. Mellyik az első ?
2. Mellyik a' második ?
3. Mellyik a' harmadik ?

Szentírásbeli bizonyágok.

4. Efa. 9. 6. Gyermekek születetnek nekünk, Fiu ad-
tatott minékünk, kinek vállan vagyon á Fejede-
lemseg ő maga, kinek nevét neveziaz Ur erős hatal-
mas Istennek.

Apost. ífel. 20. 28. Az Isten tulajdon saját vérgé-
vel váltotta meg az Ecclesiát.

Sid. 9. 14. Mennyivel inkább a' Christusnak vére,
ki az örökké való lelek által önnön magát artat-
lan léven megáldozta az Istennek, megülztittya a'
ti lelketek ísmertit a' megholt íselekedetektől, ho-
gy bolygályatok az elő Istennek.

1 Pet. 3. 18. A' Christus egyfzer a' bűnert fen-
vedet, igaz leven a' hamisakert, hogy minket I-
stenhez vinne, ki megholt ugyan test berint, de a'
Léleknek az az, az ő Isteni erejének általa meg eleve-
nítettet.

6 Ier. 33. 16. A' napokban megszabadul a' Iuda es á
rusálém lakozik bátorlással, a' penig ki ötet neven
nevezi. *Isten Iehova mi igazságunk.* Mivel hogy azt
az igazságot mely az Isten előtt megáll, ű berzi meg
es ajándékozza minékünk.

B 4

Efa.

Ertelme a' feleletnek.

Az Ádámnak nem minden maradéki tartatnak meg a' Christus által. a. hanem tsák az hívők.

Szent írásbéli bizonságok.

a. Matth. 7. 13. 14. Széles kapu az, és széles út, á mely veszedelemre visz: es sokan vadnak kik bémennek azon: Mert szoros kapu és keskeny út, á mely visz az életre, es kevesen vadnak azok á kik azt megtalálják.

b. Ioh. 3. 16. 17. 18. Ugy szerette Isten ez világot, hogy az ő egysejlen egysülött Fiát adná, hogy minden valaki hiszen ő benne, elne veszjen, hanem örök-életre legyen. Mert nem azért bocsátta Isten az ő Fiát é világra, hogy kárhoztassa ez világot, hanem hogy megtartsák é világ ő általa. A' ki hiszen ő benne, el nem kárhoztatik, a' ki pedig nem hiszen immár el kárhoztatott mert nem hitt az Istennek egysejlen egy Fiának nevében.

Ismeret. Jan. 3. 36. A' ki hiszen a' Fiában vagy n an-
nak örök élete, áki pedig nem hiszen a' fiának, nem
latta az életet, hanem az Istennek haragja marad
ajta.

XXII. KERDES.

Mitoda az igaz hit?

FELELET.

Nem tsák oly bizonyos ismeret a, 1. a' kivel áthatatofon hiszem mind azokat, va-
lamelleyeket az Isten az ő igéjében mine-
künk ki jelentet b: de még annakfelette
2. bizonyos c bizodalomis d, 3. mellyet az
én szivemben a' szent Lelek e. 4. az Eu-
angelium által f gerjesztetett, kivel az I-
stenben megnyugosom, ezt magamban
bizon-

bizonnyal el hiven, s. hogy nem tsák egye-
beknek y hanem ennékemis bűneimnek
botánattya, örökre való igazság és élet
ajándékozottat g, 6. es hogy ez ingyen va-
gyon az Istennek irgalmaságából h, tsák az
egy Christusnak érdemeért. i.

Ertelme a' feleletnek.

Az igaz hithez nem elég tsák á tsupa magánvaló
ismeret es az Isten igéjének való hitel-adás hanem
annakfelette az Euangeliumbéli igiretekről való
bizodalomis meg kívántatik.

1. Minemű ismeretben es hiteladásban áll á te
hited?
2. Minemű bizodalomban is?
3. Honnan avagy kitől vagy on ez a' bizoda-
lom?
4. A' bent lelek miáttal gerjeszt ázt a' bizo-
dalom?
5. Mitoda dologfelől vagy bizonyos az ál-
tal a' bizodalom által?
6. Mikeppen hiszed, hogy azok á jotétemé-
nyek á Christus által neked ajándékozottat-
nak?

Szentírásbéli bizonságok.

a. Esa. 53. 11. Az ő Ismeretivel az én igaz sol-
gám sokakat megigazít.

Rom. 10. 14. 17. Mimodon hisznek abban a' ki fe-
lől nem halládanak? mimodon hallanak pedig pré-
dikállo nélkül.

b. Apost. tsel. 24. 14. Hisznek min'eknek, mellyek
a' Törvényben es a' Prophétákban megirattattanak.

c. Iac. 1. 6. Kérje hitet semmit nem kételkedven.
Mert a' ki kételkedik, hasonlatos á tengernek hab-
jaihoz, mely a' szelektől megmozdittatik, és idefo-
va hanyodtatik.

d. Matth.

d Matth. 9. 22. Bizzál leányom, a' te hited téged megtartott.

Rom. 4. 20. 21. Az Abraham ez igeretet bihetet-
lenége által nem vizsgálta, hanem az ő hitiben erős
volt, adván az Istennek ditsősségei: és mindenestül el
hitte, hogy ő a' mit igert volna meg his tfeleked-
tetné.

Eph. 3. 12. Kiben vagy on szabadágunk és bizoda-
lammal való menetelünk az ő benne való hit által.

e. 2 Cor. 4. 13. Mivel hogy penigvállunkis u-
gyan azon hitnek lelke vagy on: á mint írván vagy on
Hittem és azért szóltam: azért miis hiszünk és ö-
lünk.

f. Rom. 10. 17. Az hit a' hallásból vagy on, á hal-
las az Isten igéjéből.

g. Solt. 103. 2. 3. Aldgyad en lelkem az Urat, és
el ne felelkezzél temmi jótéteményérül, ki megke-
gyelmez minden te bűneidnek, ki meggyógyítja minden
te bostegségidet.

Matth. 9. 2. Bizzál fiam, megbostattattnak neked
minden bűneid.

Ismet Gal. 2. 20. Elek pénig többbe már nem én;
hanem él az Christus enbennem: és á mely életer most
élek á testben; az Istenfiában való hit által élelem, ki
szereget engemet, és adta ő magát, en éretem.

2 Tim. 4. 8. Végezetre, leteretet énnékem az i-
gassának koronája, melyet megad ennekem, nem tsak
ennekem penig, hanem mindéknéki, kik vartak amaz
ő ditsősséges el jövetelét.

h. Eph. 2. 8. 9. Kegyelemből tartattatok meg hit-
nek általa: és nem ti tölletek vagy on az, Istennek
ajándéka: nem tfelekedetekből, hogysenki ne ditle-
kedgyek.

i. Eph. 1. 7. Amaz szerelmesben, a' Christusban va-
gy on valtságunk az ő vére által, tudniillik bűneink-
nek bostanattya az ő kegyelmességének gazdagsága
berint.

Col.

Col. 1. 14. Kiben vagy on valtságunk az ő vére ál-
tal, az az, bűneinknek bostanattya.

XXII. KERDES.

Mellyek azok a' mellyeket szükség a' ke-
resztyen embernek hinni?

FELELET.

Mindazok a' mellyek minékünk az Eu-
angeliomban ígértetnek a: Mellyeknek
summája 1. az Apostoli hitnek formájá-
ban, avagy á minden keresztyéneknek
kerfeg nélkül való közönséges hiteknek
fő ágaiban be foglaltatik.

Ertelme a' feleletnek.

A' Keresztyen embernek kell hinni az Euangeli-
omnak minden igéretit. a.

1. Mitsoda summája az Evangelionnak, mellyet
hinnünk kel.

Szent írásbeli bizonyságok.

a. Marc. 1. 15. Térjete meg, és higgyetek az Evan-
gelionnak.

Ismet, Marc. 16. 15. 16. Elmenven ez egesz vilá-
gra hirdessétek az Evangelionot Minden teremtetet ál-
latnak, A' ki hiszen, tudniillik annak az hirdet-
Euangelionnak, és megkeresztelkedik ádvezül.

XXIII. KERDES.

Mellyik az Apostoli hitnek formája?

FELELET.

Hiszek egy Istenben, mindenbato ATYABAN,
menynek és földnek teremőjeben.

Es Jesus CHRISTUSBAN ő egyetlen egy-
szülött FIÁBAN mi Urunkban.

Ki fogantatek Szent Lelektől, születek
szuz Mariától. Szent.

Rom. 10. 10. Linc hiszünk az igénnyel,
szíjjal és szívvel, és megvalósít az Isten.

Szenvede Pontius Pilátusnak alatta, meg-
feszítettetek, meghála és eltemettetek,
szalla le a poklokra.

Harmad napon halottaiból feltámadá.
Felment mennyebe, üle az Mindenható
Atya Istennek jobbjára.

Onnan leszen eljövendő itelni eleveneket és
holtakat.

Híszek szent **LE'LEKBEN**.

Híszem a' közönféges keresztyén anyaszén-
tegyházat: szenteknek eggyesjeget.

Bűneinknek bocsánattját.

Jesének feltámadását.

Es az örökeletet. **A M E N**.

XXIV. KERDES.

Hány részekre osztatik ez Apostoli hitnek
formája?

FELELET.

Három részekre: 1. Első az Aya Isten-
ről és a' mi teremtetésünkről vagy. 2.
Második a' Fiúról és a' mi váltáságunkról.
3. Harmadik a' szent Lelektről, és a' mi
megszentelgetésünkről.

Ertelme a' feleletnek.

Az Apostoli hit három részekre osztatik.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' második?
3. Mellyik a' harmadik?

XXV. KERDES.

Holott az Isten allattában csak egy,
miert nevezed tehát ez hármakat az Aty-
át, a' Fiut, és a' szent Lelket?

FELELET.

1. Mert az Isten az ő igéjében így jelen-
tette meg magát: hogy ez három egymás-
tul megváltászatot személyek legyenek a-
maz egy bizony örökkevallo Isten a.

Ertelme a' Feleletnek.

Az Isten allattája berint egy: és három személyek
vadásnak, Atya, Fiú, és szent Lélek. kik bizonyosan
és valóságosan megkülömböztetnek: de mindaz-
által egyszersmind egy az örökke való Isten.

1. Miért hiszed mind ezeket?

Szent irásbeli bizonyágok.

1. Hogy az Isten egy allattában.

a. Mof. öröklik köny. 6. 4. és Marc. 12. 39. Hal-
lyad Istraél, az mi *Vanunk Istenünk, eggyetlen egy Isten.*

1 Cor. 8. 4. Tudjuk, hogy nincs más Isten, hanem
csak egy.

2. Hogy az Istennek egy allattában három
személyek vadnak.

Esa. 61. 1. Luc. 4. 18. Az Ur Istennek Lelke vagyon
en rajtam: (Isten fia) azért megkent engemet az Ur,
elküldött engemet, hog' a' szegényeknek, Euangé-
liumot hirdessek.

Esa. 63. 8. 9. 10. 11. Mert ezt mondotta a' Iehova:
bizony én népem ez, és t. Minden ő haborúságok-
ban őis vélek eggyütt háborgattatott: Az ő ortájá-
nak Angyala (az az, az Isten fia) megszabadította ő-
ket: hozzájok valofzerelméből és kegyelmességéből
megszabadította őket, hordozta és viselte őket
minden

minden időben. Ők pedig engedetlenek voltak és megharagították az Istennek szent Léket; annakokért lőtt ō nekik ellentégek, es hadakozik vala ellenük: de megemlekezték á régi időkről.

Matth. 3. 16. 17. Mikoron azért megkereszteltetett volna Iesus, azonnal kijöve a' vízből: es ime megnyilatkozána az egek ō nékie; es látá az Istennek Léket el jőni, mint egy galambot, es ō reá szállani. Es ime az ég ből szar adaték, mely ezt mondgya vala: Ez amaz en szerelmes fiam, kiből en megengeszteltem.

Imet. Matth. 28. 19. Elmenvén azért tanításokat minden népeket, megkeresztelvén őket Atyának, Fiának, es Szent Léleknek nevében.

3. Hogy három egymástól megkülömböztetett személyek vadnak

Ian. 14. 16. En kérem az Atyát, es M A S vigasztalós ad nektek.

Imet. Ian. 17. 26. Mikoron pedig el jövend a-maz Vigasztalo, kit én bocsátok nekik az Atyától, az igazságnak Lelke, ki az Atyától származik, a' bizonyoságot teszen en rolam.

4. Hogy ez három egymástól megkülömböztetett személyek egy Isten.

1. Ian. 5. 7. Hármian vadnak kik bizonságot teszenek az égből: Atya, Ige, es á Szent Lélek, es három egy.

Ian. 10. 30. En es az Atya eggyek vagyunk.

AZ ATYA ISTENRŐL

XXVI. KERDES.

Mir hiszsz mikor az valold: Hiszek a' mindenható ATYA ISTENBEN menynek es földnek Teremtőjében?

FELE-

FELELET.

Hiszem, 1. a' mi Urunk Iesus Christusnak örökké való Atyát a, ki 2. a' mennyet es földet, minden benne való állatokkal egyetemben semmiből teremtetett b, es ki ugyan azonokat örökkévaló tanársával es gondviselésével tarra es igazgattya c, 3. hogy a' Christufert d, en Istenem es Atyám e: Ezokaert, ugy bizom ō hozzá f, ugy nyugozom meg ō benne, 4. hogy semmit nem kételkedem felőle, hogy mind testi s-mind lelki szükségeimre gondot nem viselme g: sőt még annakfeletten a' mi gonoszokat e nyavalyaifogós elterben ream bocsát, azokatis az en idvességemre fordittya h: mivel hogy azt 5. megis tselekedheti mint mindenható Isten i: megis akarja tselekedni, mint kegyes Atyam. k.

Ertelme a' feleletnek.

Az Atya Isten felől hiszem hogy ennékem is Istenem, es Atyam, kiből egyfelmind bizomis, meg his nyugozom.

1. Kik ertesz itt az Atyának nevezetint?

2. Miért mondatik a' Menynek Földnek mindenható Teremtőjének?

3. Mikeppen lőtt teneked Istenem es Atyád?

4. Mikeppen bizol ō benne?

5. Mifodá fundamentoma vagyon ez te bizodalmodnak?

Szentírásbeli bizonságok.

4. Eph 1. 1. Aldortlegyen az Isten, es a' mi Urunk Iesus Christusnak Atya. b. Apost.

2. Ia. 5. 7. Nam, mi Atyát vagy, mi ping sár vagyunk. Te mi Teremtőnek vagy, mi mennyiségnek a' te teremtetés munkája vagyunk.

Matth. 10. 29. 30. 31. Nemde, nem megvehetné-
ké ket verebeketis egykis filléren, De meghis tsak
egysem esik azok közzül a földre a ti mennyei A tyá-
dok akarattya nélkül. Nektek pedig fejeknek haja-
balaitis mind báman vadnak. Ne félyetek azért, ti
fok verebeknél drágabbak vattok.

XXVIII. KERDES

Mit hasznal minékünk ez az Isten te-
remtefenek és gondviselefenek ismértei?

FELELET.

1. Hogy az ellenünk valo dolgokat be-
kevel szenvedgyük a: 2. a' kedvünk sze-
rint valo dolgainkban penig háláadok le-
gyünk b: 3. jóvendő dolgainkrol pedig I-
stenben a' mi bizodalmas Atyánkban jó-
reménységünk legyen c, ezt bizonynyal tud-
van, hogy az ő szerelmétől semmi minket
el nem szakaszthat d: 4. Mivel hogy min-
den teremtet állatokkal ugy bir, hogy az ő
akarattya nélkül, nem tsak az hogy semmit
nem mivelhetnek, de meg tsak megsem
mozdulhatnak e.

Ertelme a' feleletnek.

Harom hasznokat veszünk, az Isten teremtefé-
nek és gondviselefenek meg gondolásából.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' második?
3. Mellyik a' harmadik?
4. Mifoda fundamentomon áll ez te jó-
vendő dolgaidrol valo bizodalmod?

Szent

Szent írásbeli bizonyságok.

a Solt. 39. 10. Megnémsülök, nem nyitom meg az en
szájamat, mert te tselkedted.

Job. 1. 21. 22. Mezitelen jöttem ki az en Anyá-
mnak mehebel, és mezitelen térek visszla oda:
Az Ur adta volt, az Ur vötte elis: legyen aldos az Ur-
nak névé.

b. Solt. 51. 15. Híj segítségül engemet a te nyo-
morúságodnak idején, és meg szabaditlak tégedet, és
te dicsőitelsz engemet.

c. Solt. 35. 23. és 1. Pet. 5. 7. Minden gondaito-
kat ő reá v. sítetek, mert ő neki gondgya vagyon ti
rollatok.

d. Solt. 125. 1. A' kikbiznak az Urban, hason-
latosok lesének a' Sion hegyéhez mely meg nem
mozdul; meg marad mind örökké.

Rom. 8. 35. Kísida szakas al minket a' Christusnak
szerelmét?

Rom. 8. 38. 39. Mert én bizonynyal elhitteti, ho-
gy sem halál sem élet, sem Angyalok sem fejed-
lemségek, sem hatalmasságok, sem jelenvalok, sem
következendők, Sem magasság sem mélység, és
semmi egyéb teremtet állat, el nem szakasíhat minket az
Istennel Berelmétől, mely vagyon a' mi Urunk Jésus
Christusban.

e. Esa. 41. 10. Nefély, mert én teveled vagyok,
megne retteny mert en vagyok a te Istened, ki te-
gedet meg erőssítelek, annak felette megsegítelek,
és az en igazságomnak job kárjával, tamagatlak te-
geder. Imé megfogynülnek és meggyalaztatnak
valakik te ellened fel gerjednek: olyanok lesének
mint a' semmi, és a' kik tegedet haborgatnak el ve-
nek.

Peldab. 21. 1. Mint a' vizeknek folyási, ugy a' Ki-
rálynak, híve az Urnak kezében vagyon, valabová a'
kárjávala haszna az: Legyen az Ur a' szívednek
Solt. 124. 31. 32. Legyen az Ur a' te szívednek
őrké. az mindenben az Ur a' te szívednek
a' minket a' földre szívt meg a' szíved az: a' szíved
öröke szíved az: a' szíved szíved.

A' FIU ISTENRŐL.

XXIX. KERDES.

*Az Isten Fia mert neveztetik IESUS-
NAK az az Idvezítőnek?*

FELELET.

1. Mert minket minden bűnainkből-
idvezita: 2. nemis kell másfunnan üdvessé-
get kerni, s' nemis találhatni penig egyé-
bűtt. *b.*

Ertelme a' Feleletnek.

Jesusnak az az Idvezítőnek neveztetik az Isten
Fia ket okokért.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' másik?

4. Matth. 1. 21. Az Angy l' igazol a' Ioséphek:
A' Mária szül Fiat, es hívod az ő nevet JESUSNAK
Mert ő szabadja ya meg az ő népet az ő bűneiből.
6 Apóst. tsel. 4. 12. Es miszenis senkiben másban
idvősség: Mert nemis ada: ot az emberek között ég alatt
más nev, mely által kellene megtartatnunk. Tudniillik
az egy Jesus Christus nevinél.

2. Cor. 3. 11. Más fundamentomot senki nem verhet
az onkivől a' ki egyszer vettetet; mely a' JESUS CHRIS-
TUS.

XXX. KERDES.

*Hifzneke ezokaért azok az egygetlen egy
Idvezítő IESUSBAN: kik az Szentektől,
avagy Magoktól avagy Másfunnan keresnek
idvéjéget és meg boldogulást?*

FELE-

FELELET.

Nem hifznek: Mert noha szóval ez Id-
vezítővel dicselkednek, tselekedettel
mindazáltal voltaképpen tagadják a' Je-
sust egygetlen egy Idvezítőnek lenni. 1.
Mert szükség a' Jesust vag nem telly-
ességgel valo Idvezítőnek lenni *a*, vagy a'
kik őret idvezítő igaz hittel hozzájuk ka-
ptfolyák, azok ő benne mindeneket bir-
janak valamellyek az idvésségre szüksé-
gessek *b.*

Ertelme a' feleletnek.

Valakik az ő boldogságokat vagy az Szentektől,
vagy ő magoktól, vagy másfunnan keresik, azok
megtagadják az egy Idvezítő Jesust?

1. Mikeppen bizonyítod meg hogy azok
megtagadják a' Jesust?

Az Szentektől Midőn azoknak érdemek es Isten-
előt valo efedezések által hiflik az ő bűneiknek
bocsánattyának, es Isten kegyelmének megnyeré-
set.

Avagy magoktól Midőn magok érdemi által a-
karják az örök életet érdemleni

Avagy másfunnan Midőn a' Pápától ki oltatot
bűnbocsánattól valo menedek levelek, (Indulgen-
tiak) Misé aldozatok, szentelt vizek, avagy purga-
torium által akarj k bűneiknek bocsánattyát el ny-
erni.

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Coloss. 1. 19. 20. Tetrtet az Atyának hogy ő
benne lakoz nek minden tellyesség, es hogy az ő keresé-
tinek

Szentirásbeli bizonyfagok.

a. Apost. Thef. 4. 27. Egybe gyűltenek a' te Sent Fiad ellen à *Iesus* ellen à kit *megkentel*,

b. Luc 4. 18. Efs. 61. 1. Az Ur Istennek lelke vagon én rajtam, mivelhogy megkent engemet, azért küldött engemet, hogy az *Begényeknek* Euangeliumot hirdessek.

Apost. Tfel. 2. 36. Bizonytal tudja azert az Izraelnek egész sz haza, hogy ezt az *Isten* tette Urrá *es Christusa*, e' *Jesust* mondom, à kit ti megfektetett.

c. Sid. 1. 9. Solt. 45. 8. Szeretted az igazságot, és gyűlölted a' hamiságot, annakokért kent megtegedet (O Istennek Fia) a te *Istened örömnök olajjával* (a' Szen *Lélekkel*) minden te tarsaid felett.

Apost. Tfel. 3. 22. A Nazarethbéli *Jesust* az *Isten* megkenté *szen Lélekkel* és hatalommal.

d. Apost. Tfel. 3. 22. Mos. 5. köny. 18. 15. Mofes így bolla a' regi Atyáknak, *PROPHETAT támaszt nektek az Ur, a' ti Istenek à ti Atyaokiai közzül*, mint engemet, azt halgaslatok mindenkben, a' m. llyeket neked bolland.

Matth. 17. 5. Ez amaz én *Berelmes Fiam*, ákiben nyugosom; öret halgaslatok.

e. Jan. 1. 18. Az *Istent* soha senki nem látta, hanem amaz egyvelel egybűlelet fia, ki az Atyának kebelében vagon, a' *beszéltette meg minékünk*.

Jan. 15. 15. Mindenekei valamelyeket hallottam az Atyától megjelentettem tinétek.

f. Solt. 110. 4. Megeshűtt az Ur, es meg nem bányaa aziz; te vágy örökre való *PAP Melchisedeknek rendiserint*.

Sid. 1. 1. Atyamfiai, *Centek*, à *mennyei hivatalnak* rebesi, gondollyatok meg à mi vallásunknak *A. pástolai és ső Papját à Iesus Christust*.

g. Sid. 10. 10. *Megszenteltetünk à Iesus Christusnak*.

nak tésének egyfizer való megáldoztatásának általa, 14. versben. A *Christus* egyvelel egy áldozatjával *18. kellesekké bűtne mind örökké azokat*, a' kik *megszenteltetettnek*.

Ielen. 5. 9. Megöletetél, es megváltottál minket Istennek à te véred által minden agazatból, es nyelvekből, es nepekből.

h. Rom. 8. 34. Kísoda a' ki karhoztarna? *Christus* az, à ki megholt: *Sőt à ki fel támadot*; ki az Istennek jobjánis vagon, *es esedezik mi éretünk*.

i. Solt. 2. 6. En *penig felkent m az en KIRÁLY-OMAT* Sionon az en *sent* hegyemen.

Luc. 1. 2. 33. Es az Ur *Isten* neki adja à *Dávidnak* az ő Atyának király székét, es uralkodik à *lákobnak* hazon mind örökké, es az ő *Ö. Bagának* vége nem lészen.

Solt. 110. 2. A' te erősségednek *páltáját ki borsátja az Ur Sionból*.

Efs. 2. 3. Mich. 4. 2. Sionból megyen ki a' *Törvény*, es az Urnak beszeje *Jerusalemből*.

1. Ian. 14. 16. En kérem az Atyát, *es más Vigaszalot* ad nektek, hogy maradjon veletek mind örökké: tudniillik az igazságnak amaz *Lelke*.

Ian. 16. 7. 13. Ha el megyek, el küldöm à *vigasztalot*, az *szen Lelket* ti hozzátok, A' bevitén avagy *vézérel titeket minden igazságra*.

m. Ian. 10. 27. 28. Amaz én *Iuhaim* az én beszedemet halgattját; es én *azokat ismerem*; es öökkövetnek engem. Es én örök életet adok nekik, el sem vesznek soha örökké, *es senki őket az én kezemből ki nem ragadja*.

XXXII. KERDES.

Te penig miért neveztetel keresztyénnek?

FELELET.

1. Ezért mert a' hit által à *Iesus Christus*.

stusnak tagja *a* és az ő kenetének részesfe vagyok *b*; ezért hogy *z.* az ő nevéti valyam *c.* *3.* es magamat ő eleiben háláadásnak égő aldozattanak állaslám *d.* es hogy *4.* *e* világon való életemben *a'* bűn és a Sátán ellen szabados és jó lelki ismérrettel viaskodjam *e'* és ez életnek utánná *a'* Christvissal minden teremtt állatokon ő rókké orszagolylak *f.*

Ertelme à kerdesnek.

Azert hivattatom keresztyennek, az, az, megkenetnek: mert à Iesus Christusnak harmas tiistekre való fel kenetetésének résfe vagyok, *b.*

1. Miért vagy à Iesus Christus kenetének résfe?

2. Mifoda à te Prophetai tiistéd?

3. Mifoda Papi tiistéd?

4. Mifoda királyi tiistéd?

Keresztén) Ez Izo vezeneredetet à Christus névtől mely annyit tében mint megkenettet. E' név pedig az híveknek ugymint *a'* Christus tanítványinak es köveidnek adattatott elsőben Antiochiában, Urunknak menybe menetele után egynehány ebendökkel. Lásd meg Apost. ísel. 11. 26.

Az ő kenetének résfe) Az az; az ő Lelkének: mely által Prophetafagra Papiágra es királyi tiistkre fel kenettem. Ielen. 5. 10. es egyfcsrsmind azon által is illendőnek tételtem ez tiisteknek igazán való veghezvételére.

Szentírásbeli bizonyágok.

4. 1 Cor. 12. 27. Ti pedig à Christus testei vagtok és az ő tagjai rész őrítet.

6. 1. Jan.

b. 1 Jan. 2. 27. *A'* kenet mellyet el vőttetek ő sílló meg marad ti bennetek.

2 Cor. 1 21 27. *A'* ki minket meg erősit à Christusban ti velecek egybe es *a'* ki minket megkent, az Isten az ki elis perfe el minket, és adt. az ő Lelkének zálagat *a'* mi bzeinkben.

c. 1 Pet. 2. 9. Ti pedig válaštot nemzetfég. királyi papfág, Bent nep vartok, es oly nep, mellyet Isten sajáttyának tart, hogy annák hatalmas dolgait bírassétek *a'* ki ti tereket *a'* főtetfégből az ő ifudalatos vilagosságára hívott. *1. 6. 4. 5. 4.*

d. 1 Pet. 2. 5. Ti is mint előkövek építessétek fel, hogy legyenek lelki ház, Bent Papfág lelki aldozatoknak aldozására; mellyek Istennek *a'* Christus által tessenek.

Rom. 12. 1. Intelek ti tereket Áryámfiat, az Istennek irgalmaságára, hogy állásátok *a'* ti testeteket, élő, Bent, és Istennek kedves aldozatul, amaz ti okos tiisteleketeket.

e. Rom. 6. 11. 13. Ne walkodgyék ábiin *a'* ti halando testetitekben, hogy engedjete annak kívánfágának: Se pedig ne állásátok *a'* ti tagaitokat hamisságnak segyveregyanánt *a'* bűnnek, hanem állásátok magatokat Istennek, ugy mint kik az halálból meg elevenítettetek, es *a'* ti tagaitokat igazságnak segyveregyanánt Istennek.

Eph. 6. 12. Mert nintsen nekünk tufakodásunk à vér es test ellen; hanem à birodalmok ellen, hatalmaságok ellen, es világnak Urai ellen, ez életnek főtetfégének vezeri ellen, *a'* lelki gonosságok ellen mellyek à magátságban vagynak.

1 Pet. 5. 8. 9. Iozanok legyetek; vigyázzatok: mert *a'* ti ellenségetek az Ördög mint az ordiro erőslán Belleljár kerélvén kit el nyelleyen; ki nek ellene állásátok erőstök léven az hiiben.

1 Tim. 1. 14. 9. 1. Jan. 5. 4.

1 Ielen

f. Ielen. 3.21. *A' ki győzedelmes lészen edgyütt ültem velem az en királyi székemben, mint enis győzedelmet vőttem és ülök az en Atyammal az ő királyi Békiben.*

2 Tim. 2.12. *Hia békefőles török lészünk, ő velle n-ralkodunk.*

Jelen. 2.26.27. *A' ki diadalmas lészen és megőrizendi mind végig az en felekedéimet adok annak hatalmat a' pogany népeknek és bírja azokat vas vesszővel, és mint a' fazekasnak edényi megrontatnak, mikeppen enis vőttem az en atyamtól.*

XXXIII. KERDES.

Miért hívattatik a' Christus Istennek egyetlenegyszülöt Fiának ha miis Istennek fiaivagunk?

FELELET.

Mért a' Christus csak egyedül ő maga az örök Atya Istennek öröke a és természet szerint való fia b: mi peng. 1. ő eretkegyelemből lőttünk az Atyának fogadot fiaivá c.

Ertelme a' feleletnek.

A Jesus Christus azért mondatik az Istennek egyetlenegyszülöt fiának, mert csak maga öröke a és természet szerint való Istennek Fia. b.

1. Mikeppen vagyunk mi Istennek Fiai?

'Szent írásbéli bizonyágok.

a Mich. 5.2. *De te Ephratának Bethleheme, jol-lehet kirás város vagy a' Judának fő várfi kö-zött, mindaz által te belőled bármazik énnekem a' ki kermelben Vratkodo lészen jóvendőben, kinek ki jö-*

veteli

veteli eleitül fogva, és örökidőktől fogva vadnak-

Ian. 1. 3. *A' kezdetben vala amaz Ige, és azaz Ige vala az Istennek, és az az Ige lsten vala. Ez az Ige kezdetül fogva az Istennek vala. Mindenek ez Ige által teremtetek, és ő nálla nélkül semmi nemlött, milött.*

Sid 9. 14. *Mennyivel inkább a' Christusnak vére ké az örökké való Lélek által az az, az ő örökké való Isten-ge által, önön magát ártatlan lévén meg-dozta az Istennek, megtöltötte a' ti lelkiismereteket a' megholt tfelekedetekből hogy szolgálatok az é-lő Istennek.*

b Sid. 1. 3. 3. *Az Isten utolsó időkben szállt: m-nékünk az ő fia által kit tött mindeneknek örökösé-vé, ki által ő világotis teremte: ki az ő ditsősé-gének fényesége, és annak személyének ké-metizet bel-lyege.*

Ian. 5. 18. *A' Sidok akarják vala őtet megölni, mi-velhogy nem csak megrontotta volna az szombator, hanem az Isten is saját Atyának mon dotta vol-na az Istenhez magát egyenlővé téven.*

Rom. 8. 32. *Ha Isten az ő tulajdon Fiának nem kedvezett, hanem azt miferettünk mindnyájan adta: mi módon az ő Fiával mindeneketis minékünk in-gyen kegyelemből nem adna?*

Jar. 1. 14. *Es lattuk az ő ditsőségét, úgy mint az Atyának egyetlenegyszülöttének ditsőségét.*

c Ephes 1. 5. *A' mi Urunk Jesus Christusnak Isten a Atya el valasztot minket, kiket fiaivagadna, a Ie-sus Christus által ő magában, az ő akarattyának jo kedve berint, az ő ditsőféles kegyelmességének ditséretire: melyből minket ingyen magának kedve-sékké lőt amaz szerelmestben.*

Ian. 1. 12. *Valakik őtet vérek adá nekiet ez az ha talmar avagy méltoságot, hogy Isten fiaivá lstenek.*

Gal. 3. 26. *Mindnyájan Istennek fiaivagyatok a Je-sus Christusban való hit által.*

Miért nevezed őtet mi Urunknak?

F E L E L E T.

Mert a' mi testünk és lelkünk a 1. bűnöktől b. 2. nem aranyon sem ezüstön, hanem az ő drágálatos vérével megváltvan c, es az őrdögnek minden hatalmától megszabadítván d, minket ő magának saját népévé tölt.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christus azért hivatattik mi Urunknak, Mert a' mi testünk és lelkünk a. az ő vérével váltotta meg. c.

1. Honnan váltot ki minket a' Christus.

2. Mifodá árron váltot meg minket?

Szent irasbeli bizonyfogok.

a 1 Cor. 6. 20. Arron vetettetek meg, Ditsóítotték azért az Istent a ti testetekben és lelketekben, mellyek az Istenei.

b Coloss. 1. 14. A' Christusban vagyon váltságunk az ő vére által. az az, bűneinknek bocsánatya.

c. 1 Pet. 1. 18. 19. Ugymint kik tudgyarok, hogy nem vesendő állatokon aranyon vagy ezüstön váltattatok meg a ti hijában való életeitekből; hanem drágálatos verem, tudniillik a' macula és belpőlnekül való béránnak a' Christusnak vérére.

d. Sid. 2. 14. 15. Az ő halálának általa elrontotta azt, a' kénél a' halálának bíradsalma vala. az az. Őrdögöt, es megszabadította, valakik a' haláttal való félelemnek miatta helyes életekben rabok valának.

e Tit. 2. 14. A' Christus adta ő magái mi ereünk, hogy megváltana minket minden hamisságtól, és tisztítsa magának kiváltsággal való népet, jó tselekedetekre igyekezőt.

XXXV.

Mit hisz mikor azt mondod: Kifogantatek szent Lelektől, születek szüz Mariától?

F E L E L E T.

Hogy 1. ő maga az Isten Fia a, a' ki 2. igaz es ő Istenfégeben mind örökké megis marad b, 3. igaz emberi természetet c, 4. a' szüz Máriának testéből és véréből d, 5. a' szentleleknek tselekedete által e, 6. vőttfel f. 7. hogy egyszersmind Davidnak bizonyos magva g, 8. es az ő atyafiaihoz mindenekben hasonlatos lenne b, a' bűntől megválva, 1.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christusnak fogantatásáról és Születéséről való hitnek igazatnyában be vagyon foglaltatva az Isten Fiának megtestesülésének tiuka.

1. Mifodá fogantatot és születet a' szüz Mariától?

2. Nemde fogantatása es születése után megmarade ugyan azon a' ki volt annak előtte?

3. A' megtestesülés által mit vőtt azért fel magára?

4. Honnan vőttfel azt az emberi természetet?

5. A' szüz miképpen fogadot es bűlt?

6. Az Isten Fia miképpen vőtt Embert természetet a' szüz Mariától?

7. Miért kellett az Isten Fiának születetnie a' szüz Mariától?

8. Miért kellett igaz embernek születetnie?

Vsn

Volt fel) Tudniillik az semélyi egyességben, úgy hogy mostan öneki vagynak két egymástól megkülömböztetett természet, Isteni és emberi, kik mindzáltal oly egymástól elválhatatlan-keppen egyesültenek, hogy mindáz keutenis csak egymagan való semélt tésnek.

A' Davidnak igaz magva) A' kiből tudniillik a' Christusknak testt berint bülettemi kellett. Efa. 11. 1. Ier. 23. 5. A' kinek házánepok özzül es törsokebül eredet valais a' büz Mária Luc. 1. 27.

Mindeneknek hasonlato) 1. Az emberi természetnek allatya és 2. tulajdonfagira képeft: Kiket mindöröкке megtart. 3. Azon emberi természetnek erőtelensegeire képeft (a' bünnön kívül,) melyeket fel támadása után letölt.

Szent irásbeli bizonyosagok.

a. Minekutánna eljött a' tellyes idő, ki bösáta Isten az ö Fiát, ki aszszonyiállatol lött.

b. 1 Ian. 5. 20. Ez amaz igaz Isten, és amaz örök élet.

Imet. Rom. 9. 5. Az Izraeliták közzül való a' Christusk testt berint: kámindeknnek Felelte öröкке dítendő Isten, Amen.

Solt. 102. 16 es Sid. 1 10. 11. 12. Te Uram Christe kezdetben fundáltad a' földet, es a' te kezidnek tsinalmányi az egek. Azok elvembek, te pedig megmaradsz, es mind azok mint a' ruha megavulnak: es mint az öltözetet egybehajtod őket, es megváltoznak: te pedig ugyan azon vagy, es a' te elcsztendeid el nem fogynak.

c. 1 Tim. 2. 5. Egy az Isten, egy a' közbenjáróis Istenközöt, az ember Christusk Iesus.

Imet. 1 Ian. 1. 1. A' kívül a' kezdetben, kité mi halgattunk, kité szemeinkkel lattunk, kité neztünk, kité a' mi kezünk meg tapaszaltanak, az életnek ama' bebedéről. A' kit mondok lattunk, halgattunk azt hirdettük nektek.

Luc.

Luc. 24. 39. A' Léleknek nintsen hufa es tsontya: mint ennekem láttátok hogy vagyon.

Matth. 26. 38. Mindenfelől szomorú az én lelkem mind halalig.

d. Efa. 7. 14. Imé a' szűz fogad az ö méhében es szűl Fiat: es hivod, oh büz, az ö nevet Immanuelnek, az az, ha meg magyarul azod. Velünk lakozo Istennek. Matth. 1. 23.

Imet Luc. 1. 30. 31. 32. Nefély Mária; mert az Istennél kegyelemben vagy. Es imé a' te méhedben fogad es szűl szűl Fiat es nevezed az ö nevet Iesusnak. Es nagy leszen ez, es a' magasságban lakozo Istennek Fianak hivattatik, es az Ur Isten neki adja a' Davidnak az ö Attyának bekia. Es a' 42. 43. versben: Aldott vagy te, az aszszonyiállatok közzöt, és áldott a' te méhednek gyümölsé; es honnet vagyon ez ennekem, hogy az en Uramnak annya en hozzám jöjjön.

e. Luc. 1. 34. 35. Monda Mária az Angyalnak: Mimodon leszen ez holott én ferfiat nem elmérek? és felelven az Angyal monda neki, A' szent Lélek száll te réad, és a' magasságban lakozo Istennek ereje árnyékoz megítégedet: Annakokáert azis a' mi tetölled bülettetik, mivelhogy bent leszen, Istennek Fianak hivattatik.

f. Sid. 2. 16. Mertbizonyára nem az Angyalokat vötte fel; hanem az Abraham magvat vötte fel.

Ian. 1. 14. Amaz ige teste lött az az, Fel vötte a' testet avagy az emberi természetet. Lásd meg. Sid. 2. 16, es lakozott mi hözöttünk.

Phil. 2. 6. 7. Ki mikoron Istennek formájában volna nem állia ragadománnak lenni az Istennel való egyenlőseget, hanem ö magát megüressité, bölgai formát vevén magára.

g. Apost. tsel. 13. 22. 23. Támasztrá nekik a' David királyt; kinek bizonyosagotis tévén azt mondotta; Találtam szűzemszerint való Ferfiat a' Davidot a'

David

Dávidot à Ieslének fiát, ki minden akaratimat veghez vísi. Ennek magvából tamaltotta Isten Izraelnek az ő igireti Berint à Szabadító Iésuf.

Apost. tsel. 2. 30. Az Isten esküvel megesküi à Dávidnak, hogy fővendőben az ő agyának gyümölséből borfara el à Christust teste Berint.

b. Sid. 2. 17. Annakokáért mindenestől fogva hasonlatosíták Isten lenni az Artyafához: hogy könyörtőlő lenne és hív fő Pap az Isten előtt való dolgokban: hogy à népek bűnei megtisztítaná.

Ismet Phil. 2. 7. 8. Ő hasonlatosított az embere'hez, es emberi abrazatban taláztatot.

2. 1 Ian. 3. 5. Tudjátok hogy à Christus azért egset jelent meg, hogy a' mi bűneinket el törle né, es bűn benne nintsen.

Ismet Sid. 4. 15. Megkefeszettet leven mindenekben, mindozaltal à bűntől megválva.

XXXVI. KERDES.

Mi hasznát veszed a' Christufnak szentsegessen való születtesének es fogantatásának.

FELELET.

Ezt hogy ő minekünk Közbenjárónk a, ki az ő ártatlanságával, és tökéletes szentsegevel, az en bűneimet mellyekben fogantattam, elfedezi, hogy az Isten eleiben ne mennyenek b.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christufnak szentseges fogantatásából és születéséből ez hasznot veszem, hogy en bizonyos vagyok, hog ő ennekemis közbenjáróm a, a' ki az en bűncimet az Isten előtt el fedezi b.

Szen-

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Sid. 7. 2 6. Illyen Papifeiedelem illet vala minket, szent, ártatlan, seplőnélkül való, a' bűnőfoktól elválasztatot, es ki az egeknel magasságosb volna.

b. Rom. 8. 3. A' mi á törvenneklehetetlen vala, mivelhogy erőtelen vala à testnek miatta, az Isten az ő Fiát elbocsátván à bűnös testnek hasonlatosságában, à bűnért, à bünt kárhozatta az ő testben.

Ismet. Gal. 4. 4. 5. Mineküránna eljött a' tellyes idő, ki bocsátá Isten az ő Fiát, ki a' bűnyírástól lőtt, ki a' Törvény alá adta magát, Hogy azokat a' kik a' Törvény alatt valának, megváltana, hogy fogadot fiúságot vennénk.

XXXVII. KERDES.

Mit hisz mikor azt mondog: Szenvede?

FELELET.

Hiszem hogy ő 1. tellyes életének idejében is ugyan, mig ő földön lakott a. de főkeppen halalakor b, az Istennek az egesz emberi nemzetnek bűnei ellen való haragjat c, 2. az ő testben és lelkeben d szenvedte. 3. hogy az ő szenvedésével úgy mint engesztelő es kegyelemnyerő egyetlen egy aldozattal, à mi testünket és lelkünket az örök kárhozattal megszabadítaná e: es minekünk Istennek kegyelmét f, az igazságot g, es az örökéletet h, helyre állatná.

Ertel-

Ertelme a' feleletnek.

A' Christus benvedet, az az, az Istennek á bűn ellen való haragját el viselté.

1. Mikor benvedet?
2. Mikeppen benvedet?
3. Mien benvedet?

Szentirásbeli bizonyságok.

a. Efa. 5. 3. 2. Nem vala neki (a' Messiának) formája, és ékellége: Es mikor nézünk ő réja nintsen kívánatos ábrázattya, minden emberek között utálatos és megvetetett, *szajdalmakkal telyes, beteges*, és olyan vala mint á ki elő embert el rejti orzáját, és semminek alótottul ötet.

Phil. 2. 8. Ő magát megalazta, engedelmes leven mindhalálig.

b. Sid. 5. 7. 8. Ki (tud, á Christus) az ő testének napjaiban mikoron nagy kiáltással és könyhullatásokkal való könyörgéseket és imadkozásokat, vitt volna annak eleiben, á ki megszabadíhattya vala őtet az haláltól és meg halgattatott volna az ő felelmeből, jöllehet Fiu volna, mindazonáltal azokból á mellyeket benvedet megtanulta az engedelmesléget, *és megvetetett, és az őt megvetett és elvetett.*

c. Efa. 5. 4. 5. 6. De á mi befellegünkert ő viselte, és á mi fajdalminkat ő hordozta: jöllehet mi azt alótottuk hogy meg ostromoztatott és megveretett s' meg nyomorítottat Istenből. Meri ő á mi alnokságunkat febesítetett meg: megromtatott á mi bűneinkert: á mi befellegünknek veregegetett ő reá; és az ő sebeivel gyógyultunk meg, *Az Ur mindnyájunknak álnokságának büntetését ő réja vetette.*

d. Sol. 2. 1. 18. Által likasztották kezeit és lábait; meg szímlálbam minden en tso. taimat.

Imet. Mat. 26. 38. Mindenfelől szomorú az én lelkem mindhalálig.

e. Sid.

6. Sid. 9. 12. A' Christus nem bakoknak és szuloknak verek által, hanem az ő tulajdon vére által ment bé egyszer az szentséges helyben, minekutánna örökvalóságos talált volna.

f. Eph. 1. 6. 7. Ingyen kegyelemből tött minket magának kedvesekké am á' szerelmesben, kibén vagy on valóságunk az ő vére által, tudniillik bűneinknek bostánattya az ő kegyelmeffégenek gazdagfaga berint.

Imet. Ian. 1. 17. A' kegyelem és á valóság á lesus Christus által tött.

g. 2 Cor. 5. 21. Az Isten az ő felekedte, hogy á Christus: á ki bűn: nem tudott, mi értünk lenne bűne: hogy mi Istennek igazsága az az. Isten előt igazak á Christusnak igazsága által lennénk ő benne.

Imet. Ian. 4. 9. Az Isten az ő egygyetlen egy bűlött Fiát elbostatotta ez világra, hogy ellyünk ő általa.

Ian. 3. 14. 15. Mikeppen Moses fel emelte á pusztában á kigyót: ugy kell az embernek Fiának fel emelnetni: hogy valaki hiszen ő benne, el ne vesűben, hanem örökéletre legyen.

XXXVIII. KERDES.

Mivolt az oka hogy Pilátusnak biroságábara szervenvedne?

FELELET.

Hogy 1. ő ártatlan leven a, a' Polgári társaságban lévő biro előt halálra ítelterven ő, 2. minket az Istennek kemény ítletéből, mely á bűnert mindnyájunknak fején vala, kivenne. c.

Ertel-

Ertelme a' feleletnek.

Pontius Pilatus alatt azért szenvedet, hogy a' Polgári társaságbeli birotul ítéltetnek halálra.

1. Mikeppen itelteter halálra?

2. Miért hogy ártatlan leven halálra itelteter?
Polgári társaságbeli birotlást Ki az Isten Fianak halálra való ítéltetelének hatalmat vőtte volt az Istenből, Ian. 19. 11.

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Ian. 18. 33. 38. Bémene azért Pilátus vizsogtag a' törvényházban, és bilitá Iesust, kimene a' Sidokhoz, es monda: Luc. 23. 14. 15. *En semmi vétkező nem találók benne. Es imé en, tielőtettek meg tudakozván, semmi ártalmas tselekedetet nem találtam ez emberben azok közt az a' mellyekben őtet vádoljátok. Sőt meg Herodej s nem talált. Mert titeket ő hozzá igazítalak: es imé semmi halálra való dolgot nem tseleke. et ő.*

Matth. 27. 19. Mikoron a' Törvényesékekben ülne Pilatus, küldé ő hozzája az ő felesége ezt izenvén néki: Ne legyen neked semmi közöd annak az igaznak dologban; mert én sokat szenvedtem ma álomban ő miatta. es a' 24. vers. Látván pedig Pilatus hogy semmit nem használja, hanem annál nagyobb habornásig támadna, vizet hozatván megmosá kezét a' kölség előtt ezt mondván, Ártatlan vagyok én ez igaz embernek verétől, ám ti lájátok. Itt az Isten ő maga Ierusalémben a' Hufvének innepenapjan, nyilván, nagy gyülekezet előtt az Itező Békéből Pilátus által az ő Fiát ártatlannak es igaznak lenni megmutattya elsőben, annakutánna visogt a' mi bűneinkert a' keresztfán való meghalálra itelte.

b Matth.

b Matth. 27. 2. Es a' Iesust kötözve elvévék, és adák kezében Pontius Pilatus tiőrtartanak.

Ian. 19. 13. 14. 15. 16. A' Pilátus ki hozá Iesust, és tite a' Törvényesékekbe, és monda a' Sidoknak. Imhol a' ti királytok. Azok pedig fel kiáltanak vala: Vidd el, febits meg őtet. Monda nékik Pilátus: A' ti királytokat febitsém meg? felelének a' Papi Fejedelmek, nintsen királyunk, hanem Tőbárunk. Akkor azért adá nekiet őtet hogy meg febitenek.

c. 1. Pet. 3. 18. Mert a' Christulus egyszer a' bűnert szenvedet, igaz leven az hamissá kert, hogy minket Istenhez vinne.

Rom. 8. 34. Kísoda kárhoztal? A' Christus az, a' ki megholt.

XXXIX. KERDES.

Nagyob dologh e az hogy keresztfára feszítettet, hogynem mint ha valami egyéb halálnak nemével ölettetet volna meg?

FELELET.

Bizonyára nagyobb a. 1. Mert ebből a' dologból vagyok bizonyos, hogy azt az ártkot kinek térhe en rajtam vala, ő magára vőtte b: mert 2. a' keresztfán való halált az Isten megátkozta vala. c.

Ertelme a' feleletnek.

Nagyob dolog az hogy a' Christus keresztfára febittetet, mint ha más halálnak nemevel ölettetet volna meg.

1. Mikeppen vigasztal az tegedet?

2. Miért vagy bizonyos ebből hogy a' Christus minden a'köt magára vőtt fel.

Szen-

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Phil. 2. 8. A' Christus meg alázta magát engedelmes léven mind haláláig: még pedig a' keresztnék haláláig.
 b. Gal. 3. 13. A' Christus megváltott minket a törvénynek átkaról, mikor mi eretünk lőtt átokka, mert megvagyom írva, Átkozott valaki fán függ.

c. Mof. 5. köny. 21. 22. 23. Mikor valakiben halálra méltó bűntalálratik, és megöleltetik az, ha felakasztod azt fára, ne maradjon ejjel az ő holt testé a fán, hanem börtalmatosítlan el temesséd őt: azon napon. Mert az Isten előtt átkozott a ki fán függ: hogy megne feretzed azt az földet, melyet a te Urad Istened ad tenéked örökkéig.

XL. KERDES.

Mi szükség volt hogy a Christus mind haláláig meg alázna magát?

FELELET.

Ezokaert mert 1. az Isten iteletinek a, és igazságának b semmi módon egybeketten a' mi bűneinkért elég nem lehet, hanem csak az Isten Fiának halála által. c.

Ertelme a feleletnek.

A' Christus azért holt meg mert az Isten Fiának halála nélkül semmiképpen nem lehetett a' mi bűneinkért való elég tetel.

1. Miért nem lehetett más módon az elegtetel? Ket okai vannak a' melyekre képest, nem különben hanem az Isten Fiának halála által lehetett a' mi bűneinkért való elég tetel. 1. Az Istennek igaz iteleti, ki azt kívánja hogy a' bűn halálalval büntetessék meg. 11. Az Isten igazsága, vagy igaz monda-

sa.

sa. Mert ő a bűnöst halállal fenyegette volt meg; egyfzersmind meg his igazra volt, hogy a bűn az örökönek minden hatalmaval együtt az ő Fiának halála által törölhetnek el.

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Rom. 1. 33. Igaz itéleti az Istennek az, hogy a' kik eszéleket tselekesznek mellok legyének halálra.

b. Terem. 2. 17. Valamely napon ejjüdesz halálnak halálával halál meg.

Ismet Terem. 3. 15. Az aszszonyi illatnak magva (a Christus) meg ronnya tenek (kigyónak) fejedet; és te megöröds annak farkát.

c. Sid. 2. 10. Illendő vala hogy az, a' kiért minde nek vadnak, és a' ki által mindenek vadnak, sok fiakat a' díszőségbe vévén, az ő idességeknék fejedelmet a' szenvedések által szentelne fel.

1. Ian. 1. 7. A' Iesus Christusnak az Isten Fiának vere tisztít meg minket minden bűnökből.

XLI. KERDES.

Miert hogy elis temettetet?

FELELET.

Azert hogy azzal megbizonyítaná, hogy ő bizonnyal és valósággal megholt legyen a.

Ertelme a feleletnek.

A' Christusnak el temettetése az ő valóságos meghalásának bizonylaga.

Szentírásbeli tanubizonyságok.

a. Mark. 15. 42. 43. 44. 45. Es mikor immár este volna, mivel hogy innepesti esti vala, az az, szombat előtt való nap. Az Arimathiabol való Ioseph ki

tisz

tisztebegetés és tanátsbeli ember vala, ki az Istennek orszagát varja vala, nagy bátorsággal bé méne a Pilatushoz, és megkéré Iesusnak testét. A Pilatus pedig ísüdalgozék rajta, ha immár megholt volna, és a ízázadost elő bolytván, megkérde ha régen holt volna meg, Es megértvén a dolgot a Századostól, a Iosephnek megadá a Iesus testét. Hogy tudniillik eltemetné a Christust. Mert Pilatus ezt nem akarta megengedni minek előtte ő bizonyos nem volt az ő halála felől.

XLII. KERDES.

Ha a' Christus megholt mierettünk miert kell tehát nekünk is meg halnunk?

FELELET.

1. A' mi halálunk nem bűneinkert való elégtétel a: hanem 2. a' bűnnek el törlése b, es 3. az örökeletre való által menettel c.

Ertelme a' feleletnek.

Nem keptelen dolog az hogy nekünk is mégkel halnunk, hacsintén a Christus érettünk megholtis, im ez három okokert.

1. Mellyik az első ok?
2. Mellyik a' masodik?
3. Mellyik a' harmadik?

Szentírásbeli bizonyágok.

4. 1 Cor. 15. 54. 55. El nyeltetett a' halál színtén a' diadalomig. Hol vagyon halál a te diadalmod? Hol vagyon koporfo a te fulakod? A' halálnak pedig fulakja a bűn, a bűnnek pedig ereje a törvény. De az Istennek legyen hala ki adott minékünk diadalmot a mi Urunk Iesus Christus által.

Sid.

Sid 4. 10. Mert a' ki bé ment az ő nyugodalomban (tudniillik az Istenben) meg nyugott az is az ő tselekedetéről (az az, a bűnös testnek munkaitól) miképpen Istenis megnyugott az övéitől.

b. Rom. 6. 7. A' ki megholt, a' bűn alól fel szabadult.

c. Ian. 5. 14. Bizony, bizony mondom titek, a' ki az én beszédemet halgattya és hisen abban a' ki engemet elborfátot annak vagyon örökelete, es a' karhoztatásban nem jut, hanem által megyen a' halálról az életre.

Ísmét 2 Cor. 5. 8. Bizodalomunk vagyon pedig és inkább kívánunk ki költözni é testből és az Urhoz menni lakni.

XLIII. KERDES.

Mitoda hasznot veszünk egyebet ennekfelette a' Christus áldozattyából es halálából?

FELELET.

Hogy 1. az ő halalanak erejevel a, 2. a' mi ovv emberünk ő velle együtt meg fészítettetik b, megöltetetik c, es eltemetetik d, 3. hogy a' gonoszindulatok, es testnek kívánfagi ez után mi bennünk ne u talkodjanak e: hanem ő neki magunkat haláado áldozatul adjuk. f.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christus áldozattyának és halálának másik haszna az ovv embernek megöldöklese.

D

1. Ki-

1. Kinek erejevel lehet ez a bűnnek megoldóköltetése?
2. Miben áll annak az ovv embernek megoldóköltetése?
3. Az ovv ember mikenek febittetik meg, és temettetik el mi bennünk?

Az ő halálának erejével) Mely halálának ereje oly igen hathato és dragalatos, hogy az által nyerrünk magunknak, nemcsak az Isten előtt való megigazulást, mely a bűnöknek kegyelemből való megbocsátatásában áll: hanem nyerünk megfenn-teltetést: melynek első része az ovv embernek megoldóköltetése.

Ez után mi bennünk ne walkodjanak) Az az, ha bűntén minket haborgatnak vagy ostromolnak; nem ők mindazonáltal hanem a Lelek legyen győzedelmes.

Mi magunkat áldozatul adjuk) Az az. A' Christus halálának ereje által a mi ovv embertünket mintegy megoldóköltjük, megölyjük, tüzzel megéme-szük: mint az Ó Testamentomban sokot való lenni, az az, hogy a megromlott természetet a Christusnak Lelke által inkább inkább eltemessük és elölyjük.

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Rom. 6. 5. Mert ha az ő halálának hasonlatossága berinté beléje oltatvan velle egygétünk, bizonyára fel támadásának hasonlatossága berintis ő velle egygétünk.

Ioh. 17. 19. Ő erettek bentelem megmagamat (az az, állatom magamat bente áldozatul) hogy ők is bente-letettek legyenek valóba.

b. Rom. 6. 6. Tudjuk mi hogy a mi ovv emberünk ő velle megfedittetet.

Ihmér. Gál. 5. 24. Valakik a Christuséi, azok a te-let megfeditteté annak indulásával és gonoskván-sá-
gával öve.

e. Rom. 6. 8. Ha a Christusbal megholtunk, hiűsük hogy jövőendőben ő velle egygétis elűnk.

d. Rom. 6. 4. Elremettettünk a Christussal az ő ha-
lában, a keresztség által.

Ihmér. Coloss. 2. 12. Egygét a Christussal el reme-
tettek a keresztség által.

e. Rom. 6. 6. 14. Tudjuk hogy ama' mi ovv em-
berünk ő velle megfedittetet, hogy a bűnnek teste el-
ölytessék, hogy mi ennekutána ne boldoguljunk a bűn-
nek Mert a' bűn ti rajzatok nem fog walkodni; mert
nem vattok a törvény alatt, hanem a kegyelem
alatt.

f. Solt. 51. 19. Az Isten előtt való kedves áldozat,
a töredelmes Lélek. A' töredelmes és megkeferedet
lelker; ő Isten, nem utalod meg.

Rom. 12. 1. Kérlek azért titeket Atyámfiai, az I-
stennek irgalmasságira, hogy allassatok a ti testeite-
ket az Istennek élő, sent, és kedves áldozatul, a-
maz ti okos ti bűnleleteket.

XLIV. KERDES.

Miert téfzed extis hozzá: Szállá po-
klokra?

F E L E L T.

Hogy az én nagy bánatimban és ke-
meny kefirtemben én magamat ezzel a
vigasztalással táplállyam, hogy az én U-
ram a Jesus Christus 1. az ő szívének meg-
mondhatatlan keferűlegeivel, gyötrelmi-
vel, és rettegésivel, mellyekben jollehet
annakelőtteis forgott ugyan a, de főkep-
pen a keresztszán függvén tellyességgel el-
burittatvan b, engemet a pokolnak kinny-
aitól és gyötrelmitől megszabadított. c.

A' mi megigazulásunkért, az az. Hogy nyilván megmutatna azt, hogy ő az ő halála által tellyes és tökéletes igazulást, mely a bűnőknek megbocsátásában áll, szerzet; es hogy ugyan azontis minden hűveknek bizonyosan ingyen ajandekozza.

1 Cor. 15. 17. 18. Ha a' Christus fel nem támadtatott halottaiból, hiijában valo a' ti hitetek; még a' ti bűneitekben vattok. A' kik a' Christusban el aluttak azokis nehat el vestenek.

b. Rom. 6. 4. 8. A' miképpen a' Christus halottaiból feltámadtatott az ő Attyának diósősege, azonképpen miis új életben járjunk. Hogyha megholtunk a' Christussal hűbűk hogy élünk ő velle.

Ismet. Coloss. 2. 12. 13. El temertettetek a' Christussal a' keresztfélgnek általa, ki által ő velle egygütt felis támadtatok az Isten erejének hiri által, ki felá málotta őtet a' halálból. Ez titeket kik megholtatok vala a' bűnökben, és a' ti testeiteknek könnyümeletlenségében, ő velle egygütt meg eleveztet, megholtárvan titeket minden bűneitek.

c. 1 Cor. 15. 20. 1. A' Christus fel támadot a' halálból, és azoknak kik elaluttak őt * első sengeje. Mert mivelhogy ember által vagyon a' halál, a' halottaknak feltámadás s ember (Christus) által. * A' miképpen a' Levéti ceremonias bégálatban mindenféle gyümölsőknek sengeje által a' több gyümölsőkis megbenneletnek vala. Mos. 5. Köny. 26. Így a' Christusnak minden tagjai felámadnak az örökkévalo diósősegre, mivelhogy az ő fejek, mintelső senge, di sősegesen feltámadot.

1 Thess. 4. 14. Ha hűbűk hogy a' Iesum megholt és feltámadot: úgy az Istenis azokat, kik el aluttanak a' Iesusban első hozza ő velle.

XLVI. KERDES.

Miképpen érted ezt a' tzikelt: Felmenemennyekben?

FELE.

F E L E L E T.

Hogy a' Christus a' tanítványoknak látotokra a, e' földről mennyekben fel vitétet b, és 1. mirettünk mostanis ott vagyon, ottis leszen c, 2. mignem ismét el jő itelni eleveneket es holtakat d.

Ertelme a' kerdesnek.

Fel menni mennyekben ez tzikelyben semminem egyeb hanem látható képen a' a' földről az égben felvitéterni b.

1. Avagy nem habálnae inkább hogy a' Christus tette berint é földön mi veltünk volna?

2. Miiglen marad a' Christus az egekben?

A' mennyekben.) Mellyet sient Pál harmadik eghnek, Paradisomnak nevez. 2 Cor. 12. 2. 4. Esaiás az Istennek királyiűbekinek. Esa. 66. 1. A' Christus az ő Attyának hazának. Ian. 14. 2. Szent Iános pedig Isten varafának, es Uji Ierusalemnek. Ielen. 3. 12.

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Apost. ísel 1. 9. Iesus e' Tanítványoknak bemeklaltára fel emeltetek es a' felh ő befogvan el Bakabá őtet bemek elbl.

b. Marc 16. 19. Minekutanna az Ur szollot volna nekik: Fel vitétek mennyekben: es üle az Istennek jobjára.

Luc. 24. 50. 51. Ki vöve Iesus az ő Tanítványit Bethaniaigh és kezeit fel emelven megalda őket, es szollék el Bakadván odafel vitétek vala menye.

c. Ian. 16. 17. Használ ne tek hogy en el mennyek (igy szoll a' Christus) mert ha elnem megyek az a' Vigabáló nem jő el ti hozzátok. Ha pedig el menendek el küldöm őtet ti hozzátok.

D 4

Phil.

Sid. 8.4. *Ha a Christus a földön volna, Papszem volna.*
b. Iérem. 23.24. En vallyen nem töltöm be a'
mennyet és a' földet; azt mondgya az Ur.

Phil. 3.20. A' mipolgari társaságunk az egghen
vagyon: az honnét a' mi megtarto Urunk Jesus
Christusunkat várjukis.

d. Apost. tsel. A' Iesus Christusnak bekell fogattani
az egekől, mind az ideig miglen megpirtetnek minde-
nek, melyidőből bolott az Isten mind az ő Prophétái-
nak újajok által, kik eleitől fogván voltak.

XLVII. KERDES.

*A' Christus azért nintsené mivelünk
mind világ végezetig, a' mint nekünk meg-
igerte?* F E L E L E T.

i. A' Christus bizony Isten, és bizony
Ember. Minekokaért emberiségének ter-
mészeti szerint immár nintsen é földön
a; De Istenfége, felséges volta, b, kegyel-
mé és szent Lelke szerint soha semmi idő-
ben töllünk tavol. *Ertelme a' feleletnek.*

A' Christusnak evilágvégezetig mivelünk jelen-
létefelől valo igireni nem ellenkezik az ő menyben
menetelivel.

i. Miért nem ellenkezik?

Mint nekünk meg igerte Matth. 28.20. Ime en ve-
letek vagytok mind világ végezetig.

Felséges volta szerint Az ő Isteni ditsősége és
meltósága szerint mellyet az ő Anyaszentegyháza-
ban elégégeskeppen mutogat: midőn azt minden-
ható erejével minden ellenségek ellen meg tartja,
és oltalmazza.

Szentírásbeli bizonságok.

a. Ián. 16.28. *Elhagyom a' világot és el megyek az
Atyához.*

Matth. 26. 11. Az begények mindenkor veletek
vadtak: de én nem mindenkenkor lélek veletek.

Ián.

Ián. 14.23. *Ha valaki szeret engemet, az en bese-
demet megtartja, az Atyais szereti őtet, és ő hoz-
zá megyünk és ő nálla lakozunk.*

e. 2. Cor. 13. 13. *A' mi Urunk Iesus Christusnak ke-
gyelme, az Istennek Berelme, és az bent Leleknek köz-
sége legyen mindnyájan ti veletek.*

Ián. 14. 16. En peng kérem az Atyát, és más Vigá-
sálat ad tinektek, ki ti veletek marad mind örökké.

Ián. 15. 26. Mikoron pengel jövend amaz vigá-
sálat, mellyet en bocsátok tinektek az Atyától, az bi-
zonságot tielen én felsőlem.

XLVIII. KERDES.

*Nem valasztatnake el egymástól a' Chri-
stusban valo ket természetek, ha az embe-
ri természet mindenütt ott nem leszen a-
hol az Isteni természet vagyon?*

F E L E L E T.

Semmiképpen nem: i. Mert mivelho-
gy az Istenfégnék természetét meg nem
foghatni, és ő mindenütt jelen vagyon a;
abból szükségesskeppen következik, hogy
noha a' felvőtt emberi természetnek kivü-
lőtteis vagyon az ő Istenfége b, de mindaz
által ugyan azon emberi természetben
benne vagyon, és személy szerint azzal
eggyesülven véle megmarad c.

Ertelme a' feleletnek.

a' A' Christusnak két természet en egymástól elnem va-
lasztatnak: ha binten az emberi természet mindenütt
ott nintsis, a' hol az Isteni természet.

i. Miekeppen bizonyitod azt meg?

Az emberi természetet kívül Az az: Mivelhogy az I-
steni természet véghereitlen es mindenütt jelen levő,
ottis az jelen vagyon ahol az emberi természet nintsis.

D 5

Mert

Mert külföldben a' végheletlen Isteni természet avagy mintegy bé rekesztnek az emberi természetben; avagy az emberi természet oly végheletlenné lenne minemű az Istenfégh.

Szent irasbeli bizonyfagok.

a. 1. Kiraly. 8. 27. Ime az egek, és az egeknek egei tégedet bé nemfognak, mennyivel inkább e' Ház mellyet én építtetem?

Job. 11. 8. 9. Az Isten magasab a' magas egeknel, s' mit tfelekedhetel tehát? mélyebb minden alfo mélysegeknél, s' miképpen mehetz végére? hoBab annak mérteke a' Földnél, és bélesb a' tengernél.

b. Ian. 3. 13. Senki az égben nemmentfel hanem a' ki az égből leszállott: tudniillik az embernek Fia, ki az égben vagyon. Az ő Istenfége berint tudniillik. Mert emberfége berint még nem ment vala fel az egekben, hanem Nicodémussal beszél vala.

c. Coloss 2. 9. Ő benne lakozik (az az, mindenkor es mindörökké megmarad) az Istenfégnél tellyesfége állatya berint. az az, semelyberint, a' semelyi eggyesülés által.

XLIX. KERDES.

Mithasznál minékünk a' Christusnak menybenfel menetele?

F E L E L E T.

Előszöret, 1. hogy mennyekben az ő szent Attyánál éretünk esedezik a' Masodszor, 2. mert a' mi testünk menybe vagyon, hogy ezzel mint bizonyos zálaggal megerősítetsünk, hogy még jóvendőben az a' ki minékünk fejük, minketis tagait

tagait ő magához fel véfzen b. Harmadszor, 3. hogy minékünk az ő szent Lelkér vizsontag zálagkeppen küldi c; kinek benünk tfelekedő ereje által nem é földieket keressük, hanem az odafel valokat azhol ő vagyon az Istennek jobján ülven d.

Ertelme a' feleletnek.

Az Urnak menyben felmeneteliből három háfnokat vessünk mi.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' második?

3. Mellyik a' harmadik?

A' mitefünk?) Az az, a' Christus, a' ki miveünk egyenlő természetű.

Zálagul) Tudniillik a' mi mennyei örökfégnéknek zálagaul.

Szentirásbeli bizonyfagok.

a. Sid. 9. 24. Mert nem kézzel tfinalt Szentféges helybe menté a' Christus, mely példája volna a' valóságos Szentféges helynek: hanem az egekben ment: hogy megjelenék most Istennek előze miertünk: tudniillik ugy mint soBollo.

Rom. 8. 34. A' Christus az Istennek jobján vagyon, és esedezik miertünk.

b. Eph 2. 6. Az Isten a' Christussal egytűt minket feltámasztot: es egytűt helyhez tetet az egekben * a' Christusban (mint mi FELÜNKBEN) * Mely egnek mostan örökösű vagunk hit által; de az utolsónapon azt valóságosan bírők.

Ián. 17. 24. Atyaim, a' kiket nekem adtál, azt akarom hogy ahol én vagyok azokis envelem legyenek, hogy lássák amaz én diósőféget mellyet nekem

kem adtal; mert szeretél engemet, e' világ fundámentomának fel vetése előtt.

c. Ian. 16. 7. En igazlágot mondok tinéktek, ha nál tinéktek hogyan el mennek, mert ha elnem megyek, amaz Vigasztalo nemjé el tihozzatok; ha pedig en el megyek el küldöm Szent tihozz átok.

Eph. 1. 13. 14. Kiben (à Christusban) minek utánna hittetek, megpesszélstetetek az ígíretnek amaz Szent Lelkével (mint valami perséttel) ki a' mi öröksegítségnek zárlaga, míg a' tellyes bábadágban ejenmon be helyeztetetünk, az ő ditsőségenek dítferetire.

d. Colosi. 3. 1. 2. 3. Ha fel támadtatok à Christusfal, odafelvalokar korestetek, holott à Christus vagyon a z Istennek jobján ültvén, Odafelvalokra visellyetek gondot, nem a' földiekre. Mert megholtatatok, es a' ijéleitek el rejteket à Christusfall az Istenben.

L. KERDES.

Miert tészed ezt hozzája: Ule a' mindenható Atya Istennek jobjára?

F E L E L E T.

Mert a' Christus azért ment fel menyekben, hogy ott ő magát a' az ő Anyaszentegyházának fejének lenni megbizonyítsa b, mely fő által bir és igazgat az Atya mindeneket c.

Ertelme a' feleletnek.

Az Istennek jobján valo ülése semminem egyéb, hanem à Christusnak a' egekben valo ditsősége, es felféges meltsósága a, mellyet mint Anyaszentegyháznak feje b, az ő fel magabíztatása után minden teremtet allatokon gyakorol. c.

Szent irasbeli bizonságok.

a. Eph. 1. 20. 21. Az Isten fel támadtotta à Christus

a' halálból, és helyezettette Szent az ő job kezefélből menyekben. Sokkal helyebb minden birodalomnál, erónél es uraságnál; es meltsógnal melynevezeték nem tsak ez világon hanem a' következendőben.

Sid. 1. 3. A' Christus a' ki tart mindeneket amaz ő hatalmas bebedével, a' mi büneinkből valo megüti-tulást maga által veghez vevén, amaz magasiágos meltsógnak jobjára ult.

Ísmert Sid. 8. 1. Nékkün öly Papi fejedelmünk vagyon, ki amaz felségnek királybékiben ült az egekben.

b. Eph. 1. 22. 23. Az Isten mindeneket vetett az ő lábai alá; es Szent töste mindeneknek felette az Anyaszentegyháznak fésévé. Mely ő teste, es tellyesége annak a' ki mindeneket be tölt mindenekkel.

Colosi. 1. 18. A' Christus az ő Anyaszentegyházának testének feje.

c. Ian. 5. 22. Az Atya minden iteletet à Fiúnak adott. Math. 8. 18. Monda Iesus; Tellyes hatalom adottot ennékem mennyen földön.

1 Cor. 15. 25. Szükség ő néki uralkodni, mignem minden ellen ségír az ő lábai alá veti.

L. KERDES.

Mit használ minékünk a' Christusnak a' mi fejünknek illyenditsősége?

F E L E L E T.

Elsőben ezt 1. Hogy az ő Szent Lelke által mi belénk ő tagjaiban menyei ajandekokat ont 2: Másodszor 2. hogy minket az ő hatalmával minden ellenségek ellen megörizés oltalmaz. b.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christusnak az Isten jobján valóüléséből két hasznokat vesünk mi.

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a' második?

Mia.

Minden ellenféginek) Ugy mint az Ördög, ez Világ, a magunk Teste, az Halál és a Pokol.

Szent írásbeli bizonyfagok.

a. Apost. ísel. 2. 33. A' Christus Iesus az, Istennek jobbjára által a megigert benti Lelket az Atyától megnyerve. külsőre ezt, a' mit ti moslaltok és állotok.

Eph. 4. 8. A' Christus felment a' magasságban, fogva vitte a' foglágort, és adta ajándékot, az embereknek.

b. Ián. 10. 28. 29. Senki az én juhaimat ki nem ragadja az én kezemből. Az én Atyám ki nagyobb mindeknel, az atta nekem azokat, és senki az én Atyám kezéből ki nem ragadhatta azokat. En és az Atya egy vagyunk.

1 Cor. 15. 25. 26. Kell ő neki uralkodni míg minden ellenfégit az ő lába alá veti az Isten. Utóbbor pedig a' mi ellenfégünk a' halál el törölhetik.

Ísmet, Ielen. 12. 10. 11. Es hallek nagy szót az égben, mely ezt mondgya vala: Mostan lőtt a' Babadítás és az erő és a' mi Istenünknek orsága, és az ő Christusának hatalma. Mert a' mi Atyánkfiainak vádoloja le vetteter, ki valdollya vala őket éjjel és nappal a' mi Istenünk előtt. De ők meggyőzték azt a' báránnak vereéit és az ő bizonyfagteleknek bebedéért.

III. KERDES.

Mitoda vigasztalásod vagyon abból, hogy a' Christus el jöendő itelni eleveneket és holtakat.

FELELET.

1. Hogy minden nyomorúságimban és haborúságimban felemelt fővel a' ugyan azon en Christusomat, ki annak előtt én, eret-

erettem az Istennek ítéletiben elő állott volt, és én rolam minden árkot elvőt, várom ítelő bírout az egekből b. 2. ki minden ő ellenfégit kik enyemekis, az örökre valo kinokra veti c. 3. engemet pedig minden válastzatrakkal egyetemben, ő magához a' mennyei örömben, és az örök ditsőségre altáviszen d.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christusnak az íteleire valo el jöveteléből harom okokra nevez vagyon vigasztalásom.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' második?
3. Mellyik a' harmadik?

Szent írásbeli bizonyfagok.

a. Luc. 21. 28. Mikor pedig ezek kezdenek lenni, nezzetek fel, és emellyetek fel a' ti fejeiteket: mert elkészeltet a' ti válságok. *Mat. 24. 31.*

b. 1. Timoth. 4. 8. Végeztetre eltétet ennékem az igazságnak Coronája, mellyet megad az Ur ennékem amaz napon, amaz igaz Biro: nem ísak ennékem pedig, hanem mindeneknekis, kik várandgyák amaz ő ditsőséges el jövetelét. *Mat. 24. 30.*

Tit. 2. 13. Uárván amaz boldog remenféget, és amaz nagy Istennek, és a' mi megtartónknak, a' Iesus Christusnak ditsőséges megjelenését: ki adta magát mi érettünk, hogy megváltana minket minden hamisságtól. *Phil. 3. 20. Rom. 14. 9.*

Ielen. 22. 20. 21. Azt mondgya ki ezekről bizonyfagor tében, bizony hamar eljövök. Amen. Ióvel Uram Iesus. *Mat. 13. 32. Luc. 21. 30.*

c. Ielen. 20. 10. Az Ördög, ki el ísálly vala őket vetterék a' íznek és kánkónék tavában, holott vagyon

gyon amaz fenevad és amaz hamis prophéta: és ki-
vázta: nek ejjel és nappal mindörökké.

2. Thess. 1. 7. 8. 9. 10. Megjelenik az Ur Iesus az eg-
ből, az ő hatalmaságának Angyalival, tűznek lángja-
ban, ki bosszút áll azokon, kik az Istent nem eszmértek, és
nem engednek a mi Urunk Iesus Christusnak Evangelio-
mának, kik megbüntettetnek örök veszedelemmel, ki üzet-
tetvén az Urnak ortzájától, és az ő hatalmas ditső-
ségétől, mikoron el jövend hogy megdicsőítesse
az ő benteiben, és tudálatos legyen minden hi-
veken.

d. Ian. 14. 3. Mikoron elmenédek, és néktek he-
lyet késeitek, visont megírték: hozzatok, és felvele-
teket magamhoz: hogy ahol én lélek: ti is ott legyetek.

Ian. 17. 24. Atyam azt akarom hogy a' kiket attál
ennékem, otlegyenek és én velem a' hol én vagyok; ho-
gy lássák amaz én ditsőségemet, mellyet attál en-
nekem.

Ismet. 1. Thess. 4. 17. Mi élők, kik megmarattunk
volt, el ragadtunk azokkal együtt a' ködökbe, az Ur
eleibe az éltető egbe, és ekeppen mindenkor az Urral
lélünk. Rom. 7. 24. Phil. 2. 23.

A' SZENT LELEK ISTENRŐL.

LIII. KERDES.

Mit hisz az szent Lelekről?

F E L E L T.

Először azt hiszem 1. hogy bizony és
egyenlő örök Isten az örökkévaló Atyával
és Fiúval a, Masodszor 2. hogy azon szent
Lelek ennékemis evagre adattator b, ho-
gy engemet az igazhit által a' Christus-
ban, és minden ő jo tetemenyiben részes-
fő tégyen e, engemet vigasztalljon d, és
énvelem 3. mindörökké megmaradjon. e.

Ertel-

Ertelme a' feleletnek.

Az szent Lélekről ilyen két dolgokat hiszek.

1. Mellyik az első? 2. Mellyik a' masodik?
3. Miért adator ő teneked? Mit tselekezzik te-
benned? és meddig maradteveled?

Először es. t. masodszor) Az első dolognezi a'
szent Léleknél semelyét és arra kel vitetetni: a'
masik dolog visont tartozik az ő tistire, mert azok
mind ő tistrei kiket hatalmasan és tudálatosan tse-
lekezik a' hiveken.

Szent írásbéli bizonyágok.

a. Matth. 28. 19. Elmenven azért tanítatok min-
den nem zsefégeket, megkeresztelven őket az Aty-
ának, a' Fiúnak, és a' szent Léleknél nevében.

1. Ian. 5. 7. Herman vadnak kik az égben bizony-
ságot tesznek. Atya, Ige, és a' szent Lelek; és ez ha-
rom egyy.

Apost. tsel. 5. 3. 4. Peter igybill Anamáznak.
Miért foglta el Sántan a' tesivedet hogy hazudnál
az szent Lélek ellen; nem embereknek hazudtal,
hanem Istennek.

Ismet. 1. Cor. 3. 16. Avagynem tudgyátoké ho-
gy ti Istennek templomi vattok, és az Istennek Leleke
lakozik tibennetek. Es 6. reb. 19. vers. Avagy nem
tudgyátoké hogy a' ti testeitek az szent Léleknél
templomi. 2. Cor. 6. 16.

b. Apost. tsel. 2. 17. 18. Ioelnek masodik reséből.
28. versből hozza elő szent Peter Pünkösdnapiján
ez jövendőlest. Leles az utolsó időkben azt mond-
gya az Isten; ki tölték az én Lelekemből minden testre *
és prophétálnak a' ti fiaitok és leánytok *, és a; ti
isfajtok látásfokat látnak *, és a' ti véneitek almokat
almodoznak *. Az én szolgaimra pedig, és az én
szolgáló leányimra azokban a' napokban ki töltöm
az én telkemet, és prophétálnak. * Minden
testre az az. Minden emberekre, A karminemő nem-
zetből, időből, állapotból és rendből, vagy nemből
valok

valok leendének : mint azután egyenként előbbam-lallya.

*** *Prophetának, látának, álmodának* Az az, az Isten Országának titkait megértik, azokról beszélhetnek, miképpen az Öv. Testámentomban levő propheták, kiknek az Isten vagy látások, vagy álmok által magát megjelentette. lásd meg. Mof. negyedik könyv. 12. 6.

Gal 4. 6. Mivelhogy pedig fia vattok ki borsatta az Isten az ő Fiaának lelket a' tiüivetekben, ki által azt kialtyuk. Abba. az az, Atyánk.

c Rom. 8. 9. *A' kímél ninszen a' Christufnak lelke, nem vé az.*

1 Cor. 12. 3. *Senkiis a' Iesust Urának nem mondhatya, (az az, hitálat meg nem ismérheti és valhatya) hanem az, bñt Lélek által.*

Imet. Eph. 1. 14. 16. *A' mi Urunk Iesus Christufnak Attya, adgya megnétek az ő gazdag dicsőségéért, hogy alhatatossan erősödjetek meg az, bñt Lélek által a' belső emberben.*

Ián. 15. 26. *Mikor peng el jövend az az Szobollo avagy Vigábráló, kit én küldök nektek az Atyától, az igazságnak amaz Lelke, ki az Atyától bñr mazik, a' bizonyágot tében én felölem.*

e Ian. 14. 16. 17. *En kérem az Atyát, és mas Vigábráló ad néktek: hogy veletek maradjon mindörökké: Tudniillik az igazságnak amaz Lelke, melyet e' világ bé nem vehet. Mert bennetek lakik, és bennetek marad.*

LIV. KERDES.

Mit hiszsz a' Christufnak szent és Közönfeges Anyaszentegyházáról?

FELELET.

Hiszem. 1. hogy az Istennek Fia a, 2 világkezdetitol fogva b, világvegezeriglen

len c, magának az egész emberi nemzetközül d, örök életre el választatot fereget e, 3. az ő szent Lelke fés 4. Igéje által g, az igaz hitben eggyezött h gyűjt, 5. azt oltalmazza és megtartya i: 6 és hogy annak a' feregek enis élő tagja vagyok k, es mindörökké megmaradok l.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christufnak közönfeges Anyaszentegyháza, az egész emberi nemzet közül b, az örökre el választatot c, es az igaz hitben meg eggyező bñt fereg avagy gyűlekezet. f.

1. Kifoda gyűjti avagy bñdegeti ezt a' fereget?
2. Mikor gyűjti azt?
3. Ki által gyűjti?
4. Mifoda esközzel él az ő Anyaszentegyházának gyűjtésében?
5. Nemde ifak gyűjti?
6. Mit hisz továbbá ez himnek ágazattában?

Szent Az Ecclesia bñtnek mondatik: mert a' Christufnak vérével, es a' bñt Lélekkel megbñteltet, az az. a' Christufnak érdemeert, az Isten előtt ököltetessen valo bñtnek es megigazittatnak lenni ítéltek: Annakfelelte az bñt Lélek által megüirtatik, hogy bñt életet élni igyekezék.

Közönfeges Az az. Az egész emberi nemzetiség közül bñdegettet, es semmi bizonyos helyhez, bizonyos nemzetiséghez, avagy valami városhoz nem kötelezetet.

Elválasztot Ez bñtska jegzi különbözését a' külső és látható gyűlekezetnek, ugymint kiben a' hírek a' gonosokkal es hitelenckekkel egyetleg vadtak;

kapui * nem vehetnek az on diadalmat. Az az. Ha bintet a Pokolban levő minden gonóš Lelek, es azoknak e' világon levő minden eskőzei alnok tanítókkkal es kegyetlenkedő igyekezetekkel őšve eskőšnek is az én Ecclesiám ellen, mindazáltal semmikeppen azon diadalmat nem vesnek. *Kapui Haszonlatossági šo mert akkori időben a Sidoknak Törvény tevő helyek es Prokatori šekek a kapukban voltak, kik mindazáltal külső erő ellen megvoltak jelerősítetvén.

1. Pet. 1. 5. Istennek erejétől őriztetünk hit által, az idvessegre, mely megkešítettet hogy megjelenyék az utolsó időben.

k. Eph. 2. 19. 20. 21. 22. Azert immar nem vattok jšvenények es sellerek, hanem a' šenteknek polgár taršat, es Istennek tšelei. kik felépítettetek a' Prophetáknak es Apostoloknak fundamentómán, melynek belső šegeler kőve a' Iesus Christus. Kiben az egész alkotvan šép rendel rakattatvan nevededik hogy legyen Istennek šent temploma: melyben tšis velünk egygyt építetek, hogy legyetek Istennek hajléka a' šent Lelekben.

1. Solt. 2. 3. 6. Semmi nem egyéb hanem tšak a' te jolvoltod es igalmaslágod követnek engemet élettemnek minden napjaiban; es lakozom az Urnak házában hoššu ideiglen.

Rom. 8. 38. 39. Mert én bizonynyal en hittem, hogy sem halál sem élet, sem Angyalok sem fejedelemségek, sem hatalmaslágok, sem jelen valok, sem következendők. Sem magaslág sem melység, es semmi egyéb teremtet állat, el nem šakábrhat minket az Istennek šerelmetől, mely vagyon a' mi Urunk Iesus Christusbán.

1. Cor. 1. 8. 9. Az Isten megerősít tšeket mindvégig az ártatlanlágban, a' mi Urunk Iesus Christuľnak napjára. Hiv az Isten ki által hivattattatok az ő Fiának a' mi Urunk Iesus Christusnak társalágban.

LV.

LV. KERDES.

Mit tšezzen az šenteknek egygysege?

FELELET.

Előšzör azt tšezi: hogy mind közöšsegessen mindnyáján, mindegyyenkent a' kik hisznek, a' Christusnak a, es minden ő javainak b, 1. mint ő tagjai c közöš es részefi. Másodszor 2. hogy fejenkent kiki a' mely ajándékokat az Istentől vött, kész legyen azokkal közöštéges haszonra, es mindeneknek idvessegekre nagy örömešt szolgálni, b.

Ertelme a' feleletnek.

Az šenteknek egygysege, 1. a' Christussal a, es minden ő javaival b. 2. magokközött valo közöšülés.

1. Mikeppen közöšülnek az hivek a' Christussal?

2. Minemű közöšülések vagyon az hiveknek egymás kozt

Előšör, Másodszor) A' mellyek itt a' mi Christussal valo egygyesülésünkről mondatnak azok a' mi vigasztaltatásunkra bšolgálnak. A' mellyek pedig a' šenteknek egygysege felől mondatnak, azok a' mi oktatattatásunkra habšlnak, hogy egymasközött az Atyafi šzeretetet gyákorollyuk.

Mint ő tagjai) A' Christusnak tudnišllik mint felelőšnek.

Szentirásbeli bizonšágok.

a. 1. Ian. 1. 3. A' mi közöšülésünk vagyon az Atyával es az ő Fiával a' Iesus Christussal.

b. Rom.

Rom. 8. 33. 34. Kísoda vádollya az Istennek válastottit? Az Isten a' ki megigazít. Kísoda a' ki kárhoztatna? A' Christus az, a' ki meggholt.

LVII. KERDES.

Mísoda vigasztalásod vagyon a' Testnek feltámadásából?

FELELET.

Ez hogy nem csak 1. lelkem vitetik azontul a, mielt a' testből ki megyen az ő fejéhez a' Christushoz b: hanem 2. ez én testem is c, 3. a' Christusnak hatalma által d, feltámasztatvan e, viszont az én lelkemmel eggyesül, f, es 4. a' Christusnak ditsőséges testéhez hasonlatos leszen. g.

Ertelme a' feleletnek.

A' testnek feltámadása háromképpen vigasztal engemet. 1. hogy az én testem feltámad e, 2. hogy ímért lelkemmel eggyesül: f. 3. es hogy megditsőítetik. g.

1. Hova vitetik a' te lelked haláloed után?

2. Mísoda test támad fel?

3. Kísoda erejevel támad fel?

4. A' te tested mikenek ditsőítetik meg?

Azontul Nem a' Papisáktul költöt Purgatoriumban (Lelkeket tisztítóhelyben) viterik tehát elsőben.

Ez én testem Ezen én testem, melyet mostan vifelek, es a' ki porrá tétettetik: s' nemis más test, állattya berint: ki mindazáltal megromolhatatlan es ditsőséges leszen. 1 Cor. 15. 42. 43.

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Luc. 23. 43. Jesus így bolla a' kereszten a' Tolvajnak.

vajnak. Bizony mondom tenéked. MA velem leszen paradisomban.

2 Cor. 5. 8. Bizodalmunk vagyon pedig, es inkább tetzik minékünkki költözni e' testből es az Urhoz menni lakni.

Ielen. 14. 13. Boldogok lesnek ez üdötül figva a' halottak kik az Urban halnak meg.

Luc. 16. 22. Lón pedig hogy meghalna a' koldus, is vitetnek az Angyaloktul az Abrahamnak kebeleiben.

b. Salamon Predik. 12. 7. A' por földé leszen mint annak előtte volt. A' lelek pedig megtér az Istenhez, a' ki adta volt azt.

Phil. 1. 23. Kívánok el oltatni és a' Christussal eggyülni, mert a' mindenkéül jobb.

c. Iob. 19. 25. 26. 27. En jól tudom hogy az én megváltom él, es hogy az utolsó ember a' földből feltámad. Es minekutanna ez én testemet a' férgek megrágják. es minekutanna felebredek, ebben a' testben meglátom az Istent: Ugyan én magam látom meg nem más, es az én szemem láttyák meg, minekutána az én veseim én bennem megemésztetnek.

1 Cor. 15. 53. Mert bükkég hogy ez romlando test romlobatatlanságba termetül szed fel magára, es ez halando test halhatatlanságot.

d. Ián. 5. 28. 29. Elő az ora mellyen mindenkik a' koporsókban vadnak, meghallják az ő (Isten Fiának) Bását. Es a' kik jokat ülekedienek ki jónak az életnek feltámadására.

e. Ián. 6. 39. 40. E' pedig annak akarditja a' ki engemet el borsátot, tudni illik az Atyáé, hogy valamit nekem adott abban semmit el ne vessek, hanem feltámasztam azt az utolsó napon. Ezis pedig annak akarditja, a' ki engem el borsátot, hogy minden valakillatya a' Fiut, es hiszen ő benne öröklete legyen es én feltámasztom azt amaz utolsó napon.

f. Ezech. 37. 5. 6. Így bolla az Ur ezeknek a' tetemeknek (tudniillik az holtak megháradot tetemeknek.)

nek) Imé én *boszatok tibeletök lelket és éltek*. Es adok tiréatok inakat és huft adok ti reatok, és bõrrel béburitlaktitek, és adok tibeletök lelket és éltek, és meg tudgyatok hogy en vagyok az Ur.

Ján. 10. 17. 18. Azért bértem engemet az en Atyám, mert az én életemet letehem, hogy ímet felvegyem azt. Senki nem vesí el entöllem azt, hanem én magam adom halálra az én életemet bábadakaratom bértem, vagyon hatalmom letenni azt és viszontagság felvenni.

g Phil. 3. 21. Az Ur Jéhus Christus elváltotzatya a mi alázatos testünkert hogy hasonlatos legyen az ő ditsóbit testéhez, az ő hatalmas erejéberint, melynek általa mindeneket az ő birodalma alá vétet.

1 Cor. 15. 42. 43. Elvettetik (mikor el temettetik) rothadando test, *feltámasztatik rothadatlan, elvetetetik gyalázatos test, fel támasztatik ditsóféges*. Elvettetik erőtelen test, *feltámasztatik hatalmas*.

LVIII. KERDES.

Mit soda vigasztalásod vagyon e' tizikelyből: Hiszem az örökéletet?

FELELET.

Ez, mivel hogy 1. ez én mostani életembennis erzem az én szivemben az örökéletnek bennem való kezdetit *a*, hiszem és bizonynyal remenlem hogy ez életnek utánna tellyes és tökelletes boldogságom leszén *b*. 2. melyben az Istent mindörökké ditsírem *c*: 3. Az pedig *a'* boldogság olylézen, hogy soha emberi szem olyyat nem látot, sem fül nem hallott, soha ember szíve meg sem gondolt *d*.

Ertel-

Ertelme a' feleletnek.

Az örök élet felől való tizikelyből ez vigasztalást vesém, hogy ez élet után tellyes és tökelletes boldogsággal bírok.

1. Honnan veséd illy bizonyossan ez te tellyes és tökelletes boldogságod felől vigasztalásodat?
2. Mivegre adattatik jóvendőben az *a'* boldogság?
3. Minemű lesén az *a'* boldogság?

Szent írásbeli bizonyfagok.

a Ján. 11. 25. 26. *A' ki en bennem hisén ha meghalis, él az; és valaki él és hisén en bennem soha meg nem hal.*

Rom. 8. 23. 24. Nem tsak azok pedig, hanem mi is kik az bñt Léleknek sengéjét vórtuk, mi magunkban soháskodunk, a' fufagot várva, tudniillik a' mi testünknek tellyes válságát. Mert reménység által tartattunk meg.

b 1 Pet. 1. 7. 8. A Jéhus Christus megjelenik, kit noha nem láttatok mindazáltal bértrétek őtet, kit noha mostis nem láttok mindazáltal ő benne híven bñvendeztek ki mondbatalan és ditsóféges bñrmvel.

c Matth. 25. 34. 46. Akkor azt mondgya a Király (Christus) azoknak, kik az ő jobb kezefelől lésének: Tértel el én Atyámnak áldottai, bírtjátok az örbságot mely megkebsíttetet tinektek é világ fundamentomának felvetése előtt, *Es elmennek az igazak az ő örök életre.*

d 1 Cor. 13. 10. Minekutanna eljövend a' tökelletes tellyesség el tñröltetik a' mi rébsértem vagyon.

e Ielen. 22. 3. 4. Az Uj Jerusálemben az listennek és a Barsannakbeki lesén, és az ő bñlgái bñlgálnak ő neki (bñntelen ditsírvén és magabívalva őtet) és lattyak az ő ortzájat, és az ő neve homlokokon lesén.

II. Az Embernek

Ímet. Ielen. 19. 5. Akkor az éktről 50 jöveki; melly azt mondgyavala. *Díszjétek a mi Istenünkön minden ő fogai, és kik felitek ötet kútfinyek és nagyok.*

d. 1. Cor. 2. 9. De Prédikallyuk a'mint megvagyón írva: A'mellyeket a' sem nemlatott, sem a' fül nem hallot az embereknekis gondolattyában nem mentek, mellyeket az Isten kešített az ötet bevetőknek.

LIX. KERDES.

Immár mikor mind ezeket hiszed: mi hasznát veszed?

FELELET.

1. Ezr hogy Isten előtt a' Christusban megigazulok a: es 2. az örök életnek örökösé vagyok. b.

Ertelme a' kérdésnek.

Kétszázait vessem ezeknek midőn ezeket hiszem.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' második?

Mind ezek) Tudniillik a' kik ez ideeleb megmgyarazott es fejtegetet hitnek Agázaiban, ugy-mint az Euangeliumnak summajában, be foglalatnak,

Isten előt megigazulok) Isten előt megigazulni, a- vagy igaznak lenni, annit tében mint a' bűnnékkötelessége alol felabadíttatni: es igaznak iteltetni. Így véreik ez a' 50 helyel helyel az Irásban. Lásd-meg Peldab. 17. 15. A' ki meg igazíttya a' bűnösre. és a' ki kárbor tarttya az i. azat. utálatos az. Urnak egyaránt mind a' keűs. Matth. 12. 37. A' te bebedidbol igazítottatol meg; és a' te bebedidben kárborzatol s.

Róm. 8. 33. *Ált. P. 33. 10. 2. Szent.*
Luc. 6. 57. *Ált. 14. 14. 57. 6.*

Szent irasbeli bizonságok.

a. Róm. 1. 16. 17. A' Christusnak Euangélioma Istennek hatalma minden hívőknek jdvességére. Mert az Istennek igasfága az által jelentetik meg, hitből hitbe; minemeg vagyón írva: Az igaz ember hit; ből él.

b. Róm. 5. 1. 2. Megigazulván azért hitnek általa bekeűségünk vagyón Istennél, a' mi Urunk Jesus Christusnak általa; Kinek általa lőtt ez bemenetelünk a' keűelembeis mellyben allunk, es dítséke-dünk az Isten dítsőfégenek remenfege alatt.

LX. KERDES.

Mi módon igazulsz meg az Isten előt?

Egyedül tsak a' Jesus Christusban való hit által a, annyira hogy 1. noha engemet az en lelkem íméreti vadol azzal, hogy az Istennek minden parantsolati ellen igen vetkeztem es azoknak tsak egykiké-tis meg nem tartottam, sőt noha megmottis minden gonoszra hajlando vagyok b. De mégis (2. tsakhogy ezeket az én Uramnak jo tetemenyit szivem szerint való igaz bizodalommal vegyem c) minden erdemem nélkül egyedül tsak az Istennek irgalmasfágából, a' Christusnak tellyes elégtétele, igasfága és szentsége, ennekem tulajdoníttatik és ajándékoztatik d 3. nem külömben mintha en magam semmibűnt nem tőttem volna, és semmi fogyatkozás en bennem nem volt volna; Sőt inkább mint-

mintha azt az engedelmesseget, melyet a Christus tselekedett, tulajdon en tselekedtem volna e.

Ertelme a feleletnek.

Az Isten előtt EGYEDÜL tsak a' Jésus Christusban való igaz hit által igazulok meg.

1. Mikeppen vagy te igaz az Isten előtt, holott bűnös vagy?

2. Mi fűda tekintetre képest ajándekoztatik teneked a' Christusnak tökéletes elégtetele?

3. Az Isten előtt tehát mikeppen igazul meg?
Minden gonóbra hajlando) Az ovv emberre kepest tudniillik, az az, a' megromlot termésetnek maradék reiseire nevez: ugmint kik az Ujjásülettettekbenis még fen vadnak.

Szentírásbeli bizonyágok.

a Rom. 3. 28. Annakokaért mindezekbül azt hozzukki bizonyos képpen hogy az ember megigazul hitnek általa a' törvennek tselekédeti nélkül.

Gal. 2. 16. Tudván mi ezt, hogy nem igazul meg az ember a' törvénné tselekéditiből, hanem a' Jésus Christusban való hit által: Miis a' Jésus Christusban hittünk, hogy megigazulnánk a' Christusban való hit által, és nem a' Törvény tselekéditiből: annakokaért mert egy testis nem igazul meg a' Törvény tselekéditiből.

b Rom. 7. 14. Mert tudgyuk hogy a' Törvény telkiállat: De én testi vagyok, és rekeftettem a' bűnáló.

Ismet. Rom. 7. 21. 22. 23. Fel találom aze magamban, ki jó akarok tselekédni, ez törvén, * hogy a' bűn én hozzám ragadt. Mert gyönyörködöm az Isten Törvényében * belső emberberint; de látok, az én tagaimban más törvént * mely az én elmemnek törvényével * ellenkezik, es engemet rabul a' bűnnek törvényének mely az én tagaimban vagyon.

**** Es

**** Es négy helyeken a' TÖRVENNEK vezeteti semmit egyebet nem tesen, hanem azokat az egymastul külömböző mozdulásokat es indulatokat, kik között nemelley az belső és ujja sületet emberberint jövégre ugyan; nemelleyk visont az ovv ember avagy a' megromlot terméset berint, mely még az ujja sülettettekbenis ez életben nyilván való, gonós végre lesnek.

Gal. 5. 16. 17. Azt mondom pedig, hogy lélekberint járjatok, es a' testnek kívánságát véghez ne vigyétek. Mert a' test a' lélek ellen törekedik, ne lélek pedig a' test ellen. Ezek pedig egymással ellenkeznek, hogy azokat ne tselekedh tsejtek, a' melyeket akartok.

e Matth. 9. 2. Bizzál fiam, megbotsattattanak reked a' te bűneid.

Rom. 10. 10. Szívből hiszünk az igazságra.

Rom. 4. 23. 24. Nem tsak ő érette (Abrahamért) irattatott pedig meg, hogy e' tulajdonittatott neki igazság gyanant; hanem mi érettünkis, kiknek jóvendőben tulajdonittatik, azoknak tudniillik a' kik kiének abban a' kétfelmásbotta a' mi Urunk Jésus Christus az halálból.

d Rom. 3. 24. 25. Megigazulunk pedig ingyen: Isten kegyelméből a' Jésus Christusban lott valtságunk általa; Kit az Isten rendelt engestelő aldoztatni az ő véreben való hitnek általa, az előbbeni bűnöknek megbotsattatában való igazságnak megmutatására.

Rom. 4. 6. 7. 8. Mint a' Dávidis boldognak jelenti lenni azt az embert, kit Isten igaznak tulajdonit tselekedet nélkül; mondván, Boldogok a' kiknek megbotsattattak az ő hamisságok; es a' kiknek elfedeztettek az ő bűneik. Boldogember kinek nem tulajdonittya Isten a' bűnt.

E s

Rom.

Rom. 5. 9. *Minekutánna azért megigazultunk az ő vérenek általa, fokkal inkább megtartatunk mostan az harag ellen ő általa.*

Rom. 5. 18. 19. Bizonyára azért mikeppen egy (Adamnak) esetinek általa az ítélet minden embereknek karhozattára előadott: azonkeppen az egy (Christusnak) megigazításnak általa, a jótétemény előadot minden emberekre, az életnek igazulására. Mert mikeppen hogy egynek engedetlensége által, fokkal bűnösösk lőstének: azonkeppen egynek engedelmes-sége által fokkal igazak letének.

e. Efs. 1. 18. *Ha a' is bűneitek olyanok volnának, mint a' veresfészek, fejérek letének mint a' hó: Es ha pirosak letének, mint a' piros fészek, a' fejer gyapjuhoz hasonlok letének.*

Mich. 7. 19. *Elapodgya a' mi alnokságinkat: es a' tengernek melysége: érvényében veti minden bűneinket.*

2 Cor. 5. 21. *Miert az Isten, azt a' ki bünt nem indvala, tövé bűnné, hogy mi lennénk Istenigassága ő benne.*

LXI. KERDES.

Miert erősbited azt, hogy te EGYEDÜL csak a' hit által igazulsz meg?

FELELET.

1. Nem azért mintha az en hitemnek meltofságáért volnék Isten előtt kelleme-res a: hanem hogy Isten előtt. 2. EGYEDÜL csak a' Christusnak elegtetele, igazsága és szentfsége legyen énnekem igazságom b: en penig azt külfömben meg nem foghatom hanem csak az én hitemmel c.

Ertelme a' feleletnek.

Azért mondom vagy erősbitem magamat az Isten

Isten előtt EGYEDÜL csak hit által igaznak lenni, mert csak az magán való egy esköz kívül a Iesus Christusnak elégté telet megfoghatom es hozzá-m kaptsolhatom, vagy magamra babhatom.

1. Nem de azért a te hitednek meltofságával vagé kedves az Isten előtt és megigazult?

2. Mitfoda hát tulajdonkeppen a te igazságod az Isten előtt?

Nem az en hitemnek meltofságával Mikeppen az szem, a láb, kéz és Baj, kikhez az Iras a' hitet hasonlittya, lán. 1. 12. és 6. 35. 40. 53. nem a' magokban való meltofságra nézve, a' mennyiben tagok, táplálnak valakit avagy gazdagitanak, hanem hogy oly esközök, kikkel affele dolgok keresletnek, megszerzetnek, es az embereknek tulajdonivá tetetnek: Igy a' mi hitünk, es a Iesus Christusnak érdemében való bizodal-munk megigazir, de nem az ő meltofságra által, mint ha az hit magában binten Oly egészen tökéletes lelki jószág volna: hanem a Christusnak érdeme es elégtetelére nézve: mennyiben azt magának megkeresi, megszerzi és magára ruhazza vagy tulajdonittya.

Szentírásbeli bizonyások.

a Rom. 4. 5. *Annak aki nem munkálkodik * hanem hiiben abban a' ki megigazittya a' hitetlem embert tulajdonittatik a' hit igazság gyanánt.*

* Es továbbá nem az hitből tehát a' mennyiben az hívekben való jótselekedet, hanem a' mennyiben a Christus igazságot megfogó es reajok ruhazo esköz. Lásd meg. kérd. 60.

Eph. 2. 8. 9. *Kegyelemből tartattatok meg, hitnek általa, es az nemis illetek vagyon: Isten ajandeka az. Nem a' tselekedetekből hogy senki ne kérikedgyék.*

b. *Megigazulunk ingyen. es t.*

Megigazulvan az ő vére által, es t.

Mikeppen egy eset által es t.

Az Isten á ki bünt nem tudvala törté bűnné est.
Lásd meg á felső 60 kérdés alatt.

c Rom. 3. 21. 22. Mostan pedig megjelent az Istennek igazsága á Törvény nélkül, mely megbizonyítator á Törvénynek és á Propheetáknak bizonyosságokkal. Az Isten igazságát mondom hogy megjelent á Jესus Christusban való hiúnek általa* mindenekhez és mindenek á kik hiúnek, mert nintsen ebben különbség.

* Ugymint kivél ez Istennek minekünk előnkben tetetet és ajánlatot igazsága megfogatik. Tovább á hit maga nem igazság; hanem olyan mind az ősegennek kezemellyel á néki nyujtott alamisnat elvešti.

Sid. 1. 7. Hit által Istentől megintetven á Noé kárhozattá e világot, és á hitből való igazságnak örökköfse lőtt.

Rom. 4. 3. Hűn az Abraham az Istennek és tulajdonították néki igazságára.

Phil. 3. 9. Nem leven nekem oly igazságom, mely á törvényből volna; hanem mely á Christusbán való hit által van. az az igazság hit által

LXII. KERDES.

A mi jótételekedetünk miért nem lehet igazság, avagy Istenelőtt való megigazulájunknak valami része?

FELELET.

Azért mert annak az igazságnak mely az Isten előt megálhat 1. vétek nélkül valónak és tökéletesnek kel lenni, és minden részeiben az Isten törvényével egyezőnek á: Minekünk pedig leg jobb tettelekedetünkis, á miig é gyario testi életben vagyunk, nem vétek nélkül valók, hanem bűnökkel megferteztettek. b. Er.

Ertelme á feleletnek.

A mi jótételekedetünk nem lehetnek igazság, á vagy az igazságnak valami része az Isten előt; mert vetkesek és tökéletesség nélkül valók.

1. Minémü igazságnak kel annak lenni, ki az Isten ítéletiben megalhasson?

Szentírásbeli bizonyságok.

a Szeresd á te Uradat. est. 15met. Atkozot minden es 1. Lásd. odafel. ker. 4. és 10.

1ac. 2. 10. Mert valaki az egész törvént megtartandja, vetkezendik pedig egy dologban, az egész törvényt megtartásban bűnös.

b Sol. 130. 3. Ha á mi bűneinket megtartandó Isten: Uram ki foda alhat meg?

Esa. 64. 6. Mi mindnyajan olyak vagyunk mint á tisztátalan, és mint á megfertőztet ruhá minden má igazságunk.

1 Ian. 1. 8. 9. Ha azt mondjuk hogy nintsem bűn mi bennünk, magunkat megtalljuk, és igazság bennünk nintsen. Ha megvalljuk á mi bűneinket, hives igaz az Isten, hogy megbotfassa minekünk á mi bűneinket, és megújítsón minket minden hamisságtól.

LXIII. KERDES.

Hogy hogy lehetne az hogy á mi jótételekedetünk semmit nem érdemlenének, ha az Isten mind ez világ szerint s mind az jövő életben jutalmat íger hogy ad eretkek?

FELELET.

1. Az á jutalom nem á mi érdemünk kért adatik á: hanem kegyelemből b.

Ertelme á feleletnek.

Noha az Isten á jótételekedetnek jutalmát ígeri, mindazáltal abból nem következik azokat Isten előt valamire érdemeleknek lenni. 2. Miért

7. Miert nem következik?

Ez világberént s' mind a jöendő életben jutalmat i-
ger.) Mint meg vagyon írva, 1 Tim.4.8.

Az Isteni irásokat (avagy kegyességet) mindenre hasznos; melynek igirte vagyunk a világon, és a más világon való megajándékoztatásáról.

Ismer. Mark. 10. 29. 30. Bizonyomdom nek-
tek, ninfen senki a ki elhagyádjya házát, vagy
atyafiait, vagy nénnjét. Attyát avagy Annját, ava-
gy feleségét, avagy gyermekit, avagy bántoföl-
deit en érettem és az Evangeliomért, a ki fáz an-
nyit nem venne mostan ez időben, házakat, Atyafi-
akat, nénnjeit. Annyait, gyermekeket és bántoföl-
deket, haboruságokkal egybe, és a jövőndo világon
örök életet.

Szent írásbéli bizonságok.

a Luk. 17. 10. Hamind azokat megfellekedenditek is
mellette néktek parancsoltatták, azt mondgyatok hazontal-
an bolygák vagyunk, mert a' mit kellett fellekedniük az
fellekedniük.

Rom. 11 35. 36. *Kisfoda adott valamit először nek i
(az Urnak) és meg adnánnak? Mert ő tölle, ő álta-
la, és ő benn: vadnak mindenek; őve legyen a di-
tsófégh mind örökké, Amen.*

6 Coloff. 3. 24. Tudván hogy ti az Urzol vesíteket az örökfegnek (mely örökfény nem érdemert avagy érdem alatt adatik) jutalmat. Mert az Ur Christf-nak foglaltok.

LXIV. KERDES.

Nem ád-e tudomány gonosz életre való testi bátorságot az embereknek, avagy nem teszi-e reflexké a jó tettekedetre?

F E L E L E T.

Nem a. i. Mert az semmiképpen nem lehet

lehet, hogy azok kik hit által a' Christu-
ban óltattanak, háláadásnak gyümölcset
ne teremtenek. *b.*

Ertelme a' feleletnek.

Az tfelekedeteknelkül hitből valo meg igazulaf-
nak tudománya nem ád az embereknek gonos ele-
tre valo testi batorfagot.

I. Miertnem ad

Szentirásbeli bizonságok.

a Rom. 3:31. A' Törvént azért hijjaba valóvá te-
síték a' hit által? s avol legyen az; sőt inkább az Törvént
erősítjük.

Rom. 6. 1. 2. Mit mondunk tehát? megmaradjunk-e bűnben, hogy a' kegyelem annál nagyobb legyen? Tavól legyen. Kik megholtunk a' bűnnek, mihodan élnek megabban?

6 I Ian. 3.9. Valaki **Istentől** született, bűnt nem isle-
kezik (az az, nem engedi hogy a bűn uzalkodgyek
ő rajta) mert annak magva vagyon abban, ingyen
sem vétkezhetik (az az megalkodva abnőnkben
meg nem maradhat) mert **Istentől** született.

Ian. 15. 5. En vagyok a bőlőtő, ti bőlő veűbők vat-
tok, a' kiből én maradok sok gyümöltsők: terem.

A' SACRAMENTOMOKROL
avagy,

A' mi idveffegünknek petfétiről:

LXV. KERDES.

*Mivelhogy azért tsak az hit teszen min-
ket reszefekké a Christusban es mindenő
jotetemenyiben, honnan szarmazik hat ez
a hit?*

Az szent Lélektől *a*: ki azt 1. az Evangeliomnak predikallása által *b*, *a'* mi sziveinkben felgerjeszti, es 2. *a'* Sacramentomokkal való éléssel bennünk megerősíti. *c*.

Ertelme a' Feleletnek.

Az szent Lélek mind felgerjeszti, s' mind megerősíti *a'* hitet. *a*.

1. Mialtal gerjesztél az hitet?

2. Ugyan azont mi által erősíti meg?

Szentirásbeli bizonyítékok.

a. Mivelhogy vagon minékünk az hitnek azon Lélek es t. Lásd oda fel. *a'* xxi. kérd. alatt.

b. Az hit a hallásból vagon, es t. Lásd az xxi. kérd. alatt.

1 Cor. 3. 5. 6. Kísóda a Pál es kísóda az Apolos, hanem boldág kik által hittetek, és a mint kinek kinek az Ur adta? En plántáltam: Apollos öntözte, de Isten atta annak előmenetelét.

c Rom. 4. 11. Az Abraham a környülméletének jele volt, a környülméletlenféghben való hienek * igazságának meg perjesztésére.

* Az az, A' környülméletkedés volt annak az ő hitének megerősítése, kivel már annak előtte az környülméletlenféghben leven, megfogta vala az igazságot, és a' mellyet hitiálal magához kapolt vala.

Apost. ítel. 8. 36. 37. 38. Monda a komornyik; Imhol a' víz, misóda tilt mega' keresésgutul engemet? Philep pedig monda; Ha tellyes szívóól hiáb meglehet. Amaz pedig felelvén monda; Bízem a' Jésus Christust Istenfiának lenni. Es meg allatá az bekezet, es le szállának mind kerten az vízben, a Philep és a komornyik, es Philep megkeresztelé azt.

A' Philep Apostol megkeresztel el Komornyikot.

kot, ki már annak előtte az ő hitét megvallotta vala. Nem azért hogy a' keresétség által idvezülne; hanem hogy az által megerősítetnek az ő hiti. kivel a Christust igétet idvezéget már megfogvan magához kapolta vala.

LXVI. KERDES.

Misóda az Sacramentomok?

1. Szent *a*, es szemeink eleiben tétet *b*, jegyek es pefetek *c*: kik 2. az Istenől azért szerezettek *d*. 3. hogy azok által az Evangeliomnak igétet nekünk inkább bizonyitokká tegye *e*. es 4. megperjesztelye *f*. tudniillik hogy 5. nem tsak közönségeskeppen mindeneknek, hanem még egyenkentis minden hivenek, a' Christusnak keresztfán vezhez vitt egy áldozattyáért, ingyen ajándékozza a' bűnöknek borsánattyát es az örök életet. *g*.

Ertelme a' feleletnek.

A' Sacramentomok az Evangeliombeli ígéréteknek 1. legyei, 2. pefeti *c*.

1. Minemű jegyek az Sacramentomok?

2. Kiből szerezettek?

3. Mikeppen él az Isten az Sacramentomokkal mint jegyekkel?

Ez kérdésre a tanuló kisdéd így felellyen meg. Mert az Sacramentommal való éles által, az Isten minékünk az Evangéliomi ígéréteket megperjeszti.

4. Mikeppen él vellek mint pefetekkel?

5. Misóda az Evangeliomnak ígérései?

Sacramentomok. Ez 80. Deak ige, mely bizonyos rendtartásokkal veghez vitt Esküvéstében. A' Catechesisban pedig es az Ecclesiában vetetik ez bent jegyekert és petfetekert.

Hogy azok által Itt bpen meg jelentetik mitfoda külömbözessel legyenek az Sacramentomok 1. Jegyek. 2. Petfetek. Elsőben, Mert mint egy jegyek az Evangeliomnak ígiretit minekünk világosan megmutatták, az az, az Evangeliomban megígert minden lelki ajándékok ez külső jegyek által mint egy megarnykozottnak és bemeink eleiben teternek.

Pel- dák oká ért.	{	A' kösnyűmetél- kedés, Vizzel valo meg- mosatás az ke- rebstégben,	{	1e. 2ye	A' bündöknék kör- nyűl metélésének, A' bündöknék el mo- sattatásának avagy azokból valo meg- tisztulásnak.
		A' Barannak meg- ölétése,			A' Christufnak a ke- rebstán valo Al- dozattyának.
		A' Kenyérnek meg bégése es a' bornakki öntése.			A' Christustennek meg febitterése- nek, és vérenek ki- ontatásának.

Masodszor, ugymint, petfetek megpetfetik nekünk az Evangeliomnak ígiretit, az az, az Evange-
lyomban megígerttet mennyei ajándékok, ez földi
jegyek és petfetek által nekünk meg petfeteret-
nek és meg erősítetnek: miképpen közönséges-
fen mi emberek nagyobb hitelenk bizonyagsert le-
velinkert függő petfetekkel börtuk megerősíteni.

Szentirásbeli bizonyágok.

* Kijöv. 29. 33. Idegen ne egyék azokban (tudni-
illik

millik az büntetlen valo áldozatnak huszában) mert *
bent állatok azok. * Ha azért az ovv Testámen-
tombéli Ceremoniás áldozatok benteknek nevez-
tetnek; Mennyivel inkább bentek hát az Uj Testá-
mentombéli Sacramentomok?

b Rom. 2. 28. A' testben valo környűlmetélke-
dés.

Kijöv. 12. 13. Ez az a Baránnak véri lében nek-
tek jelűl az házakban, kikben ti lejedetek es mi-
kor látándom az vért, el megyek mellőletek: és ak-
keppen nem lében tiközöttetek tšapás a veszed-
lemre, mikor én az első bűlőtteket vagom az Ae-
gyptom földén.

c Terem. 17. 11. Környűlmetéllyetek pedig a ti
feršai testeteknek bőrének eleit; hogy légyen az
az én köztem es ti közretek valo bővetlégnek
jele.

Rom. 4. 11. Abraham vőtte a' környűlmetélkedésnek
jelét, a' környűlmetéletlenységben valo hitnek igazlál-
gának megpetfetésére.

1 Cor. 11. 24. 25. Ezt (a megtörtetettét kenyeret
véven es megéven) tfelekedgyetek az én EMLE-
KEZETEMRE. Ezt (mikor a' megaldattatot po-
harbol istok) tfelekedgyetek az én EMLEKEZE-
TEMRE.

d Apost. tsel. 7. 8. Az Isten attá neki a' környűlme-
telkedésnek bővetlégét.

Kijöv. 12. 27. Az Urnak Paschájána' áldozattya.
Ián 1. 33. Az Isten elbótsáta engem hogy kerestel-
lyek vizzel.

1 Cor. 11. 23. En az Urto! vőttem mellyet nek-
tek előtőkbeis attam, hogy az Ur Iesus mely etza-
ka elárultaték vőtte a' kenyeret. est.

* Kijöv. 13. 9. Hogy légyen teneked az (tudniillik
hogy te kovástalan kenyerekkel élő) mint egy keze-
den való jegyűl, és emlekezetűl a te bemeid előtt.

Sid 9. 7. 8. 9. A' Másik Sátorban pedig, minden
estendőben egyűer a' fofap, vérral pedig be meg-
yca,

yen, mellyel aldozik ő magáért és a népnek bűneiért. Mely által az ſent Lélek azt jelentette, hogy még nem nyilatkozott meg az ſenteknek utok mivelhogy az elsőfőrt meghelyen állana, mely példa vala akkori időhöz képest.

Ezent bizonyíttyák mind azok a' Locufok valahol az Sácramentomok Iegyeknek hivattatnak.

f Rom. 4. 11. Abrahám vőtte a' környülméletkedésnek jelét, a' környülméletlenségben való hűnek igazságának megpetésére. Az az. Vőtte olyvégre, hogy a' környülméletkedés által, ki az Isten bőveiségének jele vala, lenne bizonyos arról a' megigazulásról, mellyet hiti által vőtt volt.

g Apokt. ſfel. 2. 38. Peter penigmonda nekik. Terjete meg, es keresztelekdedetek meg mindnyájan az Ur Iesusnak nevében, a' bűnöknek bocsánatjára.

hmer. Apokt. ſfel. 22. 16. Mostan azért mit kése delmezél, kelyfel és keresztelek kedgyelmeg, es mos del a te bűneidet, az Urnak nevéért segítségül hívan.

Luc. 22. 19. 20. Ez az én testém mely tiérettetek adatik, bűnöknek bocsánatjára.

LXVII. KERDES.

Az ige azért és az Sácramentomok mind ketten arra valóke, hogy a' mi hitünket a' Christusnak keresztfán lőtt aldozatjára, mint idveffegünknek egyetlen egyfundamentomára igazítsak?

F E L E L E T.

Ugy vagyón. 1. Mert az ſzent Lélek az Evangeliommal tanít a: es a' ſzent Iegyekkel erősit ebben b: hogy egeffizen a' mi idveffegünknek isak a' Christusnak egyetlen egy aldozattyában helyeztetet, ki ő magát

magát a' magas keresztfának oltáran adá erertünk aldozatra.

Ertelme a' feleletnek.

Mind az Ige, mind az ſen Iegyek, a' mi hitünket vezértik a' Christushának aldozattyára mint a' mi idveffegünknek egyetlen egy fundamentomára.

1. Mikeppen biz nyí: od ezt meg?

Tanít és megerősít) Ez két ſókban meg mutatattik: misfoda különbözéssel mind az Ige, mind a' ſen Iegyek vezételnek minket a' Christushának egy aldozattyára. Mert a' predikálattott és nyilván hirdettetei Ige, a' hallás által azt a' mi ſiveinkben mint egy bényomja; Az ſen Iegyek pedig, kik az Igenek erőstítői, ugyan azont ſemmel való latas által viőnt a' mi ſiveinkben benyomjak.

Szentírásbeli bizonyságok.

a 1 Cor. 2. 12. Az Isten bizonyfágtételit hirdetvén nektek, nem vegeztem volt el magambam egyebet. valamit tudni ti közbötetek. hanem a' Iesus Christust. azt pedig a' ki megfésbítetek.

1 Cor. 3. 11. Mert mas fundamentomot ſeuki nem vethet * a' kiől mely egyber vettetek, ki a' JESUS Christus. * Az igenek predikallásban tudnillik, melyről ott ſol.

b Col. 2. 11. 12. Kiben (a' Christusbantudnillik) környüllis meteltettetek kézelnelkül való környül metéléssel, mikoron a' bűnnök testének állattat levetkeztetek a' Christushnak* környülméletkedése által.

1 Cor. 5. 7. A' mi Hufveti Bárányunk a' Christus megaldozattat mietettünk.

Luc. 22. 20. Ez pohár Új Testamentom az én véreben, a' mely tiérettetek ki ontáik.

LXVII. KERDES:

Hány Sácramentomokat szerzet a Christus az Új Testamentomban?

FELELET.

Kettőt: A' Keresztiséget a: es az Urnak szent Vátföráját b.

1 Cor. 10. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.
Ertelme a' feleletnek.

Christus Urunk az új Bövetfégben tfak ket Sácramentomat szerzet, ugy mint a' Keresztiséget a. es az Urnak szent Vátföráját b.

Szent írásbeli bizonyfagok.

a' Lásdmeg oda alabb az 71. Kerd. Mennyetek el es tanítfatok. est.

b' Lásdmeg à 77 kérdéftis. A' mi Urunk Jesus Christus. est. Lásdmeg. 1 Cor. XI. XII. reß. holoz tfak ekét Sacramentomokrol emlekezik. c.

A' KERESZTSEGRŐL.

LXIX. KERDES.

Miképpen emlekeztet arra es erőßt tegedet az Isten a' keresztfégben, hogy teneked reßzed vagyon abban a' Christusnak egygyetlen egy aldozattyában?

FELELET.

1. Ekkeppen, mert à Christusparantfoltá ez külső vizzel valo mosodást a: 2. hozzá téven a' parantfoltához ez igiretetis,

tis, hogy az ő vére es Lelke, színtén olyan bizonynyal megmos az én lelkemnek rutfágabol, az az, minden bűneimből engemet, mint igaz az, hogy a' vizzel külsőkeppen megmosáttattam, mellyel à testnek minden szennyét es rutfagat el szoktak mosni b.

Ertelme a' feleletnek.

A' keresztfégnek külső vizével valo mosodás int engemet ugy mint jegy; es egyfersmind mintpetfét az én belső megtfistulafom felől mely a' lelkemben leßen, megis erőßt engemet, à Christus parantfoltattyának, es hozzá tettetet igeretének erejével.

1. Miképpen int es erőßt tegedet az parantfoltának erejével?
2. Miképpen az hozzátetetet igiretnek erejével.

Amellyek oda fel az 66 kérd. alatt közönségiesen à Sacramentomok felől megmondattak azokitt tulajdonkeppen à Keresztfégre alkalmaztatnak. Két dolgokat kel továbbá itt megjegyezned.

1. A' keresztfégben kettős megmosodás vagyon: Egyik külső; mellyet az Egyháziölga: külső vizzel à testen veghez víßen. Másik, belsőkeppen valo; mellyet maga à Christus az ő Lelke es vere által à mi Lelkeinkben veghez víßen.

11: Mivelhogy a' külső megmosodás jegye, es Istentől szerzetet s megtfistalatlant petfeti a' belső mosodásnak; azért az hívek belsőkeppen valo mosodással oly bizonyoslon megtfisttatnak, mint mely bizonyoslon külsőkeppen megmosáttatnak.

Szent írásbeli bizonyfagok.

a' Mennyetek el es tanítfatok est. Lásd, meg. kerd.

71. Jól. 1. 33. K. Luc. 3. 2. 3. Math. 21. 25. 6. Tit. 2. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

b Tit. 3.5. Az ő irgalmaságából tartot megminket, az ujjonán való büntetésnek feredőjének és a' bűnt Léleknek megújításának általa.

Apost' 1tel. 22. 6. Ananiasgyól Pálnak. Kelyfel, kerebtelkedgyél meg, és tisztítással meg a' te bűneid-
dől, az Urnak nevért feginségül híván.

LXX. KERDES.

*Mit soda a' Christusnak lelkevel és vére-
vel megmosattatni?*

F E L E L E T.

Istentől bűneinknek botfánattyat ven-
ni ingyen, a' Christusnak vereért, kit mi
erettünk az ő aldozattyában a' keresztfán
ki ontott a': Annakutánna az szent Le-
lektőlis megújittatni, es annak szentélé-
séből Christusnak tagjává lenni b: 1. ho-
gy a' bűnőknek napról napra inkább meg-
hallyunk, es szentül, s. attatlanul elly-
ünk. c.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christusnak verevel megmosattatni semmi
nem egyéb, hanem a' Christusnak ki ontott vereért,
bűneinknek botfánattyát nyerni. a: Christusnak lel-
kével megmosattatni visont annyit tesen, mint az
bűnt Lélek által ujjászületetni. b.

I. Miért hogy ujjászületettünk?

Ittis két dolgokat kel megjegyezni.

1. A' Christusnak két külömböző jo tetemén-
y: tudniillik a' MEGIGAZITTATAST, melyet
nekünk az ő halálával szerzett: es a' MEGSZEN-
TELTETEST, melyet az ő Leleke által mibennünk
munkálkodik.

II. A'

II. A' megbenteltetésnek két részeit: ugmint az
Ovv embernek megöldöklését, az ujjembernek
megelevenítését. Mellyekről odaalább a' 88. 89. es
90. kérdésekben.

Szent irásbeli bizonyfogok.

a. b. 1 Cor. 6. 11. Megmosattatok, megbenteltettetek,
megigazittattatok az Ur Iesusnak nevében, és a' miszo-
nünknek Leleke által. Szent Palez helyben azt ma-
gyarázza meg, mit tében MEGMOSATTATNI
tudniillik. 1. Az Ur Iesusnak nevében, az az, az ő
aldozattyáért es érdeméért meg igazittatni. II. Az
bűnt Lélekáltal megbenteltetni.

Ielen. 1. v. 5. A' Iesus Christus ki amaz hívta-
bizonyfog, az halotrak közzül amaz első süldött, és
földnek királyinak fejedelme, beretet minket, s'
megmosott minket a' mi bűneinkből az ő vére
által.

Ian. 3. 5. Ha valaki ujjá nem sülettetik vízből és
Lelektől nem mehet be az Istennek orságában.

Rom. 6. 3. 4. Avagy nem tudgyátoké hogy vala-
kik megkerebtelkedtünk a' Iesus Christusban az ő
halálába kerebtelkedtünk meg? Eltemettettünk a-
zert ő velle egyült a' Kerebtőség által a' halálba, ho-
gy miképpen feltámasztatot a' Christus az Atyának
dítőslegere, azonkeppen miis ujjéletbe járjunk.

LXXI. KERDES.

*Holigerte azt a' Christus, hogy ő minket
olybizonynyal meg mosogat és megtisztet az
ő vérevel és szent Lelekevel, azonkeppen
mint igaz a' keresztségnak vízevel hogy
megmosattattunk?*

F

FELE.

A' keresztségnek szerzésében kinek igéji ekeppen vadnak: Marth. 28. 19. Marc. 16. 16. 1. Mennyetek el, és tanítsatok minden Népeket, megkeresztelven őket Atyának, Fiúnak, és Szent Léleknek nevében, 2. A' ki hiend és megkeresztelkedendik idvezül, a ki penignem hiend, elkarhozik.

Ez igeretet masuttis elő hozza az Irás. 3. mikor a keresztséget ujonnan valószílerésnek feredőjenek a, es bűneinknek elmosztatásának nevezi. b.

Ertelme a feleletnek.

Hogy mi a Christufnak vérével es Lelkével olybizonnyal megmosattatunk, melybizonnyal külső vízzel megmosogattatunk, megbizonyittatik. 1. A' Christufnak szerzéséből. 2. Az hozzá adattatott, es 3. az Irásban masuttis elő hozattatott igeretből.

1. Mikeppen vagyon a keresztségnek szerzése?
2. Mitfoda a' hozzá adattatott igeret?
3. Mitfoda az Irásban, előhozattatott igeret?

Szentírásbeli bizonyfagok.

a. Lásd meg 69. Kérd. alatt. Az ő irgalmasságából tartott meg minket est.

b. Ugyan ott. Felkelvén kereszstelkedgyel még. est.

LXXII. KERDES:

Ennekokáért a külső vízzel való megkeresztelése a bűnöknek elmosásai?

FELE-

Nem az a. 1. Mert csak egyedül a' Christus Jéfusnak vére tisztít megminket minden bűneinkbol. b. *1. Pet. 1. 7. 1. Pet. 1. 7. 1. Pet. 1. 7.*

Ertelme a feleletnek.

A' külső vízzel való megkereszteles nem a bűnöknek elmosása.

1. Miért nem az?

Szentírásbeli bizonyfagok.

a. 1. Pet. 3. 21. A' Bárkához hasonló keresztségnek példája mostan minket is megtart nem az a' keresztség mellyel a' testnek bennyei elmosattatnak, hanem a' jelleki ismeretnek Istennel való kézbeadása avag kerdesedese) a Jéfus Christufnak halálból való feltámadása által.

b. Marth. 3. 11. En ugyan keresztekkel titeket vízzel a bűnökéből való megtérére: De amaz a' ki en utannam jó, megkeresztel titeket bent Lélekkel és tűzzel. Az az. *Ké a mi lelké bennyeinket nem külsőben tisztítja meg, mint miképpen az Arany a tűz által megtisztítatik.*

Ian. 19. 34. Es mindgyárt ki mene (a Christus) a' nak a keresztfán által ökleltetett oldalabol) * vér és viz.

1. Ian. 5. 6. Ez az. Nem az Ov Testámentombeli Papok: kik ez igaz Papnak csak ábrázolói voltak, a ki jott * viznek és vérnek általa, tudniillik a Jéfus Christus: nem csak viznek általa, hanem * vérnek és viznek általa.

*** Az Ov Testámentomban kétféppen lében vala a' tisztulás, Vértel tudniillik és Vízzel. Mindenik ábrázoló példája volt, a bűnöktől a Christusvére által való jövőendő belüli megtisztulásunknak:

F 2

nak: es az Lélek által valo meg tisztuláfunknakis, ki tiszta viznek mondatik. Ezech. 36. 25. Ioh. 7. 38. 39.

LXXIII. KERDES.

Miert nevezi tehát az szent lelek a keresztséget ujonnan valo születésnek feredojenek?

FELELET.

Az Isten nem valami nagy ok nélkül szoll akkeppen, hanem azért, mert nemcsak akar arra ranítani minket 1. hogy mint a viz el mosssa a tefi szennyet a, azonkeppen a mi bűneinkből a Christusnak vére b, és lelke tisztit mege: De sokkal inkább azért, hogy azzal az szent Ieggel és Zálaggal bizonyossá teszen arról, 2. hogy szinten azonkeppen bizonynyal megmosattattunk a mi bűneinkből a belső förödövel, mint szinten külső és látható vizzel hogy megfeteztettünk d.

Ertelme a feleletnek.

A keresztség nevezetük bűnöknek elmosattatásának két okokert 1. Aviznek, a Christus vérenek és Lelkenek egymással valo egyezésekre kepest. 2. A bűnöktől valo megtisztatásunknak bizonyos yoltara kepest.

1. Mitfoda a viz, a Christus vére es Lelke közölt valo egyezség? avagy miben egyeznek ezek?

2. A?

2. A keresztségben miképpen tétetünk bizonyosokká a mi bűneinkből valo megtisztatásunk felől?

Szentírásbeli bizonyágok.

a Ezech. 16. 4. Vizzel meg nem mosattattal vala mikor megtekintélek tegeder.

b Ielen. 1. 5. A Iesus Christus mosott meg minket a mi bűneinkből az ő vére által.

c Efa. 4. 3a Az UR el mosandgya az Sion leányinak undokságokat, es a Jerusálemnek Véréit ki mosandgya ő belőlök, az iteleinek és megemeitlenek Lelkevel.

d Apost. 1. 28. Keresztelkedgyek megkiki közzületek a Iesus Christusnak nevében, az bűnöknek megbotfattatására.

Gal. 3. 27. Valakik megkereszteltetennek, a Christust öltöztétkel.

LXXIV. KERDES.

A kis gyermekeket meg kellé keresztesíteni?

FELELET.

Megkel igenis. Mert. 1. ökis szintén ugy benne vadnak az Isten frigy körésében a, es az Anyaszentegyháznak tagjai közé valok mint az öreg emberek b: es mivel hogy 2. önekiekis az Isten a Christus vére által bűnöknek botfánattyat, es az szent Lelker, ki az hinek adoja es szerzője, nem külömben mint az öregeknek igéri c: 3. ezokaért öketis szükfeg béoltani a keresztség által az Isten gyülekezetinek társaságában, hogy megválasz-

télkedése által, eltemetettvén ő velle edgyütt a ke-
rebfégnek általa.

AS. URNAK VATSORAIAROL

LXXV. KERDES.

*Mi módon emlékeztetel és erősítettél
az Ur vatforájában arról, hogy teneked a
Christusnak keresztfán lőtt egyetlenegy
aldozatjában és minden ő egyéb jó tete-
ményében részed vagyón?*

FELELET.

1. Mert a' Christus minden ő hiveinek
s'ennékemis megparantsolta hogy abból
a' megszegett kenyerből együnk, és a' po-
harból, ki ösztogattatik, igyunk az ő em-
lekezetire. a: 2. ez igiretetis hozzátéven.
Először hogy az ő teste en erettem a ke-
resztfán szinte olybizonnyal megáldoz-
tatot és törettet, és vére ki ontatot: me-
ly bizonynal szemeimmel látom, hogy
azt az Urnak kenyérét ennekem szegik,
és az ő pohárának italát én velem közlik
b. Annakutanna hogy ő az én lelkemet
szinten olybizonnyal és valóban legel-
teti és táplálja az ő testével mely mi é-
rettünk megfeszítet, és az ő vérével
mely

mely érettünk ki ontatot, mely bizony-
nyal az Ur testének és vérének külső
meglathato jegyeit az Egyhazi szolgának
kezeből fogvan testi szammal hozzám
vészem.

Ertelme a' feleletnek.

Az Urnak vatforájában levő kenyervel és bor-
ral való élésem int engemet mint jegy: és bizony-
ossáis teszen engemet, mint petfét, a' Christus te-
stével, vérével és minden ő jöteményivel való
lelki közösüléséről, az ő parantsolatja és igirete
berint.

1. Miképpen az ő parantsolatja berint?

2. Miképpen igérete berint?

A' mellyek odafel az 66 kérdés alatt a' Sácramen-
tomokrol köszönlégesen, és kíváltképpen a keresz-
tegről az 69 kérdés alatt megmondattak, azok
ittis az Ur Vatforájára alkalmaztathatnak.

Harom dolgokat kell továbbá itt megjegyez-
ned.

1. Az Ur Vatforájában kétféle étel és ital vagyón
Eggyik külső: kit az Tanító a kenyérben és borból
ad avagy öltogat. Másik belső, kit maga a Chri-
stus az ő megfeszített testével, és kiontatot vere-
vel minékünk ad.

11. Kétféle ísmét ezen Vatforában az ételnek és
italnak modgya, külső tudnillik és belső. A' kül-
ső lehen testi bájjal. A' belső a léleknek bájjal, az
az, igaz hittel.

11. Az a külső etelnek és italnak modgya a belső-
nek jegye és petfete.

Szentírásbeli bizonyágok.

a Látó. 77. Kerd. A' mi Urunk Iesus Christus
vővé a kenycet; és halakat adván megbecé, és
mon-

monda, *Ezt felekedjétek az én emlékeze: omra*

Ismet, Lásd ugyan ott. *Azonképpen a' pohartis vé-
ve, mondván. Ezt felekedjétek. és t.*

b Azon helyen. A' mi Urunk Iésus Christus vőve
a' kenyeret, megtöbre, és monda, *Ez az én testem melyti
eretetik megtöretik.*

Ismet ugyan ott. Ez pohár Uj Testámentom az
én vérem által.

c Lásd ugyan ott. Vőve a' kenyeret és monda; *Ez
az én testem.*

Ismet. E' pohár Ujj Testamentom az én vérem
által.

Ismet ugyan ott. A' kenyér kit elűgdelünk nem
de nem a' Christus vérének velünk való közlését?
A' háláadásnak pohára mellyel hálát adunk nem
de nem a' Christus vérének velünk való közlését?

LXXVI. KERDES.

*Mitsoda a' Christus megfeszítettet te-
stet enni, és az ő ki ontatot vérét in-
nya?*

FELELET.

Semmi nem egyéb, hanem 1. a' Chri-
stusnak nemcsak az ő tellyes kényszer-
désért és halálat bizonyos hittel fogni és
hozzánk kaprsolni, és ez által bűneinknek
borsánattyat és az örökéletet nyerni a:
Hanem mégannak felette 2. az Szent Le-
lek által; ki a' Christusban és mi ben-
nünkis lakozik b, naponként inkább in-
kább az ő szentséges testével eggyesülni
c 3. annyira hogy noha ő mennyekben,
mi

mi pedig é földön vagyunk, mindazon-
által az ő testéből való testek legyünk, és
az ő tsontyaiból való való tsontok d, és
mint az egesz testben hogy minden tagok
csak egy Lelektől vesznek magoknak e-
levenséget, azonképpen miis azon egy
Lelektől megelevenítettünk, és ő tölle i-
gazgattasunk. e.

Ertelme a' feleletnek.

A' Christusnak megfeszítettet testét enni, és az
ő ki ontatot vérét innya, nem egyéb hanem. 1. A'
Christusban hinni a, 2. Igaz hit által a' Christussal
eggyesülni.

1. Mikeppen ebből hitünk által a' Christusnak
megfeszítettet testét?

2. Ki által eggyesülünk a' Christussal?

3. Mikeppen eggyesülünk ő velle hit által?

Szentírásbeli bizonyágok.

a *Ian. 6. 35. 50.* A' ki én hozzám jő, semmikép-
pen meg nem éhezik, és a' ki hisz én bennem
meg nem szomjhozik soha. Ez amaz kenyér, ki a'
menyből jött alá, hogy a' ki abban eszik megne hal-
lyon. *Es az 54 vers.* A' ki eszi az én testemet, és iszsa
az én véremet örökélete vagyon.

Ez egesz hatodik részben enni az Isten Fiának te-
stét, innya az ő vérét, és hinni ő benne, egy
dolgat jegyző szólásnak formaja gyanánt tetet-
nek le.

b *I Cor. 12. 13.* Mert egy Lelek által mind-
nyájan egy testet keresztesztünk.

c *Ian. 6. 56.* A' ki eszi az én testemet, és iszsa az
én véremet, én bennem lakozik, és enis abban.

d *Cor. 10. 16.* Az háláadásnak pohára mellyet
meg-

megbentelünk, *avagy nem Christus vérével való közlésünk?* A' kenyér mellyet megbegünk, *avagy nem Christus testével való közlésünk?*

d Eph. 5.30. Mert az ő testének tagjai vagyunk az ő testéből, és az ő szentyaiból valók.

e Ian. 6. 57. 58. A' ki engemet élén él azis én al-talam; a' ki ejendi e' kenyeret él mind örökké.

Rom. 8.9. 11. A' kiben ninszen a' Christusnak lelke az nem öv. De ha annak Lelke lakik bennetek a' ki feltámasztotta a' Iesust halálból, megeleveníti a' ti ha-lando testeitekét, az ő ti bennetek lakozo Lelke al-tal.

LXXVII. KERDES.

Mely helyen ígérte a' Christus hogy az ő testet és veret olyan bizonynyal adgya en-niek és inniok az ő be me hívőknek, a' me-ly bizonynyal a' megszegett kenyeret eszik, és a' poharbol isznak?

FELELET.

Az ő szent Vatforájának Izerzésében, melynek igejlekkeppen vadnak. 1 Cor. 11. 23. 24. 25. A' mi Urunk Iesus Chri-stus, az ejet mellyen elárultatek, vevé a' kenyeret és halálat adván megszege és monda: Vegyetek, egyetek, ez az én te-stem, mely ti érettetek megtörettetik, ezt tegyetek az én emlekezetemre. Azonkép-pen a' pohartis minekutánna vatforalta-nak volna mondván. Ez pohar Uj Testa-men-

mentom az en verem által: ezt tfeleked-jetek, valamennyiszer ijandgyatok az én emlekezetemre. Mert valamennyiszer e-jenditek e kenyeret, és e' pohárt ijandgya-tok az Urnak halálát hirdesétek miglen él-jövend. Es igitetet penig szent Pál Apo-stol másuttis elő hozza, mikor ezt mond-gya. 1 Cor. 10. 16. 17. 2. A' háláadásnak pohára mellyel halat adunk nemde nem a' Christus verének velünk való közlése? A' kenyér kit elszegedelődök, nemde nem a' Christus testének velünk való közlése? Mert soka egy kenyér, és egy test vagyunk, mert mindnyájan az egykenyerben részeltettünk.

Ertelme a' feleletnek.

Hogy mi oly bizonyosan a' Christusnak megfe-sittetet testet eszük; es az ő ki ontatott veret oly bizonyosan iszunk; mely bizonynyal a' megtörette-tet kenyeret eszük, es a' megbenteltetet pohár-ban levő bort iszunk; a' megerősítetik. 1. a' Chri-stusnak szerzéséből; 2. A' szent Páltól másuttis elő hozattatott igiretből.

1. Mifsoda a' Christusnak szerzése?
2. Mellyik a' szent Páltól előhoz attatott I-giret?

LXXVIII. KERDES.

Nemde ezokaért az szent Vátsorában levő kenyér és bor a' Christusnak tulajdon testvére és vereve létszené?

FELELET.

Semmikeppen nem: Mert 1. mikeppen, a' Kereszttségben való viz a' Christusnak vérévé nem változtatik, sem a' bűnöket el nem moshattya: hanem csak jele és záloga azoknak a' dolgoknak, melyek minékünk a' kereszttségben megpettetelnek a': Azonképpen az Ur Vátsorájában levő kenyér is nem a' Christusnak természet szerint való teste, noha 2. a' Sacramentomoknak mivoltokért, és a' szent Leleknek ilyen formán való szöllésének szokott modja szerint a' kenyér Christus testének neveztetik b.

Ertelme a' feleletnek.

Az, Ur Vátsorájában a' kenyér és a' bor nem a' Christusnak tulajdon teste és vére, avagy nem változik el az ő testvére és vérévé.

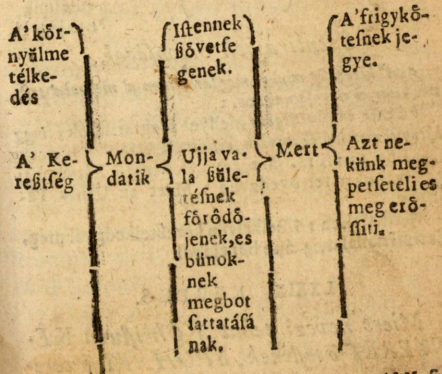
1. Honnan bizonyítod azt meg?

2. Mikeppen neveztetik tehát a' kenyér Christus testének?

Mikeppen a' kereszttségben levő viz Christus vérévé: így az Ur Vátsorájában levő kenyér is Christus testvére nem változtatik.) Ez következes jo, ezért: Mert az Ur Vátsorája nem kevesebbe avagy alább való Sacramentom, mint a' kereszttség. A' senti-

sentiaf is pedig nem különben áll a' keresztsegről mint az Ur vátsorája felől: Mert mikeppen a' Kényeret Christus testének: a' Pohar pedig Ujj bővettségnek: azonképpen a' keresztseget bűnöknek elmosattatásának és Ujjabűletésnek főrdőjének nevezi. Kikből következik az hogy azon egy mivoltok vagyon ez két Sacramentomokról való állásnak formainak.

A' Sacramentomoknak mivoltok szerint Mivoltok ebben áll, hogy az Irás a' külső lathato jegyeknek tulajdonitja a' belső jegyeztetet dolgoknak nevezetett. De nem azért, mintha a' Jegyek jegyeztetet dolgokká változnának, avagy a' jegyeztetet dolgok a' jegyekben befoglaltatnának: hanem, azért mert a' jegyeztetet dolgok a' külső jegyek által minékünk megpettetelnek és erősítetnek.

Peldának okáért.

A' Huf

A'Hu-
veti
Bárány

A' ke-
nyér és
a Bol

Mon-
datik

Páschának
avagy al-
tal men-
telnek,

Christus
testének
és vere-
nek, ava-
gy, az ő
testével
és vérevel
való köz-
zöstülé-
nek

Mert

Iegye volt
hogy az I-
sten által
megyen a'
bárának
vérevel
meg hin-
tet hazák
mellet. Az
Urnak tes-
tének és
vérenek
emlekeze-
tire ves-
tük, és a'
mi ő velle
való köz-
östülünk
nek jegyei.

Szentirásbeli bizonyágok.

a A' keresztség minket megtart, (nem a' mellyel a' testi-
nek bennyei elmosódnak, es. t.

b Ez az en bűvességem mellyet megtartfátok, hogy
környül meteltessek minden sersüti köztetek.

Kijöv. 12. 11. 12. Megegyétek pedig a' Báránt a' ti
agyékaitokat fel övedzván; Mert az Urnak Pá-
schája.

Apost. tsel. 22. 16. Felkelvén keresztelkedgyél még,
és tisztíttassál meg a' te bűneidbol.

LXXIX. KERDES.

Miert nevezi tehát a' Christus a' KE-
NYERET ő testének, a' POHART ő vere-
nek avagy, az ő vére által való Ujfrigy-
nek:

nek: Azonkeppen Szent Pális a' kenyeret
és a' bort Christus testének velünk való köz-
lésének.

F E L E L E T.

A' Christus nem nagy okanelkül szoll
ekeppen: Mert nem tsak arra ranit min-
ket ezzel; 1. hogy a' mikeppen a' kenyér
és bor táplállyák a' testnek életét a' azon-
keppen az ő megfeszült teste, es ki onta-
tot vére, a' mi lelkünknek bizony étele es
itala legyen, mellyel az örökéletre taplal-
tatunk ő: 2. Hanem sokkal inkább erre,
hogy ez látható szent jeggyel és zálaggal
bizonyosokká tégyen minket 2. hogy a'
szent Leleknek tielekedete által szinten o-
ly bizonnal téssen minket részesekké az
ő testében es Véreben, melybizonyossan
ez szent jegyeket az ő halálának emleke-
zetire teszi szajainkkal hozzánk veszfűk
c. Annakfelette hogy az ő szenvedése es
engedelmessege olyan bizonnal mienk,
mintha a' mi bűneinkert mi magunk la-
koltunk volna, es az Istennek eleget töt-
tünk volna.

Ertelme a' feleletnek.

Az Ur Varforájában levő kenyér és bor,
a' Christus testének és verének nevezetik ket
okokért. 1. A' kenyérnek és a' testnek:
a' bor.

à bornak és az vérnek egymással való hasonlatosságokert 2. A' Christus testével és vérevel való lelki elessünknek bizonyos voltára képest.

1. Mitfoda à kenyér és à Christus teste, à bor és à Christus vere között való hasonlatosság?
2. A' kenyérrel és borral való elessünk, miképpen tében minket bizonysokká à Christus testével és vérevel való elessünk felől?

Szentírásbeli bizonyságok.

a Solt 104. 14. 15. Teremt séné à barmoknak és fűvet az embereknek hasznokra: hogy eledelt vegyenek à földből. *Ki borral meg vidamítja az embernek szívét és ortáját megfénysíti olajval, és kenyérrel az embernek szívét erősíti.*

b Ian. 6. 55. 49. 51. *Az én testem bizony étel, és az én verem bizony ital. A' ti Atyaitok öttök Mannát à pusztában, és megholtanak. Ha valaki eszik e' kenyéren, él örökké.*

c d Vöve à kenyérrel és monda: Egyétek. es t. Ismet. A' pohart. es t.

A kenyér mellyet megfegünk. Lásd kérd. 77.

LXXX. KERDES.

Mitfoda külömbfeg vagyon az Ur Vatsforaja között és à Pápások Míseje között?

F E L E L E T.

Az Ur vatsforája minekünk arról téfszen bizonygát, 1. hogy minekünk minden bűneink tellyességgel megbocsátatának, a' Christushnak amaz egyetlen egy aldozattyáért a: mellyel ő maga egyszer b à keresztfán aldozek c. Tovabba 2. hogy à szent Lelek által miis à Christushban oltatunk

tunk d: Ki immar emberfégenek természetit szerint ták az egekben vagyon az Atyának jobján, es 3. azt akarja hogy ötöt ott imadgyuk f. A' Míseben pedig 4. tagadgyak hogy az eleveneknek és holtaknak, bűneik megbocsátatván volnának a' Christushnak egyetlen egy kenszenvendéseert; hanem ha a' Míse mondo Papok mostanis minden napon aldozandgyak érettek a' Christust: Annak felle aztis taníttak 5. hogy à Christus teste szerintis jelen vagyon à kenyérnek és bornak színt alatt: es ezokéért 6. azokban kell ötöt imádni. Es így 7. à Mísenek fundamentoma semmi nem egyéb, hanem à Iesus Christushnak egyetlen egy aldozattyának és színtvedésének megtadása, es atkozott bálvány imadas.

Ertelme a' feleletnek.

Az Ur vatsforája es à Míse között való külömbfeg három dolgokban áll. 1. Nezi à Christushnak mi bűneinkert egyfeg veghez vitt aldozattyat. 2. A' mi Christushal való eggyesülésfudket. 3. A' Christushnak imadatásat.

1. Az Ur vatsforája mitfoda bizonygát tében à Christus aldozattyarol?
2. Mitfoda bizonygát à mi Christushal való eggyesülésfudket?
3. Mitfoda bizonygát à Christushnak imadatásarol?
4. A' Míse mit bizonyit à Christushnak bűnökert való aldozat tetele felől? 5. Mit

5. Mit tanít a' mi Christussal való egyesülésünk felől?
 6. Mit tanít tovább a' Christusnak imádtatása felől?
 7. Mit kel tehát immar vegtere a' Míse felől átlatni?

A' kenyérnek és bornak sine alat Es tovább a hogy testi bájjal véterik az, es hogy mi tsák a' testi megével által egyesülünk a' Christussal.

Atkozott bálvány imádás Mert az Olytát mely a-latt a' Christushnak testét jelen lenni hazudgyák, a' Míse kiölgaltatásának idején fel emelik, a' kösségnek mutogatgyák, arany vagy ezüst edényben foglallják, nyilván a' ő Templomokban mutogatgyák, nagy és modnelkül való pompával féllal hordozzák; kiváltkeppen (a' mint ők híjják) Ur napján, a' vagy CHRISTUS TESTENEK inepen, előtte leborolnak, nagy ahetatossággal ez BÁLVA NT igaz lsten gyanánt imádggyák, és vegezethe ez atkozott bálvány imádásért, bértelen kegyetlenkedéssel viaskodnak, azt oltalmazzák.

Szentírásbeli bizonyfágok.

a Luc. 22. 19. 20. Es vővé a' Kenyeret, és minekutánna hálákat adott volna, meg bégé, és adá nékik, mondván: *Ez az én testem, melly ti erettetek adatik:* Ezt mi vellyetek az én emlékezetemre. Haszonloképpen a' Poharris minekutánna vatsoráltanak volna, mondván. Ez pohár amaz Uj testamentom az én vőremben melly ti erettetek ki ontatik.

b Sid. 9. 25. 26. 27. 28. Sem peniglen (nem azert mentbe a' Christus a' bentséges helyben) hogy gyakorla' áldozza meg ő magát, mikenpen a' Őő Pap minden efszandóbe megyen az benti hazban idegen vterel, mert ha külömbenvolna kellett volna őneki gyakorta benvedni világ teremtfésértől fogva. Hanem most egyben jelen meg ő magának meg áldozása által és villágnak utolsó részében a' bűnnek eltörlésére. Es mikenp-

mikenpen hogy elvégeztetet dolog az emberek kö-zött hogy egyben meghallyanak, az után ítélet lézen. Azonkeppen Christusus Egyben megáldoztatván hogy fokaknak bűndöket elvénne Masodszor bűntért való aldozat nélkül meglattárik azoktul kik őtet várják, azoknak idvésségekre.

c 1 Cor. 5. 7. A' mi Páscha Bárányunk a' Christus megáldoztatot mi erettünk.

Sid. 10. 4. Egyetlen egy áldozattalval tökéletesekke tette mindörökké azokat, a' kik meg bentselteknek.

1an. 19. 30. Monda Iesus, Törelgyésedet, és fejét le hajtván, ki borsátá lelkét.

d 1 Cor. 12. 13. Egy Lélek által mi mindnyájún egy testi kereszteskedtünk.

e Col. 3. 1. Ha feltámadtatok a' Christussal az o-dafelvalokat keresztesitek, holott a' Christus ál az Arjának jobján.

Apost. tsel. 3. 21. Kinek az egeztől békélfogatratni mindaz ideig miglen megepittetek mindenek, melyidőről bollsott az lsten mind az ő Prophetainak bájok által, kik eleitől fogván voltak.

Ifmet. Apost. tsel. 7. 56. 57. 58. 59. Es monda lftván: Ime larok megnyilatkozott egeket és latom hogy az embernek fia all az lsten jobbfelől. Felkiáltván penig amázok nagyfelsőval az ő füleiket be dugák, és mindnyáján rea rohananak. Es a' varosbol ütöt kiűzvéen megkövezek, ki imatkozván ezt mondgya vala, Uram Iesus vegyed hozzád az én lelkemet.

g Gal. 5. 4. A' Christus Iesustól ki rekesztettetek, valakik törvény által akartok idvezülni. Es a' kegyelmből kiestetek.

Mennyivel inkább ezent mondhattuk a' Papisták felől? Kirekesztettetek a' Christustól, valakik a' mifeáltal keresztes idvésségekre. Mert a' Törvény az lsten-től, a' Míse penig az Őrdögütl vagyon.

Kiknek kell az Urnak asztalához járniok?

FELELET.

1. Csak azoknak, kik ugyan valoba bányák, hogy ők az ü bűneikkel az Ur Istent megbántottak a: 2. demindazonáltal bizodalmok vagyon az Istenben hogy az ü bűneik a' Christufért megvadnak bocsáttarvan, a' melyerőtlenfégek penig még benne vadnak a' Christusnak fzenvedése és halála által azok el fedeztetven vadnak b: 3. Es továbbá az kik igaz hitben c és a' jambor életben naponkint inkább erőlködnek öregbülni d. 4. De a' képmutatok, es a' kik bűnökből Istenhez valoban meg nem térnek, 5. önnön magoknak kárhozatot esznek és isznak e.

Ertelme a feleletnek.

Három dolgok kívantatnak meg azokban kik az Urnak asztalához járulnak.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a' második?
3. Mellik a' harmadik?
4. Kiknek kel eltavozni az Urnak asztalától?
5. Miért kel eltavozniok?

Szentírásbeli bizonyságok.

a b c. I COR. II. 28. Probállya meg azért minden ember magát * és ugy egyek abból a' kenyérből, és ugy igyek abból a' pohárból.

X. 27. Valaki csendi és helyes, és Pro-
fandja az Urnak asztalához járulni,
mind eletekkel, és hitetlenségnek és Isten-tele-
nek.

* Probállya meg lelke ísméretit: nem de bankodike az ő bűnein, hisene a' Christusban, es vágyone nagy kívánsággal feltört bandeda életének megjobbítására.

I COR. II. 26. Mert valamennyiszer ejenditek é kenyeret, es isbátok é pohárt, az Urnak halálát hirdesétek * miglen eljő.

* Az az meg gondollyatok, hogy a' Christus az ő halálával tierettetek eleget tört, es annak ereje által a' ti ovy emberetekis, megfésittetik és megöldököltetik.

d I COR. II. 23. Ezt ftelekedgyetek az én emlékezetemre. *Ep. 5. 7. 13.*

e I COR. II. 29. A' ki eszik és iszik méltatlanul * kárhozatot eszik és iszik maganak. * hogy meg nem valasítya az Urnak testét. * *Mag. 5. 24. 1. 8. 66. 3.*

* Méltatlanul.) Az az nem illendő betsüllettel, a' *Rim. 2. 25.* mikeppen áll az Apostol a' Corinthusiakrol; mennyivel inkább az él velle méltatlanul, ki minden maga megpróbálása, es helyes elkeűletti nélkül járul es sient vatforához.

* Kárhozatot eszik iszik:) Az az, magára voína az Istennek haragját es kemeny s' terhes büntetést, midőn méltatlanul veszi el az megalattatott kenyeret és bort.

* Megnem valasítya) Az az. Mivel hogy azzal a' kenyerral (mely neki ugymint a' Christus megfésített testének bizonyos és sient jegyűl adatik es ezen okert az sient Paltol Christus testének hivattatik) nem külömben mint othon valo közönséges kenyerral el, fellyeb valónak és meltofságosbnak nem tartya.

LXXXII. KERDES.

Azokatis hozzá kelle é vatforához bot-
sátatni a' kik mind biteknek vallásával,
mind eletekkel, hitetlenségnek és Isten-tele-
nek.

FELELET.

Semmikeppen nem *a*: 1. Mert azzal az Istennek frigye megkaromoltatik *b*: és az Istennek haragja mind az egesz gyülekezetre felgerjed *c*. Annakokaért a szent gyülekezetnek *a'* Christufnak és az Apostoloknak parantsolattok szerint *d*, eze ket *3*, *a'* menyorszagnak koltfaival élven *e*, ez szent Vátforatul mind adgig el kell-tiltani *f*. migpeniten tiára nem ternek, és eleteket meg nem jobbíttják. *g*.

Ertelme a' feleletnek.

A' nyilván valo hitetleneket ez szent Vátforához nem kel bocsátani *a*: hanem a szent gyülekezetnek attól kikel őket rekefteni *b*.

1. Mi okokra nevez nemkel ahöz őket bocsátani?
2. Mikeppen kell őket ki rekefteni?
3. Mialtal kell kirekefteni?
4. Meddig kell kirekefteni?

Hitelenek és Istenlenek) Kik nevel ugyan Keresztyének, és Aryafiak, de tudományokkal és eletekkel magokat a Christustól idegeneknek lenni mutatattak.

Szent írásbeli bizonyfagok.

a Matth. 7. 6. Ne adgátok azt *a'* mi szent ***, az embereknek, *a'* dőlnek eleiben nehányátok, *a'* ti gyöngyeiteket *** hogy azokat megne tapodgyak lábaitokkal, és reátok fordulván megne bágassának tiéket. **** Az az. az Istennek bentsleges és kegyelemmel telyes Igéjét, és Sácramentomit.

a Cor.

a Cor. 10. 21. Nem ihatyatok az UR pohárát és az ördög pohárát. Nem lehettek az UR általának és az ÖRDÖGÖK általának részei.

b Solt. 50. 16. 17. Az hitetlennek ezt mondgya az Isten: Miért kárdatet te az én rendelésemet, és miért veszed az én bösveségemet *a* 10. Bádra? Te pedig gyűlölted a fenyegeteket, és hátad megé vetetted az én bebedimer.

Peldab. 15. 8. Az Isteneleneknek aldozattok gyűlölféges az Urnak, az igazaknak könyörgése, pedig kedves ő neki. *Matth. 7. 23.*

c 1 Cor. 11. 30. Ennekokaertis (mert mellatlan ebítetek és íbbsatok az Urnak kenyerét és borát: mint az felső versben megmondta vala) vadnak ti közdötetek fok erőtelenek és betegek, és elaluttanak (az az, megholtanak) fokban.

d Matth. 18. 15. 16. 17. A' Christus parantsolattya ez: Ha penig verkezik te ellenek *a'* te felebarátod, dorgáld megőtet csak te közdöttes és ő közte, hogy hódodat fogadgya, megnyerted *a'* tefelebarátodat. Ha penig hódodat nem fogadgya, vegy melled egy vagyket embert; hogy ket vagy három bizonsfagnak bájaból akár mely dolog bizonyosb legyen. Hogyha azoknakis nem fogadgya bávokat, mond meg *a'* Gyülekezetenek: hogy *a'* gyülekezetenekis nem fogadgya bávát legyen te előttd olyan mint valamely pogány és fukar.

Tit. 3. 10. Az Apostolok parantsolattya ez: Az eretnek embert egy vagy ketintes után megvesfed.

2 Thess. 3. 6. 14. 15. Hadgyuk penigineeknek Aryani fia, *a'* mi Urunk Jcsus Christufnak nevében, hogy megvonnyatok magatokat minden Aryafiuól a ki rendeletlenül víseli magát, és nem *a'* tanítot tudományserint, mellyet vőt mi fölünk. Hogy valaki nem enged *a'* mi levelünk által valo bebedunknek, azt megjegyezzétek, és azzal ne tarsalkodgyatok, hogy megbégynüllyön, De ne tartfátok úgy mint ellenségeket, hanem intfetek mint barátokat.

e Matth. 16. 19. Adom teneked *a'* mennyeknek orbának kulcsát, és valomit megkötendész, *a'* földön

G

men

mennyekbenis közzülvén, és valamit megoldandó földön a mennyekbenis megleszen oldozva.

f 1 Cor. 5. 11. 13. Mostan pedig írtam nektek, hogy ne társalkodgyatok azzal, ha valaki, holott Atyafiúnak nevezetik, parazna, vagy főfveni, vagy balványimádo, vagy rebeszes, vagy ragadozó, ez illyennekkel mondon hogy ingyen se egyetek. Vessetek ki azért a gonosz embert közzületek.

g 2 Cor. 2. 6. 7. Elegez illyen embernek é mindenek által lőt közönséges dorgálás. Ugy annyira hogy inkább visfontag megkellyen engednetek neki, és ötet vigasztalnatok kell, hogy valamimodon a feletteb való keserűségtől megne emestettek ez illyen ember.

LXXXIII. KERDES.

Mit sodak a' menyországnak koltjai?

FELELET.

Az Evangéliomnak predikaltatása, és az Anyaszentegyházi fenyitek a: kikkel 1. a' menyorszag az hívöknek megnyitattik, az hitetlenek előtt be zarattatik. b.

Ertelme a' feleletnek.

A' menyoság kultsainak ereje kettéle. 1. Az Evangéliomnak predikaltatása. 2. az Ecclesiái fenyitek.

1. Mi hasznokvayon ezeknek.

Szentirásbeli bizonyágok.

a Matt. 16. 19. Christus Urunk így Boll Peternek, és a több Apostoloknak, és ő vellek minden egyeb Evangéliomot hirdeto Egy házi szolgálak. Teneked adom a' menyországnak koltjait; és valamit megkötendő ez földön, megleszen az egek-

gekbenis köttetven; és valamit megoldozandó e' földön megleszen az egekbenis oldozva.

b Ismet. Matth. 18. 18. Valamit megkötendő ez földön megleszen az egekbenis köttetven, és valamit megoldandó ez földön megleszen az egekbenis oldozva.

Ian 20. 22. 23. Vegyetek sient Lelket: Valakiknek megbotsítandgyatok bünöket, megbotsíttatnak nekik *, a' kiknek megtárrátok, megtartatnak*.

** Ez ket tzikkelyetskébben megmagyarazza, Christus Urunk azt a' mit mondot vala sient Mathe-nál az megkötöztetés és megoldoztatás felől. Mivelhogy azért az Evangéliomnak predikaltatása, és az Anyaszentegyhást fenyitek által btsíttatnak meg a' bünök és megis tartatnak, sákséges-keppen ki hozzuk hogy es kettő az Ecclesiának kultsai, kikkel mind a' megkötözes, mind a' feloldozas veghez vittetik.

2 Cor. 10. 4. 5. 6. Mert a' mi vitezkedésünknek fegyverei nem testiek, hanem Isten ereje által erősek nagy erősségeknek le rontására. Mikor tudnillik minden ember okoskadásokat elfordítunk, és minden nagyságot mely fel emelkedik az Isteni ismeret ellen és embereknek minden gondolatlyokat foglyul visűük, hogy a' Christusnak engedgyenek. Eskésben tartjuk a' bün-tetést mely által bösűt allunk minden vakmerőségen minekutánna betelendik a' ti engedelmessegetek.

LXXXIV. KERDES.

Mimodon nyittatik meg, és mimodon tétetik be az menyorszag az Evangélium predikaltatásával?

Mikor a' Christusnak parantsolattya-
bol 1. minden hívő embereknek, es ki-
nekkinek magának is *a* közönséges kep-
pen hirdettetik, hogy Isten ő nekik a'
Christusnak erdemeert minden bűnöket
megengedi *b*. 2. Valamennyiszer ad Eu-
angéliomnak igiretet igaz hittel hozzájuk
kaptsólyák *c*: Vízontagpenig 3. minden
hiteleneknek és szinmutatoknak *d* azt
hirdetik, hogy mindaddig Isten haragjá-
ban, és az örökkárhozatnak köteleben
vadnak *e*, 4. valamig a' bűnökben meg-
maradnak, *f*. 5. Melly Evangéliomnak bi-
zonfágtétele szerint, az Isten mindez vi-
lagon, mind az jövendő életben megíteli
őket. *g*.

Ertelme a' feleletnek.

Az Evangéliomnak predikáltatása által megnyit-
ni az mennyeknek orságát, semminem egyéb ha-
nem az hívőknek közönségesen hirdetni bűneiknek
botfánattya, *c*. Betenni ísmet annyit tésen, mint
az Istennek haragját es az örökkárhozatot hirdet-
ni a' penitencia tartatlanoknak, es hitelenek-
nek. *e*.

1. Kiknek kell megnyitni a' mennyeknek orsá-
gát az Evangéliomnak predikáltatása által?
2. Hány sor kel megnyitni?
3. Kik előtr kel bétenni?
4. Meddig kell bétenni?
5. Mitoda hazna vagy on ez megnyitásnak és be-
tételnek?

Szem-

Szentírásbeli bizonyfágok.

a Ian. 5. 24. Bizony, bizony mondom nektek aki
az én beébedemer halgattya, és hisen annak a' ki en-
gemet elbotfator, örök élete vagyon, és karhozatra
nem megyen, hanem általment az halálból az életre.

Marc. 2. 3. - Akkor idővénék ő hozzá kik koznak
vala egygutta utórt embert, kit negy ember hoz va-
la, Mikoron pénig *lata volna Iesus azoknak* (nem tsak
az embert hordozoknak, hanem magának a' gutta-
tot nekis) *küldöket*, monda a' guttautótt embernek:
Eiam megbotfat attak teneked ő te büntid.

b Apost. tsel. 2. 37. Ezeket penig mikor hallották
volna, bivekben megkeferedének, es mondának Pe-
ternek, és a több tanítványoknak: Mit tselekedgy-
ünk Atyamfiai ferfiak? Peter penig monda né-
kik. Terjetekek meg, és ketehtelkedgyetek mind-
nyájan a' Iesus Christus nevében, a' bűnnek botfá-
nattyára. *Jes. 3. 26. Mt. 27.*

Ísmet. Apost. tsel. 13. 38. Azert légyen néktek tud-
totokra atyamfiai hogy ez által hirdettetik nektek a'
bűnnek botfánattya. Es mindenekből a' mellyekből a'
Mosestörvénye által meg nem igazítottatottok ez ál-
tal minden a' ki hisen megigazul.

c Matth. 11. 28. Idjetekek én hozzám mindnyájan
kik megfáratottok, és megterhelgettetek, es en meg-
nygorlak tiieket. *Lk. 9. 24. Mt. 11. 28. 12.*

Ezech. 33. 11. Elek én azt mondgya az Ur Isten:
Nem akarom az hitelenek halálat, hanem hogy az
hiterlen kitérjen az ő utáról es éllyen.

d Ian. 8. 24. Mert hanem hisitek hogyén vagyok,
meghalrok a' ti bűneitekben.

Apost. tsel. 8. 21. Nintsen teneked semmi rébed ez
dologban, mert a' te bived nem tistá az Istennek c-
lőtte.

e Ian. 3. 36. A' ki nem hisen az Fiunak, nem lat-
tya az életet hanem az Istennek haragja marad raj-
ta. *Ísmet 18. vers.* A' ki nem hisen, immár
elkar-

elkárhoztatott, mert nem hitt az Istennek egy-
len egy Fiának nevében.

f. Matth. 3. 7. 8. Merges kigyoknak nemzetfégi,
kifoda intett megítéket, hogy az Istennek követ-
kezendő haragját eltávoztatnátok? Teremtettek
azért a penitenciához illendő gyümölsőt.

g. Rom. 2. 16. A' napon mellyen az Ur megítéli
az embereknek tetteiket az én Evangéliomom se-
rint a' Jesus Christus által.

Matr. 18. 18. Bizonymondom nektek. Valakiket
meg kötendetek ez földön meglesnek kötve az
egyekben, és valakiket megoldoztok ez földön, meg-
lésen oldoztatva az egyekben.

LXXXV. KERDES.

*Mi módon tetetik be, és mihodan nyit-
tatik meg a' menyország az Anyaszent E-
gyhazi fenytiek által?*

FELELET.

Mikor a' Christusnak parantfolattyá-
bol, 1. azok a' kik jollehet hogy nével
kereszttyének, de tudományokkal a, ava-
gy éledekkel ő magokat a' Christustól ide-
geneknek lenni megmutattak. *b. 2.* Minek-
kutanna egynehányszor kereszttyeni szere-
tekből és nagy Atyafiúságossan megintet-
tenek *c* tevelygelekből ki terni esbünök-
nek veget vetni nem akarnak, vegre öfz-
tan a' lelki páfztorok azoknak dolgokat
megmondgyak az szent gyülekezetnek;
avag azoknak, kik annak gondviselésére
vadnak rendeltetvén az egész Anyaszen-
tegy.

tegyhaztul. *d.* Es hogyha azoknak inté-
seknek sem engednek e ugyan azok okai
a' Sacramentomoktul való eltiltásán, az
szent Gyülekezetből *f.* es így az Istentől is
ömagatul, a' Christusnak orizágabol ki re-
keszternek *g.* De viszontag 4. ha jobbulá-
soknak bizonyos jelét adgyak *h* mint
Christusnak és az ü Anyaszentegyháza-
nak tagjai az hiveknek társaságában is-
met bevétetnek *i.*

Ertelme a' feleletnek.

Az Egyházi fenytiek által való bezáróltatása a'
menyorságnak semmi nem egyéb, hanem kirekesz-
teni az embert az szent gyülekezeiből *f.* meg nyi-
tása ismet, azon embert a' gyülekezetnek kedve-
ben venni *h*

1. Kiknek kellbetenni a' menyországot az
Egyhazi fenytiek által?
2. Mikor kell betenni?
3. Mifoda haszna vagyone ez betételnek?
4. Kiknek kell ismet az menyországot meg-
nyitni?

Kik annak gondviselésére vadnak rendeltetvén Mi-
nemuek akarmely Ecclesiában levő Seniorok es
Presbyterek, kik elsőben ő magoktól az Apostolo-
któl rendeltettenek; mint megtétzik. Apost. ísel.
14. 23 es 15. 2. 4. 6. 22. 23. 1 Cor. 12. 28. 1 Tim. 5.
15. Tit 1. 5. 1 Pet. 5. 1. Jac. 5. 14.

Szentirásbeli bizonyágok.

a Rom. 16. 17. Kerlek penigtiteteket Attyamfiat,
hogy vegyétek, esetekben a' kik haboruságnak és
botrankozásnak okai volnának, kik mas tudománra
tani-

tanítvánának a' kivőla' mellyet tanulatok, és izokat elhávosítatok.

Tit. 1. 10. Az Eretnék embert egy vagy két inté után elkerüllyed.

2 Ian. vers. 10 11. *Havalaki* tihozzátok megyen, és ez tudomant nem vőli hozzátok, ne fogadjátok azt házatokban, és ingyense köszönnye ek neki. Mert a ki köszön neki, annak gonosz teledetiben részes lében.

6 1 Cor. 5. 11. Ha valaki holott atyafiúnak nevezetik, parazna vagy fősvény, vagy bálvany imado, vagy rebesges, vagy ragadozo, ez ilyenekkel mondom hogy neis egyetek.

c Matth. 18. 15. 16. 17. Ha véikezik te ellened a te felebaratod, dorgald meg ötet tsak te közzted és ő közte, hogyha bódát fogadgya megnyerted a te felebarátodat. Ha penig bódát nem fogadgya végy melled egy vagy két embert, hogy két vagy három bizonságoknak bájából akár mely dolog bizonyosb legyen.

d Ha azoknakis bávokat nem fogadgya, Mond meg az gyülekezetnek.

e Ha az gyülekezetnekis nem fogadgya bávát, legyen te előtte olyan mint az pogany, avagy fukar. Az az, ne tartass k keresztyennek vagy Atyafinak.

f Ha valaki Atyafinak nevezetik. Vessetek ki az gonosz közzületek, es t. Láf. fellyebb. 3. 2 16. 3. 6.

g 1 Tim. 1. 20. Kikközzül valo az Hymeneus es az Alexander, kiket attam az Sátának hogy megtanullyak azt, hogy ne káromlyanak. Láf. meg 1 Cor. 5. 3. es több. *valamit megköndes az földön meglében körtve az egekben.*

h 2 Cor. 2. 6. 7. 8. Eleg ez ilyen embernek ez mindenek által lőtt közönséges dorgálás. Ugy annyira hogy inkább visóntág megkellyen engednetek (tudniillik a gyülekezestől ki rekeszteret Corinthusi

hust paráznának, minekutánna igazán megtért.) és ötet vigasztalatok kell, hogy valamikeppen az felettébb valo bismorúságtól megne emefessék ez ilyen ember. Azért kérék titeket hogy erőstűsítetek meg az ő hozzája valo beremeteket.

HARMADIK RESZ.

Az háláadatoságról.

Ez háláadatoság kétféleképpen áll: 1. Az bűnök közből igazán valo megtereben, es az lsten törvényehez intézetet és az berent rendeltet Keresztyeni életben.

II. Az Istennek igazan valo segitsegül, hívásában, es az Christus által előnkben iratot könyörgéseknek formaja berint valo bögalmatos könyörgésben.

LXXXVI. KERDES.

Mivel hogy minden mi bűneinkből és nyavalyáságinkból, az mi erdemünk nélkül tsak az Istennek irgalmaságából, az Christust tartattunk meg, miért kell tehát jot teledetünk?

F E L E L E T.

1. Mert a' Christus minekutánna minket az ő vérevel megváltott, meghis ujjer minket az ő szent Lelkevel az ő abrazattyára e végre a. 2. hogy az ő mivélünk valo ennyi fok jotetemeyniért az Istenhez tellyes életünkben valo háláado voltunkat meg-

mutassuk, ³⁶ es hogy ő dicsérettessék mi általunk b. Annakutanna 3. hogy mimagunkis kiki mind az ő igaz hitifelől annak gyümöltsebüli bizonyosflak legyünk c. Végezetre 4. hogy a mi tökelletes jambor elerünkkel egyebeketis az Christusnak megnyerjünk d.

Ertelme a' feleletnek.

Minekutanna az Christus által megabadítottunk, immar azért kell jokat tselekednünk illyen negy okokert. 1. Az megigazitásnak es megbentelésének egymással valo foglaltatásáert (az az, hogy ez ket jo teremnyek egymastól semmikeppen elnem valhatnak, egymásfelkül nemlehetnek) 2. Az Istenert. 3. Mimagunkert. 4. A' mi felebarátunkert.

1. Miert az megigazitásnak es megbentelésnek ösve valo foglaltatásáert?
2. Miert az Istenert?
3. Miert magunkert?
4. Miert felebarátunkert?

Szent írásbéli bizonyságok.

41 Cor. 1. 30. A' Iesus Christus Isten minékünk Istenből böltség, igazság, benség es valtság Rom. 4. 20. Tit. 2. 14. Ki adta ő magát erettünk hogymegváltana minket minden hamisságtól, es tisztítana magának kiváltsképpen való népet, ja tselekedetekre igyekedti.

b Mos. 5. Könyv. 12. 6. Avagy ezt megfizetike az Urnak, bolond es elzietlen nemzetiség? Avagy nem de az te Atyad, az te megabaditod? Avagy nem ő tette nagygya es nem ő erdősitetté megtegedét?

1 Pet. 2. 9. Ti pedig választot nemzetiség, királyi papság bent nép vadtok, es Olynép mellyet Isten

³⁶ Gloss. Valamie minéffél bezzéddel avagy saját tselekedéssel, az te Iesusnak nevében tselekedgyesek hitelének adván Istennek es az Atyának ő általa. Mat. 5. 16. 1 Pet. 2. 12.

fajattyának tart. hogy annak hatalmas dolgait hirdessétek, az ki titeket az főtetségből az ő tudálatos vilagosflágára hívott. Rom. 6. 13 & 12. 1.

c Iac. 2. 18. Mutasd meg nekem az te hitedet a te tselekedetiedből, enis megmutatom neked az en hitemet az en tselekedeteimből. 1 Pet. 1. 10. Mat. 7. 7.

1 Ian. 2. 3. 4. Es ez által (tudniillik az igaz hit által) tudhattyuk meg hogy ötet ismerjük, ha az ő parantfolatit megtartjuk. A' ki azt mondgya: Ismerem ötet, es az ő parantfolatit megnem tartja, merem ötet, es abban nínisen igasflág. Ezert penigmert az Christusnak ismereti, avagy ő benne valo igaz hiti felől hamissan dicsédekik. Gal. 5. 7. 22.

d 1. Pet. 1. 1. 2. Az asszonyi állatok engedelmessek legyenek az ő férjeknek hoggy igo ha valakik nem engednek is az ige nek, az ő tseleégeknék bent életek által az ige nélkül megnyerettésének: minekutanna laltandgyak a' ti tistá, es Istenifelelemmel ösve kötötet egymással valo tárfalkodástokat. Luc. 22. 32.

Ismer 1 Pet. 2. 12. A' poganyok között a' ti életek vagy tárfalkodástok legyen tisztességes, hogy a' helyében hoggyi ellenetek mint gonos tevő emberek ellen állnak, az ő jo tselekedetekből mellyeket látnak ötsötsek az Isten, mikor az Isten öketis meglátogatja.

LXXXVII. KERDES.

Nemidvezülhetneke tehát azok kik hálaadatlanok leven, az ő bűnökben bátorisággal megmaradván az ő gonoságokból Istenhez megnem ternek?

F E L E L T.

Semmikeppen nem; 1. Mert mint az Írás bizonyítja, sem az szemermetlenek, sem az bálvanyimadok, sem az paráznák,

G 6

sem

fem az lopok, fem az telhetetlen fősvények, fem az részegések, fem az szitkozók, fem az dulkofosztok, es ragadozok az Isten országot öröksegül nem birhatják. *a*

Ertelme a feleletnek.

Az penitencia tartatlanok nem idvezülhetnek.

1. Bizonyitsmeg azt.

a 1 Cor. 6. 9. 10. Avagy nem tudjátok azt hogy az hamissak az Istennek országának örökséget nem birják? Ne tevelyegjete! Sem a paraznak, fem az bálvány imádók, sem hazasfagrontok, sem ektelen puhak, fem az kik ferfiakkal tisztalatankodnak, fem az lopok, fem az fősvények, fem részegések, fem bídalmazok, fem ragadozok az Isten országának örökséget nem birják.

Eph. 5. 5. Mert ezt tudgyatok hogy egy paraznánakis, avagy tisztalatannak, avagy fősvénnek, ki balvanyimado, nintsen öröksége az Christushnak és az Istennek országában. *Apost. 22. 28. 29.*

1 Ian. 3. 15. Valaki gyűlöli Attyasat. Gyűlhos az: es tudgyatok hogy egy gyűlhosnakis nintsen magában lahozo öröksége.

LXXXVIII. KERDES.

Hany részekből allaz igaz penitentia, a- vagy az embernek Istenhez valo megterése?

FELELET.

Kettőből. 1. Az ovv embernek megölése: 2. az Ujjembernek megleveniteseből.

a. Ertelme a feleletnek.

Az embernek bűnből valo ki térése két részekből áll.

2. Mel-

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a második?

Szentírásbeli bizonyágok.

a Eph. 4. 22. 23. 24. Vetkezzétek le amaz régi életet berint valo ovv embert * mely meg veli az hitetgető gonoskiványságok miatt. Es meg ujjullyatok azti elmeteknek lelke berint: es fel öltözzetek amaz ujembert * mely Isten berint teremtetet az igazságra es az valóságos bent életre.

* Az ovv ember semmi nem egyéb, hanem az Adamtul minden emberkere elterjedet bűnmiatt megromlott és megvevetegettetet embernek termeteti.

* Az ujj ember visontag, az mi elmenknek es a karatunknak az Isten kepere valo megújulása.

Esa. 1. 16. 17. Mosodgyatok meg, tisztullyatok meg, vigyetek el az en bencim elől az ti feleskedeteknek gonoskagát, sünyetek meg az gonoskagának feleskeditől: (az ovv embernek megoldóklése által) tanullyatok jott feleskedni. (az Uj embernek meg elevetése által.) *Coloss. 3. 5. Rom. 13. 12.*

LXXXIX. KERDES.

Mitfoda az Ovverembernek megoldóklése?

FELELET.

I. Valósággal, es igazán szivedszerint banni, hogy Isten az te bűneidvel megbántottad a: 2 es azokat naprol napra inkább gyűlölni es eltávoztatni. *b. Rom. 6. 5.*

Ertelme a feleletnek.

Az Ovverembernek megoldóklése két részekből áll:

1. Mellyik az első?

2. Mellyik a második?

Szentírásbeli bizonyágok.

a Ioél. 2. 12. 13. Es meg binte mostanis azt mondgya az Ur: Térjete meg én hozzam teljes tisztivetek be-

berint, böjtölésfelis, firássalis, kesergésfelis. *Es bagassagot íveteket nem ruhátokas* (az az, valoban és biveretek berint bankodgyatok a' ti büneiteken) és nem ruhátokat s' térjete meg az ti Uratokhoz Isten-tekhez.

2 Cor. 7. 10. *Mert az Istenberint valobánat idves- ségre valo penitenciát vérez, melyet sba az ember megnembán:* De ez világi bánat hálalt vérez.

Solt. 51. 6. *Teneked tífatenéked vetkeztem, és gonoszságot ífelekedtem, az tebeiméid előtt, melyet megismerek* *hogy igaznak írtéssél az te bebecidben, és tista legy mikor írtéss.

* Mintha mondana az David. Hogy azokat az gonoszságokat és ízéges véikeket, kiket az emberkiül el rejthetek vala, az te bentséges tekinteted előtt ífelekedtem, azonívem berint bankodom.

Matth. 26 75. *Es Péter ki mienven keserveffen sira.* Ezert tudniillik, hogy a' Christust megtagadván az Isten selette igen megbantotta vala.

6 Rom. 12. 9. *Íbonyodgyatok a' gonosz tul, tagabkodgyatok az johoz.*

Amoz. 5. 15. *Gyűlöllýtétek az gonost, beréssék az jor.*

XC. KERDES.

Mitsoda az ujj embernek meglevenitese?

FELELET.

1. Az Istenben valo igaz öröm a' Christus által a. Es 2. embernek az ő életet u. gyan valoba és örömeft az Istennek akarattyá szerezten rendelni, és magát minden jotselekedetekben gyakorlani b.

Ertelme a' feleletnek.

Az ujj embernek meglevenitése két tebekből áll.
1. Mel-

1. Mellyik az első?

2. Mellyik az második?

Igaz öröm (mely tudniillik bármazik az igaz hitből. Rom. 5. 1.

Szent írásbeli bizonyfogok.

Soltar. 51. 10. *Engedgyed hogy hallya örömet és vigaságát, és örvendezzenek az enietemmel mellyeket megtentottal.* Ísmet vers. 14. *Add megennekem az te idvezítéssédnek örömet és az engedelemnek lelkevel erősíts megengemet.*

6 Solt 119. 167. *Megtartya az én lelkem az te bizonyfogadát és azokat igen beretem és 174. vers. Kivánom az ő szabadtáfodát Uram, és az te törvényed nekem minden gyönyörűségem.*

Rom. 7. 22. *Gyönyörködöm az Isten törvényében, az belső emberre kepest.* 15 14-17.

Rom. 6. 13. *Allásítok magatokat Istennek, min a halálból meglevenitettek ig. siágnak fegvere gyanánt az Istennek. Az az. Igaságnak elsőke gyanant, hogy mindenkoron kéfzek legyenek az ti tagaitok az Istennek igazságban valo foglalattyára, és az ő akarattyának veghez vitelére: az mely tarsalkodás nélkül nem leffen.* *Eps. 4. 24...*

XCI. KERDES:

Mellek azok az jotselekedetek?

FELELET.

Tfak azok, 1. mellyek igaz hitből a, 2. az Istennek szentvényezsrint lesznek b, és 3. tfak az ő szentnévének ditsőségére ífeledternek c. Nem azok penig. 4. mellyeket mi gondolunk joknak állitván, a vagy mellyeket az mi vélekedésünk szerezten ite-

telünk lenni jó tsekedeteknek, d, sem azok mel-
lyek emberi szerzésből léfnek. e

Ertelme a' Feleletnek.

Az jó tselekedetek három tulajdonfajgi vadnak.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik az második?
3. Mellyik a harmadik?
4. Kik nem jó tfelekedetek?

Szentirásbeli bizonyágok.

8 Rom. 14. 23. Valami hitből nem lében, bűn az.
1 Tim. 1. 5. Az parantfolatnak vége penig, az tiista
fiából, jolelki ismertetből, és az igaz hitből való be-
reter.

6 Mos. könyv. 12. 32. Annakokaért valamit én pa-
rantfolok tinektek megőrizzétek, hogy úgy esele-
kedgyetek. Semmit ahhoz ne tegy, else vegy abban.

Ezech 20, 19. En vagyok azti Uratok Istenetek: az én parantsolatimban járjatok, és az én ítéletimet tartfátok meg, és azokat tfelekedgyetek.

c Matth. 5. 16. Ugy fénylők az ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák az ti jótevékedeteket, és dicsőítsék az ti mennyei Atyátokat.

1 Cor. 30. 31. Azert akar e'stek, akar i'stok min-
den ket az Isten ditsóslégre mivellyetek.

d Mos. 5. Kényszer. 12. 8. Ne tselekedgyetek ott az
berint, a' mint mi itt mostan tselekedünk mindenik
az mi jonak retszik ő előtt.

* Math. 15. 9. Híjjában tisztelnék pedig azzalis ha
oly tudományokat tanítanak, mellyek embereknek
parantolati.

Eph. 2. 10. Mer c'altre manges
vayjante hile v'eremortian & CH.
à gous v'istat à j's es chet d'her-
mit, l'est de zibit ar j'm huy
ar ches i'ingule.

Mellyik az Isten törvénye?

F E L E T.

Imez: Szollá az Isten mind ezeket az
igeket.

6, od. 20.

Első parantsolat.

7. *En vagyok a te Urad Istened, ki tegedet ki hoztalak Aegyptomnak földéből az szol-
gálatnak házából. Ne legyenek tened id-
egén Istenid előttem.*

Mafodik parantfolat.

Ne tsinálly magadnak faragott kepet, és
semmi hasonlatosságot azoknak formájára,
mellyek odafel az égbe vadnak, avagy az
földön itt alatt vadnak, se azoknak formá-
jára, mellyek a' vízben az földalatt vad-
nak. Ne hajoly meg azok előtt és ne tisz-
telledj azokat. Mert én vagyok az te U-
rad Istened erős bősztzu allo, ki megbün-
tetem az Atyáknak vezkeket az fiaiban,
harmad es negyed iziglen azokban az kik
gyűlölnék engemet. ⁶ Es irgalmaßágot tse-
lekezzem ezeriziglen azokkal az kik enge-
met szeretnek és megtartják az en parant-
solatimat.

Harmadik parantfolat

267. Az te Uradnak Istenednek nevet hijja-
bá ne vegyed fel, mert nem hadgya az Ur
büntetés nélkül azt, az ki az ő nevet hijja-
bal szólja. Negye-

1861

Negyedik parantsolat.

x.8. Megemlekezzél az Szombatrol hogy azt megszenteltyed. **H**at napon munkalkodgyal, es minden dolgaikat eltergezzed. **H**etted napon azte **U**radnak Istenednek szombattya vagyon, semmi dolgot ne tegy se te, se fiad, se leányod, se szolgáló leányod, es semmi barmod, se az te jövevényed mely az te kapudon belöl vagyon. **M**ert hat napon teremtette az Ur az mennyet, es az földet, a tengert, es mindazokban levő allatokat, es megnyugóvok heted napon, ezért megáldá az Ur az szombatot es megszentelé azt.

Ötödik parantsolat.

v.12. Tiszteltyed az te **A**tyádat es **A**nyádat, hogy hozszu ideig ély ez földön, melljet az te **U**rad Istened ad neked.

Hatodik parantsolat.

xv. Ne öly.

Heredik parantsolat.

v.14. Ne paraznalkodgyal.

Nyoltzadik parantsolat.

x.15. Ne loj.

Tizedik parantsolat.

x.17. Ne kiránnjad az te felebarátodnak házát, ne kiránnjad az te felebarátodnak feleséget se szolgáló leányát, se ökrét, se szamarát es semminemű mörhaját.

Hatolczod az te parantsolatok alá

x.18. Ne mondgy a' p. felesarad od állon, hamis hamis bizonyágod.

vala mellyek az te felebarátodei.

Az Isten írvénye) Azok az tíz parantsolatok, mellyek az szent Írásban kétfézer olvasatnak, úgy mint. Kijöv. 20. az első versőtől az tizenhetedikig. es. Mos. 5. ötd. könyv 5. tizenkettedik versőtől huszonhetedikig.

Aegyptomból az Bolgálatnak házából) Aegyptus mondatik az Izraelitáknak Bolgálattyok házának: mert Ott mint Bolgas es elvetteret rabok úgy tartattanak, sokféle rabotas munkával es jobbági Bolgalattal nyomorgattattanak.

Kék odofil az égbe vadnak) Tudniillik az Napnak Holdnak; Tűllágoknak es egi madaraknak formájára.

Kék ut alatt az földön) Ugymint az Embereknek, oklatan allatoknak, vagy egyéb földön termőknék formájára.

Kék az vizekben) Ugymint az halaknak es egyéb vízi allatoknak formájára. Lásd meg bővebb magyarázatyát ezeknek. Mos. 5. könyv. 4. 15. 16. 17. 18.

19

Szombatrol) azaz nyugalomnak napjáról, innep napokrol, es Istennek tiszteletire magától az Isten-től rendeltetett minden egyéb napokrol.

Hogy azt megszenteltyed.) Az az. hogy azon az napon nem tsak nyugodgyal vagy innepi nyugalomod legyen: hanem egybersmind azont bent es Isteni dolgoknak veghez vitelere rendeltyed.

Minden dolgaidd) Ugymint minden kézbéli vagy akarmiegyéb közönséges dolgaidat.

A' ké az te kapuidban) Az az. a' ki az te sátorodban, vagy hazadban lakik, es teneked enged, az te hatalmadalatt v. gyon.

Meg nyugóvok az Ur. Ez Bóllas emberi módserint való, melynek értelme ez: El végéze az Ur az teremtésnek munkáját, es új nemű teremtet allatokat teremteni megűnnek.

Meg:

Megbemtélé a. Az az; Megváltást az Ur az bombatot egybenapoktól, sient es Istenidolgoknak veghez vitelére rendelé, hogy tndniillik azon az Isteni tistelet, es az kegyességnek munkainak közönfeges gyakorlása közönfegessen veghezvitettének.

XCVIII. KERDES.

Mi módon osztatnak el ezek az parantsolatok?

FELELET.

Ket tablakra *a.* Kikközzülaz első táblá negy parantsolatokkal arra tamit megminket miveppen kellyen magunkat az Istenhez vifeelnünk *b*: 2. A' második tábla har parantsolatokkal azt adgya elönkben felebaratanknak miveltartozunk. *c.*

Ertelme a feleletnek.

Az Tizparantsolatnak parantsolati ket táblákra osztanak

1. Mellyik az első?
2. Mellyik az második?

Szent irasbeli bizonyfogok.

a Mos 5. könyv. 10. 3. 4. En (Moses) megkefzi én az két köráblakat. Es megira Isten az táblákra az első irás berint a' tiz igéket, mellyeket bllottvala az Ur tveletek az hegyen az tűznek közepiből, amagyülekezetnek napján, és adá az Ur azokat én kezemben.

Matth. 22. 40. Es ket parantsolatoktól az égési törvény függ es az Propheták.

b Matth 22. 37. 38. Szeresied az te Urad. Istevedet kellyes bivedből, kellyes te lelkedből, es minden te gondolatból, Ez az első és nagy parantsolas.

fe Matth.

c Matth. 22. 39. Az második peng, hasonlo chez, Szeresied felebarátodat mint te magadat.

XCIV. KERDES.

Mit kíván Isten az első parantsolatban?

FELELET.

Ezt hogy valamennyire életemet és lelkem idvésségét szeretem, szinten olyan igen szorgalmatossan el távoztassak 1. minden balvany imádaft *a.* várásáft *b.* büvölést bajolást babonálást *c.* szenteknek avagy egyéb allatoknak segítségül való hívását. *d.* 2. Az egy bizony es igaz Istent peng igazan megismérjem *e*: tsak ő hozzá bizzam *f.* nagyalázatossággal *g.* es engedellemmel *h.* magamat keze alá botásállam, minden jot tsak egyedül ő tölle várjak *i*: vegezerre hogy ötet szivemnek belső indulattyából szerezsem *k.* félyem *l.* es tisztelylem *m.* 3. ugy annyira hogy minden teremtet állatok nélkül ellégyek. inkább hogynem mint tsak kitűn doló akarattyá ellen vetkeznem. *n.*

Ertelme a feleletnek.

Ez első parantsolatban az Isten meg, es ellenben nyolcz lelkijóságos parantsol.

1. Mellyek azok az megtiltatot negy?
2. Mellyek azok az parantsoltat nyolc tselekedetek?
3. Mikeppen es meddig kell az Istent betsülni, es tisztelni?

Szent irasbeli bizonyfogok.

Negy megtiltatot vetkekről.

1. Bál-

1. Bálvány imadás.

a Solt. 81. 9. 10. Halgald meg en nepem és follok teneked oh Izrael, ha meghalgacz engemet, ne legyen neked idegen Istened, és idegen Isten előlr ne hajoly meg.

I Cor. 6. 9. Sem a bálvány imádók az Istennek orszaganak örökiségét nem bírják.

II. Varászás.

b Mos. 3. könyv. 19. 31. Nemennyetek az nezők: höz, és ne tudakozzatok a jöendő mondoktul, hogy magatokat megne ferteztetésetek.

Esa. 8. 19. Hogy hápenig azt mondgyák tinektek, tudakozzatok a nezőktől, és az jöendő mondoktul kik futtoga szólnak, ti ne engedgyetek, Mert avagy nem az ő Istenetül kérd minden nemzet tanácsot?

III. Büvölés bájolás babonáság.

c Mos. 5. Könyv. 18. 10. 11. 12. Ne talaltaslek te: közdötté aki az ő fiát vagy leányát altal vitegne a tűzőn, avagy jöendő mondo, avagy napválogato *, vagy madarszollasbol jöendőölő *, vagy varás-
lo, se bübajos se ördöngösöktől tudakozó, se jegy magyarázó, se halottaktul tudakozó. * Mert utal-

Ur valaki ezeket miveli, és ez illyen utál-
kért uzi ki az pogányokat a te Urad Istened
otted. Lev. 20. 6. 27. Exod. 22. 18.

Napvalogato, a ki bájolással maganak bizonyos
berentsejű orakat válagat dolgainak veghez vi-
telére.

* Madarszollasbol jöendőölő a ki Pogányi szokás
berint a madaraknak szőlésből tsevegelekből telen
teleret jöendőbeli jo vagy gonos berentsejerül.

* Halottul tudakozó. Avagy az Sidoige berint
holtaktul tanás kérdő, ki babonas mesteriségével
azt tselekedé hogy az halottak bolyanak, kérdése-
kre feleletet tegyenek.

1. Szenteknek, 2. Szenteknek, 3. Szenteknek, 4. Szenteknek.

IV. Szenteknek vagy egyéb teremtet
állatoknak segitsegül való hívása.

d Col. 2. 18. Senki titölletek a' pálmát el ne tsál-
lya tettes az alázatoságnak és Angyaloknak titölletinek
általa ő magat olyyakban avatván mellyeket nem
lator, és felsüvalkodván vakmerőkeppen az ő teste-
nek értelmével.

Jelen 19. 10. Es (én Iános) le borulek az An-
gyalnak lábáinal hogy imádnam őtet de ezt mondá
nekem; Meglásd, azt nem uvel, te folgatarfod va-
gyok, az te Atyadfiak közzül való, kiknel vagyon
az Jესusnak tanubizontság tétele. Isten imádgjad.

Apost. tsel. 10. 25. 26. Cornelius az ő lábajnál le
esvén tisztelte őtet. A Péter penigfelemelé őtet
mondván. Kellsel, enis ember vagyok. Lásd meg is-
met az Pálnak és Barnabásnak példáját azon kön-
nyvnek. 14. reb. 13. és következt. ver.

Mos. 5. könyv. 4. 15. 19. Megoltalmazatok anna-
kokáért az, ti lelkeiteket borsalmatossan. Fel ne em-
lyed az te bemeidet az égbe, hogy látvan ott a
por es holdat es az tsillagokat, az egnek minder
git, megne tsalattalál es megne harsad magad-
nak, es ne tsillegled azokat, mellyeket a' te
ned közlöt minden népekkel kik az ég
nak.

Matth. 4. 10. Az te Uradat Istenedet i
es tsakegyedül ő neki bolygoly.

Nyoltz parantsoltatott lelki jofza.

1. Az Istennek idvesléges ismeret.

e Ian. 17. 3. Ez penig az örök élet, hogy
merjenek tegedet amaz egyedül való igaz I-
steni, és a' kit el bötítattottal az Jesus Christul

Ierem. 9. 24. Ebben dísfelegyek a' ki dís-
dik, hogy ismerjen es tudgyon engemet, hogy
vagyok az Ur ki tselekedem irgalmasságot, itélere,
es igazságot és földön; mert ezt akarom, azt mond-
gya az Ur. Szenteknek, 2. Szenteknek, 3. Szenteknek, 4. Szenteknek.

II. Az Istenben való Hit avagy bizodalom.

fler. 17. 5. 7. Atkozott az ferfiuk bizik az emberben, és erősségét helyhezretti az testben, és az ő síve elávozott az Urto *Bolag az ferfiu kibizik az Urban es mekar. Ur az ő bizodalma.*

III. Az Alázatoság.

g. Elá. 57. 15. Ezt mondgya azt magasságos és dicsőséges, kiörökkévalóságban lakozik, kinek neve: Szent: En magasságban és Szent helyen lakom, és az töredelmes, alázatos bívd emberrelis, hogy megelvenitsem az alázatosoknak lelkeket, és megelbsem az töredelmeseknek biveket.

1. Pet. 5. 5. Az Isten az kevélyeknek ellenek áll: de az alázatosoknak adgya az ő kegyelmét.

IV. Az Engedelmeség avagy Békekeféles türes.

b. Luc. 21. 19. Békeféles türes által birjátok aiti lelkeiteket.

Sid. 10. 36. Szükség tinek az bekéféles türes: hominekutána az Istennek akarattját ifelekednek, el vegyetek annakigereti.

V. A Reménység.

Solt. 37. 5. Haggyad az Urna az te utaidat és biz benne és ő megiflekedsi.

1. 17. Minden jó adomány és minden tökéle ajándék, onnéti fellyül vagyon, mely leball az viagoslágnak attyatul, kinef nintfen változás, vagy változainak árnyéka.

VI. Az Istennek tisztá szerereti.

k. Mof. 5. könyv. p. 5. Szeresed az te Uradat Istenedet tellyes te bívedből; tellyes te elmedből, és minden teherfégedből.

Ismet Mof. 5. könyv. 10. 17. Mostan annakokáert oh Izraél mit kíván az te Urad Istened egyebet te-tölled?

tölled? hanem hogy félyed az te Uradat Istenedet, és hogy járj minden ő után, és hogy bíressed őtet, és tífrellyed az te Uradat Istenedet tellyes bívedből és tellyes lelkedből. & 30. 6. és 18. 13.

VII. Az Isteni felelem.

1. Solt. 34. 10. Félyetek az Urat minden ő bentei, mert nintfen búkfégek az őtetelőknek. & 6. 13. 9. 10. 2.

Predik. 12. 13. Az dolognak summája ez: Az Isten félyed, és az ő piranfolatit megtartad, mert ez az embernek legfő dolga.

VIII. Az Istenni betfűllet avagy tífzelés.

m. Malach. 1. 6. Az, Fiu tífrelia ő Attyán, és az bolga az ő Urat. Ha én Attyatok vagyok hol az entífteffégem? és ha én Ur vagyok hol az én felelmem? ez mondgya az seregeknek Ura.

n. Marth. 10. 37. Az kítsereti Attyat vagy Annyat félyebb mint engemet, nem melto az én hozzam. Marth. 10. 28. Nefélyetek azoktul kik az testet őlhetik meg, az lelket pedig meg nem őlhetik; hanem attol félyetek inkább az ki mind az lelket mind a' testet elvéstheti a' Gehennaba.

Apost. tíf. 5. 29. Engedni kell az Istennek inkább mint az embereknek.

XCV. KERDES.

Mitsoda a' bálvanyimadás?

FELELET.

Az egy elő Istennek helyette, a' vagy, az egyedül való bizony Istennek kivöle, ki az ő szent igéjében magat kijelentette á, valami más Istent

H

gon-

gondolni, vagy tartani, kiben reményesé-
det helyeztetőd, avagy a' kiben biz-
zal b.

Szent írásbéli bizonyágok.

Gal. 4. 8. Ti pedig megakkoron mikor az Istent
nem tudátok, szolgáltok vala azoknak kik nem ter-
melet szerint való Istenek.

1 Pet. 4. 3. Mert elég minékünk hogy az mi éle-
tünknek ez előtt való idejében, a' pogányoknak a'
karattyok szerint eltűnk, mikor járnánk bujalkodá-
sokban, gonosz kívánságokban, tehetőségben, tobzo-
dásokban, torkosságokban, *es az bálványoknak undok*
tiszteléb-n.

1 Thess. 1. 9. *Megértetek az Istenhez a' bálványokat*
el hagyván, hogy szolgáljatok az egy elő igaz Isten-
nek.

b Matth. 6. 24. Senki nem szolgálhat két Uraknak
nem szolgálhattok Istennek es az Mammonnak.

Coloss. 3. 5. Öldököllyetek meg azért azti testi
tagaitokat, a' parasztaságot, tisztátalanágot gonoszkí-
ványságot, bujaságot, és az *fösvenységet* mely *Bálva-*
ny imádás. A fösvenység meltan mondanik bálvány
imádásnak, mert az fösvenyek az ő gazdagtságok-
ban biznak: es azertis azokat Bálványokká teelik es
valtoztatták.

Philip. 3. 19. Az Christus keresetének ellenségi-
nek vége veszedelem. *kiknek Istenek az a' hasok* * es az
ő dírséreték az ő gyalazattokra vagyon, kik az te-
stieken bőségek. * Hasok Istenek, mert az testnek
gonosz kívánságot nagyobra bentsüllik az Istenmel: es
hasokrol inkább mint az Istenről *isfelnek gondol*.

Apoc. 21. 7. 2. *Chon.* 1. 6. 7. 9.

Eph. 5. 5. *Matth.* 6. 33. XCVI. KERDES.
Mit kíván Isten az masodik parantso-
latban?

FELE-

FELELET.

Hogy az Istent semminemű képpel a-
vagy abrázzattal ki ne formáljuk a' es
valami egyeb fele módon ne tiszteljük,
hanem títak ugy mint az ő igéjében pa-
rantfolta magát tiszteltetni b.

Ertelme a' feleletnek.

Az masodik parantfolatban megtitlya az I-
sten 1. az ő kepek által való kiabrazoltatását a. 2.
Az ő igejében nem parantfoltatot tiszteltetését b.

Szentírásbéli bizonyágok.

a Mos. 5. könyv. 4. 23. 24. Megláthatok annakoká-
ert hogy az ti Uratoknak Isteneknek fösvenységeről,
mellyet tölt tiveletek, valamimodan el ne felet-
kezzetek, tisztalvan magattoknak faragott kepet, a-
vagy akarminemű allatnak ábrázattya, a' miken
megparantfolta neked az te Urad Istened. Mert a te
Urad Istened megemléstő tűz: Erős bősűvallo I-
sten.

Rom. 1. 22. 23. Es mikor a' pogányok magokat
bőségeknek vallának lenni báltagokká lötenek,
mert az halhatatlan Istennek *dírségséget elvastoztattak*,
halando embereknek, *madaraknak*, *negylábu allatoknak*,
es masoállatoknak ki faragott abrázattya.

b Mos. 5. könyv. 12. 32. Valamiten parantfolok ti-
nektek, azt megörizzétek hogy Ugy tselekedjete
semmit ahoz ne tegy, se el ne végy abban.

Matth. 15. 9. Híjjában tisztelnék pedig azzalis ha-
olytudományokat tanitnak, mellyek embereknek
parantfolati. *Coloss.* 2. 8. 14. 22. 23.

H 2

XCVII.

III. Az Embernek XCVII. KERDES.

*Semmiképet és ábrázatot nem kellé
tehat tsínálni?*

F E L E L E T.

Az Istent semmimodon nem kel kiábrázolni *a.* s nemis lehet *b.* A terem tet állatoknak pedig noha szabad kiábrázolni *c.*,
1. mindazáltal megtilt az Isten hogy azoknak kepeket ne tsínallyuk *d.* se tartfuk *e.* végre *e. 2.* hogy avagy ő magokat *a'* képeket, avagy 3. az Istent *a'* képek által imadnók *f.* avagy tisztelnők. *g.*

Ertelme a feleletnek.

Az Istent nemis lehet *a.* nemiskell *b.* semmimodon kiábrázolni. Az teremtet állatokat ugyan kiábrázolni megienet, de ket tekintetekkel, avagy conditiokkal.

1. Mit tilt meg Isten az teremtetett állatokra nézvé?
2. Mellyik az első tekintet?
3. Mellyik *a'* másik tekintet?

Az Istent nemis lehet kiábrázolni nemis kell. Nem lehet mert ő lelek. Rom. 5. 20. Jan. 4. 24. Nemis kell, mert azt mind ez második parantolaban, mint egyebüt helyllyel helylly az itásban, még il oriz. Estovabba, az it Isteni meltofiga ekkeppen kissebbül, midőn az ő megromolhatatlan avagy elváltozhatatlan ditsősége romlando és változás alá vettiet állatoknak ábrázattara változtatik. Rom. 1. 21. 22. 2. *a.* Efa. 40. 17. 18. 19.

Szentirasbeli bizonyóságok.

a. Mos. 5. kőny. 4. 12. 15. 16. 17. 18. Sölloet az Ur

ii.

tinettek az tűznek közepiből: az ő beszédének bavat tsis hallzatok vala, de semmi abrazatot nem latok vala az szövegben meg vala. Olvalmazátok megannakokéért szorgalmasan az it lelkereket, mert semmi hasonlatosságot nem lattatok *a'* napon mellyen tinettek szollott az Ur *a'* tűzből *a'* Horebnek hegyen. Hogy megne feretzeltek magatokat, tsínálván magatoknak valami faragott képet, avagy valami balvannak ábrázattárát, ferfiunak avagy asszonyi állatnak képet. Avagy akarminemő földi lelkes állatnak, és az egen repeő madárnak ké. et. Avagy akarminemő földön tsuő másó állatnak képet avagy az föld alatt *a'* vizekben lakozó akarmi halnak hasonlatosságot.

b. Efa. 40. 18. 25. Mihez hasonlittatott tehát az erős litent, és mitsodat hasonlítottok ő hozza? Mihez hasonlitanatok azert engemet, hogy hasonlo volnek ahhoz, azt mondgya az SZENT.

Apost. tsel. 17. 29. Mivel hogy azert az Istennek nemzeti vagyunk nem kell az általunk hogy aranyhoz, ezüstöz, vagy kőhöz, mesterseges faragáshoz, vagy emberi tsálmányhoz az Istent hasonlatos volna.

c. Kijöv. 34. 30. 31. Az Ur nevezet serint hivta Beszaleelt, kit beröltött Istennek lelkevel böltsésséggel, értelemmel, tudománnyal és minden mesterfeggel. Hogy gondollyon mesterseges tsálmányokat, tudgyon mivelni aranyból ezüstből rezből, és kőveket faragni az kőf glalásokra, és tudgyon fat faragni, és minden tudományban mesterfeggel mivelni.

Igy Christus urunkis Mar. 12. 20. az képeknek külső es emberek tszött megbóttat községes bavnak javallja, midőn *a'* penzre kiveriet Tsabárnak kepeből inia az Sidokat hogy adgyák meg *a'* mi az Tsabáré *a'* Tsabárnak, és *a'* mi az Istene az Istennek.

d. Mos. 5. kőny. 7. 25. A tszött az aserfia vala-

H 3

neki

Efa. 40. 10-21.

mely tfinálnd faragott és őntött képet az Urelőtt való utálatosságot, azátsmester kezének munkáját, és helyheztetendi azt rejtekben, Es mind az fokafág felellyen, és mondgyák, Amen.

e Mof. 5. könyv. 7. 5. Az ő oltáraikat el rontfátok, az ő képeiket el törjétek, es a' pogányok Isteneinek bentielt berkeket ki vágjátok, az ő balványokat tüzzel meg égessétek.

2. Király. 18. 3. 4. Es kedves dolgot tfelekedek Ezekias az Urnak bimeit előtt mindaz berint a mint az ő attya David tfelekedett vala. Ő rontá el a magasságbeli oltárokat és eltöré a faragott kepeket, ki vágá a' berket, és előré az ertékigyet melyet Mofes tfináltvala, mert mind ez ideig az Izraél fiaillatot tésnek vala annak.

f Solt. 97. 7. Szegyenüllyenek meg mind a' faragott kepeknek bolgai kik dtsfekednek a' balványokkal, imádgjátok őtet minden Istenek.

g Mof. 3. könyv. 26. 1: Ne tfinállyatok magatoknak balványokat és faragott képet, vagy valami oblopot ne emelyletek magatoknak, sem peng faragott követ ne helyheztesselek az ti földörtökben, hogy meghajollyatok az előtt.

Mof. 5. Könyv. Ne tfelekedgyetek így az ti Uratokkal Istentekkel. Hogy tudniillik őtet tibteltetek balványok és kepek által mint az Pogányok. Ide tartozik az Arontól őntetet borjunak példája, Kijöv. 32. kialtal az Urat akarják vala az Sidok tibtelni, es az Ieroboámnak példája 1. Király 12. Sot sokan a' pogányok közzülis nem magát abálvánt, hanem azok által az Istent tibtelni akartak, mint az Apostol bizonyítja Rom. 1. 21. mely Istent ismertek ugyan, de ugymint Istent nem dtsőitettek.

XXVIII. K E R D E S.

Nem szabads tehát az szentegyházakban

ban kepeket tartani, melyek könyvek gyantant lennenek a' tudatlan kösségnek?

F E L E L T.

Semmikeppen nem szabad. 1. Mert nem illik nekünk böltsebbeknek lennünk az Istennel, ki az ő Anyaszentegyházát nem nemaképekkel a, hanem az ő szent igéjenek élő predikallásával akarja tanítani b.

Ertelme a feleletnek.

Az kepeket a templomokban is nem kell el őtenvedni ez őin alatt mintha az Kösségnek könyvei volnának.

1. Miért nem kell el őtenvedni?

Szentirásbeli bizonságok.

a Jerem. 10. 8. 10. A' pogányoknak böltsei mind egygyik bolondok, es bolondul tfelekeőnek, es hijja bavalóságatant azfa.

Az Ur peng igaz Isten, elő Isten, és őrökke való király.

Habak. 2. 18. 19. Mit használ tenéked a' faragott kép hogy annak faragoja ki faragta azt, vagy az őntött kép, mely hazufagra tanit, mivelhogy bizik annak faragoja annak tfinálmányában hogy néma balványokat tfinállyon? Is a' ki a' fának azt mondgya? Serkenyfel, és a néma kőnek, ébredgyfel; A vagy tanitthaté az? Ime be buriittat arannyal és czüsttel, de semmi lélek ninsfenbenne.

Zachar. 10. 2. Abálványok hazugságot bolnak. b Luc. 16. 29. Vagyon Mofessek és Propheájok, hallgassák azokat.

Ián. 5. 39. Visgállyatok az írásokat, mert azok tésnek bizonságot őn rolam.

Rom. 10. 17. A' hit a' hallásból vagyon, a' hallás az Isten igéje által.

2 Tim 3.16-17. Az tellyes Irás Istentől ihletet, es hasznosanítáfra, a' megjobbítáfra, a' fegyelimre mely igazságban vagyon. Hogy tökéletes legyen az Isten-embere minden jötfeltekedetre tökéletesen felkészítet.

XCIX. KERDES.

Mitkivan Isten az harmadik parantso-
latban?

F E L E L E T.

Ezt, hogy nem csak 1. atkozodással *a*, avagy hamis esküvéssel *b*, de még ok nélkül való esküvéssel is *c*, se karomlyuk se tisztelenül az Istennek nevére említsük: sem ezekben az rettenetes bűnökben azoknak vagy elhaltatásával ^{avagy más hamis esküvel} reizelek né legyünk *d*: hanem 2. az Istennek szenttéges nevét nagy Isteni felelemmel és bűsfülettel említsük *e*, hogy a mi igaz és álhatalos vallásunkal *f*, legitísegre való hívásunkal *g*, vegezetre minden beszédünkkel tselekedetünkkel dicsérjük őtet és tiszteljük *h*.

Ertelme a' feleletnek.

Az harmadik parancsolatban megtiltya az Isten az ő nevevel való gonoszul avagy tisztelenül élelést: es visföntag parancsolijja azon ő nevének befüljettel való emlékefét.

x. Mikeppen említetik tiszteletlenül az Isten
neve?

2. Mikeppen ismet emlittetik becsületesen?

Szent-

Szent írásbeli bizonságok.

Negy megtiltot vetkek,

I. Atkozodás

a. Mof. 3. könyv 24. 15. 16. Az Izraelfiainak pengibölly ezt mondvan: Valaki az Isten ellen káromlast Bol az ő bűnének büntetésef hordozza és vátuki Bida mazz az Urnak nevéf megőlelősef az.

II. Hamis esküvés.

b. Mos. 3. könyv 19. 12. Ne es küdgyetek az en ne-
vemre hamisán: mert megterreztetted az te Iste-
nednek nevet: En vagyok az Ur, Lásd. Jer. 1. 2.

III. Ok nélkül avagy hirtelenfegből való esküvés.

c. Mof. 3. könyv. 5. 4. c. Mikor valamely ember el-
küszik az ő Bajából ki Balatruan hogy gonosz vagy jó
lelekezik, az berint a mint az ember boka el kü-
vesül hirtelen bollandi, és azt nem tudta : hanem
az uran vötte ebeben hogy valamellyik bebedeben
vetkezett. Ez ilyen ember mivelhogy valamely be-
bedében vetkezett, sükkög hogy meg valye azt a
miben vetkezett.

Math. 5. 14. 35. 36. En pedig azt mondom nektek, hogy *semmitse*ppen ne *eskdődzetek*, Isten az égért, mert Istennek bizonyítható, ha a földre mert Istennek labainak sámolya, ha Jerusálemért, mert nagy királynak városa, ha a te fejedre (annál inkább Ielkedre) ne esküdgyel, mert nem teremthet egy fejer avagy fekete hajszálat.

IV. Mások bűnére való hunyorítás avagy reáahagyása.

d. Mos. 3. könyv. s. 1. E a valamely ember véke-
zendik, az az, ha hallotta az karomló befieder. és ő bi-
zonyság lehetne hogy hallotta, avagy hogy bizon-
nyal tudja: ha meg nem mondja azt, annak bűné-
bűnét elteszi hozzá. *Itt meg karomlása van.*

V. Az Istent Neveket megkaromlása. ¹⁴ Sam. vi. 24. melyben
velo okadás. Rom. vi. 24. 2. Sam. vi. 24. melyben
2. magának igaz d. r. az igaz. Ezech. 36. 20. Ezech. 36. 20.
Ezech. 36. 27. Num. 14. - 16 -

Negy parantsoltatot lelki jószágok.

I. Az Istennek nevenek felelemmel és beszülettel valo említése.

e Malach. 4. 2. *Feltámad nektek kik az en nevetem
feltek az Igasságnak n. pja.*

i Pet. 4. 11. *A' ki bõll, bõllyá mint Istennek be-
der, ha ki bõlgál bõlgállyon úgy mint Istentõl ada-
tor ajándékok berint, hogy mindenekben ditsõit-
fék az Isten á Iesus Christus által, kinek ditsõsége
és bitodalma vagyon mind örökkõn örökké.*

II. Az álhataratos vallástétel.

f Matth. 10. 32. 33. *Valaki azért vallást tészen en rol-
lam az emberek elõtt, enis vallást teszek arról azen men-
nyei Bent Atyám elõtt, ki az egekben vagyon. Valaki
pedig megtagadánd engemet az emberek elõtt, e-
nis megtagadom azt az en mennyei Atyám elõtt ki
az egekben vagyon.*

i Pet. 3. 15. *Az Ur Istent bethellyétek az ti bivei-
tekben, Legyetek penigmindenkoron késék meg felelné
nagy alázafoflágal és bethülléssel azoknak a' kik ha-
mot akarnak venni a' ti bennetek valo remen-
ségrõl.*

III. Az Istennek segítségül valo hi- vása.

g Solt 50. 15. *Hij engemet segisjegré a te nyomoru-
fagodnak idejen*

Solt 91. 15. *Segitsegül hívot engemet, meghal-
gatom õtet; velle vagyok háboruságában, meg men-
tem és megditsõitem.*

IV. Mind beszédinkel mind tseleked- tinkel valo Istennek dítfereti.

b Coloss. 3. 17. *Es valamit tselekezték bebeddel
vagy tselekedettel, az Ur Iesusnak nevebe tseleked-
gyétek, bálákát adván az Istennek, és az Atyának õ
altala.*

a Cor.

2 Cor. 10. 31. *Akar esitek azért, akar isrok, akár
mitt tselekezték, mindenenket Istennek ditsõségére
mivellyetek.*

C. KERDES.

*Ugy annyira nagybüne azért, hamis es-
küvéssel vagy penig átkozodással az Ur I-
stennek neven karomlást tenni, hogy az I-
sten meg az okrais haragudgyek, á kik á men-
nyire õ tollók lehetne, azt meg nem tiltják
avagy ellenzik?*

FELELET.

Bizonyára felelte igen nagybün a: 1.
Mert annál nagybün bün soha nemis lehet,
avagy á mellyel Isten inkább megbántat-
nék mint az ü szent Névenek megutálá-
sa, avagy azon valo bõzfuszágretél és ká-
romlás. Annakokaert 2. ugyan azt akar-
ja hogy az az rettenetes nagy bün, ha ál-
lalis megbüntettetik b.

Ertelme a' feleletnek.

Az Isten azokatis megakarja büntettetni ki ma-
foknak átkozodásokra, hamis esküvésekre honyo-
ritnak, azt tsak reá hadgyak. a.

1. Miert akarja?

2. Ebbéli akarattját az Isten n. keppen mu-
tattya meg?

Szentirásbeli bizonyágok.

a Mos 3. könyv. 1. *Ha valamely ember vekezen-
dik, az az, ha állotta az karomlo bevedet (avagy eskü-
vest) és õ bizonylag lehetne hogy hallotta, avagy ho-*

H 6

gy

gy bizonynal tudgya: *Ha megnem mondegya ezt, annak á bűnnek bunte ejet hordozza.*

Peldab. 29. 24. A ki hallya az atkozodást és azt megnem jelenti, gyűlöli magát. Mert azzal ő reahagyásával avagy velle eggyező bűnnek elhalgatásával az Istennek haragját maga ellen fel indítja.

b. Mos. 3. 24. 15. 16. Valaki az Isten ellen karomlást fogl az ő bűnének büntetését hordozza. És valaki bídalmazza a Urnak nevet, megölettesék, az egebb fokafag megkövezze azt, akár jövevény, akár lakos. ha Istennek nevét bídalmazza, meghallyon.

Mos. 3. 2. 10. 11. 12. 13. 14. Kimene pedig egy Iraelből való abonyiállatnak fia, ki Aegyptombéli ferfiutol való, ki az Iraeliták között vala. Es mikor versengenek a táborban az Iraelből való abonyiállatnak fia és egy Iraeli a. Az Iraelből való abonyiállatnak fia az Istennek nevét bídalmazván karomlást fogl. Annakokaert vévek azt Moseshez, és azt őrizet alá veték, hogy megmondaná nekik Moses affelől az Istennek akarait. Szolla azért az Ur Mosesnek mondván. *Kiddki e Karomlót a táborban ki vól, és a kik hallottak a karomlót, kezeket tegyenek fejére, az után az egei fokafag verje agyon azt kövekkel.*

CL. KERDES.

Esküdhetik valaki keresztyeni modra az Isten nevére?

FELELET.

Meglehet: 1. mikor azt vagy a Tisztviselő kívánnya a: vagy pedig 2. valami szükség kenyszerit reá hogy hitünket és igazságunkat esküvéssel erősítsük meg b; 3. hogy így mind az Istennek dicsőítése ma.

magaszaltasleik c. mind penig egyebeknek idveflegére használlyon d. 4. mert ezféle esküvése az Istennek így je tanit e, ezokaert az szentekis mind az ovv Törvényben, mind az ujan igazan eltek vellef. *px. 7. 2. Tekintetlyen, intet. igy meg.*

Ertelme a feleletnek.

Az esküvés Babados két tekintet alatt.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik a második?
3. Mi egre Babad megesküdni?
4. Bizonyítsd meg hogy az olyan esküvés Babados.

Szent irasbeli bizonyfagok.

a. Kijöv. 2. 10. 11. Ha valaki dand az ő felebarattyának bámat vagy okrot, va y valami egyéb állatot tartani, és meghalad, avagy megferte ik, vagy ellenfeg ül elhatik egy hogy senki nem lartag *Toslatasie ez dolg a Kiember közt (tudniillik a Ma illra us elott, mint meg erzik az 9. vers.) az Istenre való esküvése, hogy az ő felebarattyának marhájul nem topia és az Uta a' marhának annak hü melegedgyek meg amaz semmi ne fizeffen.*

Esd. 10. Feltele annakokaert E dras, és megesküre a' Papok k és az Levitaknak fejedelmui, és mind az egei Irael, hogy e bébed Brint tfelekednének, és megeküvének.

b. Jos. 2. 12. Ráháb így áll a két kémeknek: Mostan azért esküdjete meg nélen az Istenre, mert irgalmságot tfelekedtem velek, hogy tfelekedtek irgalmságot az en Atyának házával * és atrok enneben erről bizonyos jelt. * Kedvezzen tudniillik annak az Jerichonak le rontásában.

e. Mos.

e Mos 5. Könyv. 10. 20. A' te Uradat Istenedet fel-lyed, őtet tiszteljed, ő hozzá ragazkodgyál es az ő nevére esküdgyél. *Ex. 6. 13.*

d Ios. 9. 19. Es mondanák a' fejedelmek a' gyülekezetnek: Mi megesküztünk nekik (à Gibeonitaknak) az Iraelnek Urára Istenére: azért mostan nem nyulhatunk hozzájuk.

e Esa. 45. 23. En magamra megesküttem, ki ment az én sámbol az igazságnak beéde és meg nem változik, minden térd énnékem hajol meg, és Minden nyelv réam esküszik.

Esa. 65. 16. Hogy á ki magát álgya e' földön, aldgya magát az igaz Istenben, és á ki esküszik é földön esküdgyék az igaz Istenre.

Sid. 6. 16. Mert az emberek nalloknál nagyobra eskübnék, és ő nekik minden versengésnek vége, minden dolognak megerősítétere az esküves.

f Terem. 21. 23. 31. Abraham *Gen. 17. 22.*

Terem. 26. 31. Isaák

Terem. 31. 54. Jakob

1 Sam. 24. 22. 23. David

Rom. 9. 1. rál Apost.

Ian. 16. 23. magais

Christus

Urunk.

Megeskü-
tenek.

CII. KERDES.

Szabadé esküdni az szentekre, avagy e-
gyeb teremtet állatokra.

FELELET.

Nem szabad. ^{*}1. Mert a' törvény szerint
valo

valo esküvés nem egyeb hanem Istennek tanubizonfagul és segitfégre valo hívása a: Mellyel aztkerjük, hogy ü ugymint ki az sziveknek egyedül valo által lároja tegyen bizonfagor az igazságról b; es az esküvöt megbüntesse ha tudván az esküvéssel tsal-
ni akar, c. Továbbá penig ez tisztessé-
semmi teremtet állatot nem illet b.

Ertelme a feleletnek.

Az megholt Szentekre avagy egyeb teremtet állatokra esküdni nem szabad.

1. Miért nem szabad?

Ez *(tisztesség)* Tudniillik az segitfégre valo hívás-
nak, mindentudofagnak, és mindenhatofagnak ti-
stisége.

Szentírásbeli bizonfagok.

a, b, c, 2 Cor. 1. 23. En pedig (Pál) az Isten hi-
vom bizonfagul az én lelkem elien, * hogy én a-
zért nem mentem ez ideig Corinthusban, hogy
nektek kedvezzek. * Az az, hogy megbüntesse ő
az en lelkemet is ha tudván megtsallak benneteket.

1 Kérály. 8. 39. Te magad tudod egyedül minden
emberek fiainak biveket. *1 Sam. 20. 42. David 18. 25. 26. 27.*

Terem. 17. 1. En vagyok az erős mindenható I-
sten, Bántelen jársz en előttöm, és legy tökelletes.

Mos. 5. Könyv. 32. 33. Enyim az bössü állás es á
megfizetes.

d Esa. 45. 23. Ennekem hajol meg minden térd,
es minden nyelv en réam esküszik. *Jer. 5. 7. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

CIII. KERDES.

Mit parantsol az Isten a negyedik pa-
rantsolatban?

FELE-

1. Először ezt, hogy az Anyszentegyházban levő Evangéliomi szolgálat, és az Scholák közöttünk megtartásának: és hogy én egyéb napokon is de főképpen az Urnak szombattyan szorgalmasan gyakoroljam az szent guylekezeteket. 2. Az Istennek igéjét híven és figyelmesen hallgassam: a' Sacramentumokkal éltsek. d. a' közönséges könyörgésekhez az en könyörgésem is hozzá adgyam. e. az en értékem és tehetőségem szerint az szegényeket valamivel segítsen. f. 3. Továbbá hogy teljes életemben gonosz tselekedtektől magamat megórizzem: g. az Urnak engedvén, hogy az szent Lélek által az ő munkáját szabadon énbennem tselekedgye: h. és ekképpen. 4. amaz örökké való szombatot mégezzen mostani életemben elkezdgyem. i.

Ertelme a' feleletnek.

Az Isten, a' negyedik parancsolatban, az Szombathat keletés megbenneletetést kívánja, úgy mint belsőt és külsőt.

1. Az Szombathatnak külsőképpen való megbenneletesére mi foda dolgok bükségek?
2. Miért kell az bent gyülekezetet szombathat napon szorgalmasan gyakorolni?
3. Az Szombathatnak belsőképpen való megbenneletesére mi foda dolgok kívántatnak?

4. Miért

4. Miért kell az szombathat megbenneletet? *Anaz örökké való szombathat* A' melly lében a' más életben: midőn minden bűneinktől megnyugosunk, és az Istent tökéletesen szeretgessünk és igazságban mindörökké tiszteljük, és csak egyedül ő neki szolgálunk. Es így az Szombathatnak belsőképpen való megbenneletetetés. Egyik elkezdet ez életben: amafik elvezetetik és tökéletessé tetejük a' más életben.

Szentírásbeli bizonyágok.

Az szombathat igazan való megbenneletesére parancsoltatot kilencz titkei a' keresztény embernek.

1. Az Anyaszentegyházbeli szolgálatnak, megtartása:

a. *Mos 1. könyv. 12. 19.* Meglátsad hogy elne hagyad az Levitát azon az földön eliednek minden napjaiban. Mennyivel inkább az Evangéliomnak szolgáit, kiket Isten az Új Testamentomban, az kegyelemnek friggjében rendelt.

1. *Cor. 6. 14.* Az Úr Jesus rendelte azoknak a' kik az Evangéliumot predikálják, hogy az Evangéliomban éljenek.

Gál. 6. 6. Az ollyember pedig a' kitennitattik az Evangélium tudományára, közölje minden javát az zal a' kibelet tanítja.

81. Az közönséges szent gyülekezetnek gyakorlása

b. *Sid 10. 16.* Elne hadgyuk a' mi gyülekezetünket, miképpen bókások nemelyleknek hanem intvén egy mást, annyivalis inkább, mivelhogy latyátok hogy ama' nap elközelget.

Levit. 23. 3. *Össze gyűljetek szombathatnapra*

III. Az Isten igéjének szorgalmatos halragása es.

IV. Az Ur vatosrajanak ki szolgaltatasa.
cd Apost. tsel. 20. 7. Az henek penigelsd napjan a tanitvanyok egybe gyujtvén a' kenyérnek megfegérese (az az, az Ur vatosrajanak ki szolgaltatasa) a Pálpredikáll vála, mivel hogy masodnapon el akara menni, és a' tanitást el nyujta binte ejfelig.

V. A' Közönfeges könyörgések.
e Solt. 68. 27. A' gyülekezetekben algyatok az Ur Isten, az Israel magvából valok.

Apost. tsel. 1. 14. Ezek mind egyetemben foglatatosk valának az imádkozásban, és a' könyörgésben.

VI. Az Alamisnalkodás.

f 1 Cor. 16. 2. Az hének elsdnapján minden tegye el a' mit az Istennek ajándékából akar eltenni, hogy ne legyen akkor annak ki fedése mikor oda megyek.

VII. A' gonosz tfelekedetektől való megszűnés.

g Efa. 58. 23. Ha megtartoztatod a' te lábadat szombat napon, hogy azt nem iveljed a' miben gyönyörködöl az en bent napomon, és az Szombator győndrűségnek tartod hogy benteltessek és tibteltessek az Ur, és annak tibtséget tejedés, ug hogy nem lebb foglatatos az te utaidban (az az, gonosz tfelekedetiben) es nem tfelekezel sem böl olly bebedet melyben gyönyörködöl.

VIII. Belsőkeppen való megszentelés.
se az szombatnak.

h Kijöv 31. 13. Az en szombatomat megtartátok, mert jel az enközöttem estiközöttetek nemzeteségre, hogy megdgyarok hogy en vagyok az lehovala ki titket meg benteltek. Itt megjegyezheted, hogy a Szombaton kívülkeppen való megszentelés, mint egyéb Ov Testamentomi innepeknekis meg-

megtartása, Sacramentoma avagy külső jele volt a belső megszenteltesének, mely által az Isten meg benteli az híveknek biveket. Lásdmeg, Ezech. 20. 12. Adám nekik az en szombatomot hogy lenneken en közöttem és ő közötök, hogy tudnak hogy en vagyok az Ur ki őket megszentelem. Ismet. Colossi. 2. 16. 17.

Solt. 97. 7. Ma ha az üsávát halljátok, a' tibveiteket megne keményítitek.

IX. Az öröкке való szombatonak emlékezete.

i Efa. 66. 23. Es minden holnapról holnapra es minden szombaton szombatra első minden test (az az, minden elválasztott hívek) hogy az Urat imadgyas. Az az hogy az hívek bentelven az öröкке való szombator avagy nyugodalmot, mindörökké engemet Urat ditsirjenek.

Sld. 4. 9. 10. 11. Annakokaert vagyon valami szombattya az Isten népének. Mert a kibement az ti nyugodalmában meg nyugott azis az ő tfelekedetétől mikeppen Istenis az övéitül. Igyekezünk azért bémenni az második nyugodalomban (kit tudniillik ez életben élkezdünk azért hogy az mas életben azt öröкке bírjuk) hogy valaki azon megatalkodot, hihetetlensegnek példajában ne eslek. Masodik miben. Amad 22. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

CIV. KERDES.

MIT parantol nekünk Isten az ötödik parantolatban?

F E L E L E T.

Hogy szüelinknek és mindeneknek, a' kik mi előttünk járok, 1. a' mi töllünk erdemlet illendő tisztelteseger a, szerezeteret b, es hívséget megadgyük c: es az ő hívséges parantolatlyoknak és tanításoknak illen.

illendő engedelmesféggel magunkat alája adgyuk *d.* Annakfelelte hogy az ő verketis, és nehez erköltköket bekével eltűrik *e.* ezt mindenkor meggondolván, hogy az Isten minket az ő kezek által akar vezérteni és igazgatni *f.*

Ertelme a' feleletnek.

Az ötödik parantsolalban az Isten előnkben írja es parantsollja 1. a' misűleinkhez, 2. minden előtűnk jaroinkhoz valo tibeitckek.

1. Misűoda tibeitket kel őhozzájok veghez vinnűnk?

Miért tartozunk ez tibeitkkel ne kiel?

Mindenek kik mi előtűnk (járók) mineműek az Tanitok avagy egzhzi bűlgák; Seniorok, Scholakban tanitok, Magistratusok, tutorok, Gazdak gazdaabsonyok, Vének. Mert mind ezekre bizra az Isten az bűleketnek tibeitket az ő alattok levő halgarokhoz, tanitvanyokhoz, Jobhagyokhoz avagy kösséghez, arvakhoz, bűlgakhoz, bűlgákhoz, ifiakhoz, A' honnan szűleketnekis avagy Atyáknak mondatnak az irásban. A' tanitot.

1. Cor. 1. 15. Király. 6. 21. Urak. 2. 12. Magistratusok Jerem. 41. 43. 4. 8. Tutorok. Efe. 5. 7. 15.

Szentírásbeli bizonyágok.

Az mie' őrtűnk jaroinknak tőlűnk veghez viedő nyoltz tibeitk.

1. Tiszteffeg terel.

a. Szűleink. Malach. 1. 6. A' Fűs tibeitk az ő Attyar, es az bűlga az ő Urat. Haén Atya vagyok, hol az én befűlletem? Ha én Ur vagyok, hol az én

én töllem valo felelem? azt mondgya az Seregeknek Ur. Exod. 21. 15. 17. - A' bűgöret mind vagy miny

Eph. 6. 2. 3. Tibeitellyed a' te Atyádat és Anyádat (melly első parantsolat igierrel egyetemben) hogy jó legyen neked dolgod és ho'bu életű legy é. fol

dön. Tanitomknak es Presytere'nek 1 Tim. 5. 17. Az Egyházi bűlgák, kik jolfor'g'olodnak, kettős tibeitességgel meltoztallanak: főkeppen perig azok, a' kik munkalodnak be'edben és a' tani asban. *1. Cor. 13. 17. Phil. 2. 29*

Magistratusinknak 1 Pet. 2. 17. Az Isten féllýetek, az Király: megbefűllýetek. *Exod. 22. 28. Prov. 24. 26*

Urainknak, 1 Tim. 6. 1. Az igaalat valo bűlgak az ő urokhoz minden tibeitességgel legyenek, hogy az Istennek neve és a' rudomány ne karomoltassék. Vencűnknek, Mos. 3. könyv. 19. 32. Az vén ember előt felkelly, és a' vén embernek orizáját megbetűfűllyed, es fély az te Uradiol Ist nedűl.

11. Az Szeretet.

b. Szűleinkhez Matth. 10. 37. Ha valaki bēreti Attyát vagy anyját (sz az, a' kít az ember leginkabb tartoznék bēreim) inkább hogy nem engemet, nem melto az enhozzam.

Tanitoin'hoz. 1 Theff. 5. 12. 13. Kerűnk penigűtitek A' jamfai hogy megbefűllýetek a' kik munkalkodnak tüközre'ek, es nekiek előtűre'ek jaroitok az Urban és intenektűre'ek, Es azokar felelte igen bērele' mēűteknak tartatfok az ő munkájokert.

111. Hűség.

c. Fiaknak az ő bűleikhez. Peldab. 28. 24. A' kieltēkozollya az ő Attyának és Anyyának marhajat, és azt mondgya, nem verek, tarfa az az őldöklő embernek.

Szűlgoknak es bűlgaloknak az ő Urokhoz es A' bűbonok'hoz. Tit. 29. 0. Az bűlgakar infűd hogy az ő Uroknak engedelmesfiek legyenek hogy mindene'ben azok.

azoknak kedvesek legyenek, ne legyenek bésséddel ellenkezők. Semmiben meg nem tsalván oket hanem mindenjo hívéséget mutatván, hogy a' mi megtartott Istenünknek rudományát ékeztetik mindcaben.

Prov. 1. 8. Halgald fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22.

Halgald fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22. G-rizd meg Berelmes fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22. Kőfd azokat a' te Bűvedben mindenkör fággebbéd azokat a' te nyakadra. Valahová menéndebb a' vezéreltegedet, mikor aluol megőriz tégedet, mikor felszerkenéndebb a' bešelget teveled.

Eph. 6. 1. Fiak engedelmesek legyetek az Urban a' ti Bűleiteknek: mert az az igaz dolog.

Halgald fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22. Halgald fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22. Halgald fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22. Halgald fiam a' te Atyádnak parancsát, és a' te Atyádnak az ő Bűleikhez Peldab. 2. 26. 21. 22.

Kősegeknek a' Tisztviselőkhöz. Rom. 13. 1. Minden lélek a' felső hatalmasságnak engedelmes legyen.

Szolgáknak az ő Urokhöz. Colos. 3. 22. Ti Solgák engedelmesek legyetek mindenekben azoknak, kik nektek Uraitok test Berint, nem tsak sem elött Solgálván mint a' kik embereknek igyekeznek kedveskedni, hanem tsiba Bűvel felván az Istent.

A' bűntekben a' mennyire illendű. Peldab. 1. 8. Halgald Berelmes fiam a' te a' te Atyádnak bűntekéget, és a' te Atyádnak oktatását el ne hadgyad.

Peldab 1. 8. Bolond valaki megutálly a' az ő Atyának tanítását, a' ki pedig megbetsüll a' dorgálást igen esés.

Sid. 12. 9. A' mi test Berint valo Atyáink minékünk dorgálóink voltak, es oket meg betsüllöttük; avagy

avagy nem sokkal inkább engednünk kell a' lelkeknek attyanak hogy ellyünk.

V. Nehez erköltsőknek avagy erőtlensegeknek bekeféges eltűrese.

e Az Fiaknak az Atyához. Teremt. 9. 24. 25. 26. Felszerkenven pénig a' Noe áborból, megtudá a' mit tsilekedet volna ő véle az ő kissebbik fia. Es monda: Atkozott lesén az Canahan Solgáknak Solgája lesén az ő Attyafiai közőt. Annakutanna monda. Aldot az Ur Semnek Istene *, és a' Canahan Solgák legyen nékie.

* Az Semnek a' Japhettel egyutt aldaft az Urto! kíván a' Noé, mert ok az ő vén Atyóknak erőtelenségét bekével elsenvedték, es meztirelenségét mellyet az satornak közepén felfedezett vala, elfedeztek.

Peldab. 30. 17. A' ki megtsufollya Atyát avagy megutállya annyának tanítását semeit kívájja a' völgynek holloi avagy meg esik őtet az Sakselyűnek fiai. *20. 20. A' ki megtsufollya a' megutálly a' semeit* Ismet Peldab. 23. 22. Halgald a' te Atyádat a' ki nemzett tégedet; es megne utallyad mikor megvénhesik a' te Anyád.

Az Solgáknak az ő Urokhöz. 1. Pet. 2. 18. 19. Solgák a' ti Vraitoknak engedelmesek legyetek minden felelemmel, nem tsak az joknak es az alázatosoknak, hanem a' keményeknek is. Mert ez a' kedves dolog, havalaki oknelkül nyomorgattatván elsenved a' nyomorúságokat, tudván hogy Istentől bostfáttak azok Ő reája.

VI. Atyáknak tisztetek az fiakhoz.

f Eph. 6. 4. Ti Atyák ne ingerellyetek haragra a' ti magzatitokat, hanem nevelyetek oket a' tudományban, és az Vrnak bebesedenk intesiben.

VII. Tisztviselőknak tisztetek az ő alatt a' valokhoz.

1 Pet 2. 13. 14. Annakokart engedelmesek legyetek minden emberi rendelések az Urért. akár kiralynak úgy mint felső méltóságban helyhezetettnek; Akar tiszartoknak úgy mint kik arról (az Uról) bocsátatának mind a' gonostevőknek büntetésekre mind az jótevőknek díjra.

Rom. 13. 1. 2. Mindenlélek az felső hatalmasságnak engedelmes legyen, mert nincs hatalmasság hanem Isten ő, és a' minemű hatalmasságok vadnák Istenől: rendelhetiek. Azért valaki ellene tamad az hatalmasságnak az Isten rendelésének tamad ellene, ő magok büntetést bereznek magoknak, és több.

CV. KERDES.

Mit kíván Isten az hatodik parántsólatban?

FELELET.

Hogy felebaratomat *a*. se gondolatommal *a*. se betzedemmel *b*. se magam viselésével *c*. nem hogy tfelekedetemmél *d*. vagy magam vagy egyéb ember által *e*. 2. bocsfuszaggal avagy gyalázattal ne illesem *f*. avagy gyűlöllyem *g*. vagy megne fertiem *h*. avagy megne ölyiem *i*. de minden bocsfuszúlásnak kívánságot töllem elveffem *k*. továbbha hogy magamnakis rontására nejárjak *l*. avagy tudván valami veszedelemben ne ejrtsem magamat *m*. 3. Es hogy verontások közöttük nelennek. ezért atta *a'* fegyvertis Tisztviselőnek kezében. *n*.

Er.

Eztelme a' feleletnek.

Az hatodik parantolatban mely vagyon az emberölésről het vetkeket tilt megaz Isten.

1. Mikeppen nem kella' te felebaratodat bocsfuszaggal illetned, gyűlölned, avagy megbántanod?
2. Mifsoda het vetkek azok, kiket megült Isten ez hatodik parantolatban?
3. Es parantolatnak méltósága mikeppen tartatik meg?

Szentírásbeli bizonyságok.

Hogy felebaratunkat nem kell megbántanunk.

a. Gonosz gondolatunkal, Zach. 8. 16 17. Szollyon ki-ki igazságot az ő felebarattyával, igazságnak és bekefének törvényit bolylyatok *a'* ti kapuitokban. Es senki az ő felebarattyá ellen az ő sívében gonoszt ne gondollyon.

b. Rágalmazó bebedinkel, Matth. 5. 22. Valaki az ömestel felebarattyának azt mondangya: Bolond: méltó az g. hennának tűzére. *Psalm 15. 2. 3.*

Eph. 4. 31. Minden merges bebed hirtelen való felgerjedés harag és kiáltás, és karomlás tiközöltek kivettessek minden gonoszsággal. *Psalm 30. 19. 20.*

c. Rendetlen, magunk viselésével. Teremt. 4. 6. Akkormonda az Ur Cainnak: Miért gerjedett fel *a'* te haragod? és miért elett meg *a'* te ortzád?

d. Magunk bemelyében vagy más által való verontással. Mos. 4. könyv. 35. 16. 17. 18. Hogy ha penig valaki fegyverrel fértend megvalakit, ez az meg halánd, gyilkos az, meghalván meghallyon az á gyilkos. Hogyha kezéből hagyittra kövel hogy meghallyon, es az meg haland gyilkos az, meghalván meghallyon *a'* gyilkos. Avagy ha kezéből fával ütendi hogy meghallyon, és meghalánd, gyilkos az, meghalván meghallyon az á gyilkos.

1

e. 2 Sam.

e. 2 Sam. 12. A' Nathan propheta Davidnak tulajdonítja az Urias Hittéusnak mafoka által valo megöletését: Az Urias Hittéus fegyverrel ölted meg: meg ölted őket az Ammon fiainak fegyverek által.

Het megtiltatot vétek.

1. Boszszuág tetel.

Solt. 15. 1. 3. Uram kifsoda nyugfik meg a' te fátorodban, és kifsoda nyugfik meg a' te bent hegyeden? A' kinem rágalmaz nyelvevel, nem tselekedik felebarattjának gonósr. *Nyomozdár. Exod. 22. 21. K. 23. 69.*

II. Gyűlölség.

g. Mos. 3. könyv. 19. 17. Ne gyűlöllyed a' te Atyádfiát a' te bivedben.

III. Felebarátunknak megsértése.

h. Mos. 3. könyv. 24. 19. A' ki az ő felebarattjának testét megsértvén megbélyegezi, a' mint ő tselekedett ő velleis ugy tselekedgyenek:

IV. Ember ölés, Gyilkosság.

i. Mos. 3. könyv. 24. 17. Ha valaki megölendő valakit, megölettesék az ő gyilkosságaért.

V. Boszszuallás.

k. Mos. 3. könyv. 19. 18. Boszszuallo ne legy és haragot ne tarts az te neped ellen, hanem bérésied felebaratodat mint magadat. *Kegyerlesség. Exod. 21. 6. Prov. 12. 9.*

VI. Magatestének akaratszetint való megbántála:

l. Eph. 5. 29. Soha Senki az ő tulajdon testet nem gyűlölte, hanem inkább neveli és taplállyá azt.

VII. Vakmerőség Istennek próbálása.

m. Matth. 4. 7. Ne kérsírsd a' te Uradat Istenedet Magadat tudniillik vakmerőkeppen veszedelemre veven vagy ejtven, miképpen az ördög is, kérsírti vala a' Christust hogy a' templom ormozattyarol le czeékednék. Matth. 4. 5. 6.

n. Te-

o. Teremt. 9. 6. A' ki kiontándgya az embernek véret ember által ontaslék ki annak vére.

Kijöv. 21. 12. Haki valakit ugy verend hogy az meghallyon, megölettesék az ő gyilkos.

Rom. 13. 4. Ha gonósr tselekebsel feltölle (a' Magistruustól) mert nem oknelkül Viseli a' fegyvert, mert Isten boszujának megálloja azon a' ki gonósr tselekedik. *Gyilkosnak meg nem büntetke. Rom. 13. 16-31.*

CVI. KERDES.

Lám ugy tettzik hogy ez parantsolat csak az gyilkosságot tiltja meg?

F E L E L T.

Ugy vagon, de midőn az gyilkosságotol meg tilt, akkor az Isten arra tanir, hogy ő 1. az öldöklésnek gyökeret és eredetét a, tudniillik az haragot b, az irigységet c, gyűlötséget d, es a' boszszuallásnak kivánfagatis gyűlöli e: es 2. mindazokat öldöklés gyanant tartya f.

Ertelme a' feleletnek.

Az hatodik parantsolatban az Isten a' külső gyilkoságon kivöl megtiltya az irigységetis gyűlölséget, haragot, boszszuallásnak kivánfagát két okokert.

1. Mellyik az első ok?

2. Mellyik a' masodik ok?

Szentirásbeli bizonyágok.

a. Teremt. 14. 4. 11. 18. Mikor esekbe vótték volna az Joseph battyai, hogy az ő Attya öter minden battyainal fellyebb beretne, gyűlölik vala őter, annyira hogy bep becsédde neki nem szólhatnak vala, es xi. versben, Irigykednek vala azett reája az

ő battyai, es 18. vers. kik mikor lattak volna őtet tavol minekelőtte közelebb ment volna hozzájuk eivégezek hogy őtet megölnék. Tudniillik Josphre valo irigységekből.

2 Sim. 13. 28. 29. Parantsola pedig Absolon az ő bolgainak modvan: Kérlek reá vigyazzatok, és mikor az Amon az bortul jokedvet véssen, és mondanom, akkor, verjetez és ölyvérek megölet. (tudniillik az ő Ammonhoz az ő Attyafiahoz valo gyűlölségeből) Es ugy ifelekedének az Absolon bolgai mint nekik meg parantsolta vala.

Teremt. 34. 7. 25. A' Jakobfiainak haragja igen felgerjede. Es Simeon, es Levi a' Dinának battyai vőnek fegyvereket, és batorlással bé menének á varasban, és minden fersiat megölnék; Indittatvan tudniillik attol az haragtól es gyűlölségtől melyet gerjesztettek vala magokban az Sichemiták ellen, és á bosszuállásnak kívánásáttól, az Dinának az ő hugoknak megseplősítéséért.

b, c, d. Gal. 5. 19. 20. 21. A' testnek penig ifelekedeti nyilván vadnak, kik ezek: Házaságtörés, paráznaág, kevélység, bálvanyimádás, büvöles, bájolás, haragtartások, versengés, irigységek, haragok, parvarkodások, visszavonások, partütések, Gyűlölségek, gyilkosságok, reségységek, tobzodások, és ezekhez hasonlatosok, melyekről azt mondom mikeppen az előtis mondom, valakik ilyen dolgokat ifelekednek, Isten orságának örökös finem lésűek.

e. Rom. 12. 19. Magatokert bosszut ne allyatok ferelmisim, hanem adgyatok helt az Isten bosszuállásának, mert megvagyon irva; Enyim a' bosszuállás, en megfizetek azt mondgya az Ur.

f. 1 Jan. 3. 15. Valaki gyűlöle az ő Attyafias gyil.

gyilkos az: tudgyatok penig hogy egy gyilkosnakis nintsen magaban lakozo örök elete.

Matth. 5. 22. Valaki megharagbik felebaráttjara oknelkül, melto az iültre. *3. 17.*

CVII. KERDES.

Elegé az ha mi akkeppen a' mint megmondád senkit megnem ölnék?

FELELET.

Nem elég. Merr mikor az Isten az haragot, irigységet karhoztattya, azzal aztis kivannya 1. hogy a' mifelebaratunkat szinten ugy szerezűk mint magunkat a; és hogy emberfeggel, engedelmességgel, szeléd erköltsel, bekeséges, türeßsel, irgalmasság tetellel ő hozzá legyünk: Es ha valamiből neki kará következnék, a' mi tehetőségünk szerint rolla azt elteritsük. c. Vegezetre mindenekhez olyszivel es akarrattal legyünk, hogy meg ellenfegünkkelis örömeft joltselekedgyünk. d.

Ertelme a' feleletnek.

Az Isten ez hatodik parantsolatban nem tsak az gyilkosságot es annak minden eredetit tiltya meg, hanem ellenben nyoliz lelkijóságokatis parantsol.

1. Mellyek azok.

Szentirásbeli bizonyságok.

Nyoltz lelki jószágokrol.

1. Felebaratunknak szereteti.

a. Mof. 3. könyv. 19. 18. Szeresséd a' te felebaratodat mint magadat.

1 Jan. 4. 11. Szerelmesim, ha az Isten minket jangyen szeretett, minekünkis egy mást szeretnünk ke li.

1 I. Embertség. Rom. 12. 21.

111. Engedelmeség. 1 Pet. 4. 8.

IV. Szeledség. 1 Tim. 4. 1. 19. 11.

V. Bekefegetes türes,

VI. Könyörületesség, avagy irgalmaslág tetel. Prov. 3. 28.

b. Colloss. 3. 12. 13. 15. O'ltözzetek fel annakókaért mint Istennek valóstotti, bente és berelme-tesetek, a' könyörületességeknek indulatigát, a' engelmességet, a' alázatosságot beledséget. El törvén egymást és megengedvén egymásnak, havalakinek valaki ellen panasza volna, mikeppen a' Christusis megengedett minekünk, azon keppen tiis. Az Istennek bekefegete uralkodgyék a' ti biveitekben, melyre hivatatta tokis egy testbe.

Eph. 4. 1. 2. 3. Ugy mint illik a' ti hivataltokhoz, akire hivatottok, minden alázatossággal, és lelki kegyességgel, elbenedven egymást az bergetnek al-tala: Igyekezzvén megtartani az leleknek egyességet, a' bekefegetnek kötele által. 1 Kor. 12. 32.

VII. Felebaratunk káranak eltérítése.

c. Pelbab 24. 11. Szabadiis meg azokat kik halálra ragadtattak: (ok nélkül és meltailan) mert a' kik halálra vitettettek azoktul megtartoztatnádé magadat?

Esa. 58. 7. Az chezőnek megseged a' te kenyere-det,

det, és a' begeny bujdosokat be vigyed a' te hazad-ba, mikor mezitelent latts, megruhazzad: és a' te tested előtt el ne rejtse magadat.

VIII. Ellenfégünkkel való joltetel.

d. Matth. 5. 44. 45. Szeressetek ellenségeteket, al-dgyátok a' kik titeket atkoznak; joltgyeteket azok-kal a' kik titeket gyűlölnék: Es imatkozzatok azo-kert a' kik titeket haborgatnak hogy egyeteket az ti mennyei Attyatoknak fiái, ki az ő napiát fel támaszta mind az jokra, és esőt ad mind az igazak-nak mind az hamislaknak.

Rom. 12. 20. Ha ehezik a' te ellenféged, adgy ennj; ha somuhozik adgy innya, ha ezt miveled az ő fejére bente gyűjtés.

CVIII. KERDES:

Mitfoda az hetedik parantsolatnak er-telme?

FELELET.

Ez hogy az Isten minden fertelmességet utall a, ezokaert 1. min-künkis ugyan valobán gyűlölnünk es es utalnunk kell b. Viszontag mereteketesen jamborul es tisztán c, 2. mind az szent hazaflágban, mind azon klvül valo életben kell el-nünk d.

Ertelme a' feleletnek.

A' paraznaságrol valo hetedik parantsolatban megilt es utáll az Isten minden fertelmességet á es ismet parantsollya az meretkeletességet és tiis-tafágot b.

1. Mikeppen tilt meg minden fertelmességet?

2. Nemde tfak az bent hazaflágban kellé tisztán elnünk?

Mos. 7. könyv. 22. §. Az Ábonyiállat ne vi-
selye a' ferhu fegyverét, se a' ferhu ne öltözzek
ábonyember ruhájában; mert az Uradnak Istened-
nek előtte utálatos valaki tfelekeşi azt.

CX. KERDES.

*Mit tilt meg Isten az nyoltzadik paran-
tsolatban?*

FELELET.

Nem tsak 1. azokat az lopásokokat és ra-
gadozásokokat mellyeket a' külső tisztviselő
megbüntet, a: hanem az lopásnak neve
alatt befoglal 2. az életnek keresésében
valo mindenféle gonosz mestersegeket, és
penzhalálzafokat, kikvel az másenkapdo-
funk, es avagy erőhatalomval b, avagy va-
lami igazságnak színe alatt mienké akar-
juk tenni c: Minemük ezek 3. az hamis
mértek, nem igazságnak, nem egyarant, me-
rő egyrés font d, hitván marhanak jó
gyanant valo elarulása és ditiése, ál es
hamis pénz e, usura f, avagy akarmi egyéb
kereskedesnek uta és modgya, mellyet az
Isten megtiltott g. Ide számlálly, minden
telhetetlen fősvéniséget h: az Isten ajande-
kinak lokkeppen valo el tékozlásár, és a-
zokkal valo gonoszul élelt b.

Er.

Ertelme a' feleletnek.

Az orzáfrol avagy lopáfsrol valo nyoltzadik pa-
rantfolatban megtiltya az Isten mind az nyilván va-
lo mind az tsfárad mesterseggel alatomban valo lo-
pást, az fősvéniséget es tekozlást.

1. Mit érte az tszégeres és nyilván valo la-
páson?
2. Mit érte ismet az az alatomban valo lo-
páson?
3. Számlálly elő nekem efféle gonos mester-
segeknek neveit?

Szentírásbeli bizonyságok.

Es nyoltzadik parantsolatban meg til-
tatot vetkek.

1. Nyilván valo lopás, es ragadozas.

a. Mos. 3. könyv. 19. 11. 13. Ne lopjatok. Az te
felebaratodat megne tsálljad, se valamit ragadozással
tölle elne vegy.

1 Cor. 6. 10. Sem az lopok, sem az fősvények, sem
az reisegek, sem az tsitkokodok, sem az ragado-
zok az Isten országának orfiséget nem bírják. *Prov. 24.*

11. Erőszakétel.

b. Luc. 3. 14. Senkit megne rontsátok (erővel va-
lamit tölle elvéven) senki ellen ne patvarkodgyatok
(tsfáradtsággal ne nyomorgassátok) hanem megelé-
gedgyetek a' tsifoldatokkal. *Lev. 24. 17.*

Ezech. 18. 17. 13. A' ki másét erővel elveşi, az
zálagot visssa nem adgya vallyon elé ez? Nemel. *Ysa. 4.*

111. Felebaratunknak megtsalása.

c. 1 Thess. 4. 6. Senki meg ne nyomorítsa, se
meg ne tsállja az ő felebaratgyár valami dologban,
mert mint ezekert bosszullo az Ur.

vi. Ha-

iv. Hamis mertek. sing, es font.

d. Mos. 3. köny. 19. 35. 36. Ne íselekedgyetek hamiságot semmi iteletben, *főjdnék mérésében, fontban, singben.* Igaz mertek, igaz font, igaz köböl, igaz itze (avagy pint) legyen köztetek. *Ezech. 45. 10.*

Mos. 5. köny. 13. 14. 15. Ne legyen neked a' te-fakodban *kétféle meretked,* nagy és kis sin. Ne legyen neked; hogy meg ho'bbabbítad az te napidat azon az földön, mellyet az te Urad ístened ad, neked.

Peldab. 11. 1. Az alnok fontok utálatosflak az Ur-nál, az igaz mertek pedig kedves ő neki. *Mic. 6. 11.*

v. Al vagy hamis pénz, es.

Hitván marhanak johelyét el adása.

e. Amos. 8. 4. 5. 6. 7. Hallyátok meg ezt kik az begyeket be nyelitek, es e' földnek búkölködőt rontyátok, kik ezt mondgyátok, csak mulnek el az ujholdnak innepe, hogy arulhatnok gabonánkat, es csak mulnek el az bombar, hogy nyirhatnok buza-vermeinket, *kétféle mulnek az vékát, fregbihetnek az árrát,* es hamis mértékeket szerzehennek. Hogy az begyeket penzünkön rabjaink téhetnők, es az búkölködőt egyöltő sáruval megköteleztethestük, *es az gabona oszuját penzen eladhassuk.* Megesküött az Ur Jakobnak ditsőségre, batorha *soba elfelekezem ezeknek minden ő gonofságokrol.* *Prov. 20. 17.*

v. Ufóra.

f. Kijöv. 22. 25. Hapenzt adó költőn az én népemnek; az begennek ki te veled vagy, *ne kívany rajta usorát.* mint az usorás bokot tfelekedni. *Ex. 22. 25.*

Solt. 15. 1. A' kipezét nem adgya usorára, ajándekot ártatlan ellen nemvisen, megmarad mind örökke.

Ezech. 18. 12. 13. Az ki az búkölködőt es az begént megnyomorittya, Ufórá ad es többet véssen; vallyon elé ez? *nem él:* mind ezeket az utálatosflakokat tfelekedte, halállal hal meg; az ő vére rajta léssen

VII Akar-

vii. Akarmi egyeb kereskedesnek meg-titort es nem szabados eszközei.

g. Jerem. 22. 13. Jaj annak a' ki házat eppit hamislan ő magának, es vasforalo fel házakat alnokul, *es az ő felebarattyaival ingyen bégaltat,* es munkájának berit neki meg nem adgya. *Prov. 12. 26.*

viii. Fővenlég,

h. 1 Tim. 6. 9. 10. A' kik penigmeg akarnak dagulni, *esnek kérsitetsen, és törbe, sok balgasz kívánságokban,* mellyek be meritik az embert vesede lembe. *mert mindengonoságnak, gyönkeré a' penznek börtelme,* mellyet nemelley a' kik kívántak el tevelyedtenek az hittől, es magokat által bégaztek sok gondokkal. *Eph. 5. 5.*

Luc. 12. 15. Megoltalmazatok magatokat az fővénségtől. *Mt. 13. 5.*

ix. Tékozlás.

ian. 6. 12. Szedgyetek fel az mi megmaradott, hogy semmi elne véssen. *Mat. 14. 20. K. 15. 37.*

Peldab. 23. 20. 21. Nelegy azok közzül valo kik bortul megrebégednek, az tobzodok közzül es az kik hussal hasokat megöltik. Mert az régeses es tobzodo begeny léssen, es bakadozott ruhakban öltöztet az aluvás. Ímet az 29. 30. versben. Kinek jaj? kinek ohajjas? kinek haborgas? kinek bünnelkül valofebek? kinek szemeknek v. ressege? A' bornál mulatoknak, a' kik mennek az jobor kortómájának keresesere. *X. 24. 24. K. 15. 9. Eph. 4. 28.*

Ide tartozik az tekozlo funak példájais kit láss az meg Luc. 15. 11. es következő versekben.

CXI. KERDES.

Melleyek azok a' dolgok kiket Isten itt parantol?

FE-

1. Hogy felebarátomnak hasznát és előmentet, a' mennyire en töllem lehet segitsem és őreghitsem *a*: 2. ő velle úgy tselekedgyem mint egyebektől kívánnám hogy én velem tselekedgyenek *b*. 3. dolog tetelemben hűséges és szorgalmatos legyek, hogy egyebeknek is az ő szükségekben és nyomorúságokban segitsegül lehessenek. *c*.

Ertelme a' Feleletnek.

Az nyoltzadik parantsolatban három keresztyeni tiszteket parantsol Isten.

1. Mellyik az első?
2. Mellyik az második?
3. Mellyik az harmadik.

Szent írásbeli bizonyságok.

Harom parantsolatot keresztyeni tisztek.

1. Felebaratunk hasznainak illendő előmozdítása?

a. Mof. 5. könyv. 22. 1. 2. 3. Ha latandó a' te Atyádsíának íkret te vételegni, ne menny el azok mellől, hanem biza vigyed azokat az te Atyádsíának. Ha pedig nintsen te hozzád a' te Atyádsí, vagy nem ismered őtet, bájísd a' barmokat a' te házadhoz, és legyenek a' te házádnál, miglen megkeresse a' te Atyádsí azokat és akkor, add meg azokat neki. Es ekképpen tselekedgyél Bamaranakis, akképpen ruhájávalis, így tselekedgyel a' te Atyádsíának minden elvegett marhájával a' melly elvegett volna ő tölle, és meg talald volna azt, el ne titkosly ad azokat,

Phi-

Philip. 2. 4. Ne nezzte kiki az ő maga hasznát, hanem kiki az más hasznátis nezzte. *Lco. 8. 34.*

1. Felebaratommal úgy, mint magamnak kívánt, tselekedés.

b. Matth. 5. 17. 12. Valamit akartok hogy tselekedgyenek az emberek titeletek, azon tselekedgyetek tiis azokkal; Mert ez a' Törvény és a' Propheták.

2. Dologtétel és az által kereser jökből masoknakis ádakozás.

c. Eph. 4. 28. A' kiennelötte lopott, tovább ne lopjon, hanem inkább munkalkodgyek, *tselekedvén az ő kezével azt a' mijo, hogy legyen mit adni a' kinek szükség.* *2. Thim. 3. 11. 1. Tim. 5. 8. Gal. 3. 19. 1. Pet. 2. 9. 21. 32.*
Sid. 13. 16. Az jó tétémnyről pedig és marhátoznak egymással való közléséről elnefeletkezzetek mert ilyen áldozatokban gyönyörködik az Isten.

CXII. KERDES.

Mitkrván az kilentzedik parantsolat?

F E L E L E T.

1. Ezt hogy valaki ellen hamis tanúbizontság tevő beszédet ne mondgyak *a*: senki beszédet hamis értelemre ne magyarázzam *b*: senkit ne rágalmazsak *c*: se izidalmazsak *d*: senkit ok nélkül és törvéntelen ne kárhoztassak *e*: hanem hogy mindenfele hazugságot *f*, tsalárdtságot *g*, mint *2*. ördögnek tsajt tselekedetit *h*, ha az Istennek rettenetes haragját reám nem akarom gerjeszteni *i*, minden szorgalmatossággal eltávoztassak, *3*. Törvénykezfiben

ben avagy törvény tetelben és egyéb do-
logbanis igaz beszédű legyenek *k*, és azt a'
mint az dolog vagyon, bizvaft *l*, és alha-
ratossan megmondgyam *m*: Annakfelette
egyebeknek hireket és tisztelégeket a'
mennyre töllem lehet oltalmazsam *n*, és
őregbitsém *o*.

Ertelme a feleletnek.

Az hamis tanubizontság tételei való kilentzedik
parantsolaban hei vetkek tiltarnak meg, és vison-
tag őt joágos tfelekedetek parantsolatnak.

1. Mellyek azok a' megültatott hét vetkek?
2. Miért kell az hazugságot és tflárdfágot
eltavoztatni?
3. Mellyek azok a' parantsolatot négy lelki jo-
ságok?

Szent irasbeli bizonfságok.

Megültatott hét vetkek.

I. Hamis taubizontság tetel.

a. Kijdv. 2. I. Hazughírt ne költi á te felebara-
tod ellen, és az hamis embernek segítsegi ne légy,
hogy hamisan mellem meg esküdnél, vagy mellette
hamis tanubizonfságot tennél. *Lev. 19. 11.*

Peldab. 19. 5. Az hamisfságnak bizonfsága büntetet-
len nem lehen, és á hazugságoknak találoja meg
nem szabadit hatya magat. *1 R. 2. 12.*

II. Más beszédének hamis ertelemre va-
lo magyarázása.

b. *Peldab. 4. 24.* Vedd el tölled az bájnak gonosfsá-
gát, és az ajakoknak gonosfságot messze vedd te
tölled.

Mof. 3. könyv. 19. 16. Ne jársz alnokfággal és hi-
zelkedéssel a' te neped közt.

Matt. 26. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Vaknisi gyamásag. 1 Sam. 17. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

III. Rágalmazás.

c. *Jakab. 4. 11.* Ne bolygatók egy más ellen Atyám-
fiát, a' kiböll az ő felebarátja ellen és a' ki karhoz-
tattyat, a' törvény ellen böll, és azt karhozattya
hogy ha pedig az törvent karhozattad, nem meg-
tartója, hanem bírója vagy a' törvennek. *1 Sam. 24. 10.*

IV. Szidalmazás, es.

V. Oknelkül valakinek kárhoztatása.

d. *Tit. 3. 12.* Intsed őket hogy senkit ne bídalmaz-
zanak, hogy a' viaskodástól idegenek legyenek, min-
den kegyességet mutatván minden emberekhez.

e. *Jan. 7. 50. 51.* Monda nekik (a' Phariseusok-
nak) Nicodemus: *Nemde a' mi törvényünk karhozatté
valakit, hanemha annak bavat meghallja, és megerti
mit tfelekedett?*

Luc. 6. 37. *Ne tiltogtok, és nem ítéltetek. Ne
karhoztatjátok * és nem kárhoztattok, megbotsá-
fatok, nekis megbotsátatitok. * A' törvéntelen kar-
hoztatás tiltatik meg, midőn maga gondolatlanul
vakmerőkeppen valakiről ítéletet tesztünk.*

VI. Hazugság.

f. *Mof. 3. könyv. 19. 11.* Ne lopjátok, és ne hazud-
gyatok, se az ő felebarátját alnokfággal valaki meg-
ne álllya. *Col. 3. 9. Apr. 21. 27. 28. 29.*

Solt. 12. 3. 4. Hazugságot ből kiki az ő felebarát-
tyának: hízeldő ajakkal, kettős szívű bőlnek.
*Vágjaki az Ur mind az hízeldő ajakokat, és az ke-
vely nyelveket. Eph. 4. 25.*

Peldab. 12. 12. Az ajakoknak hazugsága alatt go-
nosz tődr vagyon, de ki menekedik az nyomorúsá-
gól az igaz. *1. 30. 4.*

VII. Tflárdfág.

g. *Rom. 3. 13.* Az ő torkok mint az meg nyilat-
kozott koporsó, az ő nyelvekkel alnokfágot bőlnek, az
ő ajakok alatt áspis kigyó merge vagyon.

Solt. 55. 22. A' vajnál lagyabbak az ő bájának be-
sc.

bédi, de az ő bűvében háborúsgát vala: Lágyabbak valának az ő bése di az olajnál jolehet éles bályak volnának:

b. Jan. 8. 44. Az Órdog eleitől fogva ember öldöklő volt, és az igazságban nem állott meg, mert nintsen ő benne igazság. Valamennyi szer hazugságot áll, az ő magából áll, mert *hazug, és hazugságnak Attya.*

i. Solt. 5. 7. Elvestet a' kik hazugságot állnak, a' vérőpő és alnokfágnak emberet gyűlöli az Ur.

Négy parantsólatot keresztyéni tíftek.

1. Igaz beszédnek szereteri.

k. Zach. 8. 16. 17. Ezek a' dolgok, melyeket tfelekedgyetek: álljon kiki igazságot az ő felebaráttyával, igazságnak és békeségnek törvényét álljatok a' ti kapuitokban. Es senki az ő felebaráttya ellen bűvében gonost, ne gondoljon, es az hazugságvést ne beseftetek, mert ezek a' mellieket én gyűlölk, azt mondgya az Ur. *1. c. 1. 26. 2. 3. 2.*

11. Az igazságnak szabados és álhatatos megvallása.

1. Peldab. 12. 16. 18. Igazat áll a' ki megjelenti a' mi igaz, a' hamis bizonyág pedig áll alnokfágot. Az igaz mondó ajak megerősödik mind örökké: az hazugságnak pedig nyelve egysempillantásig tart. *1. c. 1. 26. 2. 3. 1.*

Eph. 4. 25. Azert levetvén az hazugságot, álljon igazságot minden ember az ő felebaráttyával.

m. 1. Cor. 1. 17. 18. Mikor azert arról gondolkodnám; avagy álhatatlanul tfelekedteme? vagy a' mint vegezek emberi modbertint végezém? hogy én nallam legyen az Ugy. Nem ugy. (az az, nem vagyok álhatatlan bese demben,

ben, hanem álhatatos mindenkor.) Sőt tudgya az igaz Isten, hogy nem volt az én bese dem i nallatok Ugy. Nem ugy.

111. Mas jo hirenek nevének oltalmazása.

1. Sam. 19. 4. A' Jonathan pedig jot solla a' Saulnak, az ő Attyának a' Dávid felől: es monda neki: Ne igyekezzék véteni a' kiraly az ő állgája ellen, a' David ellen, mert nem vétett ő teneked; hanem az ő állgalattya felette hágnos volt teneked.

1v. Félebaratunk johirének helyes öregbítése.

o. 1. Sam. 16. 18. Akkor tellele egy az állgak közül es monda: Ime én lattam a' Bethlehembben akazo, állnak egy fiát, ki joltudlatolni, erős emberis, vitéz ember, ékes és szép termetu; es az Ur vagyon ő velle; *Mar. 14. 9.*

CXIII. KERDES.

Mit tilt meg a' tizedik parantsólat?

FELELET.

1. Hogy tsak valami kitsin 'kivánssággal' a, avagy gondolattal b, a' misziveink soha ne vagyakozzanak avagy indullyának az Istennek tsak egy parantsólattya ellenis jární: De 2. hogy mindenkoron szívünk szerint minden bünt utallyunk c, es ellenben minden igazságban gyönyörködgyünk d.

Ertelme a' feleletnek.

A' kívánsságtól valo tizedik parantsólatban az Isten kettőt tilt meg, és visont két dolgokatis parantsólat,

1. Mit

1. Mitfoda ket dolgok azok kiket tilt?
2. Mitfoda ket dolgok: parantfol?

*Hogy t'ak valami k'rtin kívánságok avagy gondolat-
tal) Az az. Nem t'ak azok az gonos kívánságok,
kiknek helt adunk, es kiket veghez vinni vagy be
tellyesíteni vagyakozunk, vetkesek avagy vetkek:
hanem azoknak meg első rendeletlen mozdulati,
ámbar akarattunk kívül legyenekis, ez tizedik pa-
rantfolatnak erelme szerint vetkeknek tartatnak.*

Szent írásbéli bizonyságok.

Meg tiltatott ket vetkek.

1. Fajtalan kívánságok.

*a. Rom. 7. A' kívánságot nem tudtam volna,
(tudniillik bűnnek lenni) ha az törvény nem mon-
dotta volna: Ne kívánnád.*

II. Gonosz gondolatok.

*b. Matth. 13. 18. Az szívől bármaznak ki gonos
gondolatok, öldöklések, paraszafatok, hazaságtöré-
sek, lopások, hamis, tanubizonság tetelek, atkozo-
dások.*

Ket parantfoltatott lelki jofszágok.

1. A' bűnnek gyűlölése.

*c. Gal. 2. 21. Valakik a' Christusei' restet meg-
fésítettek az öndulativál es kívánsággal.*

*Solt. 119. 104. Az te parantfolatidból b'ltit' löt-
tem, ennakoakért gyűlöltöm minden hamisságnak öf-
venyit. 1. Tim. 1. 5.*

II. Az igazságban valo gyönyörködés.

*d. Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Istennek tör-
vényében, az belső emberre képest.*

*Matth. 5. 48. Legyetek ti is tökélesek, miképpen
a' timennyei Atyátok is tökéletes.*

CXIV. KERDES.

*Nem de azok, kik az Istenhez meg 'tér-
zenek*

*zenek, megtarthatták ez parantfolató-
kat?*

F E L E L E T.

Semmikeppen nem a: mert még az
szentekben is, akar meddig éllyenek ez vi-
lagon, ez parantfolatokhoz valo engedel-
meslegnek t'ak k'rtin kezdeti vagon b:
De mindazon által a' mennyire ő töllök le-
het 1. ugyan valoban és nem tettereskep-
pen, az Istennek t'ak egynehány, hanem
minden parantfolati szerint elni igyekez-
nek c.

Ertelme a' feleletnek.

*Meg az meg tértekis, sőt meg az nagy Szentekis
az Istennek törvényi: meg nem tarthattak.*

*1. Miben áll hát az-ü tökelletségek ez é-
leiben.*

Szentírásbéli bizonyságok.

*a. Predik. 7. 20. Nintsen t'ak egy igaz emberis ez
földön ki jort t'elekednek és ne vetkeznek.*

lak. 3. 2. Sok dolgokban élésünk mindnyáján.

*1. Ian. 1. 8. Ha azt mondgyuk hogy bűnmibennünk
nintsen, mi magunkat megt'allyuk, es igazság nint-
sen bennünk.*

*b. Job. 9. 1. 2. 3. Felelvén Job monda: Igaz do-
lo, jolt tudom hogy ugy vagon, mert mimodon le-
kerne igaz az ember, ha az ez első Istenhez hasonlítottat-
nak? Ha az ember akar perelni ő velle, pekiezerhöz-
zúlis egy meg nem felelhet.*

*Solt. 19. 13. Kifoda tudhatya az vetkeket? Az
en tiikos bűneimből tisztits megengemet.*

Phil.

Phil. 3. 13. Atyámhai, nem alodom hogy én meg az
tízelt el értem volna.

c. Solt. 119. 60. 106. 127. 128. Sietek, és nem ha-
lálom, hogy megdörz nem az te parantsolatidat. Meg
esköttem és megallom, hogy megtartom az te igaz-
ságodnak törvényét. Annakokáért az te parantsolati-
dat inkább szeretem az igen tiszta aranynál. Azert
minden te parantsolatidat igaznak mondom lenni,
és az hamisságnak minden öfvenyit gyűlölöm:

Rom. 7. 22. Gyönyörködöm az Isten törvényében,
az belső emberre kepeft.

Phil. 3. 14. Egy dolgot tfelekesem penig; azokat
mellyek háttam megett vadnak el felejtven, azokra
penig igyekeztven mellyek elől vadnak, az tziel felé
futok, * az Istennek Christus Jesusban valo men-
nyei hivatalának jutalmának elvetelére.

* Mint az kik pályát futnak, hátra nem neznek;
hanem az tzielra sietnek, hogy azt elérjék: így enis
az keresetységnek lelki tziellyát, az az, az Isten-
nek tökellertes ísméretit es az tellyes bentséget ki-
vanom.

CXV. K E R D E S.

Miert akarja tehát az Isten az törvényt
ollyan keményen és nyilván hirdettetni,
holott senki nintsen ki ez világi életben azt
megtartaná?

F E L E L E T.

Először 1. azért hogy telles életünkben
mindinkább inkább megismerjük, melly-
igen nagy hajlandósága legyen a' mi ter-
mészetünknek a' büntetelre: és annyival
inkább kívannyuk bűneinknek botfánar-
tyát és a' Christusban valo megigazulást
b. Ma-

b. Másodszor, 2. hogy mindenkor arra
erőlkodgyünk c. arrol gondolkodgyunk,
és az Atya Istentől az Szent Léleknek
ajandekát kerjük, d. hogy naponkent, az
Istennek ábrázattyárainkab inkább meg-
ujtassunk e, mind addiglan, mighoztrán
végre. 3. ez világból valo kiköltözésünk-
nek utánna a' mi előkben tétetett tökelle-
tesléget, vigan megnyerhessük. f.

Értelme a' feleletnek.

Noha mi az törvényt meg nem tarthattuk
meghis mindazáltal akarja az Isten azt kemennyen
hirdettetnieteket okokott.

1. Mellyik az első ok?

2. Mellyik az második ok?

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Rom. 3. 20. A' törvény által vagyon az bűnek
meg ísmérete.

Rom. 4. 15. A' holott nintsen az törvény, ott
nintsen a' törvény ellen valo tfelekedet.

Rom. 5. 13. 20. A' Törvényig vala á bűn ez vilá-
gon: á bűn penig nem tulajdonitatik az embernek
mikor semmi törvény nintsen. A' Törvény penig
bajit hogy az törvény nevednek. De az holott meg-
nevededik az bűn, ott az kegyelem sokkal inkább
bűvölködik.

b. Rom. 10. 3. 4. Az Sidok az Istennek igazságát
nem tudván, és az ő tulajdon igazságokat igyekez-
vén állatni, az Isten igazságának nem adtak megokat
alaja: Mert az törvénynek vége Christus, minden hívő
embernek igazságára.

Matth. 11. 28. Jöjjetek en hozzám mindnyájan
kik megfáradtatok, és megterheltetek, és en meg-
nyugtatlak titeket.

c. Mos. 5. könyv. 31. 11. 12. 13. Mikor eljövend az egész Izrael hogy megjelennyék az te Urad Istened előtt, azon a helyen á mellyet választánd, elolvasd á törvényt az egész Izrael előtt az ő hallásokra, gyűjts egybe az népet, Férfiakat és asszonyi allatokat, á te kitinkeidet kik á te kapuid között vadnak: hogy halljak es tanuljanak, és fellyék az ti Uratokat Istenteket, és drizek meg ez törvénnel minden igéjű: Es azoknak fiaí á kik nem tudtak ez törvént, hallják es tanulják felni az ti Uratokat Istenteket mind addig á migeltek azon az földön, á melyre majd által mentek az Jordanon által kelvén, hogy azt örökségül birjátok.

d. Solt. 119 4. 5. 33. 34. 35. 36. Te parantsodát Uram hogy az te parantsolatidat igen megörizzük: Vajha igazgattatnánk az én utaim á te parantsolatidnak megörizésére. Taníts meg Uram engemet á te parantsolatidnak útára, mellyet megörizek mind végiglen. Adgy enekem olly értelmet hogy megörizem az te törvényedet: és meg tartsam azt tellyes szívemből. Igazgáts engemet á te parantsolatidnak utaiában: mert abban gyönyörködöm. Hajtsd az én szívemet az te parantsolatidhoz, és nem az telhetetlenséghez.

Solt. 51. 12. 13. 14. Teremts enbennem tisztá szívét Isten, és az erős lelket uyíts meg én bennem. Ne vésd el engemet á te ortszád elöl, és á te szent lelkedet ne vedd el entöllem Add meg ennekem az te idővözi: és fednek őrdömét, és az engedelemnek lelkével erősíts meg engemet.

e. Rom. 12. 2. Ne bábjatok magatokat ez világhoz, hanem változzatok el az a' ti elméteknek újulása által; hogy kedveljétek az Istennek amaz jó kedves, es tökéletes akaratját.

f. 1 Cor. 13. 9. 10. Réb bírtani vagyon bennünk az ismeret; réb bírtani á z prophetálás. De minekntán na eljövend az tökéletes tellyesség, elörléti az a' mi réb bírtani vagyon.

1 Jan. 3. 2. Szerelmelim, mostam Isten fiaí vagyunk

gyunk, de meg nem jelent meg misfoda lésünk, tudgyrk pedig hogy mikor ő megjelenendik, hasonlatosok lésünk ő hozzája, mert meglattytuk őtet, á' mint vagyunk.

A Z K Ö N Y Ö R G E S R Ő L.

Auagy Imadságról, melly harmadik része az Hálaadatosságnak.

XCVI. KERDES.

Az keresztyeneknek miért szükséges az könyörgés avagy imátkozás?

F E L E L T.

Mert az könyörges 1. fő és kiváltképpen való része annak az hálaadatosságnak, mellyer az Isten mi tőlünk kíván a: Annakfelelte 2. mert tfak azoknak adgya az Isten az ő kegyelmét és szént lelkét, á' kik ezeket igaz és valóságos fohaszkodásokkal szüntelen ő tölle kerik b, és ezekert ő neki halákat adnak c.

Ertelme á feleletnek.

Az Könyörgés két okokert бүкségés az keresztyen embernek.

1. Misfoda az első ok? *Phil. 4. 6.*
2. Misfoda az második? *1 Tim. 2. 1.*

Kiváltképpen való rébé anna' az hálaadatosságnak) Mivel hogy az könyörgésben ismerjük meg, hogy egyedül tfak az Isten minden joknak küfeje es otogatoja avagy adoja, es ezzel őtet, mind jól tevő, kegyelmes, es kegyes Atyánkat dicsírjük es magasztaljuk. Az honnatis az IMATKOZA'SNAK nevezeti

zeti az Szentírásban, az résnek az egeß dologrolvalo mondatának modja berint, gyakorta az Istennek egeß tißteletieért vétetteik.

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Solt. 50. 14. 15. Aldozzá az Istennek ditißretel, és add még az magasságban lakozó Istennek az te fogadásidat. Es hijj engemet segitsegül az te nyomorúságnak idején, megßabadiulak tégedet, és ditißtegeß engemet.

b. Mos. 5. könyv. 4. 29. Hogy ha penig onnet megkeresed az te Uradat Istenedet tehát megtalálod, ha tellyes szívöl és lelekböl keresended öier.

Math. 7. 7. Kerjétek és megadattatik tinektek, keresétek és megtalállyatok, zörgesétek és megnyittatik nektek.

Luc. 11. 13. Hati gonosok leven tudrok á ti fiaitoknak jó ajándékokat adni, mennyivel inkább a' ti mennyei Atyyátok ad Szent lelket azoknak a' kik ö tölle érendék.

Jac. 1. 5. 6. Ha valamellyitek sükölködik böiße-ség nélkül, kerje Istenöl, ki adgya azt mindeneknek bővseggel, semre valo hányás nélkül, és megadattatik ö neki. De kerje hittel, semmit nem ketelkedén.

c. Solt. 50. 13. A' ki ditißrettel áldozik, a' ditißt engemet, a' ki az ö utait jól vezrli, megmutatom annak az Istennek szabadítását.

Sid. 13. 5. O általa, (a' Christus által) süntelen vigyünk Isten elciben ditißretnek áldozattyát, az az, az ö neveröl valo vallás tevő ajakinknak gyümölsét.

CXVII. KERDES.

Minemü dolgok kívántátnak ahöz az Imadßághoz, a' melly az Isten előtt ked-

kedves, és a' mellyet ö megszokott halgát-ni?

F E L E L E T.

1. Hogy egyedül tsak az egy igaz Istenöl, ki az ö szent igéjében magát kijelentette a, 2 mindeneket a' mellyeket parantstolt hogy ö tölle kérjünk b. 3 szívünknek igaz indulattyából, az miszükölködesünket és nyávalyás voltunkat belö képpen valoban meg ismervén kerjük d, az Isteni felségnek elötte mi magunkat alazatoslan lebozsáßuk e: és ehez az erős fundamentomhoz tagafz kodgyunk, hogy mi az Istenöl, noha méltatlanok vagyunk de mindazon által az Christuvert bizonynyal meg halgattatunk f: 4a' mikeppen minékünk az ö szent igéjében megigerte g

Ertelme a' feleletnek.

Hogy az Isten elöte imadßágink kedvesek legyének, tölle meghalgattassanak, három dolgoka: sük-feges tudnunk ugy mint 1 Kinek kell könyörögni, 2 könyörgesünkben mit kelleßiek kerni, 3 mikeppen kell könyörögni.

1. Kinek kell könyörögni?

2. Mit kell könyörgesünkben kerni?

3. Mikeppen kell könyörögni?

4. Mikeppen vagy bizonyos ez illyen könyörgesnek meghalgattatása felöl.

Szent írásbeli bizonyágok.

a. Solt. 81. 9. 10. Halgáßd meg én népem, és hallk neked,

1 Cor. 14. 15. Ha imadßáßom a' sz. lelek-
nek imadßáßol, ezertemül is imadßáßom

oh Israel, ha meg halgat engemet. Ne legyen te-
néked idegen Istened, és idegen Istened: *ne hajolg
meg.*

Matth. 4. 10. A' te Uradat Istenedet imádgjad, es
egyedül tsák ő neki bögály.

Jelen. 2. 8. 9. Es mikor hallottam volna, és lat-
tam volna ezeket, leborulek az Angyalnak lábai e-
lőtt hogy őtet imádnám a' kiennékem ezeket meg-
mutatta vala: A' pedig monda ennékem: *Megléssad
hogy azt ne tselekedgyed,* mert te bögla társod vagyok,
és az az te Propheta Atyádfiainak, és azoknak a' kik
megtartják ez könyvnek bešedit. Az Istent imad-
gyda.

b. Jan. 5. 14. Es ez az Istennél valo bizodalunk
hogy ő, *valamit kerünk az ő akarattya berint ő tölle,
minél meghalga.*

c. Siral. 3. 40. Emellyük fel biveinket kezeinkel
egyebenben az égben az Istenhez.

Ismé 2. 28. 19. Kellyfel, kiáltj ejjel, első alom-
kor, onts ki mint a' vizet a' te bivedet az Ur előtt, e-
mélde fel kezeidet hozzá a' te kisedidnek lelekert.

Solt 145. 18. Közél vagy az Ur mindenekhez,
kik őtet segítségül hívják, mindenekhez az kik őtet
tökellerešséggel hívják.

Marc 11. 24. Valamit imátkozástokban kéren-
detek, hídgyétek hogy elvešitek, és megléšben
nektek.

d. Luc. 18. 13. A' Publicanus penig távoly álván,
nem akarja vala bemeitit az egekre fel emelni, ha-
nem veri vala az ő mellyet ez modván: Isten legy
irgalmas ennekem bűnos embernek.

Luc. 15. 17. 18. 9. Es mikor (az tekozo fia) ma-
gába tért volna, mond: Az én Atyámnak mely sok
berešű bű, ölködnek kenyetekke! *En penig ehvel ha-
lok meg.* Félkelvénél megyek az en Atyámhoz, és
ezt mondom neki: Atyám, vétkeztem az éghellen
és te ellened, nemis vagyok melto hogy többé te
fiadnak hívattassam.

e. Esr.

e. Esr. 9. 6. En Istenem šegyenlem, és altalom
te elődöben fel emelni az én outzamat mert az mi
alrokfágink fellyül haladtak az mifejünk felett, és a'
mi bűneink mind az egig nevedektenek.

f. Dan. 9. 17. 18. Es mostan halgasd meg mi lste-
nünk, az te bögladnak könyörgése, és az ő imatfá-
gat, és világošits meg az te orizdat az te šent he-
lyeden melly el puštitatot, az Urét (az el jövendo
meg Valo Christufert.) Nem az mi igášságunknak
bizodalmban vettyük elődöbe az mi könyörgésün-
ket, hanem az te nagy irgalmasfágidban bizván.

Eph. 8. 15. A' Christusban vagyon bádáfágunk,
és bizodalommal valo menetelünk az ő bene valo
hit által.

Sid. 10. 19. 22. Mivelhogy azért, Atyámfi, ša-
bádáfágunk vagyon az Istennek šent házában valo
bé menetelre, az Iesusnak vére által. Jarullyunk igaz
šiveles hitnek *šizonyos bizodalmaival,* az gonóš lelki
išmereköl megtribuit bivekkel.

g. Ian. 14. 13. Valamit kerendetek az én nevem-
ben, azt tselekedem en magamert (tudniillik, és az
en érdembenben valo bizodalmatokért) hogy meg
dűšdűšrešsék az Atya az Fiuban.

Ian. 15. 7. Ha én bennem maradtok, és az én be-
šeditis ti bennetek maradnak, *valamit akarok, ker-
jétek, és megdűšarok nektek?*

Jan. 16. 23. Bizony bizony mondom nektek az
Atyától az en nevemben, megadgya nektek.

CXVIII. KERDES.

* *Mellek azok, az miket az Isten paran-
tsol hogy ő tölle kérjünk?*

FELELET.

Minden lelki és testi šzűkšeges dolgok
a; a' mellyeket az mi Urunk Jesus Chri-

K 4

šuf.

stus befoglalt abban az könyörgő imádságban melyre ő maga minket tanított.

Ertelme a feleletnek.

Az Istenről az Christuskának parancsolattyaából kétünk kell 1. Lelki jokat. 2. Testijokat.

Lelki bűkeleges dolgok) A' kik nezik 1. az Istennek dicsőséget, mineműek az első második, és harmadik keresiben az könyörgő imádságnak befoglaltatnak. 11. Az kik tartoznak az mi lelki bűkelegeinknek beteljesítésére, az ötödik és hatodik keresekben.

Testi bűkeleges dolgok) kik az negyedik keresben bekezeztettek.

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Az következő kérdésben az megbizonyosodik, amaz egymástól megkülömböztetett hat kéresekben melyeket maga Christus Urunk előttben adott:

CXIX. KERDES.

Mellyik az az könyörgő imádság?

FELELET.

Matth. 6. Tiazeret igr imádkoztatok.

MAtyánk, ki vagy az mennyekben: Szenteltešek meg az te neved:

Matth. 6. Jöjjön el az te országod:

Legyen meg az te akaratod mint mennyekben úgy itt ez földön:

Matth. 6. Az mi minden napi kenyerünket add meg-minekünk ma:

Es

Matth. 6. Es botfasd meg minenkünk az mi vetkemket mkeppen miis meg botfatunk el-lenünk vetetteknek:

Matth. 6. Es ne vigy minket, az kesirtetbe; de szabadíts meg minket az gonosztul Mert tied az ország, az hatalom, es a dicsőség mindörökre, Amen.

Mi Atyánk) Lásd meg Matth. 6. 9. 10. 11. 12. 13. Luc. 11. 1. 2. 3. 4.

Megbenteltesek) Szentnek ísmertessék, es úgy mint bent magabaltassék és dicsirtessék.

Az te neved) Az Istennek neven az bent Iras magát az Isten etti, es továbbá minden ő tulajdonaságát, islekedetét avagy munkait; akarattját es minden parancsolatit.

Az te országod) Az te mennyei es lelki országod mely az Ecclesia, kinek mind ez életben, mind az következőben való állapattya, ez hasonlatosság által iratik le. Királlyá ez országának az Christus, alatta valciz kegyes hitek; kiknek tibeik hogy magokat az Christuskának alaveslék, neki engedjenek. Ellenfegek az ördög es mind azok valakik alnokfággal es isfárdfággal az Ecclesiát, öldözik. Ez penig az ország es életben elkezdetik; az más életben elvégezetik.

Az te akaratod) Nem az mienk, mely megvesztettegettet, es gonos.

Legyen meg) Ugy tudniillik, hogy a' minenkünk is tsak az eslek, melyet te javallóbb; es hogy tsak azt islekedgyük, mely nekedis tettik es nekünk parancsoló.

K

E

Ez földön) Mi töllünk emberekül.

Miképpen mennekben) A z bent Angyaloktul.

Botsájd meg nekünk) Engedd meg nekünk.

Ellenünk tetteinek) Az az, a' kik minket meg-bántattak.

Miis megbotsátsunk. Az az, a' te bün botsáto kegyelmednek, munkálkodását, hathatokeppen biveinkben ereztén, kesek vagyunk miis annál inkább az minket megbántó felebarátinknak vétkeket megengedni. Lásd oda alább az 126. Kérdésben.

CXK. KERDES.

Miért parantfolya az Christus, hogy az Istent könyörgésünkben így szollitsuk meg: Mi Atyánk?

FELELET.

Hogy mindgyarást az imádságnak kezdetiben Isten fiaihoz illendő tiszteletet a, es az Istenben való bizodalmat b, szerezzen mibennünk: melynek 1. fundamentomának kell lenni az mi könyörgésünknek c: rudniillik 2. hogy az Atya Isten, a' Christufért minekünk Atyánká lött d, es valamiket igaz hittel ő tölle kerünk, fokkal inkább megadgya minekünk hogynem mint az miszüléink, kik földi jókát töllünk meg nem tagadnak e.

Ertelme a feleletnek.

Ez igekkel, *Mi Atyánk*, Christus Urunk a' mi könyörgésünknek kezdetiben akar bennünk szerezni 1. Isten fiaihoz illendő tiszteletet a, 2. Istenben való bizodalmat b,

1. Miért

1. Miért szükség az a' könyörgőknek az az Istenben való fiui bizodalom?
2. Miben áll ez az fiui bizodalom?

Szentírásbeli bizonyfágok.

a Mos. 3. könyv. 19. 3. Az ő Atyát minden ember-tisztellye. Ha azért az Istent Atyánknak nevezzük, egyébsmind azzal az ő tölle való fiui felelmünket jelentjük.

Esa. 66. 2. Arra tekintek a' kisegény és töredelmes hívő, és a' ki az én bebedemet rettegi.

b Esa. 6. 3. 1. 5. 16. 17. Tekints alá az egből, és nézz alá az te bentségednek és dicsőségnek hajlekából: hol vagyon az te buzgó berelmed és hatalmasfágod? az te irgalmasfágodnak és kegyelmességednek sokfága, megtartozotté en töllem? Mert te mi ATYANK vagy: ha az Abrahám nem tudis minket ha az Israel nem ismeris minket, mindaz által Uram te mi ATYANK vagy, es mi megábaditónk öröktől fogva az te neved.

Luc. 11. 11. Kísoda az az Atya, ha az ő fia kérénd ő tölle kenyeret, nemde köver adé nekie?

c Jakab. 1. 6. 7. 8. 9. Kérje hittel semmit nem kértelkeden, mert a' ki kételkedik hasonlatos az a' tengernek habjához, mely az bevezéktől megmozdittatik és ideftova hanyattatik. Ne velleje azért az olyan ember hogy ő valamit véss az Urrol, ugymint ki kereső hívő, es álhatatlan minden ő utaiban.

d Ian. 1. 12. Valakik peng őiet be vevék adaazoknak illv méltoságot, hogy istennek fiaj lennekek, azoknak tudniillik az kik az ő nevébe bíűnek.

Eph. 1. 3. 6. Kiválasztot minket kiker fiaiva fogadná az Iesus Christus által ő magában, az ő akaratjának jövedveberint. Az ő dicsőséges kegyelmességének diktiretíre, melyből minket ingyen magának kedv esekké tőri amaz berelmesben.

e Math. 7. 11. Ha azért ti gonoszok lévén az ti fiaitok.

K 6

Ertelme a' feleletnek.

Ez első kérdésben kétfőt kérünk. 1. Hogy az Isten neve miáltalunk bementeltesék. 2. Hogy mások miáltalunk az ő megbementeltetésére edesitteslenek.

1. Mit kérünk akkor, mikor az Istennek nevére magunkáltal akarjuk bűnteljesíteni?
2. Az Isten munkáiban mit kell magasztalnunk?
3. Mit kérünk akkor, mikor mafokat akarunk magunk példájával az Isten nevének bűntelefeire indítani?

Szentirásbeli bizonyágok.

■ Eph. 1. 6, 17. Nem bűnöm meg, halálat adni
 ti erőttetek, ti rólatok emlékezvén az en könyör-
 őfembem; Hogy az mi Urunk Iésus Christusnak I-
 stene, az ditsőfegnek amaz Attya', adgya néktek az
 böl'sélegnek és jelenéfnék lelkei az ősi méretben.

b Mos. Könyv. 3. 24. Kifele Istent vagy mennyen, vagy földön, a kik övethetne az te tfelekedetidet es az te erősségedet?

Rom. 1. 19. 20. Az mit Isten felől tudhatnak az emberek, nyilván nagyon ő benne: Mert az Isten megjelentette nekik. Mert a mi Istenben láthatatlan, tudniillik az ő örökké való hatalma, és Istensége, az világán alkotványból és az teremtetett alaktól megérintvén meglátatnak, az vegre hogy legyenek magok menthetetlenek.

c Solt. 104. 24. Melly nagyok az te tfelekedetid
Uram! Mindeneket bõltfen teremtetél! betölt az föld
az te gazdagfággoddal!

d Solt. 136. Minden versékben. Mind örökke
vagy az ő jóvalta, avagy kegyelmessége.

Solt, 25. 10. Minden utai az Urnak irgalmaflág és igafllág, azokhoz kik az ő frigyét es parantfolat-tyát megőrzik.

e Dan. 9. 14. Igaz az mi Urunk Istenünk minden ő
isele.

tfelekedetiben mellyeket tfelekedet.

f Solt. 103. 8. Irgalmas es kegyelmes: az Ur, kefe-
delmes az haragra es igen kegyyelmes.

g Solt. 111.7. Az ő kezének, ísekedeti igaz mon-
dás és ítelet; ei őflek minden ő vegezefi.

• **Ismer. Soli. 36. 6.** Uram az egiglen vagyok az te irgalmasságod, es az te ig z mondasod az felhőkig.

h Solt. 51. 17. Uram az én ajakimat nyisd meg, és az én szájam hirdeti az te dicsőítéidet.

Solt. 71. 8. Megtellyesedik az én bájam az te ditsőfegyveddel, és az te ditsőfegyveddel büntelen.

ik Solt. 31. 4. Te vagy az én kősziklám és én erőfőlegem, az te nevedert vezerelly és vífelly engemet.

gemet.
Matth. 5. 16. Ugy fénylék az ti világosságtok az emberek előtt, hogy lássák az ti jó tettekedeteket, és dicsőítsék az ti mennyei Atyátokat.

CXXIII. KERDES.

Mellyik az második keres?

F E L E T.

*Jöjjon el az te Országod: Az az 1. ugy
bir es igazgas minket az te igeddel es
szent Lelkoddal, hogy teneked naprol na
pra inkab engedhessunk a: tarts meg es
oregbitsd az te Anyaszentegyhazadat b.
2. ronts el az Ordognok tfelekedetit c: es
minden hatalmassagot melly az te felse-
ged ellen magat felemelvén torekedik d:
tegy hijjában valokká minden tanatsko-
zásokat, mellyek az te szentigéd ellen lesz-
nek e: miglen osztan 3. tellyességgel es
voltageppen országolasz, mikor leszez min-
den mindenekben g.* *Choral-le. Ertel-*

den mindedecken g.
1. Abhandlung. Hier ist keine Arbeit mehr.
2. Abhandlung. Hier ist eine Arbeit mehr.
3. Abhandlung. Hier ist eine Arbeit mehr.

Ertelme a' feleletnek.

Ez második kerefben kerjük az Isten orságának hármaskor eljövését, úgy mint 1. kegyelemmel. 2. Hatlommal. 3. Ditsőfeggel.

1. Mit kerünk midőn akarjuk hogy az Isten orsága Kegyelemmel jöjjön el?
2. Mit kerünk midőn az Isten orságot Hatalommal eljőni kívánnunk,
3. Mit kerünk mikor Isten orságot Ditsőfeggel eljőni kerjük.

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Solt. 143. 10. Taníts meg engemet hogy az te akaratod legyen, mert én Istenem vagy te. *Az te jó Lelked vezérellyen engemet egyenes uton.*

Solt. 25. 4. 5. Az te utaidat mutasd meg Uram ennékem, és a' te ősvényidre taníts meg engemet. Visszafelé engemet az te igazságodban, és taníts engemet az te igazságodban; mert te vagy ennékem szabadító Ist nem, tegedet vártak egész napon.

b. Solt. 51. 20. Tegj jól az te jó akaratodból az gionnal, * és építs meg az Jersalemnek kőfalait. * Az Sionon és Jersalemnek az Írásban hasonlatosság szerint ertetik az Anyafentegyház.

Solt. 122. 6. 7. Könyörgjének az Jersalemnek bekefegéert, és legyenek szeretősek az kik teged szeretnek. Legyen bekefeg az te kerítésidben; és tsendesleg az te tornyaidban.

c. Rom. 16. 20. Az bekefegnek Istene pedig megfontya az Sántat az ti labaitok alatt hamar.

Eph. 6. 11. Öltözzétek fel az Istennek minden fegyverét, hogy meg alhassatok az ördögnek minden

den álnokági ellen. Ezen fegyver közé számaltatik az könyörgés az 8. versben; holott így áll. Minden kéréssel és könyörgéssel, könyörgvén mindenkoron az bent Lelek által, és ugyan azon dologra vigyázván minden álhataffággal, és minden bentekert való könyörgéssel.

d. Solt. 129. 5. 6. Megbéggyenulnek és hátra térülnek mind azok, kik gyűlölik az Sont. Olyanok, lelkük mint az hazfedelén való fű, melly minek előtte ki ágattatnak megfárad.

Solt. 9. 11. Iteld meg, avagy tedd bűnösökké Isten őket, hogy tsalakozzanak meg az ő tanításban; az ő hamisságoknak sokaságaért vesd őket mert engedetlenség te ellened.

e. Solt. 8. 4. 5. 6. 17. A' te neped ellen, álnok tanítót gondolnak, tanatskodnak az te bányad alatt elrejtettek ellen; és ezt mondgyák: Jertek el, vesséskük el ezeket, hogy ne legyen nemzetiség, és ne neveztessek többé Israelnek neve. Mert egyenlő akaratot tanítást tartottak; és te ellened bövetséget írték. Tölts bé az ő ortzajokat gyalázzattal; hogy az te nevéderestessék meg, oh Uram.

Solt. 9. 21. Rettsents meg Uram őket, ismérjék meg az pogányok hogy ő emberek.

f. Jelen. 22. 17. 20. Az Lélekis és az Menyasszony azt mondgyák: Jövel. Az ki hallja is, azt mondgya: Jövel és az ki bömjúhozik jöjjön el és a' ki akarja vegye az életnek vizét ingyen. Azt mondgya az ki ezekről bizonyágot tében: Bizony hamar el jövök: Amen. Jövel azért Uram Jéhus.

g. 1 Cor. 15. 24. 25. 26. 28. Az után veg lefen. Mikoron kezehez adgya Christus az orságot az Istennek, és az Atyának, mikoron el

Maltyik az negyedik keres?

F E L E L E T.

Az mi mindennapi kenyérünket add meg nekünk ma: Az az: adgy meg minekünk mindeneket mellyek ez életnek táplálására szükségesek *a. i.* hogy azok által ismerjünk téged eggyetlen egy kurfőnek lenni, kiből minden jok származnak. *b.* es vegyük észünkben, hogy hate meg nem áldásfő, minden mi gondvifelésünk és szorgalmatosságunk, sőt meg az te ajándeküdis minekünk boldogtalanok es veszedelmese, létznek, *c.* Adgyad annakáért, hogy a' mi bizodalunkat minden teremtet állattal elfordítván, csak egyedül te magadban helyheztesűk *d.*

Ertelme az feleletnek.

Az negyedik kérdésben kertünk az Istentől az életnek táplálására valo minden szükséges dolgot.

1. Mi végre kerjük azokat az Istentől?

Erreis az kifed igy feltehen meg. Ez harom vegkre. *a.* Hogy azokkal ötet meg ismerjük minden joknak eggyetlen egykurfőjének lenni. *b. i.* Hogy észünkben vegyük hogy ha ő minket meg nem áld, minden gondvifelésünk és szorgalmat-

- Először az Istentől.*
1. Istentől, mert mi mindenünknek ő az Isten.
2. Istentől, mert ő az Isten, aki mindenünknek az Isten.
3. Istentől, mert ő az Isten, aki mindenünknek az Isten.
4. Istentől, mert ő az Isten, aki mindenünknek az Isten.

fügünk sőt meg az maga ajándeküis nekünk veszedelmessékké lennének *c. i.* Hogy így az mi bizodalunkat minden teremtet állattal elfordítván csak őbenne helyheztesűk. *d.*

Szentírásbeli bizonyágok.

a. Solt. 145. 15. 16. Mindeneknek bemei te rád néznek, és te adj azoknak eledelet alkalmasos időben, Meg nyitod az te kezedet, és bé töltess minden lelkes állatokat az te jovitodból.

Solt. 85. 10. 11. 12. 13 Lakozik az ditsőség az mi földünkben. Az irgalmaság és az igazság elő találják egy mást. Az igazság és az irgalmaság egy mást ismertetnek. Az igazság az földből gyümölcst teremtet, és az igazság menyből ala tekint. Az Uris minden jot ad, hogy az mi földünk megteremje az ő gyümölcst.

Pelda be. 30. 7. 8. Kettőt kérek te Istened, ne tarts meg addig en töllem migelek, Az hijaban valóságot es az hazugságot messze távaztad én töllem, üegenységet avagy gazdagfágot ne adgy enneke m, záplály engemet hozzáám illendő elsdeltel.

Teremt. 28. 20. 21. 22. Annak felette az Jákob fogadást tón mondván: Ha az Istenen velem lezend, és ha megőriz engemet ez uton mellyen, én most megyek, és ha életemre valo kenyeret adánd és öltözetemre ruhát, és ha meg terendek bekeséggel az én Atyámnak házahoz, es ha az Ur én Istenem lezend, tehát ez kö mellyet olopl gyanant fel emeltem Isten háza leßen. *1 Tim. 6. 8.*

b. Solt. 6. 3. Oh Isten, ki meg halgatod a' könyörgést, te hozzád megjen minden test.

Apost. 1. 15. 17 Amaz elő igaz Isten, ki teremtetette az mennyt, az földöt, es az tengert, és minden, azokban lévő állatokat, adván minekünk

jokat, menyből esőt, és termő gabkát, és bétőlívén eladell, és brömmel az mi bűneinké.

c Mos. 5. ködyv. 8. 3. Megfanyargata tégedet, és ehezni hagyta, annakutánna penig Mannával eltette, melyet nem tudtál sem te, sem az te Atyáid, hogy tudtadra adná teneked hogy az ember nem csak kenyérről él, hanem mind azzal él az embet, valami bármazik az Urnak bájából.

Solt. 127. 1. 2. Ha az Ur nem eppiti az házat, a' hijjában fárának az kik azt eppitük, ha az Ur nem őrizi az váraft hijjában vágyáznak az őrizők, Hijjában való dolog nektek reggel hamar felkelnetek, későn fekenetek le, és nagyfatsággal kenyeret ennetek, holott az Isten az ő berélmefinek enged álmat.

Peldab. 10 22. Az Urnak áldása gazdagít meg, és azzal semmi bántást nem berez az Ur.

Hag. 2. 15. 16. 17. 18 19. Gondollyátok megez napfárgol fogva az napokat melyek el multanak, mikor még egy követ sem tőttek volt más köre, az Ur templomában. Annakelőtte ha el ment az ember az ástaghöz melyből hűs véka buzát várt, csak tizer talált, és mikor az sajrohoz ment, hogy ötven veder bort meritene csak hűsát talált. Meg verték titeket napkeleti šellel, ragyával és köcsőšövel minden ti kezeteknek munkáját; De ez naptól fogva megaldlak titeket.

d Solt. 146. 3. 4. 5. 6. 7. Nebizzatok az fejedelmekben, az emberek fiaiban kikben nintsen, šabaditásra való erő, ki megyen az ő lelkek, és ők földé léšnek, az napon elveš minden ő gondolattyok. Bol-dog az kinek segitője az Takobnák Istene és a' kinek remenšege vágyon az ő Uraban Isteneben. Ki teremtet-e az mennyet földet és tengert, és mind azokban való allatokat, és az igaz mondáft meg őrizi mind-örökke, Az nyomorultaknak iületet šolgáltat, ele-delt ád az éhezőknek.

Solt.

Solt. 55. 23. Vessd az Vra minden terheted, és ő gondor visel te rollad.

Solt. 62. 9. 11. Bizzatok ő benne mindenkor ti nepek, az ti šiveteket tőltsetek ki ő előtte, az Istem oltalmunk minékünk. Ne bizzatok az kegyetlen-ségben és az ragadozásban, n legyetek hijjaba valok, gazdaglágtok ha bővölködik, nebizzatok azokkan.

CXXVI. K E R D E S.

Mellyik az ötödik kérdés?

FELELET.

Botfásd meg nekünk az mi vétkeinket, mikeppen miis megbotsátunk ellenünk vetetteknek. Az az: 1. minekünk nyavalyás bűnšöknek. 1. minden mi bűneinket a, és amaz meg romlott természetis, avagy bűnre hajlandoságot, mely még mostanis bennünk vágyon b, 2. a' Christusnak verteert bűnül ne tulajdonitsad c: 3. Mint miis az te mi hozzánk való jokevednek bizon-ságát az mi szívünkben errezzük, mert magunkban ezt alhatatosán eltőkélle-tük, hogy valáki minket megbantott 4. mindennek szívünk šzerint d meg enge-dünk e.

Ertelme a' Feleletnek.

Az ötödik kérdésben kerjtek az mi vetkeinknek ávagy adosságinak botfánattyát, ávagy meg engedest.

1. Mit értesz az adosságon?

2. Mit tešen ezt az adosságot meg engedni.

1. A' lenni-fogva az adosságot, mely a' bűnre hajlandos-
2. A' bűnre hajlandos bűnre hajlandos bűnre hajlandos
3. A' bűnre hajlandos bűnre hajlandos bűnre hajlandos
4. A' bűnre hajlandos bűnre hajlandos bűnre hajlandos

- avagy az bűnőket meg botfátani,
 3. Mit téssen az, miképpen miis megbotsátunk azoknak kik vétettek ellenünk?
 4. Miképpen kel felebarátinknak ellenünk való vetkeiket meg engedni.

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Solt. 51. 3. 4. 6. 11. Könyörülly én rajtam én Istenem az te irgalmasságod berint. *A' te irgalmasságodnak sokasága berint törőd el az én bűneimer. Valóban moss meg engemet, az én alnokságimból, es az én bűneimből tölts ki engemet. Mofi meg engemet Isoppal, és megfürölök, moss meg engemet és fejez b levek az Isonál. Rejs el az én bűneimről az te orv. ádat. es mind én alnokságimot törőd el.*

Solt. 25. 7. Az én iffuságimnak bűneiről, és az én vetkeimről megne emlékezzél, hanem inkább Uram az te irgalmasságod berint emlékezzél meg én rolam, az te jovohtodét.

Luc. 11. 4. Esbotfásd meg nekünk az mi bűneinket.

b. Solt. 51. 6. 7. Teneked, tsak teneked vétkeztem, és gonoszlágot tselekedtem az te bemeid előtt: Ime én alnokságban fogamattam, az én Anyám bűnben meglegített engemet.

Rom. 7. 23. 24. 25. Latok az én tagaimban más törvényt mely az én elmémnek törvényével ellenkezik, és engemet rabul ad az bűnnek törvényének, mely az én tagaimban vogyon. Oh én Bégeny ember! kistoda Babadit meg engemet ez halálnak testéből! Hálát adok Istennek az mi Urunk Jésus Christus által.

c Rom. 4. 7. 8 Boldogok az kiknek megbotsattatza az 8 hamiságok, es az kiknek elfedeztetek az 8 bűnök. boldog ember a' kiknek nem tulajdonítja Isten az bűnt. Itt jegyezd meg, hogy, meg botsátani az bűnt, el fedezni, nem tulajdonítani vetkűl, egyget téssen.

Matth.

Matth 26. 23. Ez az én vérem, uj testamentomnak vere, mely sokakért kiontatik bűnőknek botsánat-tyára.

d. Matth. 18. 35. Igy tselekesik az én mennyei Atyamis veletek, ha meg nem botsáttya kiki mind az 8 felebaráttyának ellene való vetket az 8 bűve berint.

e. Luc. 11. 4. Botfásd meg minekünk bűneinket, miképpen * miis meg botsátunk ellenünk vétetteknek. * Nem ugy kell ezt érteni, mint ha az embernek megbotsátása szerző vagy érdemlő oka volna az Istennek megbotsátásának, mert Isten egyedül tsak ingyen kegyelemből botsáttya meg az mi vetkeinket. Igy kell azert érteni ez igéket: Ne ketelekedgyünk az mi bűneinknek Istentől való megbotsátása felől: mert annak gyűmőltseit az mi bűneinkben érezzák, midőn tudnillik kések vagyunk az mi felebarátunknak ellenünk való esetűt jobível meg engedni. *Matth. 18. 35.*

XCVII. KERDES.

Mellyik az hatodik kerés?

F E L E L E T.

Ne végy minket az kesertetben de szabads meg minket az gonosztul. Az az 1. Mivel hogy mi természetzerint oly igen gyarlók és erőtelenség vagyunk, hogy meg tsak égy szempillantafisig nem maradhatunk meg a. 2. az mi nagy és ártalmas ellenlegink penig az Sátán b, ez világ c, az az mi testünk d minket szüntelen ostromlanak: te tarts meg minket e. 3. és az te szent Lelkednek erejével erőssíts meg f. 4. hogy ez lelki tülakodásban megne gyö-

L

zet.

zetteffünk g. de azoknak mind addig elle-
ne allyunk, mignem végre minden ellen-
séginken tellyes diadalmot vefzünk h.

Ertelme a feleletnek.

Az hatodik kérdésben azt kerjük az Istenről, ho-
gy minket az mi lelki ellensegink ellen vedelmez-
zen és megőrizzen, rajtok győzedelmet nekünk en-
gedgyen, két okokert.

1. Mellyik az első ok?
2. Mellyik az második?
3. Ki által kerjük hogy az Isten megtartsion
bennünket?
4. Mi végre kerjük hogy megtartsion bennün-
ket?

Szentírásbeli bizonyságok.

a. Matth. 26. 41. Vigyazzatok és imatkozzatok
hogy kefirteben ne esietek: Mert jóllehet az Le-
lek kebi, de az *Test erőtelen.*

Rom. 8. 26. Haszonlatoskeppen az *Lelekis segilli*
az mi erőtelenségünket, mert mit kellyen kernünk, á
mint kellene nem tudjuk, de az Lélek esedezik
mi értünk meg mondhatatlan fohaskodásokkal.

Jan. 1. 5. Ennallam nélkül semmit nem teledkedhetek.
b. 1. Pet. 5. 8. Jozanak legyetek; vigyazzatok.
Mert az ti ellensegitek az ördög mint az ordito Oroblán
kellél jár, keresven kit elnyeljen.

Lue 23. 41. 2. Simon, Simon, ime az Sátán kí-
ván titeket hogy megroftáljon mint az búzát, de én
imatkoztam éreid d hogy el ne fogyon az te bited.

Eph. 6. 12. Mert ninszen nekünk tufakodásunk az
vér és test ellen, hanem az birodalmok ellen, az hátal-
masságok ellen, az világunk Urai ellen, az életnek sötet-
ségének vezér ellen, az lelki gonossáágok ellen, mellyek az
magasságban vadsnak.

e. Pel-

e. Pelda befi. 1. 10. Szerelmes fiam ha az bűnösök
el akarnak hitetni tegedet, ne engedgy nekik.

Jan. 1. 5. 19 Mivelhogy nem ez világbol valok vat-
tok, hanem en választottalak titeket ez világ közzül
azert glóriá titeket ez világ.

1. Jan. 2. 15. 16. 17 Ne béréstétek ez világot, se a-
zokat mellyek ez világban vadsnak, ha valaki béreti
ez világot ninszen abban az Atyának béréleme, mert
valami ez világban vagyon, mind testnek kívánsága,
bémeknek bujjálgodása, életnek kevésége, nem az A-
tyától vagyon, hanem ez világot. És ez világ elmu-
lik, és az ő kívánságai a' ki penig az Istennek aka-
rattját íselekebi, örökké meg marad.

d. Gal. 5. 17. Az test az Lélek ellen törekedik, az
Lélek penig az test ellen Ezek penig egy mással
ellenkeznek, hogy azokat ne íselekedhesseitek mel-
lyeket akartok.

Jac. 1. 4. Minden ember penig kéfértetik, mikor
az ő tulajdon kívánságátul el vonattatik és megfá-
lattatik.

e. 2. Cor. 12. 7. 8. 9. Adattott ennekem heges ördön
melly az én testemhez ragadott, az Sátán Angyala,
hogy engemet tsapdssa, hogy feletem el ne hídgyem
magamat. Ezért harombor könyörgöttem az, Urnak ho-
gy éntöllem el távozzék. De azt monda nekem. Elég
neked az én kegyelmem, mert az én erőm erőilen-
ség által vegez tetik el.

f. Eph. 1. 16. Meghajtom az éntérdeimet, az mi-
Urunk Iesus Christusnak Atya előtt. Hogy adgya meg nek-
tek az ő gazdag dírségeert, hogy alharassan erőssed-
gyetek meg az bent lelek által az belső emberben.

g. Eph. 6. 10. 11. 13. Vegezetre Atyamfai legyetek
erőssék az Urban, és az ő hatalmas erejében. Ördö-
ze: ek fel az Istennek, minden fegyverét, hogy
megálhastok az ördögnek álnoklái ellen, hogy
ellené áhastok vedelmes dásban, és mindeneket jól
veghet viden megalhastok.

L 2

h. Rom.

*b. Rom. 16. 20. A' bekefegnek Istené pedig meg-
rontya az Sántát az ti lábaitok alatt hamar.*

1. Theff. 3. 13. Az Ur tselekedgye azt, hogy az ti-
bíveiteket megerősítse az ártatlanságban, Isten e-
lőtt való bentségben, az mi Urunk Iesus Christusnak
elűvetelire, mind az ő bentsivel egyetemben.

1. Theff. 5. 13. Az bekefegnek Istené pedig bentsellyen
meg titeket mindenestől, hogy az ti elméitek épsegen,
lelketek, testetek ártatlanságban az mi Urunk Iesus
Christusnak előve élre.

CXXVIII. KERDES.

*Minemű igékkel rekeszted be az te imad-
ságodat?*

FELELET.

*Mert tiéd az ország, az hatalom, az di-
tsőség mind örökre. Az az: mind ezeket a-
zért kerjük tetőlled 1. mert mivelhogy
mi Királyunk, 2. és mindenható vagy, mi-
nekünk mindent megakar sz adni, a, és
meghis adharz b. 3. Es ezeket annak okáért
kerjük, hogy ezek által nem mireánk, ha-
nem az te szent nevedre térjen minden
ditsőség, c,*

Ertelme a' feleletnek.

Az Urto tanult könyörgő imadlágnak bé reke-
stő igéji arra intenek, hogy mi ez fellyül első sam-
lált jo teteményeket három okokra nevé kerjük
Istentől.

1. Mellyik az első ok?
2. Mellyik az második?
3. Mellyik az harmadik?

Szent

Szent írásbeli bizonyfogok.

a. Solt. 5. 3. Figyelmezzél az én kiáltásomnak bá-
vára, én Királyom, és én Istenem mert én tenedek
önyögtök.

b. 2 Chron. 20. 6. Oh Uram, mi A'jáinknak Istené,
nem te vagyé egyedül Isten az menyben, és te U-
ralkodol az pogányoknak minden orságin, te ke-
zedben az erősség, az hatalom, és fenki nintsen ki
te ellened álhatna?

1 Chron. 29. 11. 12. Oh Uram tiéd az Nagyság, az
hatalom, ditsőség, örökke valóság és meltsóság Mert
minden valami az menyben és az földön vagyon,
tiéd. Tiéd oh Uram az orság, te magabírtalod fel
magadat, hogy légy minden fejedelmeknek felette.
Az gazdság és ditsőség mind te tölled vadnak, te
Uralkodol mindeneken: Az te kezdedben vagyon
mind az erősség mind az birodalom, mindeneknek fel
magabírtalása és meg erősítése.

c. Solt. 115. 1. Nem nekünk Uram, nem nekünk ha-
az, te nevednek adgyad a' ditsőséget, a' te igrálmasságo-
dért és az te igazlagodert.

Esa. 37. 20. Mostan azért Uram mi Istenünk sa-
badíts meg minket az ő (Sennacheribnak, ki te ma-
gad ellen támadott fel) kezéből hogy ez földnek min-
den orsági ismerjék meg hogy egyedül te vagy az Ur.

Dan. 9. 19. Uram halgals meg. Uram legy kegyel-
mes. Uram legy figyelmes, és isselekedd meg, és ne-
kéfedelemmezzél te magadert, én Istenem, mert az te ne-
vedről nevezterik az te'varárol és az te neped.

CXXIX. KERDES.

Mit ertesz ez igétsken: AMEN.

FELELET.

Ez Amen 1. azt bizonyította, meg hogy
az dolog általán fogva és tökéletesen ugy

L 3

meg

meg leszen, az mint kérem a: 2. az én könyörgésem sokkal bizonyosabban, meg halgattatott Istentől, hogy nem mint az en szívemben erzenem és kivanni tudnam, b.

Ertelme a' Feleletnek.

Az Amen igitske minket bizonyossá teszi az mi könyörgésünknek meghalgtatása felől.

1. Mikeppen teszi bizonyossá?

2. Mit kell hinned az te könyörgésednek meghalgtatása felől?

Szentírásbeli bizonyágok.

1. Jérem. 28. 6. Akkor monda Jeremiás prophéta: AMEN úgy legyen. Ugy íslekedjék az Ur, dísse be az Ur az ő beárást, mellyekkel prophetálál.

2. Cor. 1. 20. Mert az Istennek valamennyi ígereti vadnak ü benné ugyanok es AME Nek (tudniillik az Jesus Christusban) az Isten dítősegére mi általunk.

b. Esa. 6. 24. Es minékellette kijátszának én meghalgtatom, meg minékellette nem állának, én meghalgtam.

Eph. 3. 20. 21. Annak pedig (az Istennek tudniillik) az ki véghelesen bővűssel mindeneket meg íslekedhetik helyéből hogy nem miné kerjük, vagy elmenekben befogjuk, az mi bennünk munkalkodo erő Berint, Dítőség legyen az Anyaszentegyházban az Jesus Christus által minden időben, es mind örökkön örökké. Amen.

VEGE A' CA' TECHESISNEK.

Az keresztyen es Igaz tudományu Belgiomi Ecclesiáknak hítekről Valo

VALLA'S TETELE.

Mely az Isten, es az lelkeknek idvefsege felől valo igaz tudománnak sommáját egyedűltak az szent Irasnak egyenes es egy nyomon járo igaz értelme szerint bizonyos részesekben röviden befoglallya.

Mostan azoknak kedvekért, kik gyönyörködnek mindenkor készen az ő bennük valo megmozdulhatatlan remenség felől bátran az ellenkezőnek meg felelni magyar nyelvre fordittatot, es az Catechismus mellé adottator.

SZATTHMARI ISTVAN által.

Hof. 4. 6.

Kivágattatik az enncpem mivel hogy tudomány nélkül valo: mivel hogy te megtaltad az tudománt, enis meg utállak tegedet, hogy papom ne leg ennekem, es mivel hogy az te Istenednek törvényeről elfeletkeztel enis elfeletkezem az te fiaidról.

AMSTELODA'MBAN,

M. D. C. L.

1. Pet. 3. 15. 16.

Legyetek pedig mindenkoron készek megfelelni nagy alázatossággal és betsülettel azoknak a kik szíjot akarnak venni az ti bennevaló reménységről, jó lelki ismeretetek leven; hogy az helyében hogy ti ellenetek mint gonosz tevők ellen szólnak megfeszítenüllyenek az kik az Christusban való jócseleketet szidalmazták.

Az keresztyén és igaz tudományu
Belgiomi Ecclesiáknak hitiről való:

VALLÁS TETEE.

*Mely az Isten felől, és az lelkeknek üdvességhe felől való igaz tudománnak
Somáját be foglallja.*

I. T Z I K K E L Y.

Szívbeli hiűsűk, és bájainkal vallyuk mindnyájan, hogy vagon egy és magán való lelki valóság, melyet ISTENNEK nevezünk, és hogy az örökre való, megfoghatatlan, láthatatlan, megváltozhatatlan, végtelessen, mindenható, nagy böltséfgű, igaz, jó, és minden joknak bősfeges kutseje.

I I.

Kétkeppen ismérjük pedig ötet: Elsőben, ez egész Világhnak teremtetése, meg tartatása, és igazgattatása által: mivelhogy az ami semeink elött olyan mint egy szép könyv, az melyben minden teremtet állatok, kistinyek és nagyok betűk helyében vadnak; es az ki minékünk az mellyek az Istenben láthatatlanok, láthatóvá teszi, ugy mint az ő hatalmát es Isteniségét, az mint Pál Apostolból Rom. 1. v. 20. Az mellyek az embereknek meggyőztetésekre, es maghok menthetetlenségekre mind elégtségesek. Másodszor, ő maga magát minékünk sokkal világosabbban, es sokkal teljesebb értelemmel az ő bent es Isteni Igéjében meg ismérnünk engedti, á mennyire mindaz által az mind az ő dicsőségére, mind ez életben nekünk üdvösségünkre elégtséges.

L 5

III.

Vallyuk pedig hogy ez Istennek beiséde, nem emberi akarát által bármazot es ki adattat; hanem az Istennek sent emberi, azon Istennek lelke ül ihletetven Boltanak, az mint mondgya sent Peter. Azután pedig az Isten, amaz ű kivaltképpen valo gond viselése berint, mellyel mind rólunk, mind az mi idvefégtünk felől gondot visel, az ű Prophetainak es Apostolinak meg parantfoltá, hogy azokat az ű beisédtile írának. Sőt még magais, az Törvényeket táblákra maga ujjaiaval írta. Es ezert ez illyeh irafokat, Szent es Istenül ki adatot írásnak nevezzük.

I V.

Ez Szent Iraft penigh, ket könyvekben, ugy mint az Ovv es Uj Testamentom könyveiben foglallyuk: az mellyek oly magan hiteles igazlághu könyvek, hogy femmi azoknak elleneben nem tétethetik: Azoknak pedig az Isten Anyaszentegyházában rendi im ez: Az Ovv Testamentom könyvei: Moses ött könyvei: tudnüllik az Teremtésről irt könyv. Az kijöveletől irt könyv, az Levitáküistéről irt könyv. Az Számlálásnak könyve. Az Törvény summajának könyve, Josue könyve, Birak könyve, Ruth könyve, Samuel első es második könyvei, Királyok első es második könyvei, Chronica első második könyvei, Esdras első könyve, Nehemias könyve, Eszther könyve, Ilimet, Job könyve, A' David Solrári; Salomonnak három könyvei, ugy mint, az Felda beisédek, az Prédikatori könyv, es az Enceknek eneke. Negy Nagyob Propheták, Esiás, Jeremias, az ű iralmas könyveivel edgyütt, Ezechiel, Daniel; Ezek után az több tizenkét Killeb Propheták, Hoseas, Joel, A' mos, Abdias, Jonás, Micheás, Nahum, Habakuk, Sophoniás, Aggeus, Zacharias es Malachiás. Az Uj Testamentom könyvei penigh ezek: Negy Evangelisták; Szent Máthe, Szent Márk, Szent Lukás, es Szent János; Az Aposto-

lok.

lok nelekediti; Szent Pálnak tizenégy levelei, ugy mint, A' Romaiakhoz egy, á Corinthus beliekhez kettő. á Galatakhöz egy, Ephesumbeliekhez egy, Philippibeliekhez egy, Colosébeliekhez egy; Thesaloniciában kettő, Timotheushoz kettő; Titushoz egy, Philemonhoz egy, es az Sidokhoz irt levei egy: es az több Apostoloknak hét levelei; ugy mint, Jacab apostole egy, Peter apostol levelei kettő, Jánosé három, Judás levele, es vegezerte Sz. Janos Apostol Mennyei Jelenésekről irt könyve.

V.

Mind ezeket, ugy mint Szent es magán hiteles igazlágú könyvek gyanánt egyedül ugy vesűük be, hogy az mi hitűnknek vallása azokhoz, mint igaz merték sinórhoz intézetűlek, azokhoz is mint erős fundamentomhoz támaszkodgyek, azokon is meg erősítetűlek. Es hogy mind azokat, valamellyek azokban be foglaltnak minden kértelkedes nélkül el hitűük; ezt penigh nem annyiba, az mennyiben az Anyaszentegyház öket ollyan könyvek gyanánt tartya es jóvallyá; hanem leghfőképpen, az mennyiben az sent Lelek az mi biveinkben bizonságot teűen arról, hogy azok az Istenöl bármaztak, es hogy ezen bizonságh tetelnak meg erősítetűle magokban vagyon; Holott abban eleve megh mondató dolgoknak be tellyefedéset, megh az vakokis mint egy tapogatással meg tapasztoltyák.

V I.

Külömbűféghet teűűnkpenig ezek az Szent könyvek közőt, ez az Elrejteter eredetű könyvek közőt; kik im ezek: Esdrasnak harmadik s'negyedik könyve, Tobias könyve, Judith könyve, Bölűsefégh könyve, Sirach könyve, Baruk könyve, az Jeremias levelevel, Esterhez adatot Toldalek, Az három Iffjak eneke a' kementezében; Susánna historijája, á Sarkány historijája, Manasses király imadűsága, es á Machabéusok ket könyvei; kiket az Anyaszentegyh-

L. 6

há-

házelvashat ugyan, és azokból, az Maghán hiteles igazságuk könyvekkel egyező dolgokról való tanúságokat vehet. De feminikeppen oly erejek és meltoóságok ninzen, hogy tsak egy bizonyfágtételek bölis vagy az hitről, vagy az Keresbryenyi vallásról való tudomány bizonyosan allattáflek: nem hogy amaz első rendbeli szent könyveknek meltoóságba azok által meg kissebbített heflék.

V I I.

Hísfük hogy ez Szent Irás az Istennek akarattját tökelletesen be foglallya, és hogy valamellyeket az embereknek az ü udveffegheknél el vételére hinniek búkfeghes, az telefeghes keppen meg tanította. Mert holot abban az Isteni üsteletnek minden modja, mellyet mi túllünk kíván az Isten, búfeghesen le irattat: tsak egy embernekis, sőt mégh az Apostoloknakis nem szabad maskeppen tanítani, mint immár réghen az Szent Irásban megh tanítottunk. sőt penigh, ha Angyal volnais, mint az Pál Apostol áll. Mert midőn meg tiltatot, hogy senkiis az Isten igejehez valamit ne adjon, avagy abból semmit el ne vegyen, eléggé megmutatódik azzal, hogy annak tudománya tökelletes, minden keppen be tellyesítet. De megh, sem az embereknek, akár minemű szentféggel ekesítették legyenekis, irások, semmi be vótt bokas, sem az sokaságh, sem a' reghifégh, sem az időknél, vagy Szemelyeknek egymásután való következe, sem az Conciliomok, Decretomok. Vegezefek, ez Isteni igazsággal (mert az igazságh minden dolgokat fellül halad) öbve nem hasonlittathatnak. Mert minden emberek magokban hazugok, és az hijabánvalófágnál hijabánvalobak. Azert valami ez bizonyos és megh tsalhatatlan regulával nem egyez, tellyes szívünköl megvertjük, ániképpen az Apostoloktól megtanítottunk, mikor így állnak: megh visgallyatok az Lekeket, ha az Istenöl vadnake? Ísmét, Ha valaki hozzá-

tok megyen, és ezt á tudomant nem hozza, azt még hazatokban se fogadjatok be.

V I I I.

Ez igazságh berint, és az Istennek igeje berint, hi búnk egy Istenben, a' ki egy lelki valóság, melyben egymással közölhetetlen tulajdonfágokkal egy altallyaban különbözö három személyek vannak; úgy mint Atya, Fiu, és Szentlelek. Az Atya minden lathato és lathatatlan teremtet-állatoknak berzőoka, eredete és kezdete. A' Fiu az Atyának igeje, bölisefeghe, és ábrázatya: A' Szentlelek öröкке való erő és hatalom, á ki az Atyától és Fiutól származik. Ez megh-külömböztetes mindazáltal az Isten hárommá nem tési; mert az Szent Irás megtanított minket, hogy az Atyának, Fiuának, és szent Leleknek egyenkint egymástól tulajdonfágokkal különbözö személyi úgy vannak, hogy ez három személyek legyenek tsak amaz egyedül való egy Isten. Nyilván való dologh azert; hogy az Atya, nem a' Fiu, sem á Fiu nem az Atya, sem az Szent Lelek nem az Atya, nemis á Fiu. Azonban pedig azok a' személyek így meghkülömböztetven részekre nem osztadoztattak, sem egy masban rendeleitenül nem egyelítették. Mert nem az Atya vótte fel a' testet magára, nemis á szent-Lelek, hanem egyedül á Fiu. Az Atya soha nem volt az ő Fia nélkül, sem az szent Lelek nélkül. Mert ezek az hármak, egy és azon állatban öröккеvalósággal egyenlőek. Nintsen itt semmielő vagy utolsó, holot mind harmak igazsággal és hatalommal, jófággal és irgalmasfággal egygyek.

I X.

Mind ezeket penig úgy á Sz. Irásnak bizonyfágiból, mint ő magoknak á Szemelyeknek tsielekedetekből s' kivalteppen az mineműeket magunkban isebűnkben veűnk, megh ísmérjük. A' Sz. Irásnak bizonyfágh, á kik minket ez Szent Haromsághnak

el hívésére tanítanak, az Öv Testamentom könyveinek fok helyeiben nyilvan vadnak; kiket nem annyira elő bámlalni, mint ki válogarni és külön bözteini kell. A' Teremtésről írt könyvben az mondja az Isten: Teremtsünk embert á mi abrázátunkra, és á mi hasonlatosságunkra. est. Teremté szeni Isten embert az ő képere, az Istennek képere teremte azt, ferfiuá és asbonyiállattá teremte őket. Ismer. Ime az ember ollyanna lőtt, mint mi közzélünk egy. Abbol mikor azt mondja, teremtsünk embert á mi képünkre, meg tezik az Istenfegben á Szemelyeknek öb sege. Mikor pedig így ből. Az Isten teremte, egységet jelen: Igaz dolog ugyan, hogy ott nem jelentetik meg á szemelyeknek báma, hanem a' mely nekünk á Öv Testamentomban valamivel homályosabb, ugyan ázon az Új Testamentomban igen világosan kiirattatik. Mert midőn az Jordan vizeben Urunk meg kereszteltetnek, az Atyának ez báva hallattatott: Ez az én Berelmes Fiam; A' Fiu az vizekben láttatott: az Sz. Lelek galambi abrazatban meg jelent. Sőt az minden hívőknek keresztsegeben illyen bőlásnak formája adatott előnkben á Christustól: Keresztelyletek minden nemzeteiket az Atyának, á Fiúnak, á Szent Leleknek nevében. A' Szent Lukás Evangeliumában á Gábiel Angyal az Urunk annyának Mariának így ből: A' Bent Lelek bál te reád, és á magasságban lakozo Istennek ereje arnyekozmegh tégeder: Annakokaert azis á mi te rőlled bülletik, mivel hogy bent lelsen, Istennek fiamnak hivattatik. Ismer. A' mi Urunk Jesus Christusnak kegyelmé, az Istennek berelme, és á Sz. Leleknek közösülese legyen ti veletek. Imet. Harman vadnak kik bizonyísfagot téssnek á menyben; Atya, Ige, és á Sz. Lelek ez három egy. Az melyk eleykből nyilván arra tanítanunk hogy az Istenben három szemely vagyon. Noha pedig ez tudomány az emberi elmenek minden foghatósagot sokkal

kal fellől haladja: mindazáltal az Istennek bebedébül azt most hisbük ugyan; de varjukis arról az eghékben, való tellyes esmeretünket, és azzal való jóvendöbéli elesünket. Meg kel továbbá jegyeznünk ez három szemelyeket, mi hozzánk való szemelyi maghan való tiúteket és tselekedeteket. Az Atya mi Teremőnknek hivartatik az ő erejével; A' Fiu mi megtartotnk és meg Valtonk az ő verevel; A' Sz. Lelek pedig mi meg bentelők az mi süveinkben való lakásával. Es ez bent háromfagrol való tudomány, immár az Apostolok idejétől fogva, mind ez máj napig, az igaz Anyabentegyházban mindenkor meg erőstítet, és megtartatott, ugymint á Sioók ellen, á Mahumer vallásat követők ellen, és némely Hamis-keresbényének Ereinek ellen minemuek voltak Marcion Eretnék, Mones, Praxeas, Sabellius, Samosatenus, Arius, és ezekhez hasonlók, kik igazan az erdemek berent az igaz tudomant vallo Atyaktól regenten kárhoztattanak. Ez dologhban azért örömeft be vesbük az három Hitnek agazatinak vallásit; ugymint az Apostoli hitnek formáját, a' Niceabeli közönséghes gyűlésnek, és Athanasiusnak vallásit; azokatis egybersmind mettyek á Reghi Atyaktól, azoknak az Vallas teteleknek értelme berint állattattanak.

X.

Hisbük hogy á Jesus Christus, az ő Isteni terméseti berint az Istennek egy bülött fia; ki öröktől fogva büllettet, nem lőtt avagy teremtetet (mert ugy teremtet állat volna) hanem az Atyával ázon egy állatu, egyenlő örökke való, az Atyának szemelyének ki metzer bélyege, ditsőségenek fenyeffége, és mindenekben véle egyenlő. A' ki Istennek Fia, nem ták miolta á mi termetetünket magára vőtte, hanem mind öröktől fogva, mint ez egy massal öbve vetter tanubizonfságok minket tanítanak. Moses azt mondja: Az Isten teremtetete ez világot. Szent János

János pedig, mindeneket ez által az Ige által mond teremtettek lenni, és ezent Istennekis nevezi: Az Apostolis azt mondja. Az Isten e világot az ő Eia által teremtet. Istent. Az Isten mindeneket a' Jesus Christus által teremtet. Szűféghez azért annak, az ki Istennek, Igének, Fiának, Jesusnak és Christusnak nevezetük immar akkor lenni, mikor ő tölle mindenek teremtetének. Azért böl így mi chás: Az ő kijöveteli elcélül fogva, és örökké- tül fogva vadtak. Az Apostolis. Napoknak kezdete nélkül való. O'azert amaz igaz, örökké való, és mindenható Isten, kit segítségül hívünk, imádunk és tisztelünk.

X I.

Hísbük továbbá es vallyuk az Sz. Lelket az A- tyától es Fiutól örökről fogva bármazni; ő nem lötrannakokaert, sem nem föltetitet, sem nem teremtetet, hanem mind az kettőtől tfak bármazik, á ki rendfőrint á ő. Haromságban harmadik sem- cly, az Atyával es Fiúval azon egy állatu, egy melto- ságu es ditsőfégű, egybersmind igaz es örökké- való Istenis, á mint az Sz. Írás minket tanít.

X I I.

Hísbük hogy az Atya az Ige által, az az, az ő Eia által az mennyet es földet, es egyebféle minden teremtet állatokat, a' mikor neki tezet, semmiből teremtetie; es azoknak egyenkent letet, format, abrazatot es külömbkülömb fele tisteket adot, ho- gy az ő teremtetőjöknek bölgallyanak; Ugyan mind azonokat mostannis, az ő örökké való Gondviselése, es meg mersékelhetetlen hatalma szerint tartya es igazgattya; hogy azok az embernek, az ember pedig az ő Istennek bölgallyon. Teremtetie vi- sfont az jo Anygalokitis, hogy neki követői lenné- nek, az ő híveinek bölgálnak: kikközzül némel- lyek, abból az melfőfőgből melyben Istentől te- remtetettek volt; örök vesedelemben estenek; ne- mel-

mellyek Isteni kegyelem által abban az első alla- patban meg marattanak es állattanak. Az Ördögök pedig es gonos lelkek, ugy meg romlottanak, hogy ők az Istennek es minden jonak ellenfégi, a' kik minden erejekkel mint tolvajok az Anyasentegy- házban tagjai után semelysért lefesz kednek, hogy tsalárdságokkal mindeneket el rontsarak es vesé- senek: Azert a' magok tulajdon gonosfága miatt ő- rök kárhozatra ítélve ren rettenes győtrődséket naponkent várják. Es továbbá utallyuk a' Saddu- cúsoknak tevelgyéket, kik léleket es Angyalo- kat lenni tagadnak; az Manichaeusoknak is eretnek- ségheket, kik azt állattak, hogy az Ördögöknek eredetek magoktul vagyon, es tulajdon természetek által, minden magok veséfége nélkül gonosok.

X I I I.

Hísbük hogy az a' jo Isten, minekutánna minde- neket, teremtet, semmiképpen azokat az Történe- tre vagy berentsére nem hagyta, hanem az ő bent- féges akarattya szerint oly modjával igazgattya es bírja, hogy semmiis ez világon az ő rendelése nél- kül nem léssen: noha mind az által az Isten az bü- nöknek, kik lésnek sem szerző oka nem, sem azok- kal nem büns. Mert oly nagy, es oly megfogha- tatlan az ő hatalma es jófága, hogy minden nu- n- kait felette igen jól es igazan rendeli, veghezis vísi, meg akkoris midőn az Ördög es a' hitetlenek ha- misian tselekesnek. A' mellyeket pedig ugy tsle- keszik, hogy az emberi okosság meg haladjak, azo- krol felléhe tudakozni nem akarunk, mint az mi elméinknek foghatósága elviselheti. Sőtinkab az I- stennek titkos ítéletit minden lelki alázatossággal es felelemmel imádjuk: elégfégeis minekünk, ugy mint Christusnak tanítványi léven tsak azokat mellyekre ő minket az ő igéjében tanít, tanulnunk, es azok- nak határán semmiképpen által nem hágnunk. Ez tudomány ki mondhatatlan vigasztalt berez miné- künk.

künk, mert az által arra tanítottunk, hogy mi reánk az mi kegyes menyey: Atyánknak akarattya nélkül, vak berentsebből semmi nem következhetik. A' ki mi reánk igazán Atyai gondviseléssel vigyáz, es minden teremtet állait úgy birodalma alá vetette; hogy még fejéink hajainak balais, mellyek nálla sámon vádnak, sőt tsák egy verebetskeis, a' mi menyeyi Atyánknak akarattya nélkül a' földre le nem eshetik. A' kiből mindnyájan ugys meg nyugottunk: hogy el hidjuk, az Ördögöket es minden mi ellenségeinket ő tölle mint egy zabolaban úgy tartani, hogy az ő engedelme es akarattja nélkül minékünk semmit nem arthatnak. Az Epicurusoknak azért amaz utálatos tevelgyefeket, mellyel az Istent semmiről gondot nem vifelni, hanem mindeket az berentsenek kotzkájára engedni tanítottak megvetjük.

X I V.

Hissük hogy az Isten az embert az földnek porából teremette, es őtet az ő képeré es hasonlatosságára jóvá, igazzá es bente formalta. A' ki magát szabad akarattja szerint mindenben az Istennek akaratjához alkalmaztathatja vala. De midőn meltsághos állapokban helyeztetvén, azt meg nem érte, sem masokon fellyeb halladó meltságot meg nem ismérte, hanem magá magát, az Ördög bavaínak engedven, a' bün, az halál, es a' karhozat alá szabad akaratjából veté. Mert az életnek parantfollattjat mellyetvött vala, által hága, magat az Istenről, ki neki valóságos igaz élete vala a bün által tellyességgel el bakaá, természetinek épségé: egeblen romlottságra jutató. Es így annyira gonoszsá es elfordult elmejűve réterven, utaiában es igyekezetiiben meg vesztegerödvén amaz Istentől vött jeles es draga ajándékokat el vesté. Anyyera hogy azoknak tsák valami kisfin nyomdoki marattanak meg; kik mindazonáltal az ő maga menthetetlenségére eleg.

elegségesek; mert minden világoffágunk sötétségre fordula, az bent Iráfnak tanetafa berint, midőn így áll: A' világoffág a' sötétségben fenlik, es a' sötétség azt meg nem fogá. Holot a Sz. Janos sötétségnek az embereket nevezi. Megveünk azért minden ezekkel ellenkező, es emberi szabad akaratról tanító tudománt; ugymin ki tsák a' bünnek fogájá, es semmit magatol, hanemha az éghből adassék neki, nem tsélekedhetik. Mert ugyanis kifsoda meri azzal magat hánni vetni, hogy ő valami jot, ugymint tsák tulajdon magatol tsélekedhetnek, holot a' Jesus Christus azt mondja: Senki en hozzá nem jöhet, hanem ha az Atya, ki el borsátot engemet, vonándja őtet: Kifsoda murogattya akaratját, a' ki erti, hogy A' testnek indulattya az Istennek ellensége? Kifsoda mér értelmeiről valo diűfedésre tsák megmoztranniis, haudia hogy A' lelkes ember meg nem foghattya azokat, mellyek az Istennek lelkei? Soma berint, tsák valami ki fen ismérteretis kifsoda mér világra hozni, ha erti, hogy Minem vagyunk mi maguntol eleget valaminek tsák meggondoláfarais, ugy mint magunktól, hanem hogy elégtségesek vagyunk Istentől vagyoni? Bizonyosan azért es erősten megkel állani az Apostolnak ama' mondásának, hogy az Isten tsélekedibenünk mind az Akaratot, mind a Veghezvitelt, az ő jo terzésé berint. Mert semmi értelem, vagy akarat nem egygez az Istenevel, hanem a' kit a' Christus maga azokban berez. Erre minket maga tanit így bolván. En nállaam nélkül semmit nem tsélekedhettek.

X V.

Hissük hogy az Adámnak esete által az Eredendő vérek az egei emberi nemzetre elki harot; mely semminem egyeb, hanem az egei természetnek romlottsága, es Örökség berintvalo vetkeség: mivel meg a' tsétfemökis az ő Anyyának meheikben meg

meg undoketattanak, ki minden bűnöknek nemeit, mint valami gyökér az emberben termi: azért oly utalatos és átokra méltó az Isten előtt, hogy az emberi nemzetnek el karhoztatására elegedendő legyen. Ez pedig még a' keresztség által is teljességgel el nem törölhetik, sem gyökereitől ki nem ágattatik: mivel hogy abban nem különben mint az ki forró viz abból mint boldogulán kúrfőből úgy bármazik: noha az az Isten fiainak karhoztatásukra nem tulajdonítottatik, sőt az ő kegyelme eszirmaságára által ingyen meg bocsátattatik. De nem a' végre hogy bátran a' bűnökben aludjanak, hanem az hívekben, kik ez halálnak testéből való ki szabadulásokot kívánnák, ez ő romlóságoknak érzések gyakorolásátokat indítanak. Karhoztatjuk azért a' Pelagiánusoknak tévelygéseket, kik é vetket tsák másnak követéséből eredni erősen tanétyák.

K V I.

Híbbük, hogy minekutanna az A'dámnak egész maradéka az első embernek vétke miatt, a' vesédelemben es romlot állapotban így nyak röfföre lerothant, az Isten magat olyannak mutatta lenni a' minemű, tudniillik Irgalmának és Igaznak. Irgalmának, meg szabadítván e' vesédelemből, es megtartván azokat, kiket az ő örökké való es megváltozhatatlan tanításból, az ő ingyen való jó valtal berint a' mi Urunk Jeshu Christusban, minden ő jo tselekedetekre való tekintes nélkül el választot. Igaznak, egyebeket azon esetben es vesédelemben, melyben magokat be ejtettek vala, ott hagyván.

X V I I.

Híbbük, hogy midőn ez mi igen kegyelmes Istenünk latta volna, az embernek mind lelki, mind testi halálban való be cseset, es teljesszen nyavalyás állapotára való jutását, ő maga az ő tudálatos böltsége es jo volta berint, azt a ki ő tölle rettegven el futot vala, meg kereste es vigasztalta, a' dvan neki

ige-

igeretet, az ő Aßßonyiállattól sületendő Fiának neki ajándekozatásától, ki a' kigyónak fejét meg rontaná, es őtet meg boldogítaná.

X V I I I.

Vallyuk azért, hogy az Isten az ő s. Prophétáinak sájaik által a' Régi Atyáknak törtigéretit be töltötte, midőn bizonyos el rendeltetett időben amaz ő tulajdon, egybült, es örökké való Fiát, e' világgra bocsátotta: ki bõlgai formát vevén fel magára, az emberekhez hasonlótatetett, es igaz emberi természetet minden ő erőltességgel öve, a' bűnön kívül tel öltözt, a' boldog sűz Mariának meheben, a' s. Leleknek ereje által, ferfui mag nélkül fogantatott. Sőt nem tsák a' testre nevez, hanem a' valóságos emberi lelekre kepestis emberi természetet öltözt fel ő magára, hogy igaz ember lenne Mert holott u y a' Lelek mint a' test el vesett vala, sákseghes ő tölle mind a' keitőnek megtartatni. Azert a' Christusnak annyaból való emberi testének fel ve telet tagado Uj-kereszttyeneknek tévelygések ellen vallyuk, a' Christust a' fiáknak testekben es vérekben részesnek, testeserint a' David agyekának gyümölsének, David magvából valonak, Szűz Maria méhének gyümölsének, aßßonyi-állattól lőtnak, David tsemétejenek, Jesse gyökereiből való veséssálnak, Judából bármazotnak, a' Sidok között teste berint sületetnek, Abraham magvából valonak, mert az Abraham magát vőtte fel, a' bűnön kívül mindenekben az ő Atyafiaihoz hasonlonnak lenni. Ugy hogy, bizonyossan ő légyen az Emmanuel, az az velünk lakozó Isten.

X I X.

Híbbük a' Fiának semélyét e' fogontatás által, az emberi természettel el válthatlankeppen úgy egygyesültnek es öve kötötetnek lenni; hogy mindaz által nem ket Istennek Fiai, nemis ket Személyek, hanem egy semélyben egygyesült ket természetek, kik

kik között kiki az ű tulajdonfágát külömbözter-
vén tartja. Annakra pedig hogy miképpen az Isteni
természet mindenkor teremtetlenne, napoknak
kezdeti és életnek végezetinélkül valóvá, az űget
es földet be töltöve; így az emberi természetis tu-
lajdonfágat nem hagyva, napoknak kezdetit, ter-
meszethez vegezhetőségét biro, es testhez illendő
minden tulajdonfágokat éppen megh tartó terem-
tet allattá maradt. Es noha azon emberi termé-
szetnek, az ű ditsőséges fel tamadása által adót ha-
lhatatlanságot, de azért annak igaz valóságát el nem
változtatta, mivelhogy á mi idővőségünk es fel tá-
madásunk az ű testnek valóságától függ. To-
vábbá e' két természetek az egy személyben úgy eg-
gyesültenek, hogy még a' halálbanis egymástól el
nem bálkdranak. A' mellet azért hálála idején ű
Attyának ajánlot, a' tőpán az ű testéből ki mulo
emberi Lelek volt: de azonban az Isteni termé-
szet az emberi természetvel mindenkor egyesülé-
ben maradt; még mikor a koporsóban fekvöttis,
Sem az Istenfég akkor ű benne lenni meg nem sünt
(mikeppen volt ű benne kisd korábanis) noha kit-
fin ideiglen magát annyira erejében ki nem jelentet-
te. Vallyuk azért űtet igaz Istennek és igaz ember-
nek lenni, igaz Istennek, hogy á halál halalmával
meggyőzőne; igaz embernek, hogy erőtelen teste
berint mi érettünk meg halhatna.

XX.

Hissük hogy á tökéletesen Irgalmas es igaz I-
sten, az ű Fiát azért bocsátotta el, hogy azon ter-
meszethez, melyben az engedetlenség véghezvite-
ret vala, magára venne, abban néki eleget tenne,
es á bűnökért méltán érdemlet büntetéseket, kefe-
rű kenősevédelmével es halálával meg tisztítaná Isten
azért az ű Igasfágat, az ű mi bűneinkel tölle meg
terheltelet Fiában, megmutatta, Irgalmasfágát es
Iofágat is reánk bűnösökre, es karhozatta mel-
tókra

tókra ki öntötte, midőn az ű nagy szerelméből az
ű Fiát mi érettünk hálála adta, á mi meg igazula-
sunkra halottaiból fel támasztotta, hogy halhatat-
lanságot es örök életet á általa nyernénk.

XXI.

Hissük á Jესus Christust, öröktől fogva Melchi-
sedech rendi berint való fő papnak erős esküvessel
rendelteitnek lenni. Ki mi értünk magát az Atya
eleiben az ű haragjának tellyes elégtétellel való
megengebtelefere első állata, ákeres fán magát al-
dozatra adta, á mi bűneinknek megh tisztítására
dragalátos verét, á Prophéták irása berint ki ontot-
ta. Mert megvolt itva. Hogy á mi bekefégünknek
verefége vettelet az Isten Fiára; es mi az ű Sebei-
nek kékjeivel gyógyultunk meg: hogy ű mint
bárány az halálra vitéret, á bűnösök közé bam-
laltatot, Pontius Pilatastól mint egyvalami gonos-
tevő karhozattatott, noha elsőben őtet ártatlan-
nak lenni mondotta. A' mit azért el nem ragadot
volt azt megh fizette, es igaz leven á hamissákért
mind testében, mind lelkeiben bēnvedet, annyira
hogy ama' mi bűneinkel megh érdemlet tettenetes
büntetéseket érezvén, á földre tseppenkent folyo-
vének veritékével veréjézet, az uran így fel ki-
altot: En Istenem, En Istenem miért hagy el en-
gemet? Es mind ezeket a' mi bűneinknek meg-
bocsátatásáért bēnvedte. Melán azért az Apostol-
lal azt mondjuk, Hogy mi semmit nem tudunk
hanem á Christust, meg pedig megfelfesittetett,
Sőt mindeneke ganejnak tartunk á mi Urunk Jესus
Christusnak ismeretinek meltofágához kepest, á
kinek sebei ben minden vigasztalást találunk. Ne-
mis bűkölködünk, valami egyéb unak es modnak
keresése avagy ki gondolása nélkül hogy mi az al-
tal Istennel megh békélyünk ez egyber véghez vitt
egyedül való áldozaton kívül, mellyel az hívek ű-
tökké el vegeztetnek. Ezis az oka hogy ű az
Isten.

Istennek Angyalától Iesusnak, azaz Megtartónak nevezetiet, mert ő vala az ő népének jövődében a' bűntől valo meg tartója.

XXII.

Híssük, hogy ez nagy titoknak igaz esmeretire valo jutásra a Szent lelek gerjeit a' mi bűneinkben igaz Hitet: ki á Jésus Christust minden ő érdemével magához kaptsollja, es őtet magáévá es tulajdonévá ugy tébi, hogy semmit ő kivülre továbbá ne kereslén. Mert bűkséges, hogy avagy mind azok kik a' mi idvőségünkre kívántnak á Christusbán ninsének, avagy ha ő benné vadnak mind azok, tehát á ki hiti által á Christust örökösön bírja, annak egész elégségheis legyen. A' Jésus Christust azért nem elégségeseznek, hanem másokatis kivülre bűkségeseznek vallani, felette igen rettenetes Isten ellen valo karomkodás. Mert innet á Jésus Christusnak tzak félrésent valo megtartói bírt követhetnek. Meltán azért az Apostollal azt mondjuk, hogy mi Egyedül á hit által igazítottunk meg, avagy, hitből, jó tselekedetek nélkül. Tulajdonképpen bőlván mindazáltal, semmikeppen nem ertyük á hitet tsak magán minket meg igazítani, ugymint á Christusnak mi igazságunknak hozzánk valo kaptsolásának csak elsőzét: Hanem á Jésus Christus minden ő érdemét, es minden mi éretünk s'mi helyettünk veghez vitt fok s'ent tselekedetű nekünk tulajdonitván, egyedul valo igazságunk. A' Hit penigh tsak elsőz, mellyel mi minden ő javainak rebesülésében ő velé össze megtartatunk, mely jok holott mind mieinké lőtenek, bőségesen elégedendők á mi bűneinkből minket fel szabadításra.

XXIII.

Híssük á mi boldogágunkat á mi bűneinknek á Jésus

Jésus Christusért valo meg bocsátatásában helyhez tetnek lenni, es á mi meg igazítottatásunkat ábbán foglaltatni, mikeppen Sz. Dávid es Sz. Pál tanitnak, Boldognak mondván azt az ember kinek az Isten az ő igazságot tselekedeti nélkül tulajdonítja. De visont azon Apostol azt mondja. Hogy mi ingyen avagy kegyelemből igazítottunk meg, á Jésus Christusbán valo váltáságnak általa. Annakokaert, ez fundamentomot erősen mindenkor meg tartjuk, es minden ditsőféget Istennek tulajdonitunk, magunkat előtte meg alázunk, es kitódak s' mineműek vagyunk, meg esmérjük, es semmit magunkrol vagy érdemeinkrol nem ditskedünk, hanem egyedül á meg fessített Jésus Christusnak engedelmeségere támaszkodunk, abbanis megnyugosunk, Mely engedelmesége mienk, midőn ő benne híssük. Ez eleghséges minden mi álnokságunknak elfedezése, az Istenhez batorfagossan valo járulásnak bizodalmának fel gerjesztése, á lelkiismeret felelmenek, rettegesének, isonyodásának el háritására, hogy ama' mi első Ártának ne köveslők, á ki rettegvén fige fa levelekkel magát igyekezi vala fedezni. Ugyanis bizonyára, ha magunkra, avagy valami teremtet allatra tsak valami kitfinben támaszkodván, az Isten előt kellene meg allanunk, (ia!) mindgyárt el nyelettetnénk. Azert mind fejenként á Daviddal azon kel inkább könyörögnünk: Uram ne bály iteletben á te bőlzáddal mert nem igazul meg te előt tsak egy előemberis.

X X I V.

Híssük hogy ez igaz hit, az Isten igejének halála, es á Sz. Leleknek munkalkodása által, az emberben oltatván, őtet ujjá bűli, uj emberre teszi, uj életnek élésére fel gerjeszi, es á bűnöknek valo bőlzálatol fel szabadítja. Nem hogy azért ez meg igazito hit az embereket az egyenes es

fént életben lágy melegebbeké tegye; sőt ellenben e' nélkül senkit semmit az Istenhez való szerelméből, hanem avagy csak magá' szeretetiből, avagy karhozattal való felelemből, tfelekezik. Nem lehet azért hogy az emberben e' fént hit hivalkodo legyen: mivelhogy nem állunk hiában való hitről, hanem arról, ki az Irásban Szeretet által hathatóképpen munkálkodo hitnek mondatik. Ki továbbá az Istennek ígéjében parantolástot jo dolgokban való gyakorlásra az embert felindítja. Azokis a tfelekedetek, kik a hitnek jo gyökereiből származnak, Isten előtt jók, és nekikellemetesek. Mert mindenek az ő kegyelme által bentelekednek meg. Az mi meg igazulatlanságban mindazonáltal a tfelekedetek szerzői ok avagy mód gyanant elő nem vétetnek. Hittelegyaltyalaban igazulunk meg a Christusban, még penigh minek előtte jókat tfelekednénk, mert jo tfelekedetek nem inkább lehetnek, mint a fának gyümölcze, ki ugy jo, ha annak fajais jo leszen. Tfelekezőnk azért jo tfelekedeteket, de nem hogy azokkal valamit érdemelyünk (mert vallyon mit érdemlenénk?) hanem hogy a' jo tfelekedetekért az Istenhez mi köteleztessünk, nem az Isten azokért mi hozzánk. Mivel ő a' ki mind hogy akarjuk, mindhogy véghez vigyük tfelekezi az ő jo tetteisére bérin. Gondunk legyen azért arra, a' mi meghitattat: Midőn meg tfelekezőnk mindenket mellyek parantolattak, azt mondjátok, hasontalan bölgák vagyunk, mert a' mivel tartoztunk azt tfelekedtük. Nem tagadjuk azonban, az Istentől a jo tfelekedeteknek megjutalmaztatását: hanem az ő kegyelmenek tulajdonitjuk, hogy a' maga javait bennünk megkoronázza. Továbbá ámbár jókat tfelekedjünkis, de a' mi idvelességünknek fundamentomat azokban semmiképpen nem helyhezterjük: Mert nem tehetünk semmi oly jo dolgot, mely a' test-

nek

nek vetkvel meg nem rutettatnak, és így büntetéseire méltó ne volna. Visont ámbátor tsak egy oly jo tfelekedetet hozhatunkis elő, de annak meghvetésére egy vétekről való meghemlekezésünk, Isten előtt elég volna. Végezetre ketelkedesbenis minden bizonyos állapot nélkül büntelendő istova habozunk, és nyavalyás Lelkiokifisnereti mindenkor győrtődöttenek, hapemha a' mi Megtartónknak benvedésének és halálának egy erdemben nem nyugodnának.

X X V.

Hissük hogy a' Törvének Ceremoniai és abra-
zolási a Christusnak eljövetele miat megbüntenek, minden anyekozások veghez vitetnek, és azért azoknak gyakorlásokat a' Christusnak hívei közzül el kellesek törölni. De ugy azért hogy azoknak valósága és allatja a' Christus Jéhusban nekünk fen maradjon, ugymint a' kiben beteljesedések vagy-
gyon. Evégreis azért a' Törvényből és Prophe-
tákból vőrt tannbizonfagokkal meg élünk hogy magunkat azokkal az Evangeliomi tudomában meg erőssítsük, a' mieletünk minden tistelességel az Istennek ditsőségere, az ő akarattja szerint rendellyök.

X X V I.

Hissük hogy minekünk senki által Istenhez való menetelelünk nintsen, amaz igaz közbenjáró és böl-
sollo Jéhus Christuson kívül, ki az Isteni és emberi természetnek eggyeslegében azért lőtemberre, hogy nekünk embereknek az Isteni felleghhez való szabad járulatlunkra út nyitának, melytől ennek előtte állunk el rekeszeter vala. Mely közben jár-
rot noha az Atya mi közrünk és ő közötte rendelt, mindazáltal annak Isteni felleghetül semmiképpen ug-
gy meg rettenünk nem kell, hogy az, mi a' mi szabadakaratlunkból való keresésere kenberisen. Mert senkiis sem égen, sem földön nintsen ő teremtet

M 2

állá-

állatok között oly, ki minket fellyeb való szeretettel szeressen a Jézus Christusnál: ki noha Isteni formába volt, de magát mégis megüresítette, emberis és bögai formát magára erettünk fel véven hozzánk Attyasíaihoz mindenkben hasonlatos, lőtt. Ha azért nekünk, mi hozzánk jó Bivel való más efedezőt kellene keresnünk, kerlek kit találnánk ki minket inkább szeretne, mint azt a' ki mi erettünk meg mikor ellenfeji voltunk, az ő cselet le tőtte? Ha továbbá maft kellene keresnünk, ki meltsófággal és hatalommal bírna, kitfoda bír nagyobb hatalommal mint a' ki az Istennek jobján ül, és kinek minden hatalma vagyon az menyen és földön? Es kitfoda halgattatik meg könnyebben az Atyától, mint a' ki tulajdon es egyedül egy bültör fia az Istennek? Tíak az ketelkedes hozta azert be, hogy a' megholt Szentek tístésség helyében gyalazattal illettefennek: holot vellek azt íselekedik, mellyet őkö soha nem íselekedének: sem nekik ajánlani nem kívánták: hanem alhatatossan és tísték íserint, mint írafokbolis ki tettzik, megh verették. A' mi erőtlenségünket sem kel itt előhozunk: mert it nem a' mi meltsófágunk, hanem a' mi Urunk Jézus Christusnak meltsófága es fellegesvolta által, Isten éleiben viendő könyörgésünk felől vagyon a' keres: ugymint a' kinek ígátsága hit által mienk. Hommét az Apostol, hogy ama' hasonlatlan íselelmet, avagy inkább ketelkedőseget belőlünk ki üzhesse, azert mondja a' Christust minmindenkben az ő Attyasíaihoz hasonlonak lenni, hogy a' népek búneinek meg tístítáfára lenne írgalmas es híseges fő Pap. Mert mivelhogy ísegyedet mikoron meg kérttetet, azoknak ísegyűsegel lehet kik megkésírtetnek: es hogy e' íselettis az Istenhez való járuláfára nagyobb bátorságot nyújtson, ígybol: Mivelhogy íazert nagy Papísejedelmünk vagyon, ki az egeket által hatotta, tud-

ni.

nállik a Jézus, az Istennek fia; megtartfuk ezt ez vallást. Mert nints oly Papi ísejedelmünk, ki a mi erőtlenségünknek érzésén meg nem indulhatna, hanem oly, ki megkésírtetet mindenkben hasonlatoskeppen, büntől megválva. Íarullunk azert bizodalommal a' kegyelemnek bekihez hogy írgalmaságot nyerünk es kegyelmet aláallunk az alkolmas időben való ísegyűfégre. Azon Apostol azt mondja. Hogy vagyon mienkünk ísabadságunk a ísent helyben való be menésre a Jézus Christus vére által. Íarullunk azert ígaz ísivel es hínek bizonyos bizodalomával, a' gonos' lelki ísemerettől megtístult ísivekkel. Ísemer. A' Christusnak örökévaló Papi ístíti vagyon; azert megis tarhattja azokat kik ő általa járulnak az Istenhez, mindenkor elven, hogy ísefedezők' ő éretek. Mit kívánhat valaki többet ennél? Holot a' Christus maga mondja: En vagyok az Ut, az Ígátságh es az Elet: Sem ki nem jó az Atyához hanem en általam. Miért kérefoenk, kerlek, más közben járot magunknak? Holot tettzet az Istennek hogy az ő ísáját ífiát adja mienkünk közbenjáróul, hogy ezt el hagyván maft ne vegyünk elő; avagy inkább ne keressünk ollyat mineműit soha nem találunk: Mivelhogy íoludta az Isten, midőn ezt nekünk íjándekozta, hogy mi búndősök vagyunk. Tovabba a' Christusnak paratífolattja íserint a' mi menyeyi Atyankor, ezen egy közbenjáró Christusunk által híiujuk ísegyűfégre, ímíképpen az Uról tanolt ímadísgban megtanítottunk, bizodalmason el hívén azt hogy valamellyeket az Atyától az ő nevében kérendünk, mind azokat megnyerjük.

X X V I I.

Híűünk es vallunk egy közönséges es kíseíledő Atyáíseítegyházat, a mely ísent gyűlekezett, avagy mindenigazak híűő Kereíítyéneknek íseírete, kik az Christusnak vérevel meg mosogatattván, az ő ísent

Szent Lelke által megszenteltetvén és elpöfételtetvén, idveflegeket egyedül tsak á Chriftnban reménlik; Ez Anyaszentegyház továbbá világkezdettől fogva mind világ vegezetig fen marad: mely nyilván vagon ebből, mert á Chriftn öröke való királylevén, birodalma ala vetettek nélkül nem lehet. Es e' Szent gyülekezetet az Isten evilágnak dühösködése ellen meg oltalmazza; noha kevéfdeigh néha kifinnek es az emberek előt semmive téretnek lenni lattaflek. Mint az Achábnak veszedelmes idejében, magának Isten hét ezer ferfiakat tartot vala meg, kik á Báálnak térdet nem hajtottak vala, Továbbá e' Szent Gyülekezet bizonyos helyen nintfen, helyhezterve avagy ahoz határozatva, avagy kiválteppen való bizonyos semélyekhez kötve, hanem ezvilágon bertebeffe eloflotes el pian táltatot. Noha bível, akarattal, esazon egy Lelekvel á hitnek ereje által öfve ferkezetet es egyyélőrt.

X X V I I I.

Híffük hogy holotez Szent Sereg es Gyülekezet az idvezülendőknek ferege, es ezenkivül idveffég nem adatik; azért fenkinnek akár minemű rendben es meltofágban helyhezteret legyenis, ebből magat ki vonni nem kell ugy, hogy magával megh elégedven külön magának lakjek: hanem mind nyajan egyenlőkeppen magokat ehez adni es ezzel egyyefülni, az Anyaszentegyházbeli egyyefléget megtartani, magokat annak tudománya es fenyitéke alá adni, nyakokat á Jéfus Chriftns járma vagy igája ala verni, es mint egy közönfeghes restnek tagjai, az Uról kinnek kinnek engedetet ajandeknak mértéke berint, az ő Attyafinak epereseben jo bível fogaloi tartoznak. Hogy penig ez jobban megtartaflek, minden híveknek tíftek az, hogy az Istennek egeje berint mind azoktol valakik az Anyaszentegyház kivől vadnak, magokat el bakaßbák, es valahol az Ur e' Szent Gyülekezetet le telepíti magokat

kat ehez tsatollják; ha fínten á Tíftvifeldőknek, vagy Fejedelmeknek ki mondot Vegezések ezzel ellenkenezkís; sőt ha fínten halalt, vagy más testbeli veszedelmet kellene bñvedniekís. Valakik azért, attol az igaz Anyaszentegyháztol el tavoznak, avagy magokat ahoz ugyan nemis tsatollják, az Isten parantfolattjával ellenkeznek.

X X I X.

Híffük hogy elsöbenis Borgealmatoflan es eßeffen megkelleffek külömböztetnünk mellyik legyen az igaz Ecclefia, mivel hogy minden vallásbeli bakaßások, valakik ma é világon vadnak, az Anyaszentegyháznak nevét tulajdonitják magol nink. Semmikeppen azért az Hypocritáknak gyülekezetek felől it nem állunk, kik noha az közönfeges Gyülekezetben á jökközze egyelettenek, de nem az Gyülekezetből valok, noha annak testeben vadnak: Az igaz Anyaszentegyháznak testét es egyyefléget azért minden mas vallásbeli bakaßások ul, kik magokat Anyaszentegyháznak lenni mondjak, megh külömböztetjük. A' Jegyek kikköl az igaz Anyaszentegyház megismértetik ezek: Ha az Ecclefia az Isten ígejenek tífán valo bírderttetéfevel, ha á Sacramentomoknak fogyatkoßaflelkel való es á Chriftnstol eleiben irt rendtartáshoz intéztetet kibolgaltatáfával él, ha az Anyaszentegyházbeli fennyérek, á vetkeknek megh jobbítara, ereiben fentartatuk. Sommaßerint, ha mindenek abban az Isten ígejenek regulájához merfekeltetnek; minden ezzel ellenkező dolgok megh vettenek, es ha egyedül á Jéfus Chriftns ennek egyyeden egy fejeget lenni ímertetik. Immar ebből az igaz Anyaszentegyház bizonyofon megismértetiek, á kivül magat el bakaßtani fenkinnek meg nem engettetet. A' mi penigh e' b. Gyülekezetnek tagait illeti, azok á kereßtyeneknek jegyekből megismértetietnek, tudniillik az ő Hitekből, es midőn az Jéfus Chri-

flust mint egyedül való Megtartójakat vévén, a' bűnt el távoztattak, az igazságot követik, az igaz Istent es felebaráttyokat szeretik, jobbkéz vagy bal-kézfelem hajolnak, testeketis annak vetkes munkáival megfésíték. Nem úgy mindazáltal, mintha azokban még nagy erőtelenséggel fennem maradt volna, hanem hogy az ellen, egész életnek idejében a' Lelek által hartzollyanak, ez bűntelenül az Ur Jესusnak véréhez, benvedéséhez, halálához es engedelmeslésehez ragazkodjának; úgy mint kibén az ő bűneiknek botfánattya hit által vágyon. A' mipenig az hamis Ecclesiát illeti, ámagának, es az ő találmányinak több melfőtséget tulajdonot mint az Istent befedének. A' Christusnak igazja ála magát adni rem akérjássem a' Sacramentomokat, úgy a' mint az Ur az ő igejében előnkbenadta, ki nem szolgálattja, hanem azokhoz szabadakarattja szerint hozzátold, vagy azokból el vonson az emberekhez inkább mint a' Christushoz támaszkodik; azokat kik az Urnak igeje betűnt bűntőlélnék, es kik a' vétkeket úgy mint a' fősvényiséget, a' bálvány imádsáft meg feddik ül dőzik. Ezekből azért könyű mind a' két Gyülekezetet megismerni, es edgyiket a' másiktól megválastani.

X X X.

Híbbűk, hogy es igaz Anyaszentegyháznak olyan lelki Varosbeli-igazgattalál kel igazgattani, a' melyre minket az Istent az ő igejében tanit, hogy tudniillik abban legyenek Tanitok avagy Lelki pásztorkok, kik az Istennek igejét hirdessek, a' Sacramentomokat ki bőlgaftassák: Legyenek egyfésf mind Seniorok es Diaconusokis, kik az Tanitokkal mint egy Ecclesiái Tanás helyeben legyenek: hogy ekeppen az igaz vallás meg tartassék, az igaz tudomány mindenűt terjesztethessék, főt a' vétkekben elő emberekis, lelki keppen megfeddettessenek, es megzabolaztassanak, a' bégények tovább es nyomornultak segitféggel es vigasztalással, kinek kinek a' mint

a' mint búkfege vagyon, fel segitessenek. Illyen modon mindenek az Ecclesiában jo rendeltetve lésnek, ha az Apostolnak Timotheushoz irt leveleiben való regulája szerint, hívferfiak ezeknek yeghez vitelére választatnak. *Confess. Confess. Gall. arc. 29.*

X X X I.

Híbbűk az Istent befédet hirdető Egyházi bőlgaftaknak, Senioroknak, Diaconusoknak, az ő tíftekben való be allattatásokra az Anyaszentegyháznak törvényesint való választását búkfegeinek lenni, az Istent nevenek segitféggel való hívásával, es az Istent igejében tanitott rendiattással egyűt. Mindennek azért el kel távoztatni hogy magat le tífben megittatott eskűzők által bene binellye, hanem várjon oly időt melyben Istentől hivatassék; hogy legyen az ő hivata la felől oly bizonyága, mellyel bizonyosan magával el hiteles hogy az Uról vagyon az. A' mi penig illeti az Istent igejének hirdető bőlgaft, akarhol legyenek azok, mindeniknek azon hatalma es melfőtsége vagyon, úgy mint kik mindnyájan a' Christusnak, az Ecclesia egyedűl való közönféses fő Papjának, es egygyetlen egy Fejének Szolgái. Annakfelette, hogy ez Istennek bent rendelése erőszakot ne benvedjen, avagy megutáltatásra ne jusson, azt mondjuk, hogy az Istent igejének hirdető Szolgait, es az Gyülekezetnek Seniorit, azért a' nunkáert melyben forgolodnak, mindnyájan minden tíftelességgel illessek, es ő velék minden zugolodás, veskedések, haborgások nélkül, a' mennyire leket bekeféget kövessenek.

X X X I I.

Híbbűk is azonközben, hogy noha hasznos es tíftelességes dolog, az Ecclesia Igazgatoinak valami rendet magok közdött, az Gyülekezet testének meghtartatására rendelni es állatni: el kel mindaz által, bőlgaftatossan távoztatni, hogy a' mi egy

mesterünknek az Christusként szerzetesül el ne hajlyanak. Megvetünk azért minden emberi találmányokat, minden törvényeket, melyek az Istennek tiszteletre képest akar kitűl betabíratnának, úgy hogy azok által a lelkiismeretek semmi uton módon meghné köteleztessenek, fogva azoktól ne tartassanak. Be vesszük ímet egyedül tñak azt valamely az ñent eggyeségnek, egymasközöt való tsendeségnek, megtartására és öregbítettetésére, es kitűt fejenkent az Isteni engedelmesseghben való megtartozatására alkalmatos. Erre pedig elsőbenis megkivántatik a Gyülekezettől való kirerekeztés, mely az Istennek bekede serint, több hozzá tartozó dolgokval egyűt Bököt gyakoroltatni. *Confes. Confes. Anglican.*

X X X I I I.

Hisszük hogy a mi kegyelmes Istenünk meggon-
dolván a mi erőtelen állapotunkat, Sacramentomokat szerzet minekünk az ő ígéreinek bennünk való megperstetésére, es hogy azok az ő mihoz-
zánk való Isteni joakarattjának es kegyelmének lennének zalagi. Sőt a mi hitünknek taplastatására es élteretésére. Mellyeket az ő Evangéliomának í-
géséhez azért adot, hogy hathatobkeppen a mi külső érzekenfégünknek eleiben adna, mind a mi-
ket külsőkeppen nekünk az ő ígejében mutogat, mindpenig a miket belsőkeppen a mi szívünkben munkálkodik; es hogy annál inkább a mi velünk közöltetett idvességet mi bennünk meg erősítse. Mert ezek oly belső láthatatlan dolgoknak külső s-
látható jegyei es pñfői, mellyek- l mint ebkö-
zökkel az ő sz. Lelkének éreje által bennünk mun-
kálkodik. Ezek azért semmikeppen nem a mi meg-
tfalattatásunkra es megjantzatatásunkra beteztetet
hasontalan üres jegyek; mert a Jesus Christust
valósággal magokbanbe foglalják, ugymint ki-
nekül semmire valok volnának. Továbbá elég
né-

nekünk a mi mestertünköl a Christustól szerzetetett
Sacramentomoknak báma, mely serint tsak ketű,
ugymint a Kerebtségnek ñ: Sacramentoma, es a
Jesus Christusként Bent Váforaja.

X X X I V.

Hisszük es vallyuk hogy a Jesus Christus, ki a
törvénynek vége, az ő verének ki ontásával, min-
den egyeb verének ki ontásának véget vetet, mellyet
a bűnöknek megengestetésére vagy azokért való
elégítetelre valaki elő vehetne, vagy elővenni akar-
na: Es a Környűmetelkedést mely verének kion-
tása által lében vala, el törőlvén, a kerebtségnek
Sacramentomat annak helyében szerzette; kivel az
Istennek Anyasentegyházában be bámlaltatunk,
minden inás pogányoktul, egyeb idegen vallásuak-
tul azért valasztunk meg, hogy egebben annak
bámára bentelteszünk a kinek jegyét es tñmeret
visellyük. Bizonyfágulis vagyon minekünk, ho-
gy azon Isten mindenkor mi Istenünk es kegyel-
mes Atyánk lében. E vegre megparantfolta hogy
valakik neki tulajdoni, azok az Atyának, Fiának,
es sz. Leleknek nevében úsupadon tsupa tsísta viz-
zel megkereszteltesse: hogy azzal megjelentse,
es hogy miképpen a reánk ki öntetett, es a meg-
keresztelhetetett tñtlen meglatható öntöz viz a tñt-
nek motskait el mosja; azonképpen a Christusként
vere a ñent Lelek által belsőkeppen a lélekben a-
zont tñlekebi, azt meg öntözven, a bűnököl
megtsitván, es mintek haragnak fiait Isten fiaivá
ujjonnan tsülvén. Nem hogy a külsőtsi viz azt
tñlekedje, hanem az Isten fának drága vérevel
vajo megmosdós: mely nekünk hasonló a veres
tengerhez, kin általkel mennünk, hogy a Phara-
honak az az, az Ördögnek kegyetlenkedése alol ki
tsabaculhasunk, es a Lelki Canaán földére be me-
heszünk. Es továbbá az egyházi tsolgák, a men-
nyiben tsítek tartya, adgyak ugyan nekünk a Sá-

letünknek táplaltatására vessük. Bizonyos dologis továbbá hogy a Christus nem hiájban ajánlotta min nekünk az ő Sacramentomir. Azert his mind azokat bennünk veghez viszi valamelyeket az ő tölle szerzetet benti jegyekkel nekünk jelenget; ha bintenn annak modja a' mi elménknék megfoghatást fellyul mullais, es töllünk megfoghatatlan legyen, nem különben mint a' Szent lelek Istennek munkálkodásais titkos es megfoghatatlan. Azonban mindazáltal ugyan nem tevelgünk, ha a' mit meg esőnk, azt a' Christusknak tulajdon es természet bérnt való testenek; a' mit pedig megisünk tulajdon ő vérenék lenni mondjuk. De az megételnek modja oly a' ki nem testibájjal hanem lelekben hit által leszen. Esigy ha bintenn a' Christus az ő Attyának jobján állis, mindazáltal a' hit által nem kevésbé közli magát mirekünk. Ez vendétség oly lelki, által; melyben a' Christ us magát minékünk minden ő jóvaival közli, es hogy abban mindmagával, mind benvedésének es halálának érdemével éllyünk ftelekebi, a' mi nyavalys es minden vigábrálást megfoghatot lelkeinket az ő testének etelevel táplálly, vigábrálly es erősíti, az ő vérenék italával megújítja es eleveníti. Noha továbbá a' Sacramentomok ööve vadnak a' jegyzet dologgal foglaltaiva, mindenik mindazáltal nem véteik mindeneköl. Mert a' hitetlen veszi ugyan a' benti jegyet az ő karhozattjára; de a' Sz. Jegynek valóságát nem veszi. Mint a' Judas es Simon Mágus vöttek ugyan mind ketten a' Sacramentomot; de azokban jelentetett Christust nem vöttek, ugy mint áki tsak, a' hivelkel öözlötek. Továbbá ez benti Sacramentomot az Isten nem pecktezegeben, nagy lelki alázatossággal es betűllel vel vessük, a' mi Megtartó Christuskunknak halálát halá adasunkal benti emlegetyünk; es ugyan ott a' mi keresztyeni hitünk es vallásunk felől vallást tessük. Senkinek azért ez Abrahához járulni nem kel, ha

ma-

magát jól meg nem vizsgálta; hogy é kenyerből éven, es e' borból iván, magának itéletet ne egyek és igyék, Somma bérnt e' Sacramentomnak eléfevel, a' mi Istenhez és telebaratinkhoz való buzgo szeretetre intönk. Minekokaert minden elegy belegy bemeteket, es kárhazatos ki gondolt találnányokat, mellyeket a' Emberek és Sacramentomokhoz földötának es egyelitettenek, ugy mint meghannyi morskolásokat, es megvetünk; alhatatosan bizonyítván, hogy a' Christus es az Apostoli által tanítatot rendtartásokkal megkel elegendünk, es ezekfelöl való állásnak formájatis, mellyet ök követtünk, kel követnünk.

X X X V I.

Hissük hogy ama' mi igenkegyelmes Istenünk, az emberi nemzenek megvesztegetődesére képest Királyokat, Fejedelmeket es Tisztviselőket rendelt: es azt akarja, hogy é világ. Törvények es bizonyos igazgatások által igazgattassék, s' mind hogy az rendeletlenség az emberek köztis megtiltassék, s' mind hogy mindenek az emberek között jo rendelmenyenek veghez. Azert engedte a' Magistratus kezében a' fegyvert, hogy a' gonosbokat azzal megbüntesse, a' jokat azzal visont védelmezze. Tisztek pedig ezeknek nem tsak az, hogy gondot viselleyenek, es a' közönséges Polgári társaságnak megtartatására vigyázzanak; hanem hogy a' bentsolgálatotis oltalmazsák, minden bálványi tiszteleret es paráznaságot az Isteni tisztelettől eltiltsanak es fordítsanak; az Antichristus orságot rontsák, ellenben a' Christus orságot előbb mozdítsák, azonnis igyekezzenek, hogy az Evangeliomnak becséde mindenütt hirdettesék, mely által az Isten kitől kitől ugy a' mint az ő igijeiben kívánnyá b'csületesek es tiszteletesek Visont ki ki, akar mineműlegyen, a' Magistratusnak engedni. adot neki adni.

fe-

felelemvel és betsüllettel illetni, és valamelyek az Isten jussával ellenkeznek, mind azokban engedelmeskedni, és hogy őket az Isten minden ő tselekedetekben bírja és igazgassa erettek könyörögni tartozik, hogy nugodalmas és tündes életet, minden kegyességgel és tisztességgel elhessünk. A zert az Ujkeréktyéneket, és egyéb háborgo embereket kárhoztatunk, mindazokkal együtt, valakik a felső Urafigogot és Tisztviselőket megvetik: az igazságot el fordítják: a jobbnak társalkodásokat és egyességeket megháborították, és azt a tisztességet melyet az Isten az emberek között helyhez tetet megzavarják.

X X X V I I.

Vegeztetre az Istennek bésede berint hibóák. Hogy mikor az Uról rendeltetett, de minden teremtet állatoktól el rejtetett idő el jő, és a Választottaknak biamot be telik, a mi Urunk Jესus Christust az égből, test betint és látható keppen, a miképpen felis ment, nagy dicsőséggel és felséggel el-jövendőnek lenni, hogy magát mind holtaknak, mind eleveneknek bírának lenni megmutassa: az elebbi világot tüzzel és lángval fel gyujtva, hogy azt meg tisztítsa. Es akkoron minden emberek, férfiak, asszonyállatok, kisderek, valakik világ kezdetüől fogván mind végigh voltanak, e felséges Biro eleiben. Archangyalnak szavával, és trombitának harfogásával elő idéztetvén, előtte megjelennek, Mert minden halottak, kiknek előtte megholtanak vala, a földből fel támadnak, azon testnek és léleknek kibén ez életben éltenek öve serkebetéfével és egyesüléfével. A mi penigh azokat nézi kik akkor életben lésnek, azok mint egyebek meg nem hálnak, hanem egy szempillantásban a romolhatatlanságra változnak. Akkor meg nyitvatnak a könyvek, az az kinek kinek lelki ismerete, és az holtak megítéltenek a berint melyet évilágon

ile.

tselekedtenek vagy jot vagy gonást. Sőt minden minden hivalkodo bésédekről valamelyeket bótlanak biamot adnak, noha a világ azokat játék és tréfa gyanánt tartja; minden titkos tselekedetük az embereknek, és minden bün-mutatófok, nyilván mindenk előtt kifedetnek. Ugyanis meltán annak az itéletnek emlékezete, az hamis és istentelen embe reknek rettenetes és regtetető; de a joknak és el választattaknak kívánatos és vigasztalással telyes: mivel hogy az ő váltfogok egebben akkor bétellyesítetik; és ez életben el-vielt munkájoknak és nyomorúságoknak gyümölsét akkor előzik. Artatlanfogokis nyilván mindenkétől megismertetik; és őket ez eleiben kegyetlenül nyomorgato, kinzo ellenfegeneknek rettenetes büntetéseket, kikvel Isten ő rajtok bósút áll, bemelelik. Kik az ő tulajdon lelkiismereteknek bizonyfághateteletül meggyőztetvén, halhatatlanokká téréknek ugyan, de ugy hogy amaz Ödögnek és az Angjalnak késztetett örökke valo tüzzel gyótródtetessenek. Ellenben az választott hívek, a dicsőségnek Coronájával és tisztességgel megkoronáztatnak; ez az Istennek fia az ő neveket az Arya Isten előtt és a Választott Angyalok előtt megvallyá. Minden könyhullatófok az ő bemeikről elő töröltetnek, igazüggyek. mely ez életben sok Iteőbíraktól és Tisztviselőktől e retnekfegh gyanant kárhoztatot akkor ez Isten Fiának ügyének lenni megismertetik. Es ez ingyen valo megjutalmaztatásban as Ur őket oly dicsőségnek bírására küldi, melyet senki az emberek közül elméjében nem foghat. Azt az nagy napot a zert nagy kívánsággal várjuk, hogy az Istennek ígeretinek a mi Urunk Jესus Christusunk által tökelleres bé tellyesféfével ellyünk, Amen.

Ielenés. 22. v. 20.

JÓVEL URAM JESUS.

EGY

EGY NEHANY EKES MON-
dafokes intések a szent irasbol melyek-
ből minden megtanulhatta miképpen kelljen
kinekinek tisztában és hivatalában
magát viselni.

Ez világi Fejedelmeknek.

MOST azért tikiralyok legyetek éseffek,
ti földnek bírái tanúlatok, Szolgallya-
tok az Urnak felelemben, és őrüljétek
néki rei tegesben, *Psal. 2. 10. 11.*

Szünyjétek meg a gonoszlagnak tfelekedetiről,
tanúlatok jót tfelekedni, igyekezzetek az igazsá-
gra, bábaditárokat meg a nyomorultat, oltalmazza-
tok az törvényben az árva, és az özvegynek pórt
fölvégjétek, *Esa 1. 16. 17.*

Itélő Bírának.

Válásb a nép közzül kegyes férfiakat, Isten felö-
ket, igazmondokat, kik gyűlölik a fővénst, és
tegyed azokat elűtők, azok tegyenek itéletei min-
denkoron, *Exod. 18. 21.*

Jól megállatok a mit tfelekestek mert nem em-
ber képebe nitelték, hanem az Urnak képeben ki az
itéleiben veleiek leli n. Azért az Urnak felelme
légyen rayatok, okkal tfelekedgyetek és borsalma-
toslak legyetek : mert a mi Urunknál Istenünknel
ninszen hamislag sem kemely valogatás sem ajon-
dékvetel, *2 Chron. 19. 6. 7.*

Uraknak és azok alatt valoknak

Minden lélek az felső hatalmasságnak engedel-
mes legyen : mert ninszen hatalmasság hanem Istenről,
és a minemő hatalmasságok vadnak Istenről
rendeltettek. Azért valakik ellene támad a hatalmas-
ságnak az Isten rendelésének támad ellene, a kik pe-
dig

dig ellene támadnak ő magok büntetést fereznek
magoknak.

Mert az fejedelmek nem az jó tfelekedőknek
hanem a gonosboknak vadnak rőttegekre. Akarfe
nem felni az hatalmasságról ? tfelekedgyel jor, és
dítsereted lehen attól. Mert Isten borságja ténked
jodra : Hágonoft tfelekedel, fély tőle, mert nem
oknelkül viseli az fegyvert, mert Isten borságja,
Isten borsujának megállója azon a ki gonosft tfele-
kedendik. Annakokáért borsfeg engedni, nem tsk
az borsu állástól való felelemnekokáért hanem az
lelki esmeretértis : Mert azért fizettek adotis, mi-
velhogy Istennek borsgai, kik az Isteni borsgálatban
foglaltosok, &c. *Rom. 13. 1 Pet. 2. 13. 14. 15.*

Házas Férfiaknak.

Férfiak feresleiek a ti feleségeket miképpen
Christus feresette az Anya bentegyhazar, &c. *Eph. 5.*

Férfiak együtt az si feleségeket és ne legyetek
azok ellen merges kedvűek, *Col. 3. 2. 5.*

Az férfiak együtt ellyenek az ő felesékekkel, mint
illikérrelmes emberekhez, az aßbonyi allati eden-
nek mint erőtelebennek tisztetést téven, mivelho-
gy mind együtt azokkal örökösökis vádlok az
eletnek kegyelmeben : hogy a ti imatkoztok meg
ne bántassék, *1. Pet. 3. 7.*

Házas, Afzszonyoknak.

Ti aßbonyi allatok az ti fíyat Uraitoknak enge-
delmesek legyetek mint az Urnak. Mert a fcsifu fe-
je az ő feleségének miképpen a Christus feje az a-
nyaßent egyháznak, *Ephes. 5. 22. 23. Coloss. 3. 18.*

Az aßbonyi allatok engedelmesek legyenek az ő
ferjeknek, hogy ha valakik nem engednekis az
igének, az ő feleségeknél bent életet által az ige-
nélkül megnyeretellenek, mineműana lálandjak
az ti tista és Isteni felelemmel való életeteket. Mel-
ly aßbonyi allatoknak ékeffek ne legyen külső,
melly vagyon hajoknak feltekerésében, arannak vi-
le.

feleleiben, vagy szept palástoknak öltözetében : hanem az ő bűben elödytét ember, á beléd és tfeledeknek rothadatlanságában mell' az Isten előt bősületes. Mert amaz bent, és Istenben bízó assonyi állatokrégenilyen módon ékesítik vala magokat, kik az ő Uroknak engedelmesek valának, mint á Sara engedett az Abrahamnak, őtet Urának, nevezvén melly Sárának ti lőterek leányi mikoron jöttek felekeztek ha semmi felelem nem rőttegetis titeket. *1. Pet. 3. 1. 2. 3. 1. 5. 6.*

Atyák és Atyák.

Ez igék, mellyeket az Ur parantol ténéked. legyenek bűvedben, es gyakorlyad azokat á te gyémekid, előt, és boly ézekefől mikor á te házadban álls, vagy mikor uton járs, és mikor agyadban lefekeél, és mikor felkel, etc. *Deut. 6. 6. 7.*

Ne vond el az gyermektől á fanyargást, mikoron megverend őtet veszővel, meg nem hal. Te veszővel verd meg őtet, és az ő életet az veszedelméből kiragadd. *Peld. 23. 13. 14.*

A ki megtartoztatya az ő veszőjét, gyűlöli az ő fiat : á ki pedig bereti azt, idejen boltségre tanítja azt. *Peld. 13. 24.*

Ha fiad vadnak ténéked tanítsd azokat, és meg-haytsd ifjusagoktól fogva azoknak nyakokat. Ne adgy neki szabadságot ifjuságában, és az ő vétkenékné ne engedgy. *Ecc. 7. 2. 3. 24.*

Ti atyák ne ingerlyetek haragra á ti magzátotokat, hogy kétségben ne essenek hanem nevellyetek őket az tudományban es az UR befedinekintésiben *Eph. 6. 4. Col. 3. 12.*

A Gyermékeknek.

Ti magzatok engedelmesek legyetek az Urban á ti bűleteknek mert ez az igaz : Tibtellyed á te atyadát és á te anyadat, melly első parantolat ígérrettel egyetemben, hogy jöllegyen te néked dolgod, és hoóssu élető legy ez földön, *Eph. 6. 10. Col. 3. 1. 2. 3.*

Szob.

Szolgáknak szolgálóleányoknak napszámáknak Beseleknek és munkásoknak.

Ti bologak engedelmesek legyetek azoknak az kiknek Uraitok test berint feleléssel és rőteggéssel, bűveteknek egyűgyűfével, mint á kik embernek, nem sem előt bologálván, mint á kik embernek akarnak kedveskedni, hanem mint Christu bologai, bűvetek betint tfelekedvén az Urnak akaratyát. Jo akarattal bologálván az Urnak és nem embereknek, tudván azt, hogy mindenek á mi jor tfelekedtenek annak jutalmát veszik az Uról, akat bologálegyen, akat bados. *Eph. 6. 5. 6. 7. 8. Col. 3. 22. 23. 24.*

Szolgak az ti Uraitoknak engedelmesek legyetek minden felelemmel, nem tfeak az joknak és az alázatofoknak hanem az keményeknek is. *1. Pet. 1. 18.*

Gazdáknak, és ffelede emberekné.

Tiis Urak ugyan azonokat tfelekedgyeték ő vélek elhagyván á fenyegetéseket, tudván hogy á ti Uraitokis menyben vagyon, és hogy nintsen annal bemeely valogatás, igazsággal és egyenlősséggel legyetek á ti bologaitokhoz *Eph. 6. 9.*

Közönséggel az ifjuságnak és egyebékné.

Ne tevelegyetek, sem paraznalkodok sem á balvany imadok sem házasság rontok sem lopok, sem fősvények, sem rebeségek, sem bűdalmazok, sem ragadozok, az Isten orságanak örökfeget nem birkak *1. Cor. 6. 9. 10.*

Ti ifjak engedelmesek legyetek á vénekné, és mindnyajan egymásnak engedelmesek legyetek alátossággal ékefiek legyetek belől, mert az Isten á kevélyeknek ellenek áll, az alázatofoknak pedig adgya az ő kegyelmet. Alazzatok meg azért magatokat az Istennek hatalmasze alatt, hogy titeket alkolmatos időben fölmagaztallyon, Minden gondorokat ő reaja vessetek mert ő neki gondgya vágyan tirolatok, *1. Pet. 5. 5. 6. 7.*

Ar.

Az szűz Leánzoknak

Küldömböznék ezek: az ferhez ment affonyiálat, és az bűz leánzó. Az ki ferhez nem ment bormalmatos az UR dolgaiban, hogy tiszta legyen, mind testében, mind lelkében 1 Cor. 7.34.

Az Özvegy affonyoknak

A melly affonyi allat valóban özvegy, és egyedül vagyon: bizik az Istenben, és foglalatot a környözésekben, és imátságokban eyjel és nappal. A melly pedig len bűjáltságban el. az olyan elven megholt. Ezeket ennekokaért megmondgyad, hogy legyenek fégyhele lenek nem hivalkodók, hazudozók, nyugtatólanok tsátságok hasonlatlan dolgozókrol 1. Tim. 5.6 7 13.

M I N D E N E M B E R E K N E K közönséggel.

Summája az Isten törvényének

Szeressed a te Uradat Istenedet tellyes szívodból, tellyes lelkedből, és tellyes elmédből, és minden erődből. Ez az első és nagy parántsolat. Az második pedig hasonlatos ehöz: Szeressed a te felebarátodat mint te magadat: Ezekét parántsolatban függ mind az tő vényes az Prophétakirása.

Summája az Evangelisznak

Ugy szerete Isten ez világot, hogy az ő egyetlenség egy báletet: fiatadna hogy minden valaki hibén ő benne. el ne vébben, hanem örök életet vegyen Ioan. 3.16.

Igaz bebed ez, és mindenképpen méltó mellyhöz ragazkodgyunk, hogy a Christus Jéhus jött a világra, hogy a bűnösöket megtartaná, kik közzül első én vagyok. De azért könyörült én raytam, hogy én bennem elsőben megmutatná a Jéhus Christus minden kegyelmességét, hogy lennék példájul az ő benne hívőknek örök életre: 1. Tim. 1.16. 17.

Vége.

H A.

H A Z I K Ö N Y Ö R G E S E K

Avagy tselédesembereknek. s. azok tselédinek és kinekinek tulajdon imádsági.

Röggelümádság.

(Szerelmestim az Ur Jéhusban meghaytván terdeinket az Isten előtt tellyes szívból ő bent felségét hijuk segítségül illyenképpen.)

O Rők mindenható igralmatos Isten, hálákat adunk teneked hogy minket ez eyjel illy kegyelmessen megörizel, és ez napot addad erünk. O almazz meg kinekünk téged ez mai napon: mis minket, és adgyad minkünk a te bent Lelkédet, hogy mind ez egész napot olly dolgokban foglalhassuk, amellyek teneked kedveflek legyenek. Es a mint immat a te napodnak fenyével ez egész földnek kerektségét megvilágosítod, azonképpen a te bent Lelkeddél világosíts meg a mi elménknek homályoságát, hogy a te igaz ölvényedből, te job se balkezrene hajollyunk: Téged minden dolgainknak nézőt bűntelen bémienk előtt tartssunk, és teged minden mi gondolatainknak, bebedinknek és tselékedetinknek által latójának és megbűntetőjének esmerjünk és fellyünk. Es semmitől inkább ne őrizkedgyünk, mint hogy téged illy kegyelmes Atyánkat, semmiben meg ne bantsunk. Sőt valamihöz kezdünk, és valami magunkban elrende lünk, mindenkor ez legyen fő bándekunk hogy minden nemű dolgunk egyedül a te di sóségedre és egybeknek hasznokra bolygallyanak. Ennek felőtte mivel hogy minden hasznos tanakozások, illendő alkalmazások és minden dolgoknak bodog véghez menerelt te tüled vadnak, adgyad hogy mind ezeket csak te tőled kőrők hiven elvárjuk es elis vehessük Adgyad meg ezis oh mi kegyelmes Atyánk, hogy ez életünkre való bőséges dolgoknak keresésében, né munkalkodgyunk olly nagy

bor-

őrgalmatossággal, hogy ozonközbe, a mennyek-
ékről elfeleltékzenék avagy azokra valoba gondot
nem viselének, hanem adgyad hogy mindenkör ke-
refstük előbb a te te orfagodat, és annak igazságot,
semmit abban nem kerelkedvén, há ekképpen tse-
lekedendünk, hogy te minékünk minden bűkségün-
kre valo jokat kibolgáltatd, Otalmazd és őrizd
meg a mi gyarlo téstieinket és lelkeinket. Eppits
fel minket a te bñstlekednek jó értelmével, és e-
rejevel, a Satannak ennyi fok kísérteti és reank tö-
rése ellen, Szabadis meg minket minden félelem-
től, melyekben forgunk ez világon minden bñm-
pillántsában,

Mivelhogy pedig hasontalan, valami jot el kezd-
nünk, hogy há azt serényen veghez nem visbük,
kérünk téged kegyelmes Atyánk, hogy minket nem
tsákez mai napon végy a te otalmazásban: hanem
ezutannis egész életünkben te légy minékünk vezé-
rünk és otalmazunk, őregbitvén és megerősítvén
mi bennünk a te ajándékidat, melyeket az te jovol-
todból mivelünk begény bñndsókkal, erdemunk fe-
lőt közlöttel, miglen minket az mi fejünkkel az
UR Christussal valo tökelletes egyettségbe vien-
de, a ki az igazságnak ugymint fényes napja a mi
lelkeinket őrdökhé megvilagosittyá és véghetetlen
bodog örömmel beölti. Ald meg továbbá és tedd
foganatossá a te Evangeliomodnak predikállását:
ronts meg az őrdögnek minden tselekedetét; Erő-
síts meg minden Lelki pástorit és fejedelmeit a te
népeidnek. Vigaztally minden nyomorultakat; és
somorodott bñveket. Hogy pedig mind ezeket és
egyeb bűkséginkre valo jokat töled meg nyerhes-
sünk, borsáld meg nekünk minden bñncinket az te
berelmes fiadert az Jépusért, az ki megígerte hogy
te minékünk bizonynal megadád mindeneiket, vala
miket az ő nevében te töledkérendünk és annako-
kért meghadta, hogy ekképpen könyörögjünk.

Mi

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Engedd meg ezit bñt kegyelmedből, hogy él-
hefsünk á te bñt akaretod berént, melyet mine-
künk a törvényedben megjelenttel, és ez tiz
parantsolatban vagyon befoglalvan.

Első Parantsolat.

Halsáld meg Izráél: En vagyok az te. &c.

Eftveli imárlag.

Ur Isten mimenyét bñt Atyánk hálakatadunk
te néked hogy minket ez mai napon és életünknek
minden ideiben, mind ez oraiglan megtartottal, és
ennj fok és nag' jo teteményiddel berettel. Es mi-
velhogy a te listeni bñltféségedből a napot az mun-
kara és az étzakát nyugodalomra rendelted; kérünk
teged, adgyad nekünk az te bñt lekedet, mely
által ugy nyugodgyunk testünkben, hogy a mi bñ-
veink a te berelmedben ebrenmaradgyanak, és ho-
gy minden világi őrgalmatosságot ugy tehetsük,
erőtelenségünknek bűkséges megkönnyebítésére
hogy te rolád soha el ne feletkezzünk, hanem min-
den időben az mi teremtesünknek és idvőségünk-
nek emlekezeti nalunk bñtelen megmaradgyon:
Hogy az mi lelkeink éfmeretinek az testnek kül-
ső nyugalmával együtt, belső és lelki nyugodal-
ma lehesen; adgy ad annak felőtte, hogy a mi alú-
vasunk ne legyen mérték leílen a mi testünknek tu-
nyaságára, hanem tsak a mi erőtlen természetünk-
nek megtartására, hogy őstán, alkalmatosbak lehes-
sünk a te bñlgalatodra. Őrizmeg minket téstetől
lelkestől minden ferrelmeség ellen, hogy még alu-
vásunkis a te bñt nevednek ditsőségére lehesen.
Es minekutanná ez májr nápotis nem keves vét-
kekkel, mulattuk el, (mivelhogy bñgeny gyarlo bñ-
ndsók vagyunk) kérünk téged, hogy a miképpen
étzaka az feteretseggel minden elfedetik és elreite-
tik: azonképpen te is a te nagy kegyelmeségeddel
fedezd él és temesd el minden mi bñncinket, hogy

N

mi

mi azok miatt á te bined előtt el ne vettesünk. Adgy nyugodalmat és nyits vigasztalást minden betegnek és késettet miat kesergő szívűeknek. A mi Urunk Jésus Christusnak általa, á ki minket így tanított könyörgeni.

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Hűek egy Istenben, &c.

E TEL ELŐT VALÓ IMATSÁG.

(Mindeneknek semci te read néznek Ur Isten, es te adsi azoñnak eledelt alkalmas időben. Megnyitod á te kézedet és békítes minden élő állatot á te jóvaltoztol.)

Mindenható és igrálmás Isten, á ki mindeneket teremtetel, és Isteni erőddel megis tartas és el táplals mindeneket, ki az Izráel népét á pusztában mannával eltetted és táplaltad negyven ébtendeig: áldgy meg minket segény szolgálait, és bentseld meg ezeket á te ajándékidat, melyeket mi á te bővséges jóvaltozhol veűnk hogy azokkal mértéketesen és bentsül ellyűnk á te Isteni akaratod be rint: Hogy innetis esmérhesűnk teged mi atyánk nak és minden jók kusejének lenni, és keresűnk ki váltkeppen á te igrádnak telki kenyeret, melyet á mi lelkeink táplálnak az örök életre. Melyet minekűnk megberzertel á te beremes fiadnak á mi Urunk Jésus Christnak bents vere és halála által.

Mi Atyánk ki vagy, &c.

Ekképpen ínt minket az mi Urunk Christus

Sz. Luc. XXI. v. 34. részben:

Megotalmaztatok magatokat á hogy valamikor meg ne nehézedgyenek á ti benceitek, tozodásnak résbességnek és é világi borsalmatosságnak miatta, és nagy hirtelen rárok jöyjön az á nap mint egy tűz.

E T E

E TELUTAN VAO HALAADAS.

Igy parantfol az Ur, Moses ötödik könyvének 10 részben: Mikorok éjendel és megelegetendel halákat adgy á te Uradnak Istenednek Es meg lássád hogy soha el ne felekezzeel á te Uradról hogy meg nem tartanád az ő parantfolatit.

Ur Isten mi mennyeiű: Atyánk halákat adunk te neked mindenemű nagy és véghetetlen joteremévidért, melyeket veűnk bűntelen az te bővséges kezeidből. Es hogy minket megtartás elűnkben bővséggel megadván mindeneket á mlmeklű bűkölködűnk; Kiváltképpen pedig hog' minket uyonnán bűntel az örök életnek remenségére, melyet nekűnk kijelentetel á bents Euangelium által: Kérűnk teged oh igrálmás Atya Isten ne enged hogy á mi benceink ez elmulando és földi dolgokhoz ragzkodgyanak, hanem oda főlemelkedvén mennyei jiekrol gondolkodgyanak, elvárván onnet fellyöl á mi üdvézitő Jésus Christusunkat, miglen ő á ködőkben megjellénnyek á mi megűabadita funkra. Mi atyánk ki, &c.

EGYHAZI KÖNYÖRGÉSEK.

Avagy közönséges bents gyülekezetekben való imadlagok.

Pradikatio előtt való idmádság, váfarnap vagy egyéb napokon.

Mindenható igaz és igrálmás Isten mi mennyei bents Atyánk jó esmérűk és Isteni felséged előtt megválllyuk hogy mi romlottságban és gyarlóságban fogantatott és bűstetter bents bűnösök vagyűnk minden gonosságra haylándok á jora pedig alkalmatlanok. Es hogy á te bents parantfolatidat szűntelen altahágván á mi bűnös életűkkel tegedet

N 2

hara-

haragra ingerlünk, és ekképpen reánk vonjuk a te igaz ítéleted szerint rendelt örök kárhozatot.

De bannjuk Uram szívünk szerint, hogy tégedet ily kegyelmes Atyánkat ennyiféle megbántottunk, vadollyuk magunkat és utalva bűneinket könyörgünk neked alázatosan, hogy a te nagy irgalmasságod jöjjön mentiségére a mi nyavaláságunknak. Könyörülly azért mi tőlünk, ó kegyes és irgalmas Atya Isten, és bocsásd meg minékünk minden bűneinket a te szerelmes Fiadnak a mi Urunk Jézus Christusnak kijövenvedéséért és bent haláláért. Es adgyad minékünk a te bent lelkedet, ki minket társíson bűnös voltunknak telyes szívűből való ésmertetre, bűneinknek meg bántására, és minden hamisságunk gyűlölésére, hogy ekképpen a bűn mi bennünk megölettessek és eltöröltessek. Es hogy mi ny elette feltamadván igazságunk és bentségnek gyűmöltsit teremtsük, jobbulásunkat bizonyítván jo tselekedetinkkel, mellyek te neked legyenek kedvesek a mi Urunk Jézus Christusért.

Ezeknek utánna tselekedgyed azt bennünk, hogy a te ákarátodat a te bent igedből igazan érthesük és innét tanuljunk, nem mimagunkban sem vala melly teremtettt allarban bizni: hanem egyedül csak te benned minden remenségünket helyheztetni, hogy bizonyos és erős legyen a mi vigaztalasunk: Es hogy a mi bűnös és ovv emberi természetünk, minden ó gonos kívánságival egytembe nápról nápra mi bennünk mind inkabinkak megfeszítessek. Es mi magunkat uy és tisztá aldozatul tenéked bentsellyük és béműtassuk te élődbe, a te bent nevének ditsőségére, félebaratunknak éppületire és lelkeinknek örök idvességére a mi Urunk Jézus Christusnak általa, a ki minket így tanított könyörgeni: mi Atyánk kivagy, &c.

Predikátoró után való Imatsag.

(Vásárnap a reggeli predikáció után így álljon az Egyházi tanító)

Szerelmessim az Urban, mivelhogy az Istennek törvényéből mint egy tűkből láttyuk melly nagyok és sokaságosok legyenek az mi bűneink mellyekert mi mind idő szerint s-mind pedig örökké való büntetést és kínokat érdemlénénk: Vallyuk meg azért bűneinket telyes szívűből a mi hívséges Atyánknak Istenünknek és mindenitek mordgya ézi velem egyetemben.

En ségény nyomorult bűnös, meg valloam te éltetted én teremő Istenem, hogy én te éllened sokképpen és gonosul vétkeztem, nem csak külső gonombá bűnökkel, hanem sokkal inkább velem temert belső vakaságommal, hitelenséggemmel, kétkedésemmel, kitűnhitő voltommal, bekétségemmel, főfviységemmel, kevelységemmel, iregységemmel, tiokos gyűlöléggemmel, artalmas kivanlagimmal, és egyéb gonos gondolattimmal, a mint te Uram Isten én bennem mind ezekert igen jól látod, én pedig ellégge csak elő sem számllhatom.

Szánom azért és bánom mindennemű én vétkeimet hívem szerint, és nagy buzgo lélekkel obaytom és várom a te kegyelmességedet a te bent fiadnak az Ur Jézus Christusnak általa.

(Ezeknek utánna a tanító a híveknek bűnök bótisanáttat: a penitencianélkül való hiedeléneknek, Az Isten kemény íteleit meghirdesse és így álljon:)

Hállyanok meg azért Kereszténynek, az elő Istennek kegyelmessége felől való bizonyos vigasztalást, mellyet ő minden híveknek megígért a bent Evangeliumban:

Ézt mongya az Ur Christus, bent Janosnak harmad-

madik részében: Ugy szerette az Isten évilágot, hogy az ő egyetlen egy fiat vádta hogy minden valaki hiszen ő benne, elne vessen hanem örök elele legyen.

Vaalkik azért bűnös voltokat urállják és azt bizonytalanságok hogy minden bűnök ő nékiek, egy dől csak a Christus érdeme által, tellyességgel megvadás borsátván, és illy jó bűndekok vagyon hogy hova tovább, mind inkább a bűn tételt elhadgyák, és az Urnak bentségben és igazságban igyekeznek bologálni. En azoknak (mivelhogy hisznek az első Istennek fiában) meghirdetem az Istennek parancsoltat, hogy azok minden ő bűnökéből (az mint Urunk az Evangeliumban megígérte) menyben megvadsanak oldoztatván, a mi Urunk Jéhus Christnak bentséges benvedésével és halálával való tellyességes elégtétele által, Amen.

Hogy ha pedig köztetek valakik volnának kik az ő bűnökben gyönyörködneek és begyentelenül magoknak kedveskedneek avagy lélekke esmeretjelen a bűnökben megmaradnának meghirdetem én azoknak Isten parancsoltat, hogy az Istennek kemény ítéleti rajtok marad, és minden ő bűnök menyben megvadsanak tartatván, és az örök kárhózatból ki nem oldoztathatnak miglen meg nem terendének.

Ezeknek utanna mivelhogy nintsen ketségünk abban, hogy a Christus Jéhus benvedése által a mi bemejyünk és könyörgésünk megbenteltéennek és Isten előtt kedvesek legyenek könyörgésünk ezokaért tellyes szívvel és hűjűk segítségül ő bent segíget illyenkeppen bolván:

Mindenhatol Isten, meny nek földnek teremője, hálakat adunk terend tellyes szívvel lélekkel hogy te miket teremtetél, és az mai napiglan mind az mieinkkel egyetemben megtartottál és kegyelmessen rápláltál, és hogy ennekutannais otálmázni és a

tyai-

tyaikeppen igazgetni akarsz minket. Kiváltképpen pedig hálát adunk néked ezért, hogy a te bent fiadat a Paráditsómban megígért Jéhus Christust, minélünk esmérnünk adad, és a mi bűneinket az ő keferves binnbenvedése és halála által nekünk megborsáttad. Kérünkis tégedet hogy minket a te bent fiadnak a Jéhus Christnak hasonlatosságára meguyis és selepits a te bent igédnek predicallása által, és bent lélkédnek ereje által, hogy mi teistestül lélkéstül te veled mindő ökké elhesünk téged ditsérhesünk, a minthogy mégkeztetés a te ditséretétre teremtetünk. Távoztasd el tőlünk a dühös satant, hogy a te bent igéd a mi bűneinkből ki ne ragadgya, a mint a mi első bűleinkkel Adammal és Evával tsélekedett. Tovabba mivelhogy ez életben Fejedelmeknek és tiűt viselő bémélyeknek, ugy mint te bologáidnak kézek által akar minket vezérteni: kérnük tégedet, hogy a Fejedelmeknek, kiknek bűvek te kezeden vadnak, tuduillik. Tsábsárunknak királyunknak ő felfégének, kiváltképpen az mi kegyelmes Földes Urainknak ő nagyságoknak tsíreleres házaftársokkal, tündöklő kedves magzattyokkal; Tánsáfadojokkal és tiűtarojokkal egyetemben: és évarosbelli Tanatsi rendnek (avagy ez helynek bősületes gondviselőinek) engedd bent kegyelmedet, és nekik adgy egyegységet; bekefegét, és olly értelmet, hogy minden ő igazgatásokat és gondviselőket főképpen arra rendélyek és intézzék, hogy a mi Urunk Jéhus Christus, kinek mind mennyen földön tellyes birodálmát adtal mind ő rsyok fűmnd az alattok valokon uralkodgyek. Hogy a bégény köfségis, melly az te kezedenk teremtet állati, és a te mezódneknýája, a mellyért Christus Urunk az ő drágálatos véret kiontotta, vézérlettsékkés birattasék minden bentségben és igazságban.

Es hogy miis, a teakarátod berint, nekik min-

N 4.

den

den illendő tisztességet tehetsünk és hozzájuk méltó hívással lehecsünk és az ő biradalmokat Keresztényi békéséges és tisztességes életben élhessünk. Aldmeg ennek földi gyümölcseit, vereményniket, hogy mi azok által is tégedet mi kegyes Atyánknak és minden jóknak utfejenek és merhesünk lenni. Nem csak mi magunkért könyörgünk pedig ilyenképpen bent felségednek hanem ez világon minden emberekért: kikre tekint (kérünk) kegyelmes szemmel, és könyörűly rajtok áte nagy irgalmaslagodért. Kiválképpen pedig azokért eledézünk, kik mivelünk tagok a Christus Jánosnak közönséges testében, és a te igazlagodért a spogányokul és egyeb Antichristusoktól üldözést szenvednek.

Tartozzad meg a te ellenségednek effele dühös bándékokat, kik a te Szent Fiadat az Ur Jesus Christust az ő tagaiban kergetik üldözik. Azokat pedig a kik a te nevedért bándalmat és üldözést szenvednek meggyözheterlen alhatatossággal és bent lelkednek erejével erősíts meg, hogy ők ez inséget és üldözéseket a te kezzedből háláadásal vehessék és hogy ez ő nyomorúságokban érezhessek azt az örömet, mely felől hallad minden é világi értelmét. Vigazzalj és erősíts meg minden bűkölködő szegényeket, rabokat, betegeket, özvegyeket, árvákat, gyermekbűldöket, bomorodott és kísértetekben kefergő bűvöket, és adgyad az te békéségedet nekik, a miszerelmes Urunk Jesus Christusnak általa, ki mi nekünk bizonyos ígéréte tette: Bizony bizony mondom tinektek valamit kérendetek az Atyától én neembe megadgya nektek; és ezokért meg parantsola hogy ilyen képpen könyörgünk: Mi Atyánk.

Dicsérjétek az Urat éneklésekkel.
(Az éneklés után a tanító mondgy ezt:)
Aldgyon meg titeket az Ur, és örizzen meg ti-

teket: Világostia meg az Ur az ő ortsját tirajatok és könyörülljön ti rajtatok: Fordítsa az Ur az ő ortzaját ti reátok és adgyon békéséget ti nektek.

Köz napi predikacio utan valo imádság.

ORök mindenható Isten ne hadd a te bent ditségedet a mi bűneink miatt gyalázattal illeteni; mert immaris sokképpen vertekztünk te ellened: Midőn a te bent igédnek nem engedünk; Ennek felőte tudatlanlagunkkal, háláadásatlanságunkkal és békételen türesünkkel a te haragodat napoként reánk ingerlyük, és annak okáért te töjédelmentan büntettettünk: De emlékezzél meg Ur Isten a te nagy irgalmaságodról, és bányj meg minket nyomorult fiaidat leánjidat, oh mi kegyelmes Atyánk? Szerezz és indits mi bennünk bűneinknek elemereivel egyetemben azokon valo penitentiát és azoknak bűnbol valo megbánát, és bent életre valo igyekezéret. Ennek felőte az te népednek Lelki pástort és vezérőit, erősíts meg, hogy az Tanítókhiv és alhatatosan hirdessék a te bent igédet, a Vezérők pedig az ő kezekbe adatott fegyverrel törvény berint éllenyek a gonoskoknak büntetésekre és a jóknak megtalmazására. Oltalmaz meg minket mindennemű tsálad és álnokintsekédések és leselkedéseken. Szélesse és tegy hijaba valóká mir den artalmas tanatskozásokat, melljek nagy álnokul az te anyasent Egyházad és bent igéd ellen gondolatnak és találhatnak.

Ne veddel tőlünk a te bent igédet és bent Lelkedet, sőt inkább adgy minékünk igaz hitet és megmozdulhatatlan békéséget türest. Legy segítségül a te Egyházadnak, és bábáds meg azt minden kejetlenség ellen, erősíts és bofúság tétel ellen. Erősíts és enyhíts meg minden erőtelen és haborodot

lelkedet, és adgyad minekünk á te békeséget, á mi Urunk Jéhus Christufnak általa, ki minekünk illy bizonyos és erosigéretet tört: Bizony bizony mondom tinektek, valamit kérendetek az Atyától az én nevembe, meg adgya tinektek, és ezokaért meg parantsolta hog' e töle tanult imatsággal könyörögjünk: Mi Atyánkivagy &c. Adgyanafelötte minékünk alhatóságot és gyarapodást á minden kétség nélkül való igaz Keresztényi hitben hogy az által napról napra mind jobban jobban egyesülhessünk az Ur Christussal, es hova tovább, mind inkább részesülhessünk minden ő jovaiban, melly igaz híret egy szívvel fájjal így szoktuk elmondani: Híbekegy Istenben &c.

Imadság á Catechismusi predika- tzo után.

Mindenható igaz Isten, mi Urunk Jéhus Christusnak egyedül örökké való bent Atya, ki á te egyfűlött Fiáddal és á bent Lelekkel, mennyet, földet, angyalokat, és az embereket minden fele állatokkal egyetembe teremtetted: Ki egyedül bölts, jo, igaz, tišta, irgalmas, es szabad akaratu. Isten vagy: megvállom én te néked hogy en bégény bűnös ember vagyok, és banom tellyes szívem berint, hogy tégedet ellenem haragra ingerlettelek. Kérlek azért oh én Atyam, bocsásd meg énnékem kegyelmessen minden en bűnemet, és tegy megigazultá engemet á te bérlemes fiadnak az Jéhus Christusnak általa ki á mi bűneinkert engesztelő adozattá lött, á keresztfán mi érettünk megölt és ismét feltámadott az örök életnek dítsőségére: és á te kimondhatatlan böltségedből és irgalmasságodból minékünk közben járónká és megtartónká tételeit, és mostapris te előtted mi érettünkön telen esedezik. Ezen te bérlemes Fiadert; oh én Atyam, bérntel-

ly meg engemet mindenhá az te bent Lelkeddél az örök életre, és ugy vezérelly engemet; hogy tegedet bizony Isten, igazan megismerhesselek, igaz hittel imadgalyak, és néked szolgallyak hívféges engedellemmel, és semminemű tevelyesbe, és bűnbe ne essém.

Ernekfelötte ez tartományban mindenkoron gyöyts magadnak Anya bent Egyházat, és azt kegyelmessen tarts meg, Tamašs és adgy jó vezéréket gondviselőket, add meg ez életi táplálásunkat, eledelünket: Tarts meg minket minden időben testfűlletkeftől minden mi magatinkkal egyetembe, kiknek adgyad bent kegyelmeket, és őrégbírsd bennük á te ajándékaid, hogy á mi fejünkben á Jéhus Christusban napotint inkább inkább nevedegyenek és gyarapodgyanak, miglen á tökéletes böltségre, bentségre, és igazságra jutassanak: és egyeb bűkségeinkre való dolgokban öröködegyenek. Mind ezeket add meg minékünk kegyelmessen á te bérlemes fiadert, á ki á mi fohazkodásinkat kegyessen halgatván, mindenkor könyörög előtted mi érettünk, Ennekérdemiért á mi könyörögösünket te néked kedvesnek híbbok lenni, amaz nyomorult emberrel ezt mondván: Híbbok Urani, Legy segítségül az én hihetelenségemnek,

Imádság hétkoznap, vagy Konyör- gesterendelt napi Pradikatio után, az e- gész Kereszténységnek minden ne- műbűkségejért.

Mindenható, Irgalmas Isten, joltudgyuk és fel-
séged előtt megvalljuk, az mi igazság, hogy mi nem vagyunk meltnök, hogy bemeinket az égbe felemellyük, és könyörögésünket te elődbe nyuuyfuk, hogy ha te az mi érdemünk es méltoságunkat nézed; Mert á minnen Lelkünké/mereti vádól min-

ket, és á mi bűneink tanubizonságot téstnek ellenünk: Tudgyuk pedig azis hogy te igaz ítélő vagy, és hogy megbünteted azoknak bűnöket, á kik á te törvényedet által hágnak: Ezokáért oh Ur Isten, ha megtekintyűk és meggondoljuk egész életünk, semmit egyebet bennünk nem találunk hanem csak merő kárhozzatot.

De mindazáltal oh kegyes Isten, mivel hogy az te kimondhtalan irgalmasagodból megparantsoltad, hogy mindenmü bűkségünkben, egyedül tfaktéged híjünk fegettségül, mégis ígérted hogy te meghalgotod á mikönyörgésünket, de nem á mi erdemünkért, hanem á mi Urunk Jesus Christushnak bűnt erdeméért, melyet te minékünk bősölonká rendelt. Annakokáért minden egyéb fejedelmekről butsót vévén egjedül tfak á te irgalmaslagodhoz foljamunk.

Először azért oh Ur Isten, azok felött á te bámtalan fok jo tétemenyid felet, melyeket közönséggel ez földön minden emberekkel közlés, minketennyi fokés kiváltképpen valo jotetemenyiddel bűrettel, hogy mi azoknak nagy és fokvoltat nyelvűnkkel kinem mondhattuk, de meg elmenkelis azoknak foklagát elége meg nem foghattuk. Mert elsőben kivótlet minket az őrdögnek inséges bűlgalattyaiból, és á bűnt Evangeliumnak esmeretire hívtál, és kihozván minket az Antichristushnak bálványozásából, melyben mint vakok tevölgnűk vala, á te igaságodnak kívánatos világozságára hoztal. Mi pedig haladatlanul elfeletkezűnk á te jotemenyidről, és tetőtled elhajolván á mi kívánlaginkat követűnk, és tégedet, á mint kellett volna, melto tisteltetel nem tisteltűnk. Vértkezűnk azért oh Ur Isten, és tégedet felétte megbantottunk. Annakokáert ha te á mi erdeműnk ferint akarnál velűnk tselekedni, egyebet semit nem vatharnánk á veszedelmes halálnak őrók kinyanal. Mert ha bűntén

men-

menteni akarnokis magunkat, á minen Lelkűnk esmereti vadolna bennűnk, és á mi gonos hamisagunk tanubizonságot tenne, mi ellenűnk. Demeg az bűntetefekből is, melyek naponkint raytunk ellenek jo esmeretűnk hogy mi méltán és igazan bűnvedgyűk az te ostoridat. Mert te igaz leven, senkit nem bűntetű ok nélkül. Sőt meg mostannis látjuk á mi bűntetésünkre felemelt kezedet: nem ok nélkül pedig oh mi bűnt Attyank: mert ha fokkal kefervesben bűntetnelis, es egy helyet ezer tsapáffal vétnelis; sőt ha mind azokat á bűntetefeket reánk bostátanadis, melyeket régen á te népedet az Izraelt bűntetted, meg sem tselekednél melatlan mivelűnk nemis bűlhatnánk ellened, mintha bűntelen veretettnek.

De azért oh felseges Isten, ugyan ezakte vágy á mi Istenünk, mi pedig tfak föld es farkovagynűk: Te vagy á mi Teremtűnk, mi á te kezidnek álkótmanyi, Te mi pastorunk vagy, mi á te meződnűnyaja vagyunk: Te mi mégtartónk vagy, és mi te néked megvaltott neped: Te vagy á mi Atyankes mi te őrdökség és jószágod vagyunk. Ne bűntetés azért minket á te haragodban, hanem fedgy meg engedelmesst: sőt inkább á melly jo dolgot bennűnkélkezdettel á te kegyelmedből azt elis végezzed meg mutatván hogy te vagy á mi megtartó Istenűnk á te néped az Izrael, gyakorta téged fokés nagy bűnűkkel megbűsított, te is őket melto bűntetefekkel meglátogattad. De valamenyifer te hozzád megtértének, ismet őket kegy: lmedben bevőtled, és akar melly nagy volnais ez őbűnűk, mégis á te haragodat, és á nekik késűtett bűntetett rolok elfordítottad, azért á bűvetségért, melyet régenten vetettel á te bűlgáiddal, Abrahammal, Isákkal, és Jákobbal, melyert á te népednek könyörgéseis foha meg nem vetetted. Minékűnkis pedig á te kegyelmesseged által ugyan ezen frigyűnk vagy on veled, á melly

ly sokkal ditsőségesbé és erősebbe tetetött mivellünk á mi megválto Jéhus Christfnsnak általa, kinek bent vérevel, á frigy minékünk ujjonnan megirtott, és az ő szenvedése és halála által megerősítetett és megpészteltetött.

Annakokért oh Utlsten, megtagadván miamagunkat és minden emberi reménségtől elszakadván egyedül tsak ez te idvősleges kegyelmédnek bővességhez folyamjunk mellyben á mi Urunk Jéhus, az ő testet keresztfantókkeltetéses aldozatul mieztünk feláldozván, tégedetmivellünköröcké megbekeltetött. A Christus semelyére tekintsz azért, oh kegyes Atyánk, és nenezzed á mi bűnérnknek rufagát, hogy az ő erettünk való esedezésének általa, á te haragod megenyhítetvén, á te bent síned minékünkörödmünkre és idvességünk te felvilágosodgyek. Otalmazz és őriz meg minket ezutánis, és vezérrelly minket á te bent Lelkoddal, hogy az által uyítassunk meg, megjobbult és bent életre: mellyben á te bentleges nevedet dítzerhessük és magzatalhassuk. Es noha nem vagyunkmeltok, hogy vagy tsakmiamagunkért való könyörgésre is bajunkat felnyissuk. De megis mivelhogy megparantsoltad, hogy könyörögjünk az egész Kerebtyen annya bent Egyházért, á Fejedelmekért tenek minden te gyfílekezetidért, és az Egyhazi boldgáért. Halgass meg Uram, könyörgésünket, és borfás hlw munkafokat az te aratfodban, redd foganatofla az te Evangeliomodnak predikallasát, és áld meg á te annya bent Egyházadat. Ez mellet gyomlally ki minden hamis tanitokat, és mind azokat á kik ragadozo farkasfokos beteiek, kik tsak az őnnön ditsőségeket és hasznokat keretik, és á te ditsőségedre és á begény Lelkeknek idvőségére nem villenek gondot. Könyörguuk annak felötté teneked, á Romai

mai Tsáfárért, és á mi kiralyunkért ő felsegért; és ez Tartománnak (Fejedelméért) Nagyságos Földes Uraért, ő nagyfagának kegyes hazafarfert, és tündöklő kedves magzattyokért, tanafsfiert, és tífartofiert: Ez varofnak bősületes tanarfert, Adgyad nekik az te bent Lelkedet, hogy azáltal minden ő gondvilekben és vezelerlekben, főkeppen ez egyre nezzenek hogy á minden kiralyoknak kirallya az Jéhus Christus, mind raytokés mind az ő alattok való köslegen unalkodgyek. Az őrdögnek orfága pedig, á melly minden fertelmességnek és utálatoflagnak orfága, ő általok ugy mint te boldgaid által, napról napra, mindinkab inkább elrontaflek és elörölteslek. Es mi az ő kegyes gondvilek és otalmazafok alatt nyugodalomban és tfendeflegben elhessünk minden lsteni felelemmel és tífeggel.

Továbbá könyörögjünk te neked minden Atyankfiaiert á Christusban, kik á pogán népnek és egyeb Antichristusoknak kegyetlenkedések alatt nyomorognak, vigaztald meg őket bent Lelkoddal és kegyelmessen tsaba dits meg. Ne engedgyed á Christusnak annya bent egyházat, az Antichristusoknak pübitáni, ne hadd á te bent nevednek ditsőséges emlékezeit az földről elörölteni. A vagy á pogány népektől, és egyéb magahitt hitelenektől, á karomlással illetni. Hol pedig ez légyen á te lsteni akarotod, hogy á te híved az ő vérekké á te igassa godroltanubizonságot tegyenek, és á te nevedet halalokkalis dífótsék, tehát adgy erős alhatatoflagor nekik, és indulhatatlan bekefleges türest, az ő vereknek mind egy tsépig való kihullafag. Könyörögjünk Felsegednek azokertis, á kikre nyomorúfagot, begenféget, fogfagot, beregfeget, faydalmas bállet és egyeb nyavalyat és kífertetet botfátal: Vigaztald meg mind fejenkint őket, az mint Felseged joltudgya kinek mennyire légyen bűkséges á te Atyai vigaztalfod: Adgyadis hogy ez á te megfedde

desed es fuyrogatásod az ő bűnös természeteknek megfímesítésére es eleteknek megjobbítására bolygallyon. Adgy békeséges türesre való erőt nekik es alhatóságot. Kisebíts meg es enyhíts megnyomorúságokat, es végezetre őket tellyesíggel bábáds meg, hogy á te atyai jóvoltodot érezven örvendezzenek, es á te nevedet örökre ditsérjek. Végezetre könyörölly azokon is oh mi bűn Atyánk: kik meg külömbteveléseknek szeretésében foregnak, es juttasd őket á te igazságodnak kívánatos világosságára, á mi Urunk Jesus Christufnak általa. Mindezekért es egyéb fele bűkségeinkert, könyörögjenek teneked ő n i kegyelmes Atyákkal, azzal á könyörgéssel, mellyre minket á mi hivségés megválto Jesus Christufunk önnön maga tanított : Mi Atyánk ki &c.

K E R E S Z T E L E S N E K

Formája.

(Az mi segítségünk az Urul, ki teremtette az mennyet es á földet.)

A Mi Urunk Jesus Christus illyenképpen bol. Ha valaki ujjonnan nem bűletendik, nem lártja az Istennek országát: Melly igékkel megjelenti, hogy á mi természetünk tellyesíggel elfordult es átok alá vettetett. Mellyre képest, ínt minket, hogy magunkat az Isten előtt megalázzván, romlott természetünket megújáljuk, rébsérínt, visónt késít es serkenget bennünket az Istennek kegyelmének ahítatos kívánságára, melly által minden mi régi természetserínt való hamisságink es fogyatkozásink eltörlötnének, mert mind addig sem lehetünk rébsékek az Istennek kegyelmében, valamig minden mi tisztán erőket, okoskodásinkat, es tulaýdon igazságunkban való bizakodásinkat, siveinkből tellyesíggel kigyomlálván, mindeneke, valamik mi bűnünk

yad.

yadnak dereképpen meg nem utalunk.

Mindeutanna azért Christus Urunk ez mi nyomorult állapotunkat bűmünkeleiben támasztotta, östán az ő irgalmasága bérínt vigasztalás minket, midőn mind minékünk mind á mi gyermekinknek igéri, hogy minden bűneinket rolunkelmosa, az az : hogy az ő bűn vérenek érdéméért, mellyet mi értünk kiontott á mi bűneinket nekünk nem tulaýdonította. Es hogy á mi természetünket á bűn Letleknek munkalkodása által, az ő bűméllyere megújította. Es hogy ez ígéretnak bizossággal, nem ták á mi lelkünk erőntessék, hanem meg testünkis annak látható külső jegyét vegye, meghadta hogy megkeresztelkedgyünk Atyának Fiúnak bűn Letlek Istennek nevében.

Eldőör annakokaert holott parantfollyá hogy az Atyának nevében keresztelkedgyünk, mint egy nememű esküvésével jelenti azt, hogy minékünk egész életünkben, es á mi maradékaink Istenünk es Atyánk akar lenni, es hogy minden mi testi es lelki bűkségeinkben gondunkat viseli mindeneke nekünk javunkra fordítván, mivel hogy semmi teremtett állat, á frigykötésre nevez melly az Isten es mi közöttünk béríterett, minékünk semmi nem arthat, de inkább mindeneke megtartásunkra bolygálnak.

Masodör hogy minket á Fiúnak nevében keresztelkednünk hágy, igéri azzal, hogy valamiket az Isten fia tselkedett, azok minékünk sajátink, es hogy ő nekünk minden maradékinkkal együtt megtartónk lében, á ki az ő lvdözít kegyelmével minket felken, es az ő bűn fogantatásával, bűletésével, kinsenvedésével es halálával minden mi bűneinknek tisztátalanága alól fel bábáditván az átkot mi rolunk elvötte, azt á keresztifara begezven bűn vérevel eltörölte es magával eltemette, hogy az ő halottaiból való feltámadásával, es menybe felme-

ne.

nete leltal, az ő igazságával minket felruházna, és hogy mostan is mi erőltünk az ő bent Attyával e-fedezzék az utolsó ítéletkor pedig minket makulánktól valokat és megdicsőülteket az Atyá Istén eleiben állafon.

Harmadör, midőn a bent Léleknek nevében kerestélkedünk, hogy azon bent Lélek mind minélk mind maradéknak tanítónk és igaztalonk mind öröke, és hogy minket a Christus testének igaz tagjává téssen, hogy az anyabent Egyháznak több tagaival együtt a Christussal eggyesülünk és minden ő jovaiban részesek legyünk, úgy hogy a mi bűneink soha öröke többé emlékeztetbe ne jöjjenek és a bűnnek bennünk való bűkről és gyázkoságunkat napról napra, mind inkább inkább kioltásuk és mi bennük az új életet elkezdven vezetetre az utolsó feltámadásban, holott és mi testünk a Christus megdicsőült testéhez hasonló leszen, mi bennünk annak a Christus javaival való közösülésünknek többé leteressége tellyességgel kijelénnyék.

Mivelhogy pedig minden bűvetességben mind a két fél ígéretet és fogadást sokott tenni: miis mindnyájan ígérjük és fogadgyuk azt az Atyá Fiú és bent Lélek Istennek, hogy mi az ő kegyelmének általa egyedül csak ez egy igaz Istent akarjuk megismereni és vallani, egyedül csak őtet akarjuk segítségül hívni minden mi bűnségünkben, és hogy mint befogado fiak mindenben neki akarunk engedni, a mint ez újjonnan való születés kívánja. Melly imézet dologból áll: Először hogy igaz poenitentia tartás által bűnünkben bányodgyunk minden illetlen emberi okoskodástes testi kívánságot magunktul elevevén, az Istennek akarattja alá adgyuk magunkat, annak engedgyük és minden véteket bűvünk berint utállyunk elavoztasunk.

Másodör hogy minden mi erőnkkel bándékunkal az Istennek igeje berint bűntől és igazan igye-

kezzünk elni. Ha pedig erőtlenségünkől valaha véteken esünk is, azokban megne maradgyunk se ketségbe neesünk és senkitől Christufon kívől bűnünk bűntáratyát ne kerjük, hanem mindenkoron e' megkerestelkedésünk által ioreszünk által intesünk arra, hogy a bűnöktől megűnnyunk, azt bizonnyal elhiven, hog' azoknak minden emlékeztet, a Christus Jéfusnak kiontott vére által Istén előtt eltörölteit. Mert a keresztség ketségnekűl való bizonyos jegye az Istennek mi velünk kötött öröke való frígjének; és az Atyá Istén örök irgalmanak előkutfejeben, az Ur Jéfus Christusnak kinfzenvedésének bent halalanak érdemében a bent Léleknekereje által kötött keresztekedésünknek, és megtűrtalásunknak. Noha pedig e' mikifin magzatunk a meg nevezett Keresztségnekűl meg nemis értik, nem hog' azokról külső keppen vallást tehetnének, mindazáltal nem kell öket a bent keresztségtől eltiltani mivelhog' öket is az Ur Istén azon bűvetességnek megtartására hitta mellyet régenten az minden hívőknek Attyával a nagy Abrahammal és az ő megvával' és ezekkel eggyütt, mi velünk is hasonlatosképpen, es a mi fiainkkal kötött ezt mondván: Heljhezterem én én bűvetességem, én közöttem es te közöttes és a te magod között te utannad az ő nemzetiségekben örökre való bűvetességűl; hogy legjekteneked Istened, es a te magodnak te utannad; Az Ur Christus Jéfus nem azért jött e' világra, hogy az ő Atyanakhozzánk való kegyelmét megkissebitené; Sőt inkább hogy a bűvetésének kegyelmét, melly annal előtté csak az Izrael neperetűlmet, melly annak előtté csak az Izrael neperetűlmet, es a környűlmet, es egefi világra elterjeszté, es a körűlmetel dedelnek Sacramentoma helyett a bent keresztségnekünk es a mi gyermekirnek jégűl es perterűl berzené. A mint bent Peteris ennek a bűvetésnek erejét igen szép világos értelemmel elölönkbe adgya az Apostolok tfelekedetiről irt könyv.

[illegible]

Akkor hozának néki gyermekeket, 'hog' illetve azokat, a tanítványok pedig feddikvala azokat a kik a gyerme keket hozzákvla: Melyet mikor látott volna Jefus, megharagruveks mondá nekik. Engedgytétek hogy jöjjenek en hozzám az gyer mekek, es meg ne tiltatok öket, mert illyenek az I- ftennek orfága: Bizony mondom nektek : valaki ugy nem vébi az Istennek orfágát mint a kis gyer mek, fennekkeppen nem megyen oda, es mikor az- zokat ölebe vörte volna, kezét reajokvetven meg- aldá öket.

Ezekből az igéből azért, nyilván előnkbe vehettük, hogy a mi gyermekink is az Istennek országában és bűvéségében részesek: annakokáért a keresztség, ugymint az bűvéségnek jegyét, méltán felvehetik; noha a keresztségnek ti kait, az ő kisfiségeknek idejére képt meg nem erthetik; a miképpen önnön magatul Christu uiunktot, mind bédéllel és mindfelékedettel meg voltanalkdatatván; es az Istennek régi Anya bent Egyházaban nyolczad napon meteltetene kőrnöyül, noha sem az Urnakaldását, sem pedig a kőnyölmetelkedsének ti kait meg nem erthettek.

Annakéért az Urat hiyyukfegitsegül ilyen igékkel.

Mindenható Örökké való Ur Isten, ki á penitencia tartatlan világot vízőnzőnnel megbüntetted, és az hív Noé patriarkát, á te nagy irgalmaslagod bencsint,

rint, hét lelkessel együtt életbenmeg tartottad és a megkeményedert bívó Pharaó királt, minden öferegével a vízben buritottad á te népedet pedig az Izráelt, báraz lábál a tengeren által hoátd melly te ifudateled példázta néminemüképpen e bent keresetséget; kerünk téget Uram, ez kis gyermekek tekéntsá te nagy igazmátságod és könyörületeséged Berint, és á te bent Lelked által, á te fiaddal az Ur Christussal egyesítetd, hogy vele együtt meghálván, es eltemetwén, azonképpen vele együtt az örök életre feltamadgyon, az ő kérestit vig bívvel magára felvégye es mindennapon őtet követvén, igaz hit es erős remenség által, es buzgóberetett által oldosza rageşkodgyék es annakutanna ezt az életet (az melly semmit nem külböz az halaltul) te erődet bator bívvel elhagyván azutolso napon á te fiadnak az Ur Jéhus Christussal itélő béki eleiben, minden felelem es retteges nélkül elő állyon, á te bent Fiadnak az mi Urunknak érdeméert, ki te veled es á te bent Lélkéddel egyetembe egy bizony ltsenségben uralkodik mind örökké Amen.

Tegyük vallást, az mi Keresztényi igaz közönséges hitünknek ágazatirolis, á melyi igaz hitnek valálára ez kis gyermekis megkereszteltetik : Hűsek egy Istenben &c.

Annakokért bizonyos hiven ennek az elő-
istennek Christus által igaz ígéreteknek, hog' nem
tájk minékünk hanem meg a mi maradéknak is
ézer iziglen, Istenünk leben: ez kis gyermekek
kivannatokké ez ígérete kepeft megkefészteltetni
es annak az Isten-öl rendeltetett fogodott fiaságnak
jégéy es bizonyosat venni.

Felelet Kivánnnyuk.

Felelet Kivánnnyuk.
Itt nem bakség hogy a kised gyermek pótlásából ki
feytetesfők, mert elég ha a fejefesledoztetik ésakkor az
lölki Tanító meg kérd vén nevét a Gyermekeknek, mellyel
akor

akarják nevezetelni, fejeződöttvén a vizet, azt mondgya:
Kerebellek én tegedet Atyának Fiunak és Bent
Lelek Istennek nevébe.

Az kerebűtség után való haláadás.

Adgyunk hálákat mi Urunknak Istenünknek. Mindenható Isten mikeygelmes Atyánk halakat, adunk te néked hog' nekünk es a mi magzatainknak a te szerelmes Fiadnak az Jévs Christufnak vére hulláfsáert, minden mi bűneinket megbotsátád, es a te bent Leleked által minket e' te egybűlőrtfiadnak tagaivá törtél es egyetembe mi keitis fiadádá fogadtál, es mind e' te jórétémenyideit minékünk a bent kerebűtséggel, mint neminemű külső jeggyel megerősítettet. Keitünk téged azon te bent Fiadert, hog' e' gyermeked a te bent lelkekdel örökre igazgásfad vezereellyed, hog' keresztényi módon, Isteni felelemmel felnevekedvén, a mi Urunk Jévs Christufban örögöüllyön es erősíttessek es a te atyáj jóvoltodat es kegyelmességedet mellyel őtet es minketis szeréti es meg látogat, meg elmerven es megalvan minden igazságban e' mi egyyetlen eg' Tanit o mesterünknek fő papunknak es királyunknak Zablója által elyen es áharátosan vizekedgyek es hartzollyon a bűn ellen es érnek orsága ellen. Ez ezeken győződelméitvéven tegedet es a te fiadat az Ur Jévs Christust az bñt Lelekkel egyetemben egy igaz Istent mind örökre ditsérjen es magátsályon Amen.

Szerelmestim a Christufban, mivelhogy ez gyermeknek gondgát főlvettrétek, ez dolog főlől bűnteg gyakran gondolkodgyátok, hogy a mi Urunk Istenünk bizony es tökéletes igazság: kívannya pedig mitőlünk, hogy miis igazságban ellyünk: Annakokéertintektek kik ennek megkeresztelkedett gyermeknek, rokonsági vattok mindenek fölőt az Atyák anyák, es a kerebsatyák vagy komák minden igyekezetekkel azon legyetek hogy ez gyermeket

az

az Istennek igaz esméteiben, es felelmében, a keresztényi hitnek ágazati Berint, melly az ő es uy Testamentomban befoglalhatott, a mi Urunk Jévsban felnevellyetek. Mikoron pedig azt az időt erendi, hogy a tanuságnak bevételeire álkolmatos lésen, intétek őtet Bemől sembe mivelhogy az Istennek vajo fővetségnek jegyet, a bent kerebűtséget magára főlvörte? Annak fölőte az elő Isten fölőti, a b. Angyalok es a keresztényen Anya bent egyház előt az öröögnek; ez világnak es minden ez világi gonoh kívánságokkal egygyütt ellene mondott, az Ur Jévs Christufnak Zablója alá állott, hogy egész életének rendiben, minden igazságban es engedelmességgben, az ő bent parantzolatiya Berint ellyen; Mellyet engedgyen meg minékünk a mi Urunk Jévs Christufnak ditsőséges bent Atya, Amen.

A ZURVATSORAI AHOZ valokészület.

Mivelhogy az Istennek igéje, ez három dolgot támasátiya minékünk előnkbe: Először a mi bűneinket; Annakutána az mi válságunkat; Harmadszor az mi haládo voltunkat, es mellyel tartozunk Istennek ez jökért. Annakokéert kiki mind jól moggondolliya es bűbeben forgásá az Isten parantzolatiinak summáját: Szeretséd a te Uradat Istenedet telly es bűvédből, tellyes lélkédből es minden erődből es minden tellyes elmédből; es a te felebarátodat mint te magadat: Mellyben az Istennek akaratiya nekünk semünk eleibe támasztatik. Annak fölőte, mivelhogy ezekben semmit meg nem tartottunk, a bűn, nyomoruság, es végezeit az örök kárhozat minékünk mint egy jökörben előnkbe mutatának. Annakokéert mindeniteket kerdeim arra, Elsőben, hogy ha ezeket en velem egygyütt vallyátok, es ha hamisságotokat utalván

Som-

Somjuhozzátokéà Christusnak kégyélmestes igazságát? *Felellyen erre kiki magától:*

Szonjuhozom.

Annakutanna hisítéké hogy az Isten nem tsak kégyelmes, hanem egybér s-mindigazis: annakokáért nem akarja a bündöket büntetetlen hadni; Es mint hogy femmi teremttett allat a mi bündünkért eleget nem tehet vala, az Istennek egyvetlen egy fia, az Atya Istennek igalmátsága által menyből ez földre leboríttatott, az igaz emberi téstet magára felvötte, hogy azon emberi természetben, verének kiontata által, az Istennek haragját és büntetését, melyet mi érdemlünk vala, önnön magavifelnél mi éreztünk. Es hogy à bent Evangeliumnak bizonyos ígeréti szerint, ezt à Fiu Istennek à mi megváltónknak à bündösökért való elég tetelet, mindenikünknek valakik erős bizodalommal és hittel magokhoz kapfolljak fáját ajándékul tulajdonitán, es ezért az elégtételezt mindenitek külön ö magában olly bizonynyal hisi bündénekbosnattyat, mint ha soha femmi bünt nem tsélekedett volna, vagy soha femmi bünd ö benne nem volt volna. Es hogy ez utánis olly igazság és bentség tulajdonitások ö neki az Istentől, mint ha önnön magától törte volna bé mind azokat mellyeket à mi megtártó Jésus Christusunk ö erőtte betöltött es egybér s-mind minden ö érdeme felött, az ö ingyen való kégyelméből ugymint méltatlánnak es ollynak à kibén még fok gyarlóság es erőtlenség vagyon, nékie ajándekozott, mert mind ez erőtlenségekis à Christus benvedésével elégtételevel elfedeztétnek, miglenvégre mindeneftül eltöröltésének. Ennekfelelte hisie közsiletek különkülön tulajdon semelyében minden, hogy à Christus Jésus à megvárást, mellyer néki ígert es ajándekozott à keresetségben, mostan nyjonnán es ö bent varforajában mint egy bizonyos jeggyel es peisfettél à bent

à bent Leleknek munkalkodása által az ö síveben megerősítte es válofagossán megbizonyítta azt, hog' à Christus téste olly bizonynyal feladoztatott à keresetsán, és bent vére kiontatot eretement bintén semeivel lattya à kenyeret, mellyet az Ur, ö magá tésténeknevez, ö néki megíegemint, és az haladának poharat véle közlötetni:

Es hogy azon Christus Jésus, az ö törödelmés sívet es somjuhozo fírátt lelket, à bent Leleknek munkalkodása által, az ö megfésítetett testével es kiontatott verével, olly bizonynyal tapallya az örök életre, à mikeppen ö à tanítónak kezéből eleven az Urnak kenyeret es pohárát meg ebi és megíssa, az ö halálának emlékezetire: Es hogy ezokaert à Christus kinsenvedese es halala olly bizonynyal tulajdona legyen nekie, mint ha ö maga az ö tulajdon testében benvedte volna mind azokat mellyeket, az Ur Christus az ö aldott testében ö erőtte benvedett. Az mint hogy ugyan ezen vizgatalásnak okért szerette ez varforat az Ur Christus az ö emlékezetire, hogy nagy haláadalál es örömmel, ézent tsielek edgyuk, mint addig miglen à fényesködben eljövén, à kereset alól, mellyét ez nyavalyás életben békeséggel kell elsőbvednünk tellyességgel minket felsabaditván, es az ö Atyának öröke való örögában bevigyen. Hisiteki mind ezeket? *Kiki felellyen:* Hisiem.

Harmádör, kiki próbállya meg az ö magá sívet, hogyhá akarjae egeő ö életben haláado voltát meg mutáni az Ur Christnshoz: es hogy ha minden gyűlölségnek itegységnek, háragtartsáknak ellene akaré mondani, es felebarátjának ö ellene való vétkeir megakarjae bösátáni, à mikeppen à mi Urunk Jésus Christusis minékünk nyavallyas bündösöknek ezerbér több bündéneket megbösáttya. Es hogy ha minden atkozodásoknak tiástan bébedéknak, es tsielekedeteknek, tsébségnek, to-

tobzodásnak, es egyéb bűnöknek, oly sive berint valo gyűlölséjé akar lenni. hogy ennekutánna egész életében azokra visbátérni bandandekkel nem igyekezik, melyet mostan kiki maga felől az Isten előtt iger es fogad. Ezé igazan vnektek bandektok? *Felellyen kiki: Ez.*

Valakik annakokaért ezeket érzik sivekben, es azt ketség nélkül elhittek hogy az UR Jénusnak kinbsenvedéseért es bent haláláért, immár minden bűnök megbocsátott, elis vélik valamig ez igyekezetben maradnak, bűnöknek bocsanattyát, noha mégfok gyárlóságok es fogyárkozasok vadnak ő benne, mellyek az Christus kinbsenvedésével es halálával elfedeztetnek. Azok ázert mindnyájan valakik ezt buzgósággal kívánnyak, mondgyak: Amen.

(Mostan azért térdeinket meghaytván bőlifuk meg az UR Istent á könyörgéssel, mellyet á mi Urunk parantsolt minékünk: Mi Atyánk, &c.

Az könyörgés után á tánito mondgya ez igéket.

Az bekefignek Istene bentelleyen meg titeket mindenestől, es á ti elmétek éplegben, es lekelek. s. testetek ártatlanfágban tartassanak meg á mi Urunk Jénus Christushnak eljövételére. Hiv á ki titeket elhivott, ki azt véghezis visí.

UR VATORSORAJANAC ostogatafa.

AZ Urban szerelmesim, halljátok meg az igéket mellyekkel az Ur Jénus berzette az ő bent vaczorajat, á miképpen azt előhizza bent Pal az Corinthusbeliekhez írt első levelének tizen eggyedik rebeben, így írván: Mert én az Ur-tól vöttem, mellyet néktek elődőkbeis adtam, Hogy az UR Jénus, melly ézaka elárultatek vőte á kenyeret, es halákat adván megűegte es ezt mon-

dotta;

dotta; Vegyetek, egyétek; Ez én testem, mell' ti erettetek megűeritek. Ezt tfelekedgyetek az en emlekezetemre. Hasonlatoskeppen á pohártis vőttem minekutánna vatforált volna, ezt mondván; Ez pohar amaz uy Testamentom az en verem által. Ezt tfelekedgyétek valamennyiser íbbátok az en emlekezetemre. Mert valamennyiser ejenditek az kenyeret, es ijandgyattok ez pohart, az URnak halálát hirdeslértek á megűjővend. Azert valaki ejendi ez kenyeret, es ijandgya az URnak pohartát méltatlanul, vétezik az UR testenek es verenek ellene. Proballya meg azért minden ember magát es ugy egyék abból á kenyerből, es ugy igyek abból pohárból. Merr á ki ešik es íšik méltatlanul, karhozatotéšik es íšik maganak, hogy meg nem bősűšilli az Urnak testét.

Hogy annakokaért időűsegűnkre es vigasztalunkra elhesűnkra elhesűnk az URnak vatforajával, mindeneknek előtte bűkség, hogy megproballyuk valóságosan mi magunkat, es hogy arra á tzelra igyekezzűnk, mellyet adott á Christus mielőnkbe tudniillik ő enlekezetire.

A mi magunc valóságos megprobálása pedig, áll, ez három dologból.

Elsőben kiki gondolkodgyék az őfok bűneiről, es azokal érdemlert átokrol, hogy ig' bűneit megűtáltván megalázza magát az Isten előtt; mivelhogy olly nagy az Istennek haragja á bűnellen, hogy inkább az ő szerelmes Fiában az Jénus Christushban á keserű es gyalazatos keresűnek halálával akarta azt megbűntetni, hogy nem azt bűntetetlen elengedte volna.

Masodőor kiki sivet viűgallya meg hogyha ez igéretet erős hittel kapűsűllyae magához: hogy tudniillik ő neki minden bűnei egyedűl tšakaz UR Christushnak kinbsenvedése es halála által bocsáttnak meg es hog' é Christusnak igazlása ajandékoz-

O 2

tatott

tatott nekie, úgy hogy az sáájáigassagul tulaydonitatorott légyen ő nekie, mintha binte őnnön magá által, minden ő vétkeiért eleget tótt volna, és az igasságnak minden réseit bétóltította volna.

Harmadszor jól meggondollya elméjében hogyha ennekutánna, egész életének rendiben akaré hálaádo lenni az ő Istenhöz, es ha kíváné az Isten előtt tisztán es igazán jární. Ennekfelőtte hogyha minden ellenkezést íregyseget gyűlötséget akaré biveből kivetni, es ha elvegeztéé magában valósággal, hogy ez után életét igaz atyafui szeretetben es egyességgben akarja véghez vinni.

Valakik ezokaért illyindulattal vadnak, azokat meltoznak tartya az Isten es illendő fiaknak ítéli ez ő lakodalmára.

Vísonntag pedig, valakik ez bizonságot hívekben nem érzik, íteletet éśnek es íśnak magoknak. Annakokaért Christus Urunknak es Sz. Pal Apostolnak parantfolattyából, mindeneket valakik tudván é következendő bűnökben elnek, eltitunk az Urnak ástálátul, meghirdetvén azoknak hogy semmikeppen nem lésnek az Isten orśáganak őrdőkősi. Tudniillik á bálván' imadok, és mind á kik sēnteket, angyalokat, es egyeb teremert állatokat imádnak es segitűgűl hívnak, kik faragott őntótt es írott képeket tistelnak es imádnak, kik őrdőngös tudománnyal es varásalókkal elnek, mindenek á kik embereket, barmokat es egyeb dolgokat megbűvölnek bájolnak, es á kik effélé bűvölésének babonasságoknak híśnek. Valakik az Istent, az ő sēnt ígejét es sēnt sacramentomít megvetik, minden káromlok, es mind azok, kik az anyasēnt Egyházban es á polgari társaságban zűzavart indítanak es pártotűtnak, minden patvarkodók hitűsegettek, hitűlenek, bűntéjének es előttok jároknak engedetlenek, gyűlöfok hářartosok, haborgok, valakik felebarattyokat gyűlölik es azo-

kra

kra íregykednek, minden házasság tőrdők paraznak^o réśegések, lopok, usuráfok, kborlok, ragadozok, kártás kotzkások, főśvenyek, es mindenek valakik rendeletlenül élvén, egyebeket megbortrántkoztátnak. Ezek mindnyájan valamig az ő vétkekben hevernek, es Sz. Sacramentomí ételtől, es itáltul melly eggyedűl tsák á híveknek bēreztetett á Christustól, magokat megtártoztatásak, es annelkül ellégyenek, hogy nehezeb íteletet éśkarhozatot ne vonnyának fejekre.

Mind ezek pedig Bērelmesim, nem ázvégre bāmlálatnak elő, hogy á híveknek tőrdelmes bivei tellyességgel elrettennyenek mint ha tsák azoknak volna szabad az Ur ástáláról réśesűlniek á kik tellyességgel, minden bűnnelkül vadnak; Mert nem azért járűlunk esēnt vatforához, hogy ezzel magunkat igazaknak es tőkélleteseknek mutanok mi magunkban, hanem inkább ez ellen, mivelhogy az életet nem mi magunkban hanem á Christusban keresűk, megvallyuk ezzel hogy az halálnak közepette feksűnk. Annakokaért noha még magunkban fokerőtelenségeket es nyavalyaságot éřűnk, es hogy meg sēnt tellyes es tőkélletes hittel nem birunk, sem pedig olly buzgósággal az mint kellene, az Istent nem tistellyűk, de naponkint hitűnknek erőtlenséggel. es á testnek gonos kívánságival bűśség tulakodunk. Mindaz által mivelhogy az sēnt Léleknek kegyelme által utallyuk es bānyuk bivűnk bērint ez vétkeket, es tellyes bivevel az hitetlenségen győződelmer igyekezőnk venni, és az Istennek minden parantfolati bērint akarunk élni; Ez blzodalomban erős hiedelemmel megallyunk, hogy sem valamelly bűn, sem pedig az erőtelenség között, mellyek meg, kedvűnk ellen, mibennűnk vadnák, az Istennek kegyelméből minket ki nem rekeűthetnek, sem pedig ez mennyei étellel itallal valo réśesűlésre melatlak-

O 3

nokka

nokka nem tehetnek.

Masodszor gondoljuk meg aztis, mi végre szerzetelgyen az Ur é bent Vátfordát; tudniillik az ő emlékezeire.

Az ő emlékezetit azért ez Vátfordával valo elsünkben, ilyenképpen rendellyük: Először ézt az mi szívünkben erős hitel elhidgyük, hogy az mi Urunk Jépus Christus az Patriarchának eleitől fogva tört ígérét berint, az Atyatul ez világra küldett, es testünket verünket felvévén magára, az Istennek haragját, (ki miatt mind öröкке elkárhoztünk volna), az ő emberre lérelenek kedetől fogva, mind életének végeiglen ez földön mi erettünk elvisele. Az Isten törvényhez, es igazságához való minden engedelmesléget mi erettünk betöltött: kiváltképpen akkor, mikoron a mi bűneinknek es az Isten haragjának terhe alált á kertben vérrel veritekezett, holott magát á megkötözötésre kézben adta, hogy minket á bűnnek kötelei álolt eloldozna; és bántalan fok gyalazatot szenvedett, hogy minket az örök gyalazatol megfabaditana, és büntelen léven halálra sentenciázott, hogy mi az Istennek itéleti előtt menteségek lennünk, es az ő áldott testet á keresztfára segezette, hogy á mi bűneinknek ados levelét, á keresztfára felsegezze, es így az átkot mi rólunk ő magára vőtte, hogy az ő áldásával minket bétöltene, es á legnagyobb bűndalmakra, es lelki testi ki mondhatatlan nagy keserves inségekre es gyötelmekre magát lebofsította mikoron felsőval ezt kiáltotta: En Istenem, en Istenem, miért hagyál engemet! hogy mi az Istentől magához fogadtatván, soha töle élne hagyatnánk. Es végezeire az ő halálával, es verének kiontásával, es uy es örökké állando Testámentomá; azaz: kegyelémnek es megbekeltetésnek fővetéget szerzette, mikoron felkiálta ezt mondvan: Elvegézitett.

Hogy

Hogy pedig ketfegnelkül hinnők, hog' mi ez fővetésbe befoglaltatunk, az Ur az ő Tanítványival valo utolsó vátfordájának idején. Vőve á kenyeret, es minekutánna hálákat adott volna, megbege es ádá nekik mondván: Vegyétek egyétek ez az en testem, melly tierőttetek adatik ezt tegyétek az en emlékezetemre.

Hasonlatóské, pen vővé á pohártis vátfora után, es minekutánna hálákat adott volna, á pohártis tanítványoknak nyújtván, monda: Vegyétek el, es igyátok ebből mindnyájan; es pohár uy Testámentom az én vérem által, melly ti erőttetek es sokakért kiontatik bűnöknek botránattyára. Ez tizedgyétek válamennyiséri jandgyátok az emlékezetemre; Az az: Valamennyiséri kenyerből ejendetek es é poharbolijandatok, ez mint egy emlékeztető jegy es bizenyos zalág, nektek elterekbe jutattya, es nyilván megbizonyittya, az enti hozzátok valo buzgo beretemet, es hívsegetem, melly en beretemből es hívsegeből erőttetek kiknek egyebkkepen örök hálálál kell vala élveznetek, az en testemet á keresztfánhalálra adom es az en veremet kiontom es á ti eh es somju lelketeket, az en megfésitett testemmel, es kiontatott veremmel, az örök életre íratom olly bizonyossan, az miképpen hogy kinekkiök á kenyerseme láttára begdeliteik, es á pohár közzöltetik, es tiezeket az en emlékezetemre bájattokkal ébítik es íbátok.

Ebből á Christus Urunk bent Vátfordájának berzetéből lattuk hogy ő á mi hitünköt es bizodalunkat arra az ő tökelletes áldozattára, melly á keresztfán egyfer meglött, ugymint idvősségünkne egyetlen egy fundamentomára igazittya, á hol á mi eh es somju lelkeinknek igaz étele es itallott az örök életre. Mert az ő halálával á mi örökké valo éhségünknek es somjúságunknak okat,

tudniillik á bünt el töröltte, es minékünk megele-
 veni ő lelket nyért : hogy e' lélek által , melly az
 Christusbán , mint mi fejükben , es mi bennünk
 ő tagaiban lakozik ő véle igaz egyesülésünk le-
 gyen, es minden ő javaiban, igazságában , az örök
 életben es ditsóságban részesek legyünk : Továbbá
 hogy ezen Szent Léleknek általa , miis egy más kö-
 zött , ugymint egy testnek tagaj , igaz es atyá-
 fiakhoz illendő szeretettelgybe kötözteszünk , es
 egyggy legyünk á mint Szent Pál bol : Mert egy
 kenyér , es eg' test vagyunk sokan , mert mind-
 nyáján egy kenyérből eszünk Mert miképpen hogy
 sok buza szemekből egy lisztöröltetik es egy kenyér
 süttetik, es sok egybe foytolt földesemekből egy
 bor nyomattatik es süretik így miis igaz hittel á
 Christusbán oltatván , az atyfiui szeretet által , á
 mi időzőitő Christusunknak példájával , á ki min-
 ket előb annyira szeretett , mindnyáján egy mással
 egytette legyünk. Ez egymással valo éggye létün-
 ket pedig , nem tsak szónkkal , hanem tselekedet-
 tünkkel megbizonyítottuk. Mellyre minékünk ad-
 gyon erőt segédelmet az kegyelmes mindenható
 Isten az mi Urunk Jéhus Christusnak Szent Attya az
 ő Szent Léleknek általa. Amen.

Könyörögjünk.

Irgalmas Attya Isten . kérünk téged hogy e'
 Szent vatsoraban , á mellyben á te szerelmes fiadnak
 á Christus Jéhusnak keserves halálának ditsőséges
 emlékezetit Szentellyük es tisztellyük , á te Szent
 Lélek által tselekedgyed azt , á mi szívünkben , ho-
 gy erős hiedelemmel mimagunkat á te Szent Fi-
 adnak az Jéhus Christusnak ajánlyuk es napon-
 kint inkább inkább minden életünket nékie Szent-
 tellyük es hogy á mi fártt es törődelmes si-
 veink az ő igaz testével véreével , tudniillik ön-
 nön

nön magával bizony Istenrel es emberrel , es
 örökké valo mennyei kenyérrel , á Szent Lé-
 leknek munkalkodása által , élteszenek es táplál-
 taflanak hogy ennékünna nem á mi bűne-
 inkben ; hanem ő mi bennünk , es mi ő ber-
 ne ellyünk. Hogy az uy es örökké allando
 frigyben ugy részesüllyünk hogy minden ketség-
 nélkül elhídigyük azt hog' te minékünk mind
 örökké kegyelmes Atyánk akarfi lenni es scha
 á mi bűneinket nélkül nem tulajdonitod ; Sőt
 enne felőtte minden testi lelki bűkségeinkre va-
 lokat minékünk mint szerelmes fiadnak es örö-
 kösídnék bevességgel kibölgáltatfi. Adgyad en-
 nekfelőtte oh mi kegyes Atyánk hogy á reánk bo-
 tsátott kerebret bátor szívvel fel vegyük , es bé-
 keséggel elvisseljük magunkat megtagadgyuk ,
 tégedet mi megtartonknak vallyunk , es minden
 minyomoruságinkba fejeinket mennyekbe fel e-
 melvén , ezen mi megtartó Jéhus Christus U-
 runkat onné elvárjuk. Holott á mi megrotha-
 datlan testeinket az ő ditsőséges testéhez hason-
 latosokká tési es minket az örökre valo véle láká-
 sra befogad. Amen

Mi Atyánk. &c.

Ennek felőtte kegyelmes Atyánk e' Szent
 vatsora által , enősis meg minket á mi kö-
 zönséges kerebryén hitűnknek ágazatiban , mel-
 lyről mind szívünkkel bayjunkkal ilyenképpen
 tésünk vallast : Hisek egy Istenben , &c.

Hogy annakokaért az igazán mennyei kenyér-
 rel á Jéhus Christusál élteszünk es tápláltatunk ,
 á mi bűneinket ne függessük tsak e' Szentünk előtt
 valo kenyérre es borra , hanem bűveinket , es hitűn-
 ket oda felemellyük mennyekbe : Holott á Jéhus

Christus mi érettünk esedezik az ő Attyának jobban, á hol őtet mostan űlni á mi Kereszténi hitünknek agazatis meg bizonyítvány, nem kételkedvén abban, hogy á mi lelkeink az ő testével és vérével á bent Leleknek munkálkodása által oll' bizonynyal éterik itatik es tápláltatik mell' bizonynyal á meg áldott kényeret, és bort az ő emlékezeiteireis veésük.

Ezeknek utánna á Tanito kinek kinek é kényerből begvén eloszra illyen igékkel.

E kénvér, melyet megbegünk, á Christus testével való közösülésünk.

A pohár ak nyulásában igyszoljon,

Az haláadásnak pohára melyet megáldunk á Christus vérével való közösülésünk.

Ex 18 alatt míg az Ur vasorája öltöztetik á szent Iarásból á Christus halálára emlekeztetd caputok olvasásnak Ugy mint Job. 1. 1. 5. 16. 1. 7. 18. Esa. 53. Mellyek közöl á tartassék meg á mellý kinek kinek az ő gyülekez eléhez inkább illik és hasznos leend.

A communicálásnak elvégzése után á tanito illyen inteféggem.

Szerelmesim az Ur Christusban; mivelhogy az Ur az ő ástálánál á mi lelkeinket mostan élette es itatta, mindnyájan egy szívvel lélekkel, es illendő aláással magasztaljuk az ő dióséges bent nevé: es kiki halkal magaban velem együtt illyen képpen bőllyon. Ps. 103.

Áldgyad en lelkem az Urat, es minden belső részem az bent nevé. Áldgyad en felkém az Urat, es el ne felekezzeél semmi jótetményiről. Ki megkegyelmez minden te bűneidnek, ki meggyógyítja minden te betegségeidet. Ki megábadítja á koporsóból á te életedet, ki tégedet megkoronáz kegyelmességével es irgalmassággal. Ki minden jóval megelégtíti á te bűt. Irgalmas és kegyelmes az Ur, késedelmes á haragja es igen kegyelmes.

Nem

Nem mind örökké feddőkik, es nem tartja meg mind örökké az ő haragját. Nem á mi bűneink berint ftelekélük mi velünk, es nem fizet minekünk á mi alnokságink berint. Mert melly igen magas az ég á földről, olly igen nagy az ő jóvolta az őtet felökhöz. Melly távol vagon á napkelet á napnyugattal, oll' messze vétette mi tőlünk á mi bűneinket. Miképpen könyörül az aya az ő fiaín, azonképpen könyörül az Ur az őtet felökhöz. Aki az ő tulajdon fiának nem engedte, hanem adta azt mi érettünk mindnyájan, és ő vélt minekünk mindeneket adott. Az Isten pedig az ő mi hozzánk való berelmét ebben mutatta meg hogy mikoron még bűnösök volnánk, Christus mi erőttünk megholt, Rom. 8. 32. Rom. 5. 9. 10. Minekutánna azért megigázultunk az ő vére által fokkal inkább megtartatunk immár á harag ellen ő általa. Mert ha mikoron ellenségi voltunk megbékéltünk Istennel, az ő fiának halála által, fokkal inkább megtartatunk az ő eleteáltal, minekutánna megbékéltünk véle. Annakokaért az en bívem és bájam az Urnak dicséretit örökké hirdeti.

Avagy így.

Mindenható Isten kegyelmes Atánk halálat adunk tenéked tellyes szívvel, hogy á te kimondhatatlan kegyelmességéből, á te egyyeien egy fiadat, mi nekünk adad közbenjáróul, bűnért való áldozatul, es az örök életre való életül es itatul ajándékoztad, es ennekfelőtte igaz hitetis adt minekünk, mellyel é te jótetményidet elfogassunk. Es ennek á mi hitünknek megerősítésére á te berelmes Fiád által berzettet nekünk é bent vatforát. Áldgyad mostan hívséges Atyánk; hogy áte bent Lelkednek munkálkodása által, á mi Urunk Jésus Christusnak é bentséges emléketi, es halálának hirdetése, az igaz hitnek bennünk naponkint való őregülésére, és á Christussal idvőség.

O 6

féges

séges egyesülesünk-e bögállyon', es hasnellen.
Azon te berelmes Fiadnak á mi Urunk Jéſus Chri-
ſtusnak általa. Amen.

H A Z A S S A G I O S Z A - veadáſnak formája.

Mivel hogy á házafſágban előſemélyekre á bün-
miatt gyakran háboru' és nyomoruſágok bo-
rsáttatnak : Bükség hogy tiis jelen lévőſemé-
lyek. Á és B. kik házafſágtokat az Iſten nevé-
ben kezdeni es á Chriſtus anya ſent Egyháza
előtt megerőſíteni kívánnyatok á ti ſivetek-
ben bizonyofok legyetek az Iſtennek mindenné-
mü háboruitokban es nyomoruſágokban, kétség-
nélkül valo ſegedeſme felől : Halljátok meg azért
es tanuljátok meg á ſent Irasbol, á ſent házafſá-
got bétſületesnek es Iſten előtt kedves állapotnak
lenni : melly dologra képeſt. Iſten á házafoknak
az ő áldáſat es otalmat igéri : á paraznakat pedig
es á házafſágtörőket az ő íreletivel ſenyegeti.

Előben azért tudjátok meg hogy az Iſten
á mi ſent Atyánk, minekutánna á mennyet es
földet, es mindéneket, mellyek azokban vad-
nak, teremtetie, es elvégeſtíe volna, az em-
bertis az ő ábrázattýáta es haſonlatofſágára te-
remté, ez végre, hogy uralkodnek minden vízi
es földi állapotokon, es az égi madarakon. Mikro-
ron pedig tsák á teremtetett Férſünak az elő álla-
tok közzül nem talátnak hozzá haſonlo ſe-
gítőtárſa ; monda az Ur Iſten : *Nem jó az em-
bernek egyedül lenni : Berzák neki ſegítőt, melly minden-
kor ő előtt legyen.* Annakokaert az Ur Iſten botaſára
nagy mely almot Adamra, es elaluvék es egy ol-
dala teteméſt kivéven huſſal tölté bé annak á he-
lyét. Es az Adámbol kivőtt oldaltetemből te-
remte áſſzonyiállatot. Mellyet mikor az Iſten A-
dam-

damhoz yitt volna, monda Adam : *Ez az én ſon-
sombol valo íſent, ez az én teſtemből valo teſt, es ne-
vezetetik áſſbonyemből mert férſ emberből völetett.*
Annakokaert elhadgya az férſiu az ő annyát, es ra-
gazkokgyék ſeſeégéghoz, es lebnék egy teſté.

Ezokaert ſemmit abban ne kételkedgyetek ho-
gy Iſtennek kedves nem volna á házafſág, mert ho-
gy az Iſten teremtetie Adamnak az áſſbonyi álla-
tot, es hogy ő maga hozzá vitte, es ſeſeſegül né-
ki adta, azzal az takarja bizonyítani, hogy mind
ez ideigis, kinek kinek ő ſeſeſégét olly bizon-
nyel ő adgya, mint hatulaydon kezével vinneje
néki. Az mi Urunk Jéſus Chriſtus az Galilea-
beli Canavárasban, á menyegzői lakodalmat je-
lennvoltával ékeſítette, es első ſtudatelének aján-
dékával feltiſtítte, hogy az emberek között az
házafſág börtületben tartatnek, es hogy á háza-
fok az ő gondviſeſeſe es ſegedeſme felől bizonyo-
fok lennnek, meg mikor ſemmi ſegedeſemre va-
lo alkolmatofſág nem lártatnékis.

Hogy pedig ez házafſági állapotban, Iſteni fé-
ielem berint élheſetnek Bükségokat meg tudnotok
miert berzerte legyen Iſten á ſent házafſágot.

Annak első oka ez, hogy egygyik á máſikat hiv-
ſeſegellen ſegítie, es mindenkoron mellete legyen,
mindé ez életre es az örök életre néző dologban.

Máſikoka, hogy ha őket magzatokál látángya az
Iſten, azokat igaz Iſteni éſmeretben nevellyek fel,
es tapíſfak, az ő ſentnevenek dírtſeretire.

Harmadik, hogy kiki minden íſtatalan-
ſágot es gonóſ kívánságot eltavoztatván, jó
es tſendeſ lelki éſmerettel élheſſen. Mint meg
vagyon írva : *Az parazſágnakelt á vöztatáſáért,*
minden férſünak tulaydon ſeſeſége legyen, es
minden áſſſzonyi állatnak tulaydon férje. Anna-
kekaert á kik immár idejekre jutottanak
es magok megtartoztatáſa valo erőve-
niut-

niusának megajandekoztatván, az Istennek parantsolatya berint, és az anya bent Egyháznak rendtartása berint, külsőeknek vag' tutoroknak, és rokonfágoknak javallásokból, és segedelmekből, meg kell hazafülniök, hogy az Isten temploma, melly amieftünk, meg ne fertetessék: Mertha valaki az Isten templomat megsepsősüti, elvešti azt az Isten.

Tovább azazis megtudgyátok mint kellyen, az Isten igéje berint, egymáshoz magátokat viselnetek. Először azért, Te fersü, meggondollyad, hogy az Istenül á te feleségédnek, fejvé rendeltetél, arra hogy á mint föld lehet őtet ekesen és értelmellen oktatád, és igazgatlád, vizgatlád otalmazzad á miképpen tudniillik á fő igazgatlád az egesz testet: mint á Christufis az ő anyabentegyházanak kinek ő fejvé tetetött, mindenkoron bőltseféget, vizgatlását és segedelmét nyuoty*, Annakfelőtté, á te feleségedet feresced mint tulaýdon testedet, mint Christus Urunkis fereszte az ő anyá bent egyházát, ne legy hozzá kemény és keserű kedvű, hanem á mint értelmefekhez illik, elly egygyütt véle az asszonyi állati edennek ugymint erőtlennek tífteféget révén. Mivelhog' mind egygyütt azokkal örökösökis vattok á kegyelemnek életében, hogy á ti imádkozatok meg ne bántassék.

Es mivelhogy az Isten á fersünek parantsolta hogy ortfájának veritekével egye az ő kenyerét, te tífsted hogy ez hivatalban, melybe hivatattál, minden erődde és igyekezeteddel munkalkodgyál, hogy mind hazád vépet híven és sentül taplalhafad, és á búkkólkódó segényekis segífűggel lehesi.

Ez mellet te is asszonyi állat, megtudgyad, mint kellyen magadat az Isten igéje berint á te férjédhez viselned: Á te férjedet, mellyhöz mentel, feressed,

ressed, tíftefélyed és fellyed, és minden igállág berint való dolgokban, neki mint Uradnak, engedgy, mint á test á főnek és az anya bent Egyházis Christufisnak alája vetetött: ne uralkodgyál á te férjeden, hanem tíftefélyben légy. Mert az Adam teremtetett előbb és azutan az Eva Adammnak segédfélül teremtetett. Es az eset utan, az Evának, és az ő semélyében minden asszonyi állatoknak az Isten megparantsolta mondvan:

Az te akaratod á te férjed birodalmában lesén, és neki birodalma lesén rayad. Ennekazért az Isteni rendelésnekellene ne törekedgyél hanem inkább engedgy az Isten parantsolattyának és á regi bent asszonyi állatokat köveszed, kik Istenben vetven remenségeket, az ő férjeknek engedelmesek voltak; miképpen Sára engedett Abrahamnak őtet urának nevezvén. Annakfelte minden tíftefélyes és hasnos dolgokban á te férjednek segífűggel légy. Gyermekidnek és hazadban való dolgaidnak, marhaidnak forgalmatosian gondgyát viselleyd; minden semermeteslegben és tíftefélyben, ez világi fris pompára nem üzvén, hogy egyebeknekis dúséretes példaul lehés, az alazatos egygyütt-fűggé.

Mivelhogy azértimár Te, A, és B, meghallottatok és megértetetek miképpen és mi vegre berzette légyen Isten á bent házallágot, és miket parantsolt légyen közzületek mind kétfelnek: elvégezitek azt magatokban, hogy á házallágban eképpen ellyetek, á mint most, és az anyabent Egyház előtt jelentitek, és á mint ez ti házallágoknak megerősítését kívánnyatok? Felellyenek, Elvégeztük.

Et eknékatánna á predikátor ezt mondgya.

Tieket mindnyajen valakikitt jelen vattok ez dologban bizonságul támasztak; Mindazonáltal ha valaki közzületek tudgya, hogy ez két semélyeknek,

nek, valamellyik, avagy másnak házasságra kötelezte volna magát, avagy valami egyéb akadally volna dolgokban, azt mostan jelentse meg.

Há Jenki nem lénd kézeknek ellene mondana, a Prédikátor imigyen bolyon.

Mivelhogy annakokaért senki ez dolognak, elléne nem mond, es semmi akadaly nints köztetek az Ur Isten ez ti bent igyekezeteket, mellyet ti biveitek ten adott, erőltse meg, es ti elkezdestek legyen az Urnak nevében, ki teremtetet mentett es az földet,

Ezeknekutanna Prédikátor a völegénnek szölyon eképpen:

Te. A megvallodé Isten előtt, es az ő bent gyűlekezeti előtt, hogy te ez. B. feleségül jegyzeted, es veséd magadnak, es selfogádodé, hogy soha őtet el nem hagyod, hanem szeretted, tápláld, mint hiv és Isten felő férfiuhoz illik, hogy feleségét szeresse taplallya. Annak felőtte hogy ő vele bentül él, es hitedet es hivesgedet neki mindenben megtartod, az Isten parantsolatya szerint, es az ő bent Evangelioma szerint?

Feleletiaz völegénnek. Ugy vagyon: fogadom es igérem.

Annakutanna a menyasszonnakis így bolyon:

Teis B. megvallodé az Isten előtt, es a bent gyűlekezeti előtt, hogy ez A. férjcdnek fogadtad, es férjül veséd magadnak, es igeredé hogy te neki hivesges es ősfoggado segítő társalésed, ő vele bentül él, soha el nem hagyod, de hivesgedet hozzája mindenben megtartod, a miképpen tartozik a tökéletes es jámbor asszonyi allat az ő férjével tfelekedni, az Isten parantsolatya, es az ő bent Evangelioma szerint?

Feleletis a menyasszonnak: Ugy vagyon: Fogadom es igérem.

En nekutanna a predikátor egygyikkel az másfának job-

jobkezet fogossa es ezt mondgya:

Az Irgalmasságnak Attya, ki az ő jokedve s'akarattyából titeket ez bent házassági állapatra hívott, szerkeztesen es kötözzön össze benneteket, igaz szeretettel es hivessgál, es az ő bent alását terjesse vegiglen ti raytatok Amen.

Hallyatok meg immar a bent Evangeliomból, melly erőslégyen a házasságnak kötele. Ezt pedig megirta bent Mathé Evangélisa, tizenkilentedik részében, illyenképpen: Akkor hozzája menének a Phariseufok kik kifestvén őtet ezt kérdik vala: Szabadé ez embernek elhagyni az ő feleséget akarmi vétekért? Ő pedig felélvén monda: nem olvaftatoke hogy a teremő, az első teremésben, férfiat es asszonyi allatot teremtet? es azt mondta: Ezért elhagyá ember mind attyát, annyát, es ragazkodgyék az ő feleségéhez, es képpen léssnek egy test. Azért többé immarnem kéttő, hanem egy test, a mit azért Isten egybe szerkeztet, az embér el ne válassza. Es mondanak néki: Miért parantsolta tehát Moses, hogy a férfiu, elválásról való bizonság levelet adgyon az ő feleségének es azt elhagyja? Felele nékiek: Moses a ti biveitek keménségeért engedé volt meg nektek hogy elhagyhassátok a ti feleségeket, de nem úgy volt eleitől fogva. Mondom pedig nektek hogy valaki elhagyja az ő feleségét, hanem ha paráznasáért, es mást vejend, parázna léssen az, es ki ok nélkül elhagyátot asszonyi állatot véssen feleségül, azis parázna léssen.

Ez Christus Utunk besédének hidgyetek, es azt bizonynal tudgyátok hogy ti az Istentől körtettek egybe. Annakokaért mindeneket, valamik házasságban ti reátok követeznek, bekeséges türeffel es hálaadással vegyétek ugymint mellyek az Istentől ti házasságotoknak szerzőitől bármazzanak. Amen.

Ezek-

Ezeknekutanna a predikátor mondgya:

K Ö N Y Ö R Ö G J U N K A Z Istennek.

Mindenható Örök Atya Isten, ki minden teremtetett állatidban és rendelésidben a te jóvoltodnak és böltségednek jeleit megmutattad, és még kezdetben megmondottad, hogy nem jó az embernek egyedül lenni, ezokaért ő nekij hozzá hasonlo segit ő társot teremtetel, és a kétszemélt egybe szerkeztetted, melybe rendelestekre képest, minden tisztánságot meg büntetst; Mivelhogy é sénélyeket a házasági állapotára hivat, és kötelestet, kérünk tégedet adgyad Sz. lelkedet nekik hogy az igaz és áthatatos hitben sentül ellyenek, te sent akaratod szerint, ellene álván minden gonosznak. Aldmeg őket, mint a régi sent Atyákat te kedves és hív Bölgaiddat, Abrahamot, Ílákot, és Jakobot, megáldottad: hogy ekképpen ökis, ugymint te frigyednek, melyet régen é sent pátriakkakkál szerzettél, örökösű, magzatokat, gyermekeket hozzanak nemezzenek, és azokat felnevellyek Isteni félelemben, a te sent nevednek ditsőségére, felebarátynak hahnokra, és áte sent Evangeliumodnak teriesztésére. Halgass meg minket, oh igralmasságnak Atya, a te sent fiadnak a mi Urunk Jézus Christusnak általa, Mi Aryánk ki vagy &c.

Helyatok meg immár az Istennek ígéreit az Istenséi házásoknak megáldása felől, a mint megvagyon írva az 128. Soltárban:

Boldog ember a ki féli az Urat, és a ki az ő utai-banjár.

A te kezidnek munkáját éted. Boldog vagy, és jól lében dolgozod.

A te feleséged olyan lében mint a termő föld a te házadban: A te fiad mint az olajfának agai
a te

a te ástalod környül.

Imé így áldatik meg a férstu, ki féli az Urat. Megáld téged az Ur Sionbol; és meglátod a Jerusálemnek javait, életednek minden idejében.

Es meglátod fiaidnak fiait, és az Izraélben való békeséget.

A mi kegyelmes Urunk Istennünk áldgyon meg titeket minden ő sent ájándékkal, és adgya hogy minden jokkal bővölködven sokideig sentül együtt elhesztetek. Amen.

A B E T E G E K N E K meglátogatásáról.

Az igaz és hív Egyházi tanítónak tistri adgya, hogy nem tsak közönséges helyen predikállyon a népnek mellynek pástoráva tétetet, hanem a mennyire lehet, különnsi, kitkit megintsen, fedgyen, és vigasztallyon.

Soha pedig az ember nem sükölködik inkább Istent tudomány nélkül és vigasztalás nélkül, mint mikor kerebst alatt és nyomoruságban forog. tudniillik betegségben és egyéb effele inségben es nyalyákban; kivalképpen pedig halálos betegségnek idején. Mert akkor az ő lelki ésméretit inkább sörongattatik, és kisergettetik hogy nem mint egyébkor egész életében; mert érzi hogy az Istentel ő bekieleibe hivatattik Az ördögis akkoron legkeményb kísérteivel út reája, hogy a betegséggel és keserűséggel baylódó és tufakodo sregény lelket teltyességgel levehesse, és a kétségben esésnek mélséges örvényében eythesse. Mivelhogy azért az Egyházi Tanítók Istennek Bölgaíji, az Isten is pedig egyeb ditsőféges nevezeti közöit kivalképpen nevezetetik nyomorultaknak otalmának és töredelmes síveknek meggyogyitójának, méltó hogy az

gy az Egyházi tanítóknak a sérelmes bívekkel bánakodgyanak, es néminémüképpen vélek együtt szenvedén minden igyekezettel es borsalmatoflaggól őket vigasztallyak es az Evangeliumnak hirdetése által azokat az Isten Fiahoz igazítsák: Melly Evangeliumban nékiek illy örvendetes segedelem es szabadítás ígértetik: *Szjeterék hozám, (ugymond) mindnyajan; kik megfáradtakok es megterhelteitek es en megnyugotlak tieket.*

Jollehet pedig azok kik bomorussággal es betegséggel probaltatnak, nem mind egy fele fáyalmat éreznek es ezokáért minden féle nyavalyának állapattyahoz illendő vizagztalásnak formája senkinek eleibe nem irattathatik: mind az által, e' következendő réfsétskéket es ranuságokat többire minden betegeknek eleikbe kell adni:

Először, hogy semminémű betegségek nem esnek történetből rayunk hanem minden féle nyavalyák az Istennek kezéből es Atyai gondviseléséből borsáttartnak, mi reánk; hogy bűncinket, ugymint mindenféle nyavalyáinknak okát megismervén, magunkat Isten előtt megalázzuk.

Ha azért a betegek még bűnököt nem érzene es azon elegendő nem bánkodnának, á. Tanito e' betegségnek okát a bűnt, nekik világosan es bővebben bemekleibe adgya. Ha pedig lelki esmeretinek sérelmével terheltetik á beteg tehát keményeb sútyással á keserves lelki esmeretet ne férte á tanito: hanem az Istennek idvezítő kegyelmét, minden hívsséggel, szerességgel á betegnek bívébetsepegeesse es beélsgefse. Melly dologra nem hasonlatlan á Catechismusnak első kérdése á mellévetett sent irásbéli bizonságokkal egyetemben, melyet á Tanito bővebben megmagyarázzon es á betegnekeleibe szállallyon; tudniillik hogy e' betegségben fekvő begény test, nyavajyas lelkével egyetembé,

bé, á Christusnak tulaydona, melly az-ü draga vérével megváltatott, es á büntül megabadítatott; es á többi. Mellyekből hogy á beteg ember nagyob vizagztalást vehessen, á Prädikator á keresztényeni Hitnek vallásának ágazatit rendel mind elő hozza, es egyenkint megmagyarázza, es megmutassa mindenik tizkilekből minéművizagztalást vegyen á betegember, melly egy résént á Catechismusból, reé berint á catechismus mellé-citált sent irásbéli bizonyito sententiákból könnyen meglehet,

Néhásmet, kíváltképpen pedig az első meglátogatáskor, imez következendő intés, illyen formam vagy éhez hasonlo igekkel lehet.

Szerelmesim mivel hog' tieket az Isten testi betegséggel meglátogatott: annakokáért hogy magatokat, az ő akarattyára támaszthassátok, elsőbennis meggondollyátok, hogy ífele testi erőtelenségek az Istenből mi reánk bűnért borsáttartnak, es hogy az Adamtól mint egy néminémű örökséggéppen reánk állott eredendő bűn szerzi minékünk mind az halalt, smind pedig, valamellyek ezhal orságará néznek tudniillik búdködködest, betegségert, nyavalyákat nyomorúságokat, Mertha bűnelkül élénék semmit mi rayunk sem halat, sem betegség nem uralkodnék. Masodszor, hogy mi bűneinkben, betegséginkben, es egyébfele kiseretinkben, es végre az halálnak keménséges fáyalmában kétségbe ne esnének, arra megtanit az Evangelium, hogy á Jesus Christus az első Istennek fia, minket á büntül megabadit es az örök időféségben réfséfe résen, hogy haa z ő ígérteti igaz hitel hozzánkkaptsollyuk. E pedig kíváltképpen két moddal lehen. Mert először az Evangelium es á sent Sacramento-mok által á mi bűveinket, es lelkeinknek esmeretitmegtisztítja, mint az Apostluselekedetről irt könyben ból az Apost: *Megbáptisván azoknak bívek es által Ádó,*

Ap. tsel. 1. 5. 9. Annakutánna midőn a mi Lelkeinkes-
mereti ekképpen az bűnöknek bennyeiből megüti-
tatva vadnak, es az Istennek hit által meg bekél-
tettek, bűkfé az hogy bűnökmielőlünk es a mi
terméberünkölis kiűsítátsanak es kigyomlatat-
sának.

Es hogy ekképpen végezetre minden mi bűne-
inkből kiűsítván abban az igazságban es tisztaság-
ban, mellyet Isten mi tőlünk kíván, napról napra
inkább inkább megerősítessünk es az örökéletet el-
vehessük. Harmadszor, hogy ezek bennünk meg-
legyenek es véghezvitessenek arra bötaitya Isten
mi reánk a betegsegeket, es végre az haláltis:
nem azért hogy haragodnék, avagy hogy minket
elakarna vésni, hanem inkább hogy minket ke-
gyelmében vévén ez életben az igaz penitenciára
es hitre, mint egy kézenfogván vezessen, hogy
igy végezetre a bűntől, mellyel még baylodnunk
kell, es minden nyomorúságotól, testestől es
lelkestől megszabadítson: a mint ezt a Szent írás
böséggel megbizonyítja: Mert így bol Szent Pál
a Corinthusbeliekhez itt első Levélnek XI. részé-
ben; *De mikor büntettettünk az Urul tanítvánk, ho-
gy é világga lelne karhözatsánk. Ismet Romabairót Le-
vélnek 8 részében. Tudjuk pedigem mi, hogy
azoknak a kik Istent szeretik mindenek javokra vadnak,
es senki őket elnem bakaűthattya Christus Szerelmétől, sem
tűz, sem fegyver, sem erőszem ez halál, sem élet, es
semmi egyéb dolog. Negyedszer, holott mind ezek
ekképpen legyenek, es te is a Christust bájából bár-
mázott, es az ő halálával es feltámadásával meg e-
rősítettet Evangeliumból ari bizonynyal elhírted,
hogy neked minden bűneid a Christusra hárám-
loltának, immár pedig a Christusrólis tellyességgel
elvéstetnek, es öröklie eltöröltetnek, éfígy az
hívek ellen immár többé semmi haragnak es kár-
hözatsának oka Isten előtt nem találhatik: hanem*

egye-

egyedül tsak az ő kegyelmér, vigasztalásat, életér
es idvőségét kell minekünk várnunk. E vagyon
hátra hogy azt meggondold, hogy te most itt, I-
stennek előtt, nem úgy fekszel, mint Adamtól sü-
letött gonos és kárhözott bűns ember, de ugy
mint tellyességgel megigazitot es megbentelitet,
es az Istennek Szerelmes fia, a Christusban, kinek
igazságában es érdemében hogyha hisz, olly bizo-
nyosan megnyered az életet es az idvősleget, a
melly igazan ő, nem az ő magá bűnéért, hanem
a te vétkeidért az Istennek haragját elvisele, es az-
okért megis holt. Erre azért a kegyelemre, es er-
re a vigasztalásra semeiddel es bívvelled figyelmez-
zel; bizonynyal elhívén azt, hogy a bűnnel, az I-
sten ítéletinek, az örök halálának pokolnak te ray-
tad már többé semmi hatalma nintsén, de hogy
Christus, amaz Istennek báránya, te rolad mind e-
zeket elvötte, a mint Szent Janos Evangeliumának
első részében mondgya: Mert ez az, a kiazokat el
visele, es nem tsakevisele: de sőt önnön maga
által megostromlotta es megis győzte Ezokaér te is
ugyan ezen Jéhus Christusban, es ennekérdeme al-
tal, várjad az Atya Istennek mindenmü kegyel-
met, vigasztalásat es idvősleget, es é bizoda-
lommal mindeneket az ő Atyai akaratiára hagy-
van, mondgyad: *Az Ur az én világom es szabadi-
tóm, a kiűl félylek? az Ur az én életemnek erőssége
a kiűl rettegek? Atyam legyen te akaraid, a te keze-
iben ajánlom az énlelkemet, Amen.*

(Miert hogy pedig a Pradikatornak nem tsak e-
gyűser, hanem gyakorta, még hivatalis meg kell
a beteget latogatni; hogy az ő meglátogatásának
hátsá legyen: hogy ha azért a beteg ember nya-
valyájának nehezége miatt reáhalgathat, olvasion
el a Szent írásból valamely Réseket azok közzul,
kik a fáydalmas léleknek vigasztalására lehetnek, u-
gy mint Szent Janos Evangeliumának 14, 15, 16, 17.
Szent

Szent Lukás Evan. 15. részét, Szent Pál Romába írott Levelének 5. es 8. részeit. 1 Cor. 15. 2. Cor. 4. es 5. részeit. Ísmét Esaiásnak 53. részét. A David Dicséretinek 25. 51. es 103. sőtárít. Es többeket ezekhez hasonlított, melyeket az hiv Tanító, úgy mint Lelkeknek orvosa, a betegeknek vigasztalására illendőnek ítélend.

Annakfelőtte a Prédikátor azokkal az kik jelen vannak a beteg emberrel. valamennyisér ki-vantatik könyörgést tgyen ilyenképpen, avagy ehöz hasonló formán.

Beteg embereknél való Könyörgés.

ORökke való irgalmas es könyörülő Isten, mi Urunk Jესus Christusnak dicsőséges bent Attya, kinek mind azelet es az halál kezében vagyok, es sütnelén mi reánk olly gondot viselsz, hogy sem jo egesseleg sem egesselegtelenseg. Sem egyebjo. vagy gonosz berentse, mi reánk nem követhetnek: sőt megtsákegy hajunkbálais á mi fejünkrol elnem eshetik á te bent Atyai akaratonélkül: Ki mindeneket, valamik ez életben mi raytuknefnek úgy igazgatb, hogy mindenek á mi idvősségünkretölgyállanak: Ki imezt mondotad: Ps. 50. 91. *Hif segitségül engemet á te nyomorúságodnak idején, es én meg bábaditlak tégedet, és dicsőítel engemet. Mivel hogy engemet beret. meg bábaditom ötet, felmagabaltom ötet, mert tefmeri az én nevemet. Segitségül hívott engemet, meghalगतom ötet, véle vagyok háborúságában, megmen-tem, es megdicsőitem. Hossznapokkal betöltöm ötet, es megmutatom néki az: én bábaditádomat. Kerünk tégedet mennyei Atyánk hogy minekutánna minket, hól testi betegséggel, s hol egyéb nyomorúságokkal meglátogatb, adgyad minékünk á té bent Lelkednek áfandékát, hogy elsőben á te Atyai östörödből igazán megfemerhesük hogy*
mi

mi; á mi sokféle bűneinkel, ingerlettük reánk ez te bűntetésidet, es ezeknél sokkal nagyobb kinokat érdemlenénk: Annakutánna, hogy mi á te meglevenítő vigasztalásodat á mi bűveinkben erősen megtartsuk, es ez te Atyai meglátogatásodat, nem háragodnak hanem á te atyai hozzánk való jo kedvednek jegyének esmerjük ugy mint ki minket ez fanyargarás által tanítb, hogy ez világgal elne kárhoztassunk. De hogy inkább próbának es fanyarusági gyakorlásnak nemével öregbűlven az igaz penitencia tartásban. Bőfogadásban hitben, es te nevednek idvősséges segitségül való hívásában, mind inkább inkab te hozzád vonyattassunk es á te berelmes fiadnak az Ur Jესus Christusnak úgy mint tagok az főnek mint á benvedésben, azonképpen á dicsőségbennis hasonlatosságra felépitestűnk.

Adgy azért minékünk edes Atyánk erőt á beke-séggel való türeésre, es alhatatos bizodalmat, á te véghetetlen irgalmaslagodnak mutasd jelétez mi gyötrelmünknek kegyelmes megenyhítésében melyet atyai kezedből, mi reánk botfattal: es ezen kereset alatt való gyötrelminket, vezeryled es á mi lelkeinknek idvősségére á té berelmes fiadnak á mi mi Urunk Jესus Christusnak általa, ki minékünk ilyen ígérteket töltimondom tinek: *Háké-ten közzülettek egyakáraton lőbnek az fil dñ, valamit kérnek megadatitknétek az én Atyamtól, az ki á men-nyekben vagyok. Mert valahol kéten vagy hárman egy-begyűlnék az én nevezemben, ott vagyok s közütiük: es ez ígérteben való bizodalomunkra képeit így hagyta hogy könyörögjűnk: Mi Atyánk kivagy á mennyekben &c. Adgy minékünk ennek felőtte alhatatos-ságot, nevedekést es gyarapodást á közonséges keresiényi igaz hitben, mellýről ekképpen tesűnk vallast: Híbekegy Isten: &c.*

Könyörgés Halálokorájánvaló bétégeknel

Mindenható és irgalmas Atya Isten, ki mind az életet mind az halált a té keziddel szabod es rendezel, es mi reánk; Ségény fiaidra mind életünkben, halálunkban, süntelen való gondot viselsz: es ki mi érdöttünk a te egybűlőst szerelmes fiad is halálra adtat, hogy mi életet ő általa látnánk. Ki minékünk ezen bent Fiad által megígérted: hogy valaki hiszen ő benne örök élere leßen, es el nem kárhozik hanem az halálból életre megyen, es hogy az ő juhait senki az ő kézeből ki nem ragadgya. Ne hagyminket kegyes Atyánk erőnk felől kisértetni, de adgy az kísértettel együütt abbol ki menekedést, hogy azt elviselhefszük: Kiváltképpen pedig midőn te néked Atyai akaratom ez léend hogy minket ez siralomnak völgyéből, á te bent országodban bevigy, akkora fajdalminkat, es ez testi haláltól való felelminket kegyelmessen megenyhívtén es eltávoztatván, minden kísértettől minket megórizz es megőbádit. Es á te bent lelkednek erejével ez mi testünknek félelmes voltát megerősítvén, á te irgalmaságodhoz való álhataratos bizodalomban, mellyet minékünk á Christusban megjelentetél, es á te bent nevednek buzgoságos segítségüi való hívásban, es síveinknek ifjendű békeségében, á te kegyes kezeiddel vedd hozzá á mi lelkeinket, hogy régedet az örök életben minden Angyaliddal es valóstott bentiddel dicsérjünk es magabíraljunk á te bent Fiadnak á mi Urunk Jesus Christusnak általa: Ki minket így tanított könyörgeni: Mi Atyánk ki &c. Adgy alhatarótságot es gyarapodást oh mi kegyelmes Atyánk az közönséges igaz kereséyen hitbennis, mellynek bizonyos vallását így szoktuk elmondani: Hílek egy Istenben, &c.

I M A D.

I M A D S A G,

az az

Hálaadás az elvött jókért es könyörgés az elveendőkért,

Örök mindenható Isten, menynek es földnek ura teremője, mi Urunk Jesus Christusnak ditsőséges bent Atyja, Abrahamnak Isáknak Jakobnak minékünkis kegyelmes Istenünk: Te bent felségednek alazatos szívvel lélekkel nagy halálat adunk bent fiadnak az Ur Jesus Christusnak nevében minden időbeli elvött kegyelmes ajandekidért lelkiekért es testiekért, Kiváltképpen hogy te minket örökkidőknek előtte az életre Christus Jesusban kegyelemből valóstottal, kepedre es hasonlatosságodra teremtetél: Szent fiadnak általa megváltottál, örökkös fiadodá törtél, bent lelkeddel á fogadott fiasagra elpésztetél, igaz es idvözítő esmerettedre hoztál, idvőségünk es örökeletünk felszibizonyosokká törtél, es ez ideiglen minden lelki testi veszedelmektől kegyelmességéből megoltalmaztal, es á te anya bent egy házadnak társaságában megtartottal: Annakokáért mind ezeket te bent fölségednek légyen örökke való halá.

Vissontág fölségednek alazatos szívvel lélekkel könyörgünk bent fiadnak az Ur Jesus Christusnak nevében bent léleknek vezérlekedéből, mindennéműkegyelmes igeregednek lelkieknek es testiéknek raytunk eltellesztésért, es kerünkédre hogy á mi ifjuságinknak bűneit, es egész életünkben való alnokságinkat, tévelgésünket, hitelenséginket, es minden egyéb gonosztelekedetinket kegyelmességéből bent fiadért bocsásd meg. Szent Lelkédnek általa á te megfennlési ágagodban, idvőségünk es örökeletünk felől való hitünkben es reménységünkben mind végiglen meg tartis; reánk ki azért bent

Szent igédnek igaz világosságát á mi szívünkben napontként igaz hitnek általa nevelyed és őregbített.

Azaz reánk Uram Isten minden lelki testi áldásodat, és Szent lelkednek általa napontként térítés hozzátkennünk, hogy térhefünk es tégedet jobban jobban ismerhefünk felhefünk berethefünk tisztelhefünk es mindenben á mi fiui es léanyi engedelmeshefünk, kedves áldozatul te Szent felségednek bémutatathassuk.

Oltsámaazz meg Uram Isten, sombédfiginkban lévő Kerebtyen országokkal, tartományokkal, városokkal, falukkal es azokban lévő hiveddel es bologaiddal egytemben, minketis varasunkkal, Eccesiánkkel es ház uaknépével egytemben minden lelki es testi vesedelmektől, kiválkeppen az őrdögötől, annakalnokságától ifalardfagatul hamis tudományatul vesedelmes kísérteritől, ártalmas tagaitól, vesedelmes hadaktul, haboruifágtól, rablástul, dúlastul, ehfégtől, dragaságtul, vesedelmes beregefegektől, hirtelenben való haláltul, egi haboruiktul, veséktől, ragyaktul, köösséktől, menyűtő kövéktől, vesedelmes árvizektől, bűnben való efestől, gonosb hirtől nevtől gyalazzattul, gonosb lelki es merettől, kétségben való efestől es kárhozzattul.

Szánd meg Uram Isten, á te hivednek, ennyi fokkal eserves nyomoruifágát, gyalazatát, romlását, es vérek hullását, melyet mind most, mind ennek előtt te valóidőkben az idegenek raytuk kiméletlenül tsekedetnek, hogy az idegen népektul, az ő mi raytuk vőt győződelmekért á te nagy neved nehisidalmazassék.

Örvendeztes meg, Uram Isten, bennünket ennyifok általmas es rabfagos estendeink után, hatalmas gondviselefeddel, oltalmazásoddal, bábaditafoddal, es békefégeddel.

Tarts meg Uram minden nemzetségeken, és miénk.

miénkbenis, á te szerelmes fiadnak vérével megváltott kirtin feregedet, abban lévő fejedelmekkel, urakkal, vízezőkkel, gondvisezőkkel, tanítókkal es az segeny köfséggel egytemben, te nagy nevednek dítfossegeért; Minr régenten hatalmason megtartottad Egyiptomban, á pusztában, Ásírjában, Chal dában, Sido országban, es egyéb helyekben minden kegyetlenek ellen. A.

Uram Isten gyomlally kiközzőlünk minden gyűlötséget, vissza vonast, haragtantást, bossu álló lelket, es ajándekozz meg bennünket, igaz értelmnek böltséfégednek, hasnos tanatnak erősfégednek, egyeffégednek igaz ayaifui beretetnek, es Isteni félelemnek lelkevel, hogymind á te nagy nevednek tisztéfégedre tartozó dolgokban, smind á mi nyomorodott hazáknak es abban lévő anyasent egyhazadnak oltalmazására, es megmaradására bologalo együnkben egyet érthefünk, egyet akarhasunk es egybível lelekkel nagy hasnossan bologhasunk B.

Igy tégy mivélünk mi kegyelmes atyánk Istennünk az te fiadnak az mi Urunk Jesus Christusnak általa: Hogymis te Szent felségednek kegyelmes gondgya viselefer, es oltalmazásat látván, á te nagy nevedet dítföthessük, es nemzetségről nemzetségre te Szent fölségedet mind örökkön örökké magasztalhasuk Amen.

Possunt inferi pro tempore

A. Adgy azért Uram Isten az Antichrist uson győződelmet, mert minekünk annyi erőknintsen, hogy ő ellene alhatnánk, hanem tsk te rád nézünk az mi bemeink.

Reggel.

B. Ur Isten mi kegyolmes szerelmes Szent atyánk ez

ez jelen valo napolis, tedd minekünk békeségeise
es egészségei hogy á mi Keresztényi tisztünkben
forgalmatosban eljárassunk.

Esve.

Ur Isten mi kegyelmes, szerelmes, bánt Atyánk,
ez köveikezendő északais tedd minekünk béke-
ségeise és nyugodalmassá, hogy á holnapi napra
fölvitradvan á mi Keresztényi tisztünkben forgalma-
tosban eljárassunk.

Intes ez könyvnek olvasójához

*Az nyomtatásban eset fogyatkozasokat
az kegyes Olvasó magatul meg jobbithat-
tya, kik az nyomtatonak ez nyelvhez valo
nem ertése miatt az betűknekel változtatá-
sabol vagy az szoknak nem illendő elszag-
gatásabol helyyel helyyel eshettenek. Legy
egesssegen, es magadat az kegyesssegen
szüntelen gyakorlani meg emlekezzel.*

V E G E.

